

**KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

Seyfullah TÜRKMEN

UŞŞÂK-NÂME ÜZERİNDE DİL İNCELEMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Yard. Doç. Dr. Mehmet KARA

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ
KIRIKKALE, 2000**

T9/4/82

KİŞİSEL KABUL/AÇIKLAMA

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “UŞŞÂK-NÂME ÜZERİNDE DİL İNCELEMESİ” adlı çalışmamı, ilmî ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazdığımı ve faydalandığım eserlerin bibliyografyada gösterdiklerimden ibaret olduğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu şeref ve haysiyetimle doğrularım.

13.12.2000
Seyfullah TÜRKMEN

ÖZET

Bu çalışmada Üsküplü Atâ'nın *Tuhfetü'l-'Uşşâk* ('*Uşşâk-nâme*) adlı eseri incelenmiştir. Üzerinde çalıştığımız nüsha, Saraybosna Gazi Hüsrev Begova Kütüphanesi Türkçe yazmalar bölümü R= 2421 numarada kayıtlıdır.

Hicrî 911 (M. 1505-1506) yılında tamamlanan eser, Fars şairi Kâtibi'nin *Deh-bâb* yahut *Tecnisât* adıyla bilinen eserinin Türkçeye yapılmış bir tercümesidir. Eser, *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* vezindedir. Nüshanın tamamı 1327 beyittir.

Eser dinî ve tasavvufî öğütler veren bir nasihat kitabıdır. Eserde “insanlara iyilik etme, kötülükten uzak durma, herkesle iyi geçinme, kanaat etme, Allah'a yakın olma” gibi konular anlatılmaktadır. Bu konuların arasına, meşhur mutasavvıfların başından geçen olaylar da “hikâyet” başlığı altında eklenmiştir.

Tuhfetü'l-'Uşşâk üzerinde ilk çalışma tarafımızdan yapılmıştır. Bu çalışma ile eseri, ilgililere tanıtmaya gayret ettik. Çalışmada, Türk edebiyatında bu isimle yer alan diğer mesnevîlerin kısa bir değerlendirmesi de yapılmıştır.

Burada, “Atâ'nın hayatı, eserleri, *Tuhfetü'l-'Uşşâk*'ın yazım, üslûp ve ses özellikleri” incelenmiştir. Eser, “söz varlığı ve anlam değerleri” açısından da değerlendirilmiştir.

Bu çalışma ile bugüne kadar bilinmeyen *Tuhfetü'l-'Uşşâk*'ı ilim âlemine tanıtmayı amaçlıyoruz.

ABSTRACT

This thesis represents an attempt of research on *Tuhfetü'l-'uṣṣâk* (*'Uṣṣâk-nâme*) manuscript by Atâ. The manuscript which is taken as basis is located in Sarajevo, Gazi Hüsrev Begona Library, classified as R=2421 in the library manuscript department.

Completed in Hicri 911 (1505-1506 A.D.), the book is a translation of originally Persian "Deh-bâb" alias "Tecnisat" by Kâtibî to Ancient Ottoman language. Verses are written in accordance with "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" meter (vezin) and contains 1327 couplet (beyt).

The writing is a book of teachings regarding Sufistic Mysticism. The main ideas reiterated throughout the book are: "Doing good to people, shun evil, being good with people, being content, strife to be close to God". Among these, parables or "Hikayet"s taken from the lives of great sufists are given.

This thesis is probably the first research on *Tuhfetü'l-'uṣṣâk* of scientific magnitude. The aim of this research is to present aforementioned manuscript in a way suitable for further scientific research and might be interesting to those who is on quest of undertaking one. Apart from giving the text of manuscript numerous researches were done. Among them: Works by different authors but bearing the same name are taken in consideration and given a short description. Atâ's biography is given and other works written by him are mentioned. A special research was done on the writing style of the original and emphasis was made on phonology and author's vocabulary and eloquence.

This thesis is aiming to present relatively unknown "*Tuhfetü'l-'uṣṣâk*" to scientific circles.

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, Üsküplü Atâ'nın *Tuhfetü'l-Uşşâk* (*Uşşâk-nâme*) adlı eseri incelenmiştir. Hicrî 911 (M. 1505-1506)'de kaleme alınan eserin üzerinde çalıştığımız nüshası, Gazi Hüsrev Begova Kütüphanesi (Saraybosna) R=2421 numarada kayıtlıdır. Eser, Kâtibî'nin *Deh-bâb* (*Tecnisât*) isimli kitabının Türkçeye yapılmış bir tercümesidir.

Tuhfetü'l-Uşşâk, Eski Anadolu Türkçesi özellikleri taşıyan bir metindir. Eserin en önemli özelliği, her beyitte bir cinas yapılmış olmasıdır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, Üsküplü Atâ hakkında bilgi verildikten sonra, *Tuhfetü'l-Uşşâk* ve Türk edebiyatında bu adla bilinen diğer mesnevîler tanıtılmıştır. Bu bölümde eserin yazım ve ses özellikleri yanında, söz varlığı ve anlam olayları üzerinde de durulmuştur.

İkinci bölümü “Metin” kısmı oluşturmaktadır. Burada eserin “yazı çevrimi (transkripsiyon)” yapılmış, her beyte bir numara verilmek suretiyle mesnevî baştan sona kadar numaralandırılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümü ise, metinde geçen bütün kelimeleri içine alan “Dizin” kısmıdır. Dizinde, “*Kutadgu Bilig İndeks*” giriş bölümünde yer alan sıralamaya uyulmuştur. Kelimelerin anlamları metne göre verilmiştir.

Eser, Üsküp'te yazılmış olması dolayısıyla “Balkanlardaki Türk edebiyatı” üzerinde çalışanlara bir malzeme olacaktır. Ayrıca eser, Türk edebiyatındaki mesnevîler konusunda araştırma yapanlara, Türkçenin söz varlığı ve Türk şiir tarihi alanında çalışanlara da bir kaynak olacak niteliktedir. Bu durumları dikkate alarak tezimizin sonuna metnin tıpkıbasımını eklemeyi uygun gördük.

Bu çalışmayı hazırlarken benden desteğini esirgemeyen değerli hocam Yard. Doç. Dr. Mehmet KARA'ya, karşılaştığım birçok meselenin çözümünde bana yardımcı olan ve beni ilmî çalışmalara yönlendiren Doç. Dr. Mustafa UĞURLU'ya, "Metin" kısmındaki problemleri okunmasında yardımlarını gördüğüm Prof. Dr. Recep TOPARLI'ya, bazı Sırpça kaynakların taranması ve Türkçeye çevrilmesi sırasında istifade ettiğim Prof. Dr. Nîmetullah HAFIZ'a, ayrıca çeşitli vesilelerle bilgilerine başvurduğum bütün hocalarıma teşekkürü bir borç biliyorum.

Kırıkkale, 2000

Seyfullah Türkmen

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
ÖN SÖZ	III
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR.....	VII

I. BÖLÜM: İNCELEME

I. ÜSKÜPLÜ ATÂ'NIN HAYATI VE ESERLERİ	1
1. HAYATI	1
2. ESERLERİ	2
3. ATÂ'NIN ŞAIRLİĞİ HAKKINDA SÖYLENENLER	3
II. TUHFETÜ'L-‘UŞŞÂK (‘UŞŞÂK -NÂME).....	5
1. NÜSHA TAVSİFİ.....	9
2. NÜSHANIN YAZIM ÖZELLİKLERİ	11
3. ESERİN DİL VE ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ.....	19
III. TÜRK EDEBİYATINDA TUHFETÜ'L-‘UŞŞÂK MESNEVÎLERİ.....	25
1. HAMDULLÂH HAMDÎ'NİN TUHFETÜ'L-‘UŞŞÂK ADLI MESNEVÎSİ	25
2. GELİBOLULU MUSTAFA ÂLÎ'NİN TUHFETÜ'L-‘UŞŞÂK ADLI MESNEVÎSİ	28
IV. SES BİLGİSİ.....	31
1. ÜNLÜLER.....	31
1. 1. Ünlü Düşmesi	31
1. 2. Ünlü Türemesi	31
1. 3. Ünlü Birleşmesi	32
1. 4. Ünlü Değişmeleri.....	32
1. 5. Ünlü Uyumu	33
2. ÜNSÜZLER.....	34
2. 1. Ünsüz Değişmeleri.....	34

2. 2. Ünsüz Düşmesi	35
2. 3. Ünsüz Türemesi	36
2. 4. Ünsüz İkizleşmesi	36
2. 5. Hece Düşmesi	37
2. 6. Yer Değiştirme.....	37
V. ŞEKİL BİLGİSİ.....	38
VI. ESERİN SÖZ VARLIĞI.....	39
1. KELİME KADROSU VE KELİMELERİN ÖLÜMÜ OLAYI	39
2. DEYİMLER.....	44
3. ATASÖZLERİ.....	47
4. İKİLEMELER.....	49
VII. ANLAM BİLGİSİ.....	50
1. ANLAM OLAYLARI.....	54
1. 1. Anlam Değişmeleri	54
1. 1. 1. Anlam Daralması	54
1. 1. 2. Anlam Genişlemesi	55
1. 1. 3. Başka Anlama Geçiş	55
2. AKTARMALAR.....	58
2. 1. Deyim Aktarmaları	58
2. 2. Ad Aktarmaları	60
VIII. SONUÇ	62
IX. KAYNAKLAR.....	65

II. BÖLÜM: METİN

1. METİNİN YAZI ÇEVİRİMİ (TRANSKRİPSİYON)NDE İZLENEN YOL.....	71
2. METİNDE KULLANILAN YAZI ÇEVİRİMİ ALFABESİ.....	72
3. METİN	73
4. NOTLAR	171

III. BÖLÜM: DİZİN

DİZİN	174
-------------	-----

KISALTMALAR

A.:	Arapça
akk.:	akkuzatif
AKM:	Atatürk Kültür Merkezi
bk.:	bakınız
DTCF:	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
F.:	Farsça
gen.:	genitif
H.:	Hicrî
HZ.:	Hazret-i
ib.:	ibare
iy.:	iyelik eki
M.:	Milâdî
ö.a.:	özel ad
s.:	sayfa
TDAY:	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDED:	Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi
TDK:	Türk Dil Kurumu
TTT:	Türk Tarih Kurumu
y.a.:	yer adı

I. BÖLÜM

İNCELEME

I. ÜSKÜPLÜ ATÂ'NIN HAYATI VE ESERLERİ

1. HAYATI

Üsküp'te dünyaya gelen Atâ, kaynaklarda Mevlâna Atâ (Sehî, 1978:273), Atâ-i Üskübî (Lâtifi, 1314: 246; Âşık Çelebi s. 164), Atâ Çelebi (Mehmet Süreyya, 1308: 474), Kadı Atâ (Levend, 1970: 141), Atâ (Beyânî, 1997: 177; Hasan Çelebi, 1981: 238-239) gibi çeşitli adlarla anılmaktadır. Şairin tam adının yazılı olduğu bir kaynağa ise rastlayamadık.

Atâ'nın, Üsküp'te doğduğu; ancak ecdadının Acem diyarından geldiği, soyunun Ahmet Yesevî'ye kadar uzandığı kaynaklarda belirtilmiştir (Âşık Çelebi, Hasan Çelebi, Beyânî). Atâ, kendisi de *Tuhfetü'l-'Uşşâk*'ta aşağıdaki beyitlerle tezkirelerde yazılanları doğrular:

Niçeye dek iy 'Atâ bu kıl ü kâl

Hâl iste kim olasın nîk-fâl

Kâtibî'nüñ, şehri Nişâbur-ısa

Melce '-i 'Attâr gibi nûr-ısa

Sen Yesev'den Şeyh Ahmed Pürısın

Ma 'nî yüzünde o şemsüñ nûrısın

Şüretâ h âk-i reh-i Üsküb'sin

*Ma 'dinısın sen zer-i Üsküb'sin (1232-1235)**

Sehî, Atâ'nın bütün ilimleri sırasıyla öğrendikten sonra, ilimle uğraşmayı bırakıp ticarete atıldığını yazar. Ancak Âşık Çelebi ve Latifi ise onun, öğrenimini

* İnceleme kısmında verdiğimiz örneklerden sonra gelen parantez içerisindeki numaralar beyit numaralarıdır.

yarıda bırakarak tasavvufa yöneldiğini, Nakşibendî tarikatına girdiğini kaydederler. İshak Çelebi ile yakın dostluğu olan Atâ, Yavuz Sultan Selim zamanında vefat etmiştir. *Sicill-i Osmânî* (1308: 474)'de şairin 1552'den sonra Üsküp'te öldüğü kayıtlıdır.

2. ESERLERİ

Üsküplü Atâ'nın kaynaklarda adı geçen üç eseri vardır: *Divân*, *Tecnîsât* ve *Tuhfetü'l-'Uşşâk* (Sehî, 1978: 273; Âşık Çelebi, s. 164 Lâtifi, 1314: 246). Şairin bir divanı olduğundan bahsediliyorsa da bu eser, bugün elimizde bulunmamaktadır. *Tecnîsât* ve *Tuhfetü'l-'Uşşâk* ise aynı eserin isimleridir. Âşık Çelebi *Tecnîsât*'ın *Tuhfetü'l-'Uşşâk*'tan ayrı bir eser olduğunu yazmaktadırlar. *Tuhfetü'l-'Uşşâk* adlı mesnevîyi baştan sona kadar okuduğumuzda bu iki ismin ("*Tecnîsât*" ve "*Tuhfetü'l-'Uşşâk*") aynı esere ait olduğunu fark ettik. Bu gerçeğe yıllar önce Fuat Köprülü de değinmiştir. Köprülü, Âşık Çelebi'nin yanıltmış olduğunu, bunları iki ayrı eser saymanın hata olduğunu yazmıştır (Köprülü, 1993: 77).

Üzerinde çalıştığımız metinde "*Tuhfetü'l-'Uşşâk*, '*Uşşâk-nâme*, *Tecnîsât*" isimleri aynı eser için kullanılmıştır. Atâ'nın elimizde bulunan tek eseri olan *Tuhfetü'l-'Uşşâk* üzerinde ayrıntılı olarak duracağımız için burada eser hakkında bilgi vermiyoruz.

Atâ'nın tezkirelerde yer alan beyitlerinden örnekler:

Hudâ'nuñ olmasa tevfiği hem-râh

Kimesne kurbına bulmazdı hem râh (Lâtifi, 1314: 246)

Bağrum firak adına yanmış kebaba benzer

Keyfiyyet ile şî'rüm rengîn şaraba benzer

Derdâ bu eski eski göynükler ile sinem

Yer yer ocağı kalmış şehri harâba benzer

*Bu bî-vefâ cihamun Atâ yokdur Sebati
Su üzredür binası bir âsiyâba benzer*

(Sehî, 1978: 273; Âşık Çelebi, s. 164)

*Ben ilerü çekdüm seni germ olma iñende
Ey ah olursa başum eflâka beraber*

*Hor bakma fakir ü dervişe
Ne bilürsin ki şâhzâde ola
Nemed içre misâl-i âyîne
Zihni ruşen zamiri sade ola*

(Âşık Çelebi, s. 164)

3. ATÂ'NIN ŞAIRLİĞİ HAKKINDA SÖYLENENLER

Atâ'nın eserleri elde olmadığından bugüne kadar onun şairliği de değerlendirilememiştir. Fuat Köprülü'nün hususî kütüphanesinde *Tuhfetü'l-Uşşâk*'ın bir yazma nüshası bulunduğu söyleniyorsa da, bu yazma üzerinde bugüne kadar bir çalışma yapılmamıştır. Bu itibarla Atâ üzerinde yapılan ilk çalışma bizimki olacaktır.

Atâ hakkında bulabildiğimiz bütün bilgiler tezkirelere dayanmaktadır. Bu tezkirelerin şair hakkındaki değerlendirmeleri şöyle özetlenebilir: Atâ'nın gazel ve kasideleri güzeldir, devrinde sevilerek okunmuştur (Sehî, 1978: 273). Şuarâ-yı Rûm'un makbul ve övülen şairlerindendir (Lâtîfî, 1314: 246).

Atâ'nın şairliği hakkında en güzel örnek Âşık Çelebi ve Hasan Çelebi tezkirelerinde kayıtlıdır. Bu eserlerde şöyle bir olay anlatılır: Molla Arap Vâiz adında biri kendisini Arap ve Acem belâgatçilerinden üstün görür, kimseyi beğenmezmiş. Molla Arap Vâiz bir gün Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'ini beğenmeyerek kendisi bir

Mevlid yazar ve Atâ'ya gönderir. “Bizüm bu fende çendan mümâresetimüz ve nazmda münasebetimüz yokdur. Eğer beşeriyet mucibi ile kusur ve fütur var ise, tahsis buyursınlar, ıslah mahalline mum yapışdursunlar” der. *Mevlid*'i inceleyen Atâ, eserin her yerinin bozuk olduğunu görünce eseri tamamen muma bandırır ve sahibine gönderir. Vâiz, bu duruma çok kızar ve birkaç gün Atâ aleyhinde atar tutar.

Bu söylenenlerden hareketle Atâ'nın devrinde örnek alınan, beğenilerek okunan, takdir edilen, kendisine danışılan bir şair olduğunu söyleyebiliriz.

II. TUHFETÜ'L-‘UŞŞÂK (‘UŞŞÂK-NÂME)

Üzerinde çalıştığımız eser, Gazi Hüsrev Begova Kütüphanesi (Saraybosna), Türkçe Yazmalar Bölümü R=2421 numarada kayıtlıdır. Eserin yazma nüshalarından birinin de Fuat Köprülü'nün hususî kütüphanesinde olduğu belirtiliyorsa da bu nüsha hakkında herhangi bir bilgi edinemedik (Köprülü 1980: 390; 1993: 77). Eser üzerinde bugüne kadar herhangi bir çalışma yapılmamış ve eserin elde olmadığı belirtilmiştir (Levend, 1970: 141). Eserin yazma nüshalarına ulaşmak bizim için de mümkün olmadı. Elimizde sadece Saraybosna nüshasının bir fotokopisi bulunmaktadır.

Tuhfetü'l-‘Uşşâk mesnevîsi Fars şairi Kâtibî'nin *Deh-bâb* yahut *Tecnîsât* adıyla bilinen eserinin tercümesidir. Kâtibî'nin *Deh-bâb*'ı üzerinde yüksek lisans çalışması yapan Mehmet Vanlıoğlu, bu çalışmasında “İran Edebiyatında Deh-nâmeler” konusunu da incelemiştir. Biz burada “Kâtibî” ve *Deh-nâme* hakkında bilgi vermiyoruz. Ayrıntılı bilgi için sözü edilen çalışmaya bakılabilir (Vanlıoğlu, 1987).

Manzum biçimde kaleme alınan eser, *fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün* vezninde yazılmıştır ve 1327 beyittir.

Kâtibî'nin eserini Türkçeye tercüme eden Üsküplü Atâ'nın ailesi, tezkirelerin bildirdiğine göre buraya Acem diyarından gelmiştir. Üsküp doğumlu olan Atâ, eserini H. 911 (M. 1506) tarihinde tamamlamıştır. Yazmanın başında ve sonunda eserin adı ve yazılış tarihi kayıtlıdır. Eserin tamamlandığı tarihe şu beyitle tarih düşürülmüştür:

Hüsn-i hulûkı ideler cāna siper

Oldı çün târih mir‘ât-ı siyer (1323)

Beyitteki “mir‘ât-ı siyer” ibaresi ebcetle H. 911 tarihini vermektedir. Ayrıca yazmada bu ibarenin kenarında rakamla “tarih 911” kaydı vardır.

Eserin başında çok açık bir şekilde “Hazā Kitāb-ı ‘Uşşâk-nâme” yazılıdır.
Eserin bir beytinde ise *Tuḥfetü’l-‘Uşşâk* adı anılır:

Şorsalar bu nāzenīmiñ adı ne

Tuḥfetü’l-‘Uşşâk didüm adına (935)

Çalışmamızda esas aldığımız Saraybosna nüshasında eserin yazarı, “Ḥālī Beg” olarak kayıtlıdır. Ayrıca eserin ilk sayfasında “Ḥālīyâ’nın ‘Uşşâk-namesini te’lifi 911” ibaresi yazılıdır. Gazi Hüsrev Begova Kütüphanesinde bulunan yazma eserlerin Sırpça olarak bir katalogunu hazırlayan “Svezak Treći” nin çalışmasında da eser “‘Uşşâk-nâme” olarak kayıtlıdır. Katalogda eserin yazarı “Ḥālī Beg” olarak belirtilmiştir (Treći, 1991: 315-316). Bu sebeple biz tez plânımızı “Ḥālī Beg’in ‘Uşşâk-name’si Üzerinde Dil İncelemesi” olarak hazırladık. Eserin baştan sona kadar yazı çevrimi (transkripsiyon)ni yaptığımızda burada bir yanlışlık olduğunu fark ettik. Eserin içinde “Ḥālī Beg” ismi hiç geçmiyor, ancak “Atâ” kelimesi özel ad olarak yedi kez anılmaktadır (bk. dizin). Nüshanın başında “‘Uşşâk-nâme” yazmasına rağmen içeride “Tuḥfetü’l-‘Uşşâk” ismi geçmektedir. Bütün bunlardan çıkardığımız sonuç şudur: “Ḥālī Beg” ismi ve “Ḥālīyânın ‘Uşşâk-nâmesini telifi 911” ibaresi nüshaya sonradan eklenmiştir. Bu yanlışlık ise “ḥālīyâ” kelimesini özel isim olarak kabul etmekten ileri gelmektedir. Eserin son sayfasında şöyle bir beyit vardır:

Ḥālīyâ biz dileyelüm bir du‘â

من جناب هو مجيب هر دعا (1325)

Beyitteki “ḥālīyâ (A. şimdi, artık)” kelimesi özel isim sanılmış ve eserin başına Ḥālī Beg” ismi yazılmıştır. Katalog da buraya bakarak hazırlanmıştır. Bu yanlışlığın düzeltilmesi gerekmektedir.

Tuḥfetü'l-Uşşâk, on bölümden oluşmaktadır. Eser, “münâcât” ile başlıyor; “naat” ve “nasihat” bölümleri ile devam ediyor. Bu giriş kısımlarından sonra, eserin yazılış sebebini ve özelliklerini anlatan “Sebeb-i Nazm-ı Kitâb u Şıfat-ı Şeb” bölümü eserin ilk kısmını oluşturmaktadır. Bu kısımda, eserin hangi sebeple yazıldığı, eserin Kâtibî’den çeviri olduğu, baştan sona kadar cinas sanatıyla kaleme alındığı, Türkçede cinas yapmanın zor olduğu anlatılmaktadır. Bu bölümün arkasında “sözün övgüsü”nün yapıldığı “Der Tergîb-i Süḥan-goften-est” ve “Der Tavşîf-i Süḥan” bölümleri gelmektedir.

Atâ, “Der Tezyîn-i ‘Arūs-ı Süḥan” bölümünde eserin, bir özetini vermektedir. Atâ *Tuḥfetü'l-Uşşâk*’ı şöyle özetliyor:

*Şorsalar bu nâzenîniñ adı ne
Tuḥfetü'l-Uşşâk didüm adına*

*Maḥrem olanlar-ıla kılsun ḥurām
Şoḥbeti nâ-maḥreme olsun ḥarām*

*Bu gülistānda ki deh bāb eyledüm
Kâtibî tarzında Deh-Bāb eyledüm*

*Bāb-ı evvel ehl-i ‘ışkuñ bābıdır
Taştamām ‘āşık olanıñ bābıdır*

*Bāb-ı şānī bezm ü şoḥbet naḳlidür
Her sözi bir bezm ü şoḥbet nuḳlidür*

*Bāb-ı şāliş ‘ucbı terk itmekdedür
İ’tiḳād u şadḳı berk itmekdedür*

*Bāb-ı rābi ‘şāmilidür ‘izzetüñ
‘İzzete sa’y eyle ki ola ‘izzetüñ*

*Bāb-ı ḥāmis ḳamuya eyelükdedür
Eyü nedür diseler eyelükde dur*

*Bāb-ı sādīs yatlıyı terk itmede
Eyülük esbābını berk itmede*

Bāb-ı sābi ‘dür ḳanā‘at maḥzeni

‘Arifüñ olur kanâ‘at mañzeni

*Bâb-ı şamin zindegânî hâlini
Bildürür sa‘y eyle idin hâl anı*

*Bâb-ı tâsi‘ cümleden olup cüdâ Hudâ
Yüz duta emr eyledüğine Hudâ
Bâb-ı ‘âşir Haqq’a olmağdur yağan
‘Arife bu perdede olur yaqân (935-947)*

On bölümden oluşan eserin bölümleri arasında bazı din büyüklerinin ve meşhur kişilerin başından geçen olaylar “Hikâyet” başlığı altında yer almaktadır.

Eserin sonunda, “Der Zikr-i Şive-i Selef” bölümünde bazı Fars ve Türk şairler anılmaktadır. Bu şairlerin Fars olanlarından bazıları şunlardır: Unsurî, Ascedî, Nizarî, Enverî, İmad, Attar. İsmi anılan Türk şairlerden bazıları ise şunlardır: Lutfî, Şeyhî, Atayî, Çakerî Beg, Adnî, Cem Sultan, Ahmet Paşa.

Eser, dinî ve tasavvufî öğütleri içeren bir nasihat kitabıdır.

1. NÜSHA TAVSİFİ

Üsküplü ‘Aṭâ’nın *Tuḥfetü’l-‘Uṣṣâk* adlı eserinin bilinen iki yazma nüshası vardır. Bunlardan birinin Fuat Köprülü’nün hususî kütüphanesinde olduğunu daha önce belirtmiştik.

Eserin diğer bir yazma nüshası da “Gazi Hüsrev Begova Kütüphanesinde (Saraybosna) R= 2421 numarada kayıtlıdır. Ancak, eserin yazarı yanlışlıkla “Ḥālî Beg” olarak kayıtlıdır. Bu yanlışlığın sebebine bir önceki bölümde değinilmiştir. Eserin yazma nüshalarından hiçbirine ulaşamadık; fakat Saraybosna nüshasından bir fotokopi temin ettik. Nüsha hakkında tanıtıcı bilgiyi Gazi Hüsrev Begova Kütüphanesi Katalogu’nda buluyoruz. Sırpça olarak hazırlanmış katalogda şu bilgiler kayıtlıdır (Treći 1991: 315-316).

Eser adı:	‘Uṣṣâk-nâme
Yazar adı:	Ḥālî Beg
Yazı Türü:	Harekeli nesih
Eserin Bulunduğu Yer:	Gazi Hüsrev Begova Kütüphanesi R= 2421
Varak Sayısı:	64
Satır Sayısı:	11
Telif Tarihi:	H. 911 (M. 1505-1506)
İstinsah Tarihi:	Yok
Nüshanın Ebadı:	18X12
Cilt:	Koyu renk deri, kenarları süslenmiş
Kâğıt:	Sarı renkli
Eserin Başı:	Āferīn iy ḥālīk-ı cān āferīn Dest-i ṣun‘ uña hezārān āferīn
Eserin Sonu:	Ḥaḳḳ anı ĩmān-ıla ḥatm eylesün Kendü mihrin cānına ḥatm eylesün

Eserdeki Kayıtlar: Eserin başında ve sonunda ‘Uşşâk-nâme yazılıdır. İlk sayfada bazı hesap notları vardır. Bu notlardan anlaşıldığına göre bu kitap Ahmed El-Vardarî tarafından Kara Ferje’de 47 dirheme satın alınmıştır. Eserin sonunda bir mühür vardır. Bu mühür Muhammed Bin Abdullah Kadı-zade’nindir. Eser Şehdî Efendi’nin kütüphanesinden alınmıştır.

2. NÜSHANIN YAZIM ÖZELLİKLERİ

Tuhfetü'l-Uşşâk'ın elimizde bulunan nüshası harekeli nesihle yazılmıştır. Her varak, çizgilerle sütunlara ayrılmış ve beyitler bu sütunların içine yazılmıştır.

Arapça ve Farsça kelimelerin yazılışında bir sorun ve yanlışlık yoktur. Çünkü bu kelimelerin nasıl yazılması gerektiği bellidir. Türkçe kelimelerin yazılışında ise bir kural bulunmamaktadır. Bazı kelimelerde ünlüler, harekeyle gösterildiği hâlde, bazılarında harflerle yazılmıştır. Eser manzum olduğu için vezin ve kafiye de Türkçe kelimelerin yazılışını etkilemiştir. Türkçe bir kelimeyle, uzun heceli olan Arapça veya Farsça bir kelime kafiye yazılmışsa Türkçe kelimenin yazımı uzun hecesi olan kelimeye uydurularak ünlüler gösterilmiştir. Buradan hareketle aruz vezninin, Türkçe kelimelerin yazımındaki standartlaşmayı olumsuz yönde etkilediğini söyleyebiliriz.

Tuhfetü'l-Uşşâk'ın yazım özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

a ünlüsünün yazılışı: Ön sesteki a ünlüsü için nüshada üstünlü elif (i)

kullanılmıştır: اَنْدَنْ *andan* (126) اَلْدُرْدُكْ *aldurduñ* (11)

اَلْبُ *alup* (79) اَرَاَمْ *araram* (910)

Ön seste a ünlüsü için bazı kelimelerde medli elif kullanılmıştır:

اَدِنِي *adını* (672) اِنِي *anı* (529)

اَشُورُبْ *aşurup* (150) اَلْ *al* (kırmızı, 26)

Ön sesteki a ünlüsü hareke ile gösterildiği gibi elifle de yazılmıştır:

سَاْ *saña* (70) سَاَكْ *saña* (446)

يَاَنْبْ *yamup* (638) بَاَكْ *baña* (557)

a ünlüsü iç seslerde ya elifle yazılmış ya da hareke ile gösterilmiştir:

طَبْرَاَغْ *toprağa* (550) اَيَاَغْ *ayağ* (619)

وَأَرْمَغَا *varmağa* (195) بَوَيَّرْسِنْ *boyarsın* (12)

a ünlüsü son seste e (ة) ve elif (ا) ile yazılmıştır. Elif ile yazıldığı yerlerde veznin ve kafiyenin etkisi söz konusudur:

أُولَا *ola* (123) كَنْدِيَّة *kendiye* (310)

قَابَا *kaba* (170) دُوتَا *duta* (184)

e ünlüsünün yazılışı:

e ünlüsü ön seste elif ile yazılmış ya da hareke ile gösterilmiştir:

أَوْكُ *evüñ* (112) أَيْلَمَزْ *eylemez* (120)

كَاتُورَمْ *getürem* (989) نَادُرْ *nedür* (688)

e ünlüsü iç seslerde genellikle hareke ile gösterilmekle birlikte, kimi yerlerde elifle de yazılmıştır:

سَيَلْدُوبْ *söyledüp* (17) اِيْلَيْنْدَهْ *ileyinde* (755)

اِرْمَاسَهْ *irmese* (32) كُرَالْمْ *görelüm* (688)

e ünlüsü son seste “ه” ile yazılmıştır:

أَيْلَهْ *eyle* (37) أُزْرَهْ *üzre* (56)

اِدَهْ *ide* (497) بَزَهْ *beze* (171)

ı ve i ünlülerinin yazılışı:

Ön seslerde ı ve i ünlüsü elif-ye ya da esreli elif ile yazılmıştır:

اِرْدِي *irdi* (596) وِيرُورْسِيْنِ *virürsin* (13)

دیدی *didi* (237) ییله *yile* (11)

iç sesteki ı ve i ünlüsü ya “ی” ile yazılmış ya da hareke ile gösterilmiştir:

اولساردور *olırsardur* (239) ایشیت *işit* (446)

ایدیچک *idicek* (958) ایریشه *irişe* (1165)

Son seste ı ve i ünlüsü genellikle “ی” ile yazılmaktadır:

بیرینی *birini* (12) ایلیدی *eyledi* (258)

دوتدی *dutdı* (259) ادی *adı* (617)

Sonu e ünlüsü ile biten, “ه” harfiyle yazılarak üzerlerine bir hemze ya da esreli hemze konulmuş kelimelerin belirtme durumunda araya bir koruyucu “y” ünsüzü almadıkları görülmektedir. Ancak biz, söyleyişte “y” telâffuz edildiğini düşünerek parantez içinde bir “y” ekledik:

گیجه *gice(y)i* (14) کیمسه *kimse(y)i* (280)

Belirli geçmiş zaman kipinin üçüncü kişi çekiminde ı ve i ünlüsü genellikle yazılmamaktadır:

دیدی *didi* (237) کلدی *kıldı* (154)

دیدی *didi* (1098) ایلیدی *eyledi* (975)

Doğru yazımı hemzeli olan kimi Arapça kelimelerdeki hemzeler “ی” ile yazılmıştır. Bu durum, bu dönemin eserlerinde sık görülen bir yazım özelliğidir:

دایم *dāyim* (344) فایده *fāyide* (38)

o, u, ö ve ü ünlülerinin yazılışı:

Ön seste bu dört ünlünün yazımı için ötreli elif (ا), elif-vav (وا), ötre ya da vav kullanılmıştır:

اُستُؤنه *üstüñe* (75) بويُله *böyle* (76)
بُولت *bulut* (142) شَيُله *şöyle* (148)
ألدُرُوب *öldürüp* (538) أزكُة نر *özgedür* (91)

u ve ü ünlüsü iç seslerde ya hareke ile gösterilmiş ya da vav ile gösterilmiştir:

يُوزُوم *yüzüm* (43) ياشُينر *yaşınur* (57)
أرتُق *artuq* (124) كُنْدُر *gündüz* (264)

Son seste u ve ü ünlüsü vav ile yazılmaktadır:

بِرُوب *berü* (90) دُرُلُوب *dürlü* (590)
أَيُوب *eyü* (291) اِيلِرُوب *ilerü* (862)

Son seste kök ünlüsünün yazılmaması:

Kimi Türkçe, Arapça ve Farsça kelimelerdeki son ünlünün yazılmadığı görülmektedir. Yazılmayan ünlüler harekelerle gösterilmektedir:

أَنَدَن *anadan* (65) دُنْيَدَن *dünyeden* (96)
غِجَعَن *giceñ* (77) شِشَدَه *şışede* (212)

p ve b ünsüzlerinin yazılışı:

Son sesteki “p” sesleri “ب” ile gösterilmiştir. Ön ve iç sesteki “p” ve “b” sesleri “پ” ve “ب” ile yazılmıştır:

بَاتُوبُ <i>batup</i> (20)	اَلتُّبُ <i>iltüp</i> (14)
قَوْبِدُ <i>kopdı</i> (543)	قَبُولَارِنُ <i>kapuların</i> (75)

c ve ç ünsüzlerinin yazılışı:

Bu ünsüzlerin ön, iç ve son seslerde “ج” ve “چ” ile yazıldığı görülür. Bazı yerlerde “چ” yerine “ج” kullanıldığına da rastlanır:

أَچَرُ <i>açar</i> (75)	جَاشِدِیَنُرُ <i>çalışdılar</i> (83)
کُوجُ <i>güç</i> (281)	سَچْمَکَ <i>seçmege</i> (221)

t ve d ünsüzlerinin yazılışı:

Kökünde kalın sıradan bir ünlü bulunan kelimelerde genellikle “ط” harfi kullanılmıştır. Bazı yerlerde “د” ile de yazıldığı görülür. Bu durumda kafiyenin etkili olduğunu söyleyebiliriz:

طَاغُ <i>tağ</i> (316)	طَادُرُ <i>tadır</i> (1259)
دَارُ <i>dar</i> (9)	دَاغَ <i>dağa</i> (1182)

ş ve s ünsüzlerinin yazılışı:

Kökünde kalın sıradan bir ünlü bulunan kelimelerde genellikle “ص” harfi kullanılmıştır. İnce sıradan ünlüler bulunan kelimeler de “س” ile yazılmıştır. Ancak kimi yerlerde sad harfi yerine sin harfi de kullanılmıştır:

سَاغ *sağ* (81) صَانُ *sal* (616)
سَنُ *sen* (616) سُونُ *sözün* (217)

ķ ünsüzünün yazılışı:

Nüshada kalın “k” seslerinin sızıcılaşmaya uğramadığını görüyoruz. Bu dönem eserlerinde genellikle “ك” ile yazılan kelimeler metnimizde “ق” ile gösterilmiştir:

قُرْقُو *korķu* (1041) يُوَقْدُ *yokđur* (20)
اَرْتُقُ *artuķ* (124) يُوَقْسُو *yokşul* (529)

ñ ünsüzünün yazılışı:

Bu ses nüshada “ك” ile gösterilmiştir:

تَاڤَرِيْدَانُ *Tañrıdan* (214) يُوَزِيْنُ *yüzüñ* (57)

Aynı kelimenin değişik biçimlerde yazılması:

Türkçe kelimelerin yazılışında belli bir kural olmadığından bir kelime birkaç değişik biçimde yazılabilmektedir. Bu sebeple eserde standart bir imlâdan bahsedilemez:

سَاةَ saña (70)

سَاةَ saña (446)

دَاخِ daħı (88)

دَاخِ daħı (165)

دَاخِ daħı (240)

Kafiyeye bağlı yazım değişiklikleri:

Bazı yerlerde kafiyeli kelimelerden birinin yazımını öteki kelimenin yazımına benzetilmektedir. Genellikle Türkçe kelimelerin yazımını, Arapça ve Farsça kelimelere benzetilmektedir. Kafiye yapılan Türkçe kelimeler arasında da buna benzer durumlar görölmektedir:

Türkçe طَاغ Farsça دَاغَة ile kafiye yapıldığında دَاغَة şeklinde yazılmaktadır (bk. 1182).

Türkçe طَاشْ (taş) kelimesi قَرْدِ شَاشِی (kardeşleri) ile kafiyelenince دَاشِی (daşları) şeklinde yazılıyor (bk. 804).

Farsça tamlama ve birleşik kelimelerin yazılışı:

Farsça tamlamalar ve birleşik kelimeler genellikle asıllarına uygun olarak yazılmaktadır. Vezin gereği bazı uzun hecelerde med yapıldığı bir esre ile gösterilmiştir. Med yapılan bu kelimeler asıllarına uygun olarak gösterilmiştir. Yani med sonucu ortaya çıkan açık heceler yazı çevriminde gösterilmemiştir. Sadece “māhitāb” (6), “āfitāb” (6) gibi kelimelerdeki açık heceler çok yaygın olduğu için gösterilmiştir:

نِکِ خَوَاهِ (nīkihāh) harekelenmiş, ancak “yazı çevrimi” yapılırken “nīk-hāh” okunmuştur. نُورِنَاکِ (nūrīnāk) biçiminde harekelenmiş olan kelime de “nūrīnāk” şeklinde gösterilmiştir.

Farsça tamlamalar izafet kesresi ile gösterilmiştir:

صَدْرِ عَالَمَ *şadr-ı ‘āleme* (9) خَالِقِ جَانُ *hāliq-i cān* (1)

Atıf vavları vav (و) ile gösterilmiştir:

تَارُ وَأَبُ *tār u āb* (20) دِلِ وَجَانُ *dil ü cān* (16)

3. ESERİN DİL VE ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ

Tuhfetü'l-'Uşşâk'ın dili çok ağır olmamakla birlikte, eserde çok sayıda Arapça, Farsça kelime ve tamlama bulunmaktadır. Bu durumun sebebi, eserin çeviri olmasına, “tecnîs” sanatıyla yazılmasına ve XVI. yüzyılın başında kaleme alınmasına bağlanabilir. Atâ, eserini Kâtibî’den çevirdiğini yazmaktadır.

Eserin üslûp özellikleriyle ilgili olarak “sebeb-i nazm-ı kitâb u şîfat-ı şeb” bölümünde önemli bilgiler bulunmaktadır. Bu bölümde, eserin yazılış sebebi ve özellikleri hakkında bilgiler veren şu beyitler önemlidir:

*Bir kitâb olsa anı nazm idüben
Bir eşer kısam cihân içinde ben*

*Olmasa hacm-ile iñende kebîr
Bâ-vücüd olsa ma‘ânîsi keşîr*

*Başlar üzre göz gibi olsa yiri
Olsa ‘uşşâkuñ iki gözde biri*

*Cân gibi hûb u laţîfû kıymetî
Olmasa dünyâ içinde kıymeti*

*Olsa miftâh-ı ma‘ânî vü bedî‘
Anda muzmer olsa her emr-i bedî‘*

*İsta‘arât u mecâzât u beyân
Olsa her beytinde bir yüzden beyân*

*Bir güzel olsa yaraşsa geydügi
Tâlibüñ olmasa zâyi‘ küydügi*

Didi bu tavşife kâbil kâtibi
Yazdı Tecnîsât'ı olup Kâtibi (155-162)

Yaluñuz tecnîse itmişdür nazâr
Bu kadar ma'ni aña virmiş nazâr (167)

Nazm meydânında tecnîs atına
Binüp ur destüñi tecnîsâtına (168)

Türkde tecnîs iñen düşvâr olur
Didi sa'yit üstine düş var olur (174)

Yukarıdaki beyitlerden anlaşıldığı gibi eser, baştan sona kadar “tecnîs” sanatıyla yazılmıştır. Bu sebeple eserde “cinas”larla ilgili dikkat çekici örnekler yer almaktadır. Eserde “mecaz ve istiare”de önemli bir yer tutar. Kelimelerin gerçek anlamlarından çok çağrıştırdığı anlamları kastedilmektedir. Atâ, bu durumu kendisi şöyle anlatıyor:

Lâ disem sanma murâdım lâ durur
Bilki ol lâdan garaz illâ durur

Leb disem gönülüm leb-i deryâdadur
Bulumur zîrâ leb-i deryâda dür (880, 881)

Atâ, eserinde çok sayıda Farsça tamlama ve birleşik kelime kullanmıştır:
âb-ı hayât-ı sermedî (902), dem-i âhırde (913), mihr-i zer-nigâr (967), meh-nikâb (970), küşte-i bî-dâr (991), hâk-i pây-i yâr (1013)

Eserdeki konu başlıkları Farsçadır. Bunlardan birkaçını aşağıda veriyoruz:

Sebeb-i Nazm-ı Kitâb u Şifât-ı Şeb (Kitabın yazılış sebebi ve gecenin sıfatı)

Bâb-ı Sâni Bâb-ı Şohbet-Dâşten (İkinci bölüm sohbet etme hakkındadır.)

Bâb-ı Şâliş Terk-i 'Ucb u Gümrehî (Üçüncü bölüm ucb ve sapıklığın terki

hakkındadır.)

Bāb-ı Rābi‘ Şāmil-i ‘İzzet buved (Dördüncü bölüm izzetin yayılması hakkındadır.)

Eser dinî ve tasavvufî öğütlerle doludur. On bölümden oluşan eserin bölümlerinin arasında da meşhur din büyüklerine ait kıssalar, “hikâyet” başlığı altında verilmiştir. Eserde Atâ, karşındakilerle konuşmuş gibi bir üslûp kullanmıştır. Sık sık hitap cümleleri kullanan yazar, eserini sıkıcılıktan kurtararak akıcı bir anlatım sağlamıştır:

*Gel berü iy söz bilüp söz işiden
Sözümüzi kendüzine iş iden*

*Girelüm senüñle söz meydânına
Tā biline söz nedür meydānı ne (204, 205)*

*İy dil-i āvāre terk it ‘ucbı var
Yiter ayaklarda ol kim ‘ucbı var (356)*

*İy dil eylük tohmını besle becer
Ne ekerse ādemī anı biçer (601)*

Tuhfetü’l-‘Uşşâk, Kâtibi’nin *Tecnîsât* adlı eserinin tercümesi olduğundan eserde en önemli söz sanatı “cinas” olmuştur.

Yapısı, söylenişi ya da yazılışı birbirine benzeyen, anlamları değişik iki kelimeyi bir arada kullanma sanatına cinas diyoruz. Cinaz sanatı, kelimelerin yapı, söyleniş, yazım ve anlam gibi dört ögesini bir arada bulunduran bir işlemdir. Cinaz, bir zekâ hünere olduğundan Türk edebiyatının her devrinde kullanılmıştır (Dilçin, 1983: 467-483; 1991: 150-153; Öztoprak, 2000: 155-174). Üzerinde durduğumuz eserin her beytinde bir cinaz yapılmaya çalışılmıştır. Bu cinaslardan bazı örnekler veriyoruz:

Tam cinas (cinās-ı tām): Söylenişleri ve yazılışları bir, anlamları ayrı iki kelime arasında yapılan cinastır:

Sen dahı ur tūsen-i tab‘a uyan
Kem kişilerdür göñül aña uyan (565)

Kim ki cānı derd odına dutuşur
Pehlivān-ı ‘ışķuñ-ıla dutuşur (29)

Gül gibi yirden getürdi anda
Gördi bismillāh yazılmış anda (499)

Zīver-i Rūmī-y-ile şöyle beze
Kim görenler Pārsīsinden beze (171)

Ayrık cinās (cinās-ı mefrūk): Cinaslı sözlerden biri, iki ayrı kelime olan cinastır:

Hér nefes cürm ile artar saĝuşum
Cümle a‘mālümde yoķ bir saĝ işüm (81)

Gel berü iy söz bilüp söz işiden
Sözümüzi kendüzine iş iden (204)

Cümle derd ehli tapuñdan umar em
Ben de yā Rabbī tapuñdan umaram (40)

Nefsimüñ atına eylükden eyer
İdüp üstine süvār ol ur ey er (564)

Eksik cinās (cinās-ı nākış): Cinaslı kelimelerden birinin başında bir ses ya da hece eksik olan cinastır:

Şöyle gelür şanki yād eyle yağı

Āh idicek düşdi şındı ayağı (593)

Haşre dek far zā ki yanam ya kılam

Rahmetüñ irmezse n'idem ne kılam (39)

Diler-iseñ olaşın iy yār esen

'Ucbı terk it olma aña yār sen (379)

Ehl-i dillerden temennā iderüz

Hâtırâ gelen temennâyı derüz (1320)

Ünlüleri değışik cinas (cinās-ı muharref): Arap harfleriyle yazılışları aynı, okunuşlarında bir ses değışikliği olan cinastır:

Niçe yıllar hizmet iden kılların

Atdı yābānlara dutdı kılların (632)

Didi baña bunı vireydi kader

Dünyede devlet yiterdi bu kadar (591)

Pāk idüp pāyinden ol dem gillerin

Sürdüm ayağına yüzüm güllerin (424)

Az şanma dünyede 'izz ehli bol

Varuñı yoğ eyleyince iste bul (462)

Ünsüzleri değişik cinas (cinās-ı lâhık): Cinaslı sözcüklerden birinin başında ya da ortasında bir ünsüzü değişik olan cinastır:

Gāh olur sulṭān idersin birini

Ḳana boyarsın ḳoluḡda tīrini (12)

Başa topraḳlar döker yoluḡda ḥāḳ

Sīnesinde seylden biḡ yirde çāk (19)

ĠĠĠamdan artuḳ kimseye olma ḥarīf

Amūḡ-ıla hem-dem ol şayf u ḥarīf (124)

Olur-ısaḡ seng ü āhen gibi bek

Āhir idiser seni ḥāk-ile yek (129)

Eser, üslûp açısından önemli bir metin sayılabilir. Çünkü şiir dilinin sanatlı üslûbu eserde dikkati çekecek düzeydedir. Bir somut bir soyut kelimedden oluşan tamlamalar bolca kullanılmıştır. Yani mecazlı anlatımlar kendini göstermektedir (*derd okı* 1099, *āyine-i cān* 122).

Şiiri şiir yapan özgün ifadeler (alışılmamış bağdaştırma ve sapma bk. Aksan, 1995a: 149-183) eserde kendini hissettirmektedir. Metnimizde, divan ve halk şairlerinin kullandığı “gül yüz, keman kaş” gibi alışılmış bağdaştırmaların yanında, Atâ’ya ait özgün bağdaştırmalar da vardır: *varlık yazısı* (1171), *çarh dolabı* (119), *bulut elegi* (142), *söz süzegi* (334), *söz suyu* (335).

Atâ, cinas sanatının anlam inceliklerini kullanarak; kafiye, vezin gibi unsurlardan yararlanarak akıcı ve güzel bir metin ortaya koymuştur.

III. TÜRK EDEBİYATINDA TUHFETÜ'L-‘UŞŞÂK MESNEVİLERİ

Türk edebiyatında bu adla üç mesnevî tespit ettik. Bunlardan biri, tezkirelerde, edebiyat tarihlerinde ismi geçen fakat elde olmadığı söylenen Üsküplü Atâ'nın *Tuĥfetü'l-‘Uşşâk* adlı mesnevîsidir (Levend, 1970: 141). Tezimizin konusu bu eser olduğundan burada sadece eserin adına değinmekle yetineceğiz. Diğer bölümlerde ayrıntılı tanıtma ve inceleme bulunmaktadır.

Bu isimle anılan diğer iki mesnevî ise Hamdullah Hamdî ve Gelibolulu Mustafa Âlî'ye aittir. Bu iki mesnevî hakkında da kısaca bilgi vermenin uygun olacağını düşünüyoruz. Böylece Üsküplü Atâ'nın eseriyle birlikte, isimleri bilinen Tuĥfetü'l-‘Uşşâk mesnevîleri üzerinde genel bir değerlendirme yapmış olacağız. Bu değerlendirmeye, mesnevîler üzerinde çalışanlara, Eski Türk edebiyatı araştırmacılarına faydalı olmayı arzuluyoruz.

Üzerinde ayrı ayrı duracağımız bu mesnevîlerin isim benzerliğinden başka ortak bir noktasının bulunmadığını söyleyebiliriz. Belki konularının dinî ve tasavvufî olmasını bir ortak yön olarak kabul edebiliriz. Şimdi kısaca bu mesnevîlerden bahsedelim.

1. ĤAMDULLAH ĤAMDÎ'NİN TUHFETÜ'L-‘UŞŞÂK ADLI MESNEVÎSİ

Tarih olarak en eski *Tuhfetü'l-Uşşâk* mesnevîsi, Fatih Sultan Mehmed'in hocası Akşemseddin'in küçük oğlu olan Hamdullah Hamdî'nindir. Eser, Hamdî'nin hamsesi içinde yer almaktadır. Mesnevî'nin yazılış tarihi belli değildir; ancak Hamdî'nin (doğ. 853/1449-ö. 909/1503) yaşadığı devir düşünüldüğünde, eserin XV. yüzyılın sonunda yazıldığı söylenebilir.

Eserin iki yazma nüshası vardır. Bunlardan biri British Library'de, diğeri ise Arif Hikmet Kitaplığındadır. Bu eser üzerinde mes'ad S. Al Shaman çalışmış ve eserin tenkitli metnini yayımlamıştır (Al Shaman, 1991: 169-256). Eser hakkında Dr. Mahmut Şanlı'nın da yayımlanma kararı alınan bir makalesi vardır. "*Hamdullah Hamdî'nin Tuhfetü'l-Uşşâk'ı ve Taklitçilikten Yeniliğe Bir Adım*" adıyla kaleme alınan bu makalede Mesnevî'nin bir özeti de bulunmaktadır. Eseri ilim âlemine tanıtan ise Gibb olmuştur (Gibb, 1999: 419-423).

Aruzun *mefâilün mefâilün faülün* kalıbıyla kaleme alınan mesnevî yaklaşık 990 beyittir. Hamdî eserinin adını şu beyitte bildiriyor:

*Adım Tuhfetü'l-Uşşâk kıldum
Tahtını menba'u'l-eşvâk kıldum*

Sembolik ve tasavvufî bir aşk hikâyesi durumlarında olan eser, orijinal bir eserdir. Eserde birtakım mahallî bilgiler de yer almaktadır. Eser, tercüme ya da taklit değil, özgün mesnevîdir. Hamdî kendi bulduğu hayalî bir konuyu işlemiştir. Bu durum eserin "sebeb-i telif" kısmında şöyle anlatılır:

*Ke ihmâli okı bir tâze kışşa
Ki işiden gönülden gide guşşa*

*Dehân-ı yâr gibi muhtaşar kıl
Mutavval zülfi gibi muhtaşar kıl*

Veli taklîd idüp sen kılma tahtvil

Ki Őāyet mevt ide bu ĥāli taĥvīl

Eserde XV. yūzyıl Kayseri'si ve Kayserililerin ticaretle uğrařmaları hususunda önemli bilgiler bulunmaktadır. Mesnevī Őöyle özetlenebilir:

“Kayseri'de zengin bir tüccarın güzel bir çocuğu doğar. Adını “Hoca-zāde” koyarlar. Çocuk, on yaşına geldiğinde seyahate çıkmak, ticaret yapmak istediğini söyler. Ailesi buna Őařırır ve onu bu fikrinden vazgeçirmeye çalışır. Sonunda Şeyh Evhadü'd-din'e gidip yardım isterler. Şeyh murakabeye dalar ve sonuçta çocuğun ticaret yapmasının onun kaderi olduğunu, bunu değiştirmeye kimsenin gücünün yetmeyeceğini söyler. Hoca-zāde yardımcılıyla birlikte İstanbul'a ticaret için gider.

İstanbul Tekfurunun veziri pazarda Hoca-zāde'yi görür ve evine davet eder. Vezirin niyeti kızına uygun bir damat bulmaktır. Vezirin kızını gören Hocā-zade kıza āřık olur; kız da onun sevgisine karşılık verir. Vezirin bu evlilik için bir Őartı vardır. Bu Şart eserde Şöyle dile getirilir:

Velī Şol Şart ile ki ĥoya dīni

Büt öniñde yire ura yüzini

Vezirin, vuslat için öne sürdüğü Őartı Hoca-zāde hemen kabul eder ve dinini terk eder. Bu duruma sevinen vezir onlara güzel bir düğün yapar. Aradan birkaç yıl geçer. Ayasofya'da ādet olduğu üzere her yıl tören yapıldığı sırada Hoca-zāde de ailesiyle merasime katılmıştır. Bu merasim sırasında Hoca-zāde, İslāmiyeti terk ettiği gün buraya bıraktığı Kur'ān-ı Kerim'i hatırlar ve onu bıraktığı yerden alır. Hoca-zāde'yi gören hanımı, kocasının elindeki kitabın ne olduğunu merak eder. Hoca-zāde abdest alıp Kur'ān'ı açtığında bir ayetle kendisine gelir. Hoca-zāde ağlayarak tekrar İslāmiyete döner. Bu ayeti hanımına ve oradakilere okuyan Hoca-zāde orada yetmiş iki kişinin İslāmla Őereflenmesine vesile olur. Daha sonra hep beraber Kayseri'ye dönerler.”

2.GELİBOLULU MUSTAFA ÂLÎ'NİN TUHFETÜ'L-‘UŞŞÂK ADLI MESNEVÎSİ

Tuhfetü'l-‘Uşşâk mesnevîlerinin üçüncüsü, yazılış tarihi bakımından en son da gelen, H. 969 (1562) yılında kaleme alınan Gelibolulu Mustafa Âlî'nin eseridir. Âlî, eserini Kütahya'da yazmış ve eserin son beytinde telif tarihini de kaydetmiştir:

Hayl-i kerrüba ne lâzım tevbiḥ

Didiler ‘âşıka tuhfê târiḥ (969)

Beyitteki “‘âşıka tuhfê” ibaresi “ebcetle” yazılış tarihi olan H. 969 tarihinin karşılığıdır. Süleymaniye Kütüphanesi Çelebi Abdullah 277'de kayıtlı olan eserin tek nüshası vardır. Mesnevî *fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün* kalıbıyla yazılmıştır. Eser 3039 beyittir.

Tuhfetü'l-‘Uşşâk 20 makale, 20 hikâye ve 20 münacattan meydana gelmiştir. Her makalenin arkasında bir hikâye, her hikâyenin ardında da bir münacat bulunmaktadır. Hikâyeler Hasan-ı Basrî, Bişr-i Hâfî, Beyazîd-i Bistamî gibi meşhur mutasavvıfların başından geçen olayları içermekte ve her hikâyede genellikle bir olay anlatılmaktadır.

Âlî'nin eseri tercüme değil, telif bir eserdir. Kendisi bu durumu şöyle belirtir:

Nâmını Tuhfe-i ‘Uşşâk itdüm

Her sözün şöhre-i âfâk itdüm (2911)

Ser-te-ser tercemeden ‘ârîdür

Ol begüm bilmeyeniñ kârıdur (2912)

*Var iken kendü dilümde cereyân
Tercemân olmağa yir yoq bir ân (2913)*

*Kıvvetüm çün ola hadden bîrûn
Hiç ola mı bir alay dîn zebûn (2914)*

*Haddi pâyânı mı var cevherümün
Kân deger her birisi sözlerümün (2916)*

Âlî, kendisine Nizâmî'nin *Mahzenü'l-Esrâr*'ını örnek almıştır. Nizâmî'nin eseri 20 hikâye ve 20 makaleden oluştuğu hâlde, Âlî'nin eseri 20 hikâye, 20 makale, 20 münacattan oluşmaktadır. Eserde makale, hikâye ve münacatların başlıkları Arapça ve Farsçadır.

Âli, eserinde çok ender olmakla birlikte, kendisinden önceki dönemlere ait Türkçe kelimeleri kullanmaktan çekinmemiştir. Aşağıdaki beyitlerde görülen “gizlenç”, *benven*, *dükeli*” kelimeleri bunlardan bazılarıdır.

*Didi imdi nazaruñ eyleme keç
Oynaruz bunlaruñ ile gizlenç (1414)*

*Didi ol tıfl aña benven Ca'fer
Eyledüñ vaşlum için bunca sefer (1439)*

*Dergehüñ maksim-i erzâk-ı 'ibâd
Sen virürsin dükeli 'âleme zâd (1451)*

Âlî'nin mesnevisinin ilk beyitleri şöyledir:

* “Gizlenç” gizlenbeç, saklambaç anlamındadır.

*Olsa ser-nāme eger nam-ı Ğudā
Ğadd-i i'cāza ire her inşā*

*İsm-i A'zāmdur olupdur Allāh
VaĞdet-i zāt-ı müsem māya güvāh*

*Her suĞan amuñ ile nĭk-encām
Her kelām amuñ ile oldı tamām (1, 2, 3)*

Âlî'nin, *TuĞfetü'l-Uşşāk* mesnevîsi üzerinde "İsmail Hakkı Aksoyak" tarafından yüksek lisans tezi yapılmıştır. Bu çalışmada eserin yazı çevrimini, dil özelliklerini, Türk edebiyatındaki benzeri mesnevîlerle karşılaştırılması bulunmaktadır. Âlî'nin eseri hakkında verdiğimiz bilgiler bu eserden alınmıştır (Aksoyak, 1995).

IV. SES BİLGİSİ

1. ÜNLÜLER

1. 1. Ünlü Düşmesi

Bu hadise daha çok, kelime içinde görülür. Düşen ünlü, genellikle vurgusuz olan orta hece ünlüsüdür. Bu düşme eskiden beri görülen bir ses hadisesidir. Metnimizdeki örneklerden bazıları şunlardır:

<i>ağzını</i> (851)	<ağızını
<i>ayrı</i> (259)	<ayırı
<i>beñzer</i> (615)	<beñizer
<i>egnüme</i> (34)	<eginüme
<i>eylük</i> (567)	<eyülük
<i>eydür</i> (978)	<eyitür
<i>göñlüm</i> (154)	<göñülüm
<i>göynür</i> (157)	<göyinür
<i>ķarnında</i> (143)	<ķarınında
<i>oynadur</i> (110)	<oyunadur
<i>yügrüşü</i> (1140)	<yügürüşü

1. 2. Ünlü Türemesi

Metnimizde görülen ünlü türemesi yabancı kökenli kelimelerde görülmektedir. Bu türemenin vezin gereği olduğunu söyleyebiliriz.

<i>āfitābı</i> (6)	<āf-tāb
<i>şehriyār</i> (292)	<şehir-yār
<i>perverdigār</i> (852)	<perverd-gār

'*ömür* (102) < ömr

zulümden (313) < zulm

1. 3. Ünlü Birleşmesi

Ünlüyle biten bir kelimedenden sonra ünlüyle başlayan bir kelimenin geldiği durumlarda ortaya çıkan bir hadisedir. Metnimizdeki örneklerden bazıları şunlardır:

kendüzüñ (77) < kendü + özüñ

nesne (92) < ne+ise+ne

niçün (181) < ne+ için

nit- (394) < ne +it-

n'ol- (350) < ne +ol-

şol (66) < şu +ol

şöyle (9) < şu +eyle

1. 4. Ünlü Değişmeleri

i/e değişmesi:

Eski Anadolu Türkçesi eserlerinin çoğunda görülen i/e değişikliği metnimizde de görülmektedir. Kelime köklerinde görülen e'li ve i'li yazılış ortaya kapalı e meselesini çıkarmıştır. Bu konuda birçok çalışma yapılmasına rağmen, kapalı e meselesi henüz çözülememiştir (geniş bilgi için bk. Ceylan 1988, 1991, Arat 1953, Uğurlu 1997, Duman 1999).

Kök hecede hem e'li hem de i'li olarak yazılan kelimelerden bazıları şunlardır:

bel (285) *bilüme* (855)

dî- (74) *de-* (232)

it- (72) *et-* (207)

ir (141) *er* (275)

yi- (583) *ye-* (773)

Metnimizde şahıs zamirlerinin yazılışı dikkat çekicidir. Şahıs zamirleri *bini*, *sini* şeklinde de görülmektedir. Bu tür şekillerde veznin etkisi olduğunu söylemek gerekir. e ünlüsü ile yazılan hece aruzda uzun okunamadığından, e'li kelimeler i'li şekilde yazılmış ve burada imale yapılmıştır. Bu tür kullanımlara örnekler:

bini (beni) (89) *binüm* (1227)
sini (seni) (74), *sinüñ* (254)

1. 5. Ünlü Uyumu

Kalınlık-İncelik Uyumu

Türkçenin her devresinde olduğu gibi bu devrede de kalınlık-incecik uyumu çok sağlamdır. Metnimizde kalınlık-incecik uyumuna uymayan sadece birkaç kelime vardır:

bendelik (406) *yigitluğun* (1030)

Kalınlık-incecik uyumu bakımından bir uyumsuzluk da “-ken” ekidir.

ağlar-iken (663)

Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin hemen hemen hepsinde olduğu gibi, metnimizde de tam bir uyumun varlığından söz edemeyiz. Dönemin en önemli özelliği “yuvarlaklaşma” hadisesidir. Bu yuvarlaklaşmaların bir kısmının sebepleri açıklanmış, diğerlerinin ise izahı yapılamamıştır (Timurtaş 1977: 25-36). Burada yuvarlaklaşmanın sebeplerine girmeden, sadece metnimizden örnekler vermekle yetiniyoruz:

kapu 612 <kapıg (kapı)

kamu 27 <kamuğ (bütün, hep)

tapu 330 <tapıg (huzur)

yavuz 619 <yabız (kötü)

2. ÜNSÜZLER

2. 1. Ünsüz Değişmeleri:

t>d değişmesi:

Eski Türkçede kelime başında “d” sesi yoktur. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde kelime başı t’lerin bir kısmı korunurken, bir kısmı da d’ye dönmüştür.

“t” ünsüzün korunduğu örnekler:

<i>tağ</i> 316	<i>tañladan</i> 553	<i>Tañrı</i> 1067
<i>tap-</i> 146	<i>tapu</i> 330	<i>taş</i> 683
<i>tolu</i> 64	<i>toprağ</i> 719	<i>ton</i> 170
<i>tuz</i> 994	<i>tümen</i> 704	<i>tüy</i> 732
<i>Türki</i> 174		

t>d değişmesine uğrayan kelimelerden örnekler:

<i>dağ</i> 1182	<i>dağı</i> 72	<i>dar</i> 9
<i>degül</i> 99	<i>degür-</i> 1202	<i>dek dur-</i> 286
<i>deli</i> 909	<i>deñiz</i> 1251	<i>demür</i> 1218
<i>depret-</i> 556,	<i>de-</i> 232	

k>g değişmesi:

Eski Türkçede kelime başındaki bazı “k” sesleri Batı Türkçesinde genellikle “g” ye dönmüştür. Arap harfli yazıda “k” ile “g” aynı işaretle gösterildiğinden bunların “k” mi yoksa “g” mi olduğu kesin olarak belli değildir. Bazı metinlerde kef

üzerine konulan üç noktanın “g” ye işaret ettiği düşünülmektedir diye yorumlamaktayız.

k>g değişmesine uğrayan kelimelerden örnekler:

<i>gel</i> -71	<i>genç</i> 95	<i>gerek</i> 130,
<i>ger</i> - 441	<i>getür</i> - 685	<i>gibi</i> 17
<i>gice</i> 102	<i>girü</i> 516	<i>girçek</i> 202
<i>gün</i> 38	<i>güneş</i> 545	<i>güzel</i> 161

ğ>g değişmesi ise genellikle iki ünlü arasında meydana gelmiştir. Bazen de kafiye yapmak için iki kelime aynı biçimde yazılmıştır:

ayağ (ayak) 619 *ayağ* (kadeh) 619 (bk. ayaklarda 356)
ayağa 1322 *budağından* 895
toprağa 382 (bk. toprak 914)

2. 2. Ünsüz Düşmesi

Metnimiz, ünsüz düşmesi bakımından dönemin diğer eserlerinden farklı bir durum göstermez. Batı Türkçesinin genel bir özelliği olan “g” düşmesi bu metinde de görülür:

çeri 701 < çerig
ķamu 27 <ķamuğ
ķapu 612 <ķapığ
ķatı 131 <ķatığ
ķapu 330 < ķapığ

“Birle” kelimesindeki “r” sesi bazı yerlerde düşmüş, bazı yerlerde de korunmuştur:

birle (21, 24, 1240)

bile (582, 703, 1087, 1130)

Metinde “birle” ve “bile” biçimlerinin kullanılışı “r” düşmesinin, bu dönemde henüz tamamlanmadığı şeklinde yorumlanabilir (Karahan, 1994: 61).

Çift ünsüz taşıyan bazı Arapça kelimelerde ünsüzlerden birinin düştüğü görülmektedir. Metindeki örneklerden bazıları şunlardır:

ber < A. berr *bere* 1129

dür < A. dürr *dürler* 137

hak < A. hak̄k *hakı* 528

2. 3. Ünsüz Türemesi

Bazı Arapça kelimelerin aslında olmayan bir “y” sesinin türediği görülür. Bu “y” sesine hemzeli kelimelerde rastlanmaktadır:

dāyim < dā'im 344

dāyimā < dā'imā 244

fāyide < fā'ide 38

sāyir < sā'ir 1065

sāyim < sā'im 1166

2. 4. Ünsüz İkizleşmesi

Düşen sesler kelimenin yapısında bazı değişiklikler yapabilmektedir. Batı Türkçesinde düşen “g” sesi bunların en önemlilerindedir. Bazen “düşen” “g” sesi kelimenin ikizleşmesine sebep olmaktadır. Metnimizde bununla ilgili bir örnek tespit ettik:

aşşı 106 < *aşığ*

2. 5. Hece Düşmesi

Bildirme görevindeki “durur” yardımcı fiili, metnimizde “durur” ve “dur” biçiminde karşımıza çıkmaktadır:

artısardur 1163, *yokdur* 20, *gögercinlik durur* 103

Metnimizde geçen *çık-* 71 < *taşık-* ve *kardeş* 804 < *karındaş* kelimelerinde de hece düşmesi vardır.

2. 6. Yer Değiştirme

Metnimizde sadece iki kelimeye görülür:

bigi 17 < *gibi* *tobra* 646 < *torba*

V. ŞEKİL BİLGİSİ

Metnimizde görülen “Şekil zellikleri” dönemin genel özelliklerini yansıtılmaktadır. Bu dönem eserleri üzerinde yapılan çalışmalarda bu özellikler ayrıntısıyla ele alınmıştır. Biz burada, metinde görülen bütün Şekil özelliklerini sıralamayı gereksiz görüyoruz. Metnimizdeki Şekil zellikleri Marzuban-nme (Korkmaz, 1971) ve Kıssa-i Yusuf (Karahana, 1994)’ta görülen özelliklerden çok farklı değildir.

Bu yüzden alışmamızda, Şekil özelliklerinden çok eserin “söz varlığı” ve anlam özellikleri üzerinde durmak istiyoruz.

VI. ESERİN SÖZ VARLIĞI

Bir eserin söz varlığı denince, o eserdeki kelime kadrosunu, deyimleri, kalıp sözleri, atasözlerini, terimleri hatırlamak gerekir (Aksan, 1996: 7). Biz burada metinde önemli bir yer tutan deyim, atasözü ve ikilemelerden bahsedeceğiz.

1. KELİME KADROSU VE KELİMELERİN ÖLÜMÜ OLAYI

Metinde kullanılan kelimeler “Eski Anadolu Türkçesi” döneminin genel karakterini göstermektedir. Eserdeki kelime kadrosunun büyük bir bölümünü Arapça, Farsça kelime ve kelime grupları oluşturur (bk. dizin). Bilindiği gibi XV. yüzyılın ikinci yarısında, İstanbul’un başkent olmasıyla devletin sınırları genişlemiş ve siyasal birlik kurulmuştur. İstanbul’da/ bazı büyük merkezlerde medreseler açılmış ve bunlar birer kültür ve ilim yuvası olmuştur. Medreselerde Arapça ve Farsçaya büyük önem verilmesi, yazı dilinin ağırlaşmasına sebep olmuştur (Gözütok, 2000: 1-3). Üzerinde çalıştığımız eserin, XVI. yüzyılın ilk çeyreğinde (M. 1506) yazılmış olması, Farsçadan tercüme edilmesi ve cinas yapma kaygısı eserin dilini biraz ağırlaştırmıştır.

Canlı bir varlık olarak kabul edilen dilin, zaman içinde birtakım öğeleri kullanımdan düşmekte, yani ölmektedir. Eski Anadolu Türkçesi adıyla andığımız dönemin pek çok kelimesi de bugün kullanılmaz duruma gelmiştir. Bunun yanı sıra o dönemde kullanılmayan çok sayıda kelime dil ailesinin yeni fertleri durumuna gelmiştir (İmer, 1991: 18-28).

Metnimizde görülen Türkçe kelimelerden bir kısmı, bugün kullanılmamaktadır. Genel dil biliminde birçok araştırmaya konu olan ve “kelimelerin ölümü olayı” şeklinde terimleşen bu durum, Türkiye’de sadece Doğan Aksan’ın ilgisini çekmiştir (Aksan, 1969: 97-108). Aksan, Türkiye dışındaki araştırmaların sonuçlarından

yararlanarak, kelime ölümlerinin sebeplerini açıklamaya çalışmıştır. Bu çalışmadan hareketle “kelimelerin ölümü olayı”nın en önemli sebeplerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Temsil ettiği şeyler, tarihî sebeplerle ortadan kalkan kelimeler kaybolmaktadır. Orta çağda kullanılan alet, silâh, müessese isimleri bu dönemle birlikte kaybolmuştur.
2. Bazı kelimeler, kısalma sonucu tek bir vokale inecek kadar küçülerek kaybolmaktadır.
3. Sosyal sebeplerden dolayı (incelik, terbiye vb.) ölen kelimeler de bulunmaktadır.
4. Eş anlamlılık da bazı kelimelerin ölümüne sebep olmaktadır. Eş anlamlı iki kelimedenden biri kaybolmaktadır.

Bu sonuçlar Almanca ve Fransızca üzerine yapılmış araştırmalardan hareketle ortaya konmuştur. Bunların bazı Türkçe kelimelerin ölümünde de geçerli olduğunu düşünüyoruz.

Metnimizde kullanıldığı hâlde, bugün için ölü durumda olan kelimeler şunlardır:

- âdem oğlanı (insan, 1106)
- ancılayın (onun gibi, 1071)
- assı (fayda, kazanç, yarar 106)
- ayak (kadeh, 337)
- bañlamak (bağırmaq, 538)
- bay (zengin, 340)
- bayımaq (zenginleşmek, 529)
- birle (birlikte, ile, 24)
- çeri (asker, 701)
- depretmek (hareket ettirmek, 400)
- döy (tahammül, 531)
- döymek (tahammül etmek, 542)
- dürüşmek (gayret etmek, 1051)
- egin (omuz, 34)
- em (ilâç, 533)

iltmek (götürmek, 14)
iñen (çok, gayet, 174)
iñende (çok, gayet, 156)
ir (erken, 141)
irgürmek (eriştirmek, 76)
kaçan (nasıl, 98)
kakımak (öfkelenmek, 684)
kanda (nerede, 185)
karımak (yaşlanmak, 102)
kecimli (zırhlı, 701)
kendiden (kendiliğinden, 224)
kendüzi (kendisi, 93)
key (iyi, oldukça, gayet, 91)
konuklamak (misafir etmek, 582)
kösilmek (uzanmak, 1133)
küymek (dayanmak, katlanmak, 113)
örmek (yukarı kalkmak, 732)
sağış (hesap, 81)
senlik (nefis, kişilik, benlik, 1169)
sınımak (kırılmak, 593)
subaşı (komutan, 884)
şol resme (şöyle, şu şekilde, 198)
tañla (sabah, 553)
tay (denk, benzer, eş, 340)
tek (gibi, 68)
uş (işte, 300)
yagı (düşman, 593)
yarağ (hazırlık, 68)
yaşınmak (gizlenmek, 57)
yatlu (kötü, 568)
yelmek (esmek; koşmak, 21)
yumak (yıkanmak, 1171)
yügrüşmek (koşturmak, 1140)

Türkçe kelimelerin ölümü olayında ilk sırayı “sosyal sebepler” almaktadır. Medresede eğitim görmüş âlimler, eserlerinde devrin anlayışına uygun olarak Arapça ve Farsça kelimelere öncelik vermişlerdir. Arapçanın Kur’ân ve bilim dili oluşu, Farsçanın da edebiyat dili olması, Osmanlı aydınını etkilemiştir. Anadolu’daki Türk edebiyatının oluşmasında, Arapça ve Farsça eserlerden yapılan çevirilerin etkisi çok büyüktür. Bu çevirilerin büyük bir kısmını, sure tefsirleri, Kur’ân tefsirleri, dinî ve ahlâkî eserler oluşturmaktadır. Tarih bakımından eski olan çevirilerin dilinin çok sade olmasına karşılık, XV. yüzyıldan itibaren yapılan çevirilerin dili epeyce ağırlaşmıştır. Çünkü XV. yüzyıla gelinceye kadar Arapça ve Farsçayı öğrenen kişi sayısı epeyce artmıştır. Bu sebeple bu yüzyılda çeviri yapanlar Arapça ve Farsça terimleri olduğu gibi kullanmaktan çekinmemişlerdir. Hâlbuki XIII. ve XIV. yüzyılda yapılan çevirilerde Arapça ve Farsça terimlere karşılık bulunmaya çalışılmıştır.

Günümüz Türkiye’sinde “batı kökenli kelime” kullanımının rağbet kazanması ile sözü edilen dönemde Arapça ve Farsçanın yaygınlaşması arasında bir paralellik kurulabilir. Bugün, kitaplarımızda, gazetelerimizde, sokaklarımızda vb. boy gösteren “batı kökenli” kelimelerin yerinde o devirde “doğu kökenli” kelimeler bulunmaktaydı. Her millet, sevdiği, hayran olduğu, benzemek istediği toplumlara yönelecek ve o toplumların kültürlerini benimseyecektir. Kültürün en temel ögesi dil olduğu için, ilk önce dil alınacaktır.

Türkçe kelimelerin yerine Arapça ve Farsça kelimelerin kullanılmasının en önemli sebebi “sosyal sebepler”dir. Fakat bazı Türkçe kelimelerin terk edilip, yerine tekrar Türkçe bir kelimenin kullanılmasının sebebi “sosyal” olmaktan uzaktır. Bu durumda diğer sebepleri düşünmek gerekir. Örneğin, metnimizde “benlik” kelimesinin yanında bir de “senlik” kelimesi kullanılmıştır (Bu kelimeyi ilk olarak Yunus Emre’nin kullandığını da burada belirtelim [Aksan, 1995a: 167]). Bugün “senlik” kelimesi neden kullanılmamaktadır? Bize göre “benlik” kelimesinin anlam dairesi “senlik” kelimesini de içine almaktadır. “Benlik” genel bir kavramdır. “Ben, sen, o” vb. bütün şahısları kapsamaktadır. Zaten “senlik”in anlamını da yine

“benlik”le açıklayabiliyoruz. Buradan hareketle, bir kavramı karşılayan iki kelimedenden biri düşme eğilimi göstermektedir diyebiliriz.

Metinde yer alan *ir, key, uş, yeg* kelimelerinin bugün kullanılmaması da bu kelimelerin “kısa” oluşlarına bağlanabilir. Bugün, bu kelimelerin yerine daha çok heceli kelimeler kullanışımız bu durumu desteklemektedir. Bu kelimelerin yerine bugün “erken, oldukça, işte, yabancı üstün” kelimelerini kullandığımızı hatırlayalım. *ir ve uş* kelimelerinin ekler ile genişletilmiş biçimini kullanıyoruz.

Eş anlamlılık özelliği gösteren kelimelerden birinin öldüğünü belirtmiştik. Metnimizde yer alan *kaçan, kanda, komuklamak, yağ, yatlu vb.* kelimelerin ölmesi de bu sebebe bağlanabilir. Bu kelimelerin yerini eş anlamlıları olan “nasıl, nerede, ağırlamak, düşman, kötü” kelimeleri almıştır.

“Çeri, subaşı” gibi kelimelerin ölmesinde ise bu kelimelerin ifade ettiği, çağrıştırdığı şeylerin bugün ortadan kalkmasını sebep gösterebiliriz.

Bu konuda kesin yargılara ulaşabilmek için çok sayıda kelime üzerinde durmak gerekir. Bugün için ölü durumda olan bütün kelimeler tespit edilerek bunların kullanımdan düşme sebepleri araştırılmalıdır. Bu konu üzerinde daha uzun süre çalışmak gerekecektir.

2. DEYİMLER

Türkçe Sözlük'te (TDK, 1998: 576) "Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı ilgi çekici bir anlam taşıyan anlatım, tabir." biçiminde tanımlanan **deyim**, bir dilin söz varlığı içinde önemli bir yer tutmaktadır. Biz burada, çalışmamızın sınırlarını çok genişletmemek için, deyimlerin özellikleri ve türleri hakkında uzun uzun bilgi vermeyip, sadece eserdeki deyimleri sıralamakla yetiniyoruz.

Eserde tespit edebildiğimiz deyimler şunlardır:

<i>ag u karadan geçmek</i> (1049)	dünya işlerinden el çekmek
<i>agzuna ayine dutulmak</i> (996)	yaşayıp yaşamadığı belli olmamak
<i>aklını dirmek</i> (372)	aklını başına almak, kendine gelmek
<i>al ü reng geçmek</i> (26)	hile yapmak, aldatmak
<i>baş kaldırmak</i> (357)	isyan etmek
<i>başına gelmek</i> (237)	kötü bir durumla karşılaşmak
<i>başta topraklar dökmek</i> (19)	öldürmek
<i>başta varmak</i> (702)	başta çıkmak, galip gelmek
<i>başdan çıkmak</i> (357)	isyan etmek
<i>baş yaragı eylemek</i> (431)	ahiret için hazırlanmak
<i>başını yile virmek</i> (1130)	aklı havada olmak
<i>başını terk eylemek</i> (1201)	kendini feda etmek
<i>başına kasd itmek</i> (804)	öldürmeğe niyet etmek
<i>başına hak dökmek</i> (1028)	öldürmek
<i>bel bağlamak</i> (285)	hazırlanmak, niyet etmek
<i>benden kesilmek</i> (1133)	nefsini yenmek
<i>bir sözün iki etmemek</i> (217)	her istediğini anında yapmak
<i>bütün olmak</i> (449)	kesin olarak inanmak
<i>can atmak</i> (592)	çok sevinmek
<i>can kulağın açmak</i> (148)	büyük bir istek ve dikkatle dinlemek

<i>can virmek</i> (240)	ölmek
<i>canında köz yakmak</i> (684)	çok eziyet çekmek
<i>cisminde yarı can kalmamak</i> (992)	çok kötü bir duruma düşmek
<i>dâr-ı fenâdan göçmek</i> (1239)	ölmek
<i>dar olmak</i> (1307)	çok sıkılmak
<i>devlet eli başına tac urmak</i> (789)	talih yüzüne gülmek
<i>dil virmek</i> (98)	gönül vermek, bağlanmak
<i>dogmaduk itmek</i> (1134)	anasından doğduğuna pişman etmek
<i>ebnâ-yı cinsün aleti olmak</i> (1056)	insanların oyuncağı olmak
<i>el arkasın yire komak</i> (401)	aczini göstermek
<i>el uzatmak</i> (570)	kalkışmak, niyet etmek
<i>el virmek</i> (173)	yardım etmek, fırsat vermek
<i>el yumak</i> (1222)	el çekmek, vazgeçmek
<i>elden çıkmak</i> (869)	elden gitmek
<i>eldeki düğümü dişe saklamak</i> (887)	her iş için uygun bir araç kullanmak
<i>eyüler izine ayag basmak</i> (619)	iyi olmak
<i>eyü söze çekmek</i> (333)	nasihat etmek
<i>fikre dalmak</i> (517)	düşünceye dalma
<i>gam yimek</i> (125)	üzülmek
<i>gicesini gündüzünü unutmak</i> (1185)	çok kötü bir durumda olmak
<i>gönline yir bırakmak</i> (335)	etkilemek
<i>gönlünü kesmek</i> (1105)	uzaklaşmak, önem vermemek
<i>gözin açmak</i> (1048)	dikkat etmek
<i>hak olmak</i> (240)	toprağa karışmak, ölmek
<i>hakkında ag u boz demek</i> (1217)	hakkında iyi kötü söz söylemek
<i>hak ile yeksân itmek</i> (109)	yerle bir etmek, mahvetmek
<i>hak itmek</i> (1047)	öldürmek
<i>ileyinde başını indürmek</i> (755)	saygı göstermek
<i>kaddi düta olmak</i> (699)	iki büklüm olmak
<i>kendüden gitmek</i> (224)	kendinden geçmek, bayılmak
<i>kendüye gelmek</i> (236)	kendine gelmek, ayılmak
<i>kurban eylemek</i> (1090)	feda etmek
<i>kurısın yaşına katmak</i> (733)	çok kızmak, perişan etmek

<i>leşker koşmak</i> (704)	asker sevk etmek
<i>mat olmak</i> (108)	perişan olmak, yok olmak
<i>odlara yakmak</i> (927)	çok üzmemek
<i>oyunlar oynatmak</i> (799)	hile yapmak
<i>ölüden geçilmemek</i> (1119)	şiddetli savaş yapılmış olmak
<i>özü göyünmek</i> (782)	çok acı çekmek
<i>pay-mâl eylemek</i> (107)	yok etmek, dağıtmak
<i>riya satmak</i> (630)	gösteriş yapmak
<i>sağışa gelmek</i> (811)	ahirette hesaba çekilmek
<i>safa bulmak</i> (318)	mutlu olmak
<i>sözün tamam itmek</i> (472)	hayatına son vermek
<i>topraga salmak</i> (1043)	yerle bir etmek, mahvetmek
<i>toprak olmak</i> (914)	ölmek
<i>tozunu yile virmek</i> (1048)	mahvetmek, perişan etmek
<i>tüyü örü gelmek</i> (732)	tüyleri diken diken olmak, ürpermek
<i>üstüne düşmek</i> (174)	gayret etmek
<i>varlık yazusun yumak</i> (1171)	benlikten uzaklaşmak
<i>yâr etmek</i> (218)	nasip etmek, bağışlamak
<i>yâr olmak</i> (281)	nasip olmak
<i>yile virmek</i> (1048, 11)	önem vermemek, harap etmek
<i>yirini dutmak</i> (259) ⁺	yerleşmek, mesken edinmek
<i>yol virmek</i> (1229)	serbest bırakmak
<i>yükünü dutmak</i> (184)	hazırlanmak
<i>yüz dutmak</i> (18)	yönelmek
<i>yüz göstermek</i> (324)	nasip olmak
<i>yüz sürmek</i> (1013)	saygı göstermek
<i>yüz yire urmak</i> (960)	tevazu göstermek
<i>yüzünü döndürmek</i> (242)	yüz çevirmek

3. ATASÖZLERİ

Metnimiz atasözü açısından çok zengin olmamakla beraber, atasözüne benzer güzel ve özlü sözler bakımından zengin sayılır. Metinde tespit edebildiğimiz atasözleri aşağıda “koyu” olarak gösterilmiştir. Atasözlerinin kalıpları; şiir dilinin özelliğinden vezin ve kafiyeden dolayı değişikliğe uğramıştır.

Metinde yer alan atasözleri şunlardır:

İy yār-ı şādık iy gözümde nūr

İki eldür kim biri birin yur (304)

Fāriğ olmayınca bulunmaz fūrūğ

Şabr-ıla helvā olur acı kōruğ (521)

İy dil eylük tohmını besle becer

Ne ekerse ādemī anı biçer (601)

Seyl-i ğamdan geçmege gerekse şal

Dünyede sen eylük eyle şuya şal (616)

Halka zulm itmekden elün çek gider

Halk eli atduğı taş katı gider (683)

Tohmına göre yimiş virür bu ten

Ne ekerseñ toprağa oldur biten (775)

Ehle hem-dem olmadum göynür özüm

Kim üzüme göre kararur üzüm (782)

Sa‘y it irag ol beg ü subaşından

Bulanıcağ küh olur şu başdan (884)

‘Āşıkun çün işi ‘ışk-ıla biter

Şulı señek ‘ākıbet şuda biter (984)

Dimiş ol bir sözini cāndan süzen

Ne olursa şışede oldur sızan (212)

Anuñ içündür şovuk bir cāme-kān

Yir ıydınca olur ancağ mekān (1317)

4. İKİLEMELER

Türkçenin her döneminde kendini gösteren bir anlatım özelliği de “ikilemelerin” kullanılmasıdır (Aksan, 1999: 175). “Aynı, yakın ya da zıt anlamlı iki veya daha çok kelimenin bir tek kelime gibi anlam göstermek üzere yan yana gelmesi (Korkmaz, 1992: 82)” şeklinde tanımlanan ikileme, cümlede anlamı güçlendirmek amacıyla kullanılan bir kelime grubudur.

İkilemeler konusunda pek çok çalışma yapılmıştır (Tuna, 1949, 1986; Hatiboğlu, 1981; Aksan, 1996: 195-200). Bu çalışmalarda, ikilemelerin yapısı ve türleri konusunda ayrıntılı bilgi verildiğinden burada bu konulara değinmiyoruz.

Üzerinde çalıştığımız metinde Farsça ve Türkçe ikilemeler önemli bir yer tutar. Biz sadece, Türkçe ikilemeleri sıralamakla yetiniyoruz.

Metnimizde görülen ikilemeler şunlardır:

iş güç (962)

yir yir (zaman zaman, 917)

düzdi koşdı (düzenledi, 920)

birer birer (421)

eyü yatlu (iyi kötü 568)

gice gündüz (1025)

gün ü dün (gece gündüz 1061)

kiçi ulu (1119)

sag esen (1183)

ura ura (1218)

ay yıl (1247)

az uz (1260)

başdan ayaga (1322)

yügürüp yilmek (1164)

yirini yirini (üzüle üzüle 13)

yanıp yakılmak (39)

yap yap (ağır ağır; 96)

VII. ANLAM BİLGİSİ

Anlam biliminin bazı konuları, batıda “retorik”, doğuda “belâgat” adı altında incelenmekteydi. Ancak, anlam biliminin bir bilim dalı olarak ortaya çıkması Alman dilcisi K. Reisiĝ’le olmuştur. Reisiĝ, anlamla ilgili konuları, “Lâtin Dilbilimi Üzerine Dersler (1826-27)” adlı kitabında “Semasiologie” başlığı altında geniş bir biçimde incelemiştir. Reisiĝ’in temellerini attığı bu alan, Fransız M. Bréal tarafından geliştirilerek, Fr. *sémantique* terimiyle yeni bir bilim dalı hâlini almıştır. Bréal, 1897’de yayımladığı çalışmasında anlam konusunu geniş bir şekilde ele almaktadır (Aksan, 1971: 12; 1999: 18; Ullmann, 1980: 355-363 Kocaman, 1980: 89-103).

Anlam bilimi, ortaya çıktığı zaman yalnızca art zamanlı yöntemle “anlam deĝişmeleri ve bunların sebepleri” üzerinde durmuştur. Bu durum yaklaşık yarım yüzyıl devam eder (Ullmann, 1980: 335-363). XX. yüzyılın başlarında F. de Saussure’ün dil biliminde yeni bir çığır açması, yeni ilkeler ortaya koyması anlam bilimi çalışmalarını da etkilemiştir (Aksan, 1999: 16-20). 1957’den sonra Chomsky’nin çalışmaları, anlam biliminin alanını biraz daha genişletmiştir. St. Ullmann ve AJ. Gerimas’ın “yapısalcılık” akımını anlam bilimine uygulamasıyla, bu alan yeni bir boyut kazanmıştır (Aksan, 1971: 11-14; 1999: 16-20).

XIX. yüzyılda ortaya çıkan **anlam bilimi** (Alm. semantik), “Dildeki kelimeleri anlam bakımından ele alan, kelimelerin ses yapıları ile o kelimelerin ifade ettiği kavramlar, yani dilin düşünce yapısı arasındaki ilişkileri inceleyen bilim dalı (Korkmaz, 1992)” olarak ya da “dilnin anlam yönünü inceleyen bilim” (Aksan, 1999: 20) olarak tanımlanmaktadır.

Anlam bilimi denilince genellikle iki alan akla gelmektedir:

1. Kelime anlam bilimi.
2. Cümle anlam bilimi.

Yapılan araştırmaların durumuna göre de “art zamanlı anlam bilimi” ya da “eş zamanlı anlam bilimi” hatırlanmaktadır (Aksan, 1999: 20).

“Kelimenin sz içindeki diğer unsurlarla bağlantılı olarak zihinde yarattığı kavramlardan her biri (Korkmaz, 1992: 8)” anlam adını almaktadır. Bir kelimenin anlamı, konuşmada ya da yazıda kullanıldığı yere bağlıdır. Kelime kullanıldığı yere göre değişik anlamlar kazanmaktadır. Türkçe Sözlük’te (TDK, 1998) “almak” kelimesinin “kırk”, “gitmek”in ise “yirmi bir” anlamı tespit edilmiştir.

Başlangıçta bir kelime sadece bir nesneyi, bir duyguyu, kavramı anlatırken, birden çok kavramı karşılamaya başlamıştır. “Gz” kelimesi başlangıçta “görme organı”nı karşılarırken, daha sonra “kaynak; delik, boşluk; içine öte beri konan yer vb.” anlamlarda da kullanılmaya başlanmıştır.

Bir kelimenin anlamını düşündüğümüzde o kelimenin “anlam erevesi”ni göz önüne getirmek gerekir. Anlam erevesi ifadesiyle “temel anlam, yan anlam, tasavvurlar ve duygu değeri” kastedilmektedir. Bu kavramlara kısaca değinelim:

1. Temel Anlam: Bir kelimenin yansıttığı ilk ve asıl anlamdır. Kelimeler kullanıldıkça, yavaş yavaş çok anlamlı duruma gelerek, yan anlamlar kazanırlar.

Bir kelimenin temel anlamı zamanla değişebilmektedir. Eski Anadolu Türkçesi metinlerindeki “durmak”ın ilk anlamı “ayağa kalkmak” iken bugün bu anlam değişmiştir.

2. Yan Anlam: Kelimenin temel anlamına bağlı olarak kazandığı yeni anlamlardır. “Mecaz anlam” da “yan anlam” içinde değerlendirilebilir (Aksan, 1999: 60).

Organ adı olan “dil”, bir temel anlam taşımaktadır. Temel anlama bağlı olarak yeni anlamlar da kazanmıştır. Bu anlamlardan bazıları şoyledir: “Bir ağa, bir gruba, bir yazara özgü sz dağarcığı ve söz dizimi; belli mesleklere, konumlara özgü dil; üflemeli çalgılarda ince metal yaprak; aletlerin uzun ve yassı bölümleri” vb. (Türkçe

Sözlük, 1998: 586).

Kelimenin yan anlam kazanmasının çeşitli sebepleri vardır. Bunlardan en önemlisi olan “aktarma”lara biraz ileride değinilecektir.

3. Tasavvurlar: Bir kelimenin insan zihninde oluşturduğu, kişiden kişiye ve toplumdan topluma değişen tasarımlardır. Türkçedeki “dügün” kelimesinin zihinde canlandırdıkları kişiden kişiye, toplumdan topluma değişmektedir. Bu tasarımların farklı olmasında kişinin yetiştiği çevre, hayat tecrübeleri, kültür düzeyi, cinsiyeti ve duygu yoğunluğu rol oynamaktadır. Köyden dışarı çıkmamış bir köylü kızının zihnindeki “dügün” ile İstanbul’da bir iş adamının kızının “dügün” anlayışı farklıdır. Bunun yanı sıra bir Türk genci ile bir İngiliz gencinin “dügün” tasarımları da birbirinden farklıdır.

Görüldüğü gibi tasarımlar, genel (topluma özgü) ve özel (kişiye özgü) bir biçimde karşımıza çıkmaktadır.

4. Duygu Değeri: Bir kelimenin insanda uyandırdığı birtakım duygular vardır. Bazı kelimeler olumlu duyguları çağrıştırırken, bazıları da olumsuz duygu değeri taşırlar. Duygu değeri de “tasavvurlar” gibi “kişilerde ve toplumlarda öğrenim derecesine, geçmiş yaşantılara, mesleğe, yaradılışa, yaşam biçimine” göre değişir (Aksan, 1971: 61-62; 1995b: 518-520, 1999: 56-57). “Hilâl” kelimesinin Türk toplumunda çok önemli bir değeri varken, Avusturya toplumunda olumsuz bir duygu değeri vardır. Bu durumla ilgili olarak anlatılan şu olay çok ilginçtir: “Viyana kuşatmasının başarısızlığı sonunda, o kentin fırıncıları Osmanlı bayrağını simgeleyen hilâl biçiminde çörekler yapmışlar ve bir bakıma bu hilâlin simgelediği Osmanlıları ağızlarında çiğnemişlerdir (Başkan, 1988: 19).

Burada bütün anlam bilimi konuları üzerinde durmamız mümkün değildir. Biz bu kısımda Doğan Aksan’ın “Türkçede Anlam Olayları (Aksan, 1971: 135-157)” başlığı altında ele aldığı konular üzerinde kısaca durmayı düşünüyoruz.

Bu arada Türkiye Türkolojisinde en az incelenmiş konulardan birinin anlam bilimi olduğuna değinmek gerekir. Bu konuda, Doğan Aksan'dan ~~başla~~ önemli bir isim bulunmamaktadır. Birçok problemin çözüme kavuşmasını sağlayacak nitelikte olan bu alan, Türkiye'de yeni yeni incelenmeye başlanmıştır. "Anlam bilimi incelemelerinin kelime türetmedeki yeri ve önemi" yeni fark edilmiştir (Zülfikar, 1996: 1242-1245).

1. ANLAM OLAYLARI

1. 1. Anlam Değişmeleri

Eski Yunan'dan beri en çok ilgi çeken ve üzerinde durulan dil olayı “anlam değişmeleri”dir (Aksan, 1995: 535). “Bir kelimenin gösterdiği anlamdan az veya çok uzaklaşarak yeni bir anlam kazanması olayı (Korkmaz, 1992: 10)” olarak tanımlanan bu olayın sebepleri üzerinde de çalışmalar yapılmıştır (Kocaman, 1980: 89-104).

Anlam değişmeleri üç grupta ele alınmaktadır:

1. Anlam daralması,
2. Anlam genişlemesi,
3. Başka anlama geçiş,

Şimdi bunları metnimizden örnekler vererek açıklayalım.

1. 1. 1. Anlam daralması

“Kelimenin kavram ve anlam kapsamı bakımından bir daralmaya uğrayarak, eskiden anlattığı şeyin ancak bir bölümünü, bir türünü anlatır duruma gelmesi; bir kelimenin genel bir anlamdan özel bir anlama geçişi (Korkmaz, 1992: 9)” şeklinde açıklanan bu olay, metnimizde birkaç kelimedede görülmektedir.

Aşağıdaki kelimelerin Türkiye Türkçesindeki anlamları daralmıştır:

ogul (200) kelimesi metinde “evlât, çocuk” anlamında iken, Türkiye Türkçesinde “erkek çocuk” anlamına gelerek daralmaya uğramıştır.

taşra (592) kelimesi “dışarı” anlamında iken bugün “büyük şehirlerin dışarı” anlamındadır.

konmak (112) kelimesi “yerleşmek, yer tutmak” anlamında iken, günümüzde “kuşların konması” anlamındadır.

sanmak (659) kelimesi “düşünmek” anlamına gelirken, bugün “zannetmek” anlamındadır.

tümen (704) kelimesi “pek çok” anlamında iken bir “askerlik terimi” olmuştur.

kamu (678) kelimesi “hep, bütün” anlamından “halk” anlamına geçmiştir.

tapu (40) kelimesi, “makam, huzur” anlamından “tapu dairesi” anlamına geçmiştir.

1. 1. 2. Anlam genişlemesi

“Anlam kapsamı dar olan bir kelimenin zamanla, ilgili bulunduğu kavram alanı içinde yayılarak daha geniş, daha genel bir anlam kazanması olayı (Korkmaz, 1992: 10)” şeklinde tanımlanan bu olayla ilgili metnimizde şu örnekleri gösterebiliriz:

götürmek (425) kelimesi metinde “yukarı kaldırmak” anlamında iken” taşımak, nakletmek” anlamına geçerek anlam genişlemesine uğramıştır.

bay (340) kelimesi “zengin” anlamında kullanılan bir kelime iken, bugün zengin-fakir herkes için kullanılan bir unvan biçimini almıştır.

1. 1. 3. Başka anlama geçiş

“Bir kelimenin gösterdiği anlamdan az veya çok uzaklaşarak yeni bir anlam kazanması olayı (Korkmaz, 1992: 10)” olarak açıklanan bu olayda “bir kelimenin eskiden olduğundan bambaşka bir kavramı ifade etmesi” söz konusudur (Aksan, 1971 1995b: 538).

Metnimizden, bu olay için şu örnekleri gösterebiliriz:

dünyelik (500) kelimesi metinde “yeryüzü” anlamında iken, bugün “mal, servet” anlamına geçmiştir.

alınmak (98) kelimesi “kanmak, inanmak, aldanmak” anlamında kullanılırken, Türkiye Türkçesinde “incinmek, kırılmak” anlamındadır.

okumak (516) “çağırarak, davet etmek” anlamından, “öğrenim görmek, okumak” anlamına geçmiştir.

dün (450) kelimesi “gece” anlamından, “bugünden önceki gün” anlamına geçmiştir.

yapılmak (612) kelimesi “kapanmak” anlamında iken, bugün “inşa edilmek, yapılmak” anlamına gelmiştir.

kol (12) kelimesi metinde “el” anlamında iken, bugün “bilekten omuza kadar olan kısım” anlamında kullanılmaktadır.

uyarmak (149) kelimesi “yakmak” anlamında kullanılırken “ikaz etmek” anlamına geçmiştir.

durmak (141) kelimesi “ayağa kalkmak” anlamından uzaklaşarak yeni anlamlar kazanmıştır (beklemek; dinmek; çalışmaz olmak vb.).

Daha pek çok örnek sıralayabileceğimiz bu olay için verdiğimiz örnekleri yeterli görüyoruz. “Anlam iyileşmesi” ve “anlam kötüleşmesi” olaylarını da burada anmak gerekir. Bu iki anlam olayı da anlam değişimiyle ilgilidir.

Bir kelimenin eskisine göre daha iyi bir anlam taşır hâle gelmesi, **anlam iyileşmesi** terimiyle anlatılmaktadır. Metinde bu olayla ilgili fazla bir örnek bulamadık. Şu kelimeleri örnek gösterebiliriz:

yavuz (619) kelimesi metinde “kötü, fena” anlamında kullanılmıştır. Günümüzde ise bu kelime “iyi, güçlü, yiğit” anlamına gelerek “anlam iyileşmesi”ne uğramıştır.

yaman (703) kelimesi de metinde “kötü, fena” anlamındadır. Bugün “yaman” kelimesi ilk önce akla “üstün, yetenekli, alışılmışın üstünde olan” anlamlarını akla getirmektedir.

Kelimenin “kötü, korkulan” anlamı da henüz devam etmektedir. Ancak “yaman” kelimesinin akla gelen ilk anlamı “kötü, korkulan” anlamından çok öteki anlamıdır (bk. Türkçe Sözlük, 1998: 2379).

“İyi anlamlı bir kelimenin zamanla kötü veya kötüye doğru giden bir anlam kazanması; bu yönde bir zayıflamaya uğraması (Korkmaz, 1992)” şeklinde tanımlanan **anlam kötüleşmesi**, metnimizde birkaç kelimedede görülmektedir.

bayagı (1087) kelimesi metinde “eskisi gibi, önceki gibi” anlamındadır. Türkiye Türkçesinde bu kelime “aşağılık, değersiz, adî, alçak” anlamında kullanılmaktadır.

ayartmak (202) kelimesi metinde *hak yola ayartmak* biçiminde kullanılıp kullanılarak, “yönlendirmek, teşvik etmek” anlamı taşımaktadır. Türkiye Türkçesinde “doğru yoldan saptırmak; kandırmak” anlamında kullanılan kelime, anlam kötüleşmesine uğramıştır.

2. AKTARMALAR

2. 1. Deyim Aktarmaları

“Aralarında uzaktan veya yakından ilgi bulunan iki şey arasında bir benzetme ilişkisi kurarak, bunlardan birinin adını, geçici olarak kendisine benzetilen diğer şeyin adı ile karşılama olayı (Korkmaz, 1992: 43)” olan **deyim aktarmaları**, güçlü ve etkileyici bir anlatım sağlamaktadır. Ayrıca, anlam değişmelerine sebep olan bu aktarma türü, üslûp incelemeleri ve anlam bilimi açısından çok önemlidir (Aksan, 1999: 113-123). Bu öneminden dolayı bu konu üzerinde biraz durmak istiyoruz.

Divan ve halk edebiyatında kullanılan mazmunların ortaya çıkışı incelenirken de bu konu üzerinde özellikle durmak gerekir. Bilindiği gibi divan ve halk edebiyatında sevgilinin sembollerinden biri “ceylan” kelimesidir. Sevgiliyi anlatmak için neden bu kelime seçilmiştir? Bu sorunun cevabını verebilmek için deyim aktarmasından yararlanmalıyız.

Deyim aktarmasının temeli benzetmedir. Benzetmeler zamanla kısalıp deyim aktarması niteliği kazanmaktadır (Aksan, 1995a: 127). Sevgilinin sembolü olan “ceylan” da “ceylan gibi güzel sevgili” ifadesinden kısalmıştır.

Dört ögeden oluşan benzetmenin sadece bir ögesi kalınca (ceylan) deyim aktarması oluşmaktadır. Buradan hareketle divan edebiyatında “açık ve kapalı istiare” olarak ifade edilen örnekler birer deyim aktarmasıdır, diyebiliriz.

Deyim aktarması “ceylan” mazmununun nasıl oluştuğunun sadece bir bölümünü anlatır. Yukarıdaki sorunun cevabını verebilmek için “ceylan” kelimesinin “çağrıştırdıkları, duygu değeri, kavram alanı” da düşünülmelidir.

“Ceylan” kelimesi bize “canlılık, zariflik, incelik, güzellik, göz, bakış, ürkeklik, hareket” gibi kavramları hatırlatır. Bu kavramlar da sevgiliyi akla

getirmektedir. Edebiyatımızda kullanılan mazmunları, sembolleri açıklayabilmek için anlam biliminden yararlanmak gerektiği kanaatindeyiz.

Deyim aktarmaları “doğadan insana aktarma, insandan doğaya aktarma, nesnelere arasında aktarma” şeklinde gerçekleşmektedir. (Aksan, 1999: 113-120).

Deyim aktarmalarının sebebi bazı bilim adamlarına göre **dilde tutumluluk** ilkesiyle ilgilidir. Bu durum olmasa her dilde binlerce kelimenin daha bulunması gerekirdi (Aksan, 1999: 65). İnsan organlarını düşündüğümüzde, bunların bütün nesnelere için de kullanıldığını görürüz. Metnimizdeki “el” kelimesinin ilk anlamı “organ adı” olmasına rağmen, burada aktarma yoluyla farklı bir kavramı da karşılamıştır. Bu kelime metinde *devlet eli* (saadet eli, 789) şeklinde kullanılmaktadır. Yine bir organımızın adı olan *baş* (884) kelimesi de metinde su için “çıkış yeri, kaynak” anlamında kullanılmıştır.

Metinde *meh* (1010) kelimesi de “sevgili” yerine kullanılarak “doğadan insana aktarma” yoluyla oluşmuş bir isimdir.

Somutlaştırma yoluyla oluşmuş deyim aktarmaları metinde çok yaygındır. Somutlaştırma, belli bir durumu, davranışı, tutumu insanın göz önünde bir sahne gibi canlandırmaktadır. Özellikle deyimlerde bu durum oldukça dikkat çekici ve yaygındır.

Metindeki

el arkasın yire komak (401)

acizini göstermek

eldeki düğümü dişe saklamak (887)

her iş için uygun bir malzeme

kullanmak

kaddi düta olmak (699)

çok sıkıntı çekmek

kurusun yaşına katmak (733)

perişan etmek

odlara yakmak (927)

çok üzmemek

tozunu yile virmek (1048)

perişan etmek

el yumak (1222)

vazgeçmek

vb.

örnekler

“somutlaştırmaya örnek olacak niteliktedir.

Ayrıca metindeki *kapmak*, (aklını almak 898), *yolmak* (perişan etmek 858), vb. kelimeler de soyut kavramların yerine kullanıldıkları için “somutlaştırma”nın örneklerindedir.

2. 2. Ad Aktarmaları

Bir söz sanatı olan ad aktarması “Bir kavramın, kendisi kullanılmadan, ilgili, bağıntılı olduğu bir başka kavramla, bir başka göstergeyle dile getirilmesi (Aksan, 1995b: 512).” şeklinde tanımlanmaktadır.

Divan şiirindeki “mecaz-ı mürsel” sanatının karşılığı anlam biliminde “ad aktarması” olarak ifade edilmiştir. Her dilde rastlanan bu anlam olayında, anlatılmak istenen kavramın yerine bir başka kavram kullanılmaktadır.

Ad aktarmaları iki ayrı biçimde oluşmaktadır:

1. Bütün yerine parçanın kullanılması.
2. Parça yerine bütünün kullanılması.

Şimdi “ad aktarması”nın metnimizdeki örneklerinden bazılarını gösterelim. Metinde “ölmek” kavramını karşılamak için kullanılan şekiller ad aktarmasının en güzel örneklerindedir:

can virmek (240)

can(ı) gitmek (188)

murğ-ı cân hâkî kafesden uçmak (1230)

canı cisminden berî itmek (1100)

canına kıymak (719)

canına kasd eylemek (585)

başta topraklar dökmek (19)

toprak olmak (914)

başını terk eylemek (1201)
bîcan olmak (597)
dâr-ı hulda rihlet bulmak (1306)
topraga salmak (1043)
âlemi terk eylemek (1201)
başına kasd itmek (804)

Ayrıca metinde “kıyamet günü” için kullanılan *yarınki gün* (331), “ahiret” için kullanılan *ilerü menzil* (862), “bir işten vazgeçmek” anlamında kullanılan *el yumak* (1222), “talihin yüze gülmesi” anlamında kullanılan *devlet eli başa tac urmak* (789) gibi şekillerin kullanılması da ad aktarmasına örnek olarak gösterilebilir.

Çalışmamızın hacmini çok genişletmemek için, metnimizdeki bütün “ad aktarması” örneklerini vermiyoruz.

VIII. SONUÇ

Üzerinde çalıştığımız eser, Üsküplü Atâ'nın *Tuhfetü'l-Uşşâk* adlı eseridir. Çalışmada esas aldığımız nüsha, Gazi Hüsrev Begova Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Bölümü R= 2421 numarada kayıtlıdır. Kayıtlarda, eserin adı *Uşşâk-nâme* yazarı ise "Hâli Beg" olarak geçmektedir. Eserin yazarı, nüshanın 1317. beyitindeki "hâliyâ" kelimesi özel isim olarak yorumlandığı için, bu şekilde kaydedilmiştir. Hâlbuki eserde "yedi" defa "Atâ" ismi geçmektedir.

Üsküplü Atâ, H. 911 (M. 1505-1506)'de bu eserini tamamlamış ve eserin sonuna da "mir'ât-siyer" şeklinde tarih düşmüştür. Bu ibarenin yanında ise rakamla 911 kaydı bulunmaktadır. Bu tarih, eserin başında da kayıtlıdır.

Atâ, M. 1505'te olgun eserler verecek kadar yetişmiş olduğuna göre, şairin yetiştiği çağ XV. yüzyıldır. Bu itibarla *Tuhfetü'l-Uşşâk*, XV. yüzyıl eserlerinden şekil, ses ve anlam özellikleri bakımından bir fark göstermemektedir. Eser, Eski Anadolu Türkçesinin niteliklerini taşımaktadır.

Üsküplü Atâ hakkında edindiğimiz bilgiler tezkirelere dayanmaktadır. Atâ'nın Divan ve *Tuhfetü'l-Uşşâk* adlı iki eserinden bahsediliyorsa da şairin "*Divan*"ı elimizde bulunmamaktadır. Bugün Atâ'nın elde bulunan tek eseri *Tuhfetü'l-Uşşâk* ve bu eserden bahseden tek çalışma da bizim çalışmamızdır.

Eser, Kâtibî'nin "Deh-bâb" yahut "Tecnisat" adıyla bilinen Farsça eserinin Türkçeye yapılmış bir tercümesidir. *Fâilâtün fâilâtün fâilün* vezninde kaleme alınan bu eser 1327 beyittir. Eser on bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerde "eserin yazılış sebepleri ve özellikleri, sohbetin önemi ve faydaları, ucb ve dalâletten uzaklaşmak, izzetli olmak, herkese iyilik etmek, kötülükten uzak durmak, insanlardan uzaklaşmak, Allah'a yaklaşma" konuları işlenmektedir. Bu bölümlerin arasına, meşhur din büyüklerine ait kıssalar "hikâyet" başlığı altında verilmiştir. Bunlar, "Hallac-ı Mansur, Bişr-i Hafî" gibi meşhur mutasavvıfların başından geçen olaylardır.

Baştan sona kadar “tecnis” sanatıyla kaleme alınan eserde en önemli söz sanatı “cinas”tır. Eserin üslûbunda dikkati çeken en önemli özellik de budur. Şair, cinas sanatının verdiği anlam inceliklerinden yararlanarak eserine akıcı bir üslûp kazandırmıştır. Atâ, “hitap ve konuşma” üslûbunu da kullanarak eserini sıkıcılıktan kurtarmaya çalışmıştır:

Bu göñül bir sırça saraydur kim şına
Bütün olmaz ger inanmazsañ şına.

Eserdeki Türkçe kelimelerin yazımında henüz bir standartlaşma olmamıştır. Bir kelime farklı biçimlerde yazılmaktadır. Bu yönüyle de dönemin diğer eserlerinden farklılık göstermemektedir.

Tuhfetü'l-Uşşâk'ın kelime kadrosunda Arapça ve Farsça kelimeler ağırlık taşımaktadır. Türkçe kelimeler eserde daha az yer tutmakla birlikte eser, “yan anlam değerleri ve çok anlamlılık” açısından önemli bir metin sayılabilir.

Yaklaşık olarak, 500 yıl önce yazılmış olan eserin, kelime kadrosunun ve kelimelerinin anlam değerinin bugüne göre farklılık göstermesi doğaldır. Eserdeki kelimelerin bir kısmı bugün kullanılmamaktadır: *karımak, kanda, çeri, kangı, yaşınmak, em, egin, iñen, kaçan, kakımak, assı, bayımak, kendüz, küymek, kösilme, uş, yarak, yatlu*

Eserde kullanılan bütün kelimelerin anlam değerlerinin, bugünkünden az çok farklı olduğu söylenebilir. Bir kelime bugün de aynı anlamda ve aynı biçimde kullanılsa bile, bu kelimenin “kavram alanı ve anlam çerçevesi” günümüze göre farklıdır. Metinde kullanılan “Ay” kelimesi ile bugünkü “Ay” kelimesinin tam olarak aynı anlamı karşıladığını iddia etmek imkânsızdır. Kelimenin “kavram alanı, çağrıştırdıkları ve mahiyet bilgisi” çok değişmiştir. Bugün Ay’a gidilebileceğini, oranın da bir mekân olduğunu, ayın çekim gücü olduğunu vb. öğrenmiş bulunuyoruz. Günümüz şairi “Ay büyürken uyuyamam” gibi ifadelerinde bütün bu “mahiyet bilgisi ve kavram alanı”nı düşünmektedir.

“Art zamanlı anlam bilimi” açısından “anlam değişmelerine” baktığımızda eserdeki bazı kelimelerin bugünkünden çok farklı anlam taşıdıklarını görmekteyiz. Eserde kullanılan kelimelerden bazılarının “anlamı daralmış”, bazı kelimeler başka anlama geçmiş, bazı kelimeler de anlam iyileşmesi ve anlam kötüleşmesine uğramıştır.

Bütün dillerde görülen “aktarmalar” metnimizde de yer almaktadır. Eserde deyim ve ad aktarmalarının örnekleri bulunmaktadır.

IX. KAYNAKLAR

Akalin, Mehmet (1998), *Tarihî Türk Şiveleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 161, 3. baskı, Ankara.

Aksan, Doğan (1969), “Kelimelerin Ölümü Olayı ve Türk Yazı Dilindeki Örneklerinde Arapça ve Farsça Unsurların Etkisi Üzerine Notlar”, *Necati Lugal Armağanı*, s. 97, 108, Ankara.

Aksan, Doğan (1971), *Anlam Bilimi ve Türk Anlambilimi*, Ankara Üniversitesi, DTCF Yayınları 217, Ankara.

Aksan, Doğan (1987), *Türkçenin Gücü*, Bilgi Yayınevi, Ankara.

Aksan, Doğan (1995 a), *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınları, 2. baskı, Ankara.

Aksan, Doğan (1995 b), *Her Yönüyle Dil*, TDK Yayınları 439, Ankara.

Aksan, Doğan (1996), *Türkçenin Söz varlığı*, Engin Yayınları, Ankara.

Aksan, Doğan (1999), *Anlambilim*, Engin Yayınları, Ankara.

Aksoy, Ömer Asım (1984), *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, TDK Yayınları 325, 4. baskı, Ankara.

Aksoyak, İsmail Hakkı (1995), *Gelibolulu Mustafa Âli'nin Tuhfetü'l-Uşşak Mesnevisi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Arat, Reşit Rahmeti (1953), “Türkçe Metinlerde e/i Meselesine Dair”, *Rocznik Orientalistyczny*, 17 (1951-52), s. 306-313.

Al-shaman, Mes'ad S. (1991), "Hamdullah Hamdî'nin Tuhfetü'l-Uşşak Mesnevisi", *Journal of Turkish Studies* 15, Fahir İZ Armağanı II, Harvard University, s. 169-256.

Âşık Çelebi, Meşarîü'ş-Şuarâ, TDK Kütüphanesi, Yazma: 551.

Başkan, Özcan (1988), *Bildirişim, İnsan Dili ve Ötesi*, İstanbul.

Beyanî (1997), *Tezkiretü'ş-şuarâ*, Hazırlayan: İbrahim Kutluk, TTK Yayınları, Ankara.

Ceylan, Emine (1988), *Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Ceylan, Emine (1991), "Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü", *Türk Dilleri Araştırmaları*1, s. 151-165.

Devellioğlu, Ferit (1995), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi 12. baskı, Ankara.

Dilçin, Cem (1983 a), *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yayınları 503, Ankara.

Dilçin, Cem (1983 b), "Türkiye Türkçesinin Sözcükleri ve Tarihsel Sözlüğü", *TDAY Belleten* (1980-81), Ankara.

Dilçin, Cem (1991), *Süheyl ü Nevbahar*, AKM Yayınları, 51, Ankara.

Dilçin, Cem (1992), *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yayınları 517, 2. baskı, Ankara.

Duman, Musa (1999), "Klâsik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair", *İlmî Araştırmalar* 7, İstanbul.

- Ergin, Muharrem** (1997), *Dede Korkut Kitabı*, TDK Yayınları 169, 4. baskı, Ankara.
- Gibb, Wilkinson E. J.** (1999), *Osmanlı Şiir Tarihi*, Tercüme: Ali Çavuşoğlu, Akçağ Yayınları 2. cilt, Ankara.
- Gözütok, Avni** (2000), “Divan Şiirinin Dil Yönünden Bazı Özellikleri”, *Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 14, 1-3, Erzurum.
- Guiraud, P.** (1975), *Anlambilim*, Çeviren: Berke Vardar, İstanbul.
- Hatiboğlu, Vecihe** (1981), *Türk Dilinde İkileme*, 2. baskı, Ankara.
- İmer, Kâmile** (1991), “Türkçenin sözcüklerindeki Yeni Ögeler”, *Dilbilim Araştırmaları* 1991, Ankara.
- İpekten, Haluk, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu, Turgut Karabey** (1988), *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür Bakanlığı Yayınları 942, Ankara.
- İsen, Mustafa** (1997), *Öteden Bir Ses* (Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler), Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kadri, Hüseyin Kâzım** (1927-1943), *Büyük Türk Lügati I-IV*, İstanbul.
- Karahan, Leylâ** (1994), *Erzurumlu Darîr, Kıssa-i Yûsuf* (Yûsuf u Züleyha), TDK Yayınları 564, Ankara.
- Kınalızade Hasan Çelebi** (1981), *Tezkiretü’ş-Şuarâ*, Hazırlayan: İbrahim Kutluk, Ankara.

Kocaman, Ahmet (1980), “Dilbilimsel Anlambilim”, *Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları I*, TDK Yayınları, s.89-104, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (1971), *Marzubân-name Tercümesi*, Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları 219, Ankara.

Korkmaz, Zeynep (1995), *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, 2 cilt, TDK Yayınları 629, Ankara.

Köprülü, Fuat (1980), *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ötüken Yayınları 2. baskı, İstanbul.

Köprülü, Fuat (1993), *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Diyanet İşleri Başkanlığı, Yayınları, 8. baskı, Ankara.

Kurnaz, Cemal (1997), *Anadolu'daki Orta Asyalı Şairler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Lâtîfî (1314), *Tezkire-i Lâtîfî*, İkdâm Matbaası, İstanbul.

Levend, Agâh Sırrı (1988), *Türk Edebiyat Tarihi 1*, TTK Yayınları, 3. baskı, Ankara.

Mansuroğlu, Mecdut (1998), “Eski Osmanlıca”, *Tarihî Türk Şiveleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 161, 3. baskı, s.247-275, Ankara.

Mansuroğlu, Mecdut (1951), “Anadolu’da Türk Yazı Dilinin Başlama ve Gelişmesi”, *TDED IV*, s. 215-229, İstanbul.

Mehmet Süreyya (1308), *Sicill-i Osmanî*, 4 cilt, İstanbul.

Muallim Naci (1322), *Lûgat-i Nâcî*, İstanbul.

- Özkan, Mustafa** (1995), *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul.
- Öztoprak, Nihat** (2000), “Halk ve Divan Şiirinde Cinâs Sanatının Karşılaştırılması Üzerine Bir Deneme”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi 1*, İstanbul.
- Öztürk, Mürsel, Derya Örs** (2000), *Burhan-ı Katı*, TDK Yayınları 773, Ankara.
- Parlatır, İsmail, Hamza Zülfikar, Nevzat Gözaydın, Belgin Aksu, Seyfullah Türkmen, Yaşar Yılmaz**, *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları 9. baskı, Ankara.
- Redhouse, Sir James W.** (1987), *A Turkish And English Lexicon*, 2. baskı, Beyrut.
- Şehî Beg** (1978), *Heşt Bihişt*, Hazırlayan: Günay Kut, Harvard Üniversitesi Yayınları.
- Steingass, F. A.** (1977), *Persian-English Dictionary*, London.
- Subaşı, Leylâ Uzun** (1991), “Deyimleşme ve Türkçede Deyimleşme Dereceleri”, *Dilbilim Araştırmaları* 1991, s. 29-39, Ankara.
- Şemseddin, Sami** (1317), *Kamus-ı Türkî*, İstanbul.
- Şanlı, Mahmut**, “Hamdullah Hamdi'nin Tuhfetü'l-Uşşâk'ı ve Taklitçilikten Yeniliğe Yeni Bir Adım”, *Türk Dili* (Henüz yayımlanmadı)
- Timurtaş, Faruk Kadri** (1977), *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları 2157, İstanbul.

Treći, Svezak (1991), *Gazi Husrev Begova Biblioteka Sarajeva Katalog*, 3. Cilt, Saraybosna.

Toparlı, Recep (2000), *Lehce-i Osmanî*, TDK Yayınları 743, Ankara.

Tuna, Osman Nedim (1986), “Türkçenin Sayıca Eş Heceli İkilemelerinde Sıralama Kuralları ve Tabii Bir Ünsüz Dizini”, *TDAY Belleten* 1982-83, s.163-228.

Uğurlu, Mustafa (1997), “Kurtuluş Öztopçu (Munyatı'l-Ghuzat 1989) İçin Tanıtma Yazısı”, *TDAY Belleten* 1995, Ankara.

Ullmann, Stephen (1978), “Anlambilimi”, Çeviren: Ahmet Kocaman, *Türk Dili*, 38, s.355-363.

Vanlıoğlu, Mehmet (1987), *İran Edebiyatında Dahnâmeler ve Kâtîbî'nin Dahbab'ı*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Zülfikar, Hamza (1999), “Anlam Bilimi İncelemelerinin Türetmedeki Önemi ve Yeri”, 3. *Uluslar Arası Türk Dil Kurultayı*, TDK Yayınları 678, s. 1242-1245, Ankara.

II. BÖLÜM

METİN

1. METNİN YAZI ÇEVİRİMİ (TRANSKRİPSİYON)NDE İZLENEN YOL

- Satır başlarında büyük harfler kullanılmıştır.
- Nüshada bitişik olarak yazılan ek fiilin türevleri ve “ile, için edatları, kelimededen kısa çizgi (-) ile ayrılmıştır: *yoğ-ıdı* (3), *emr-ile* (5).
- Kelimelere gelen eklerin okunuşunda kelimenin son sesi ve ünlü uyumu dikkate alınmıştır: *şeyhuñ* (324), *var-ıduñ* (3)...
- Farsça kelimelere gelen Farsça ekler kısa çizgi (-) ile ayrılmamıştır: *nürnāk* (348)...
- Nüshada geçen eser adları italik olarak gösterilmiştir: *Tecnîsât* (162).
- Farsça metinler beyitte orijinal biçimiyle gösterilmiştir. Bu beyitlerin Türkçe karşılıkları “Notlar” bölümünde verilmiştir.
- Metinde [] şeklinde gösterilen yerler, boş bırakılan yerlerdir.
- Metinde yaptığımız ilâveler, () şeklinde gösterilmiştir.
- Nüshadaki Arapça ibareler italik olarak gösterilmiştir.
- Bölüm başlıkları “koyu” olarak gösterilmiştir. Bölüm başlıklarının Türkçe karşılıkları da “Notlar” bölümünde yer almaktadır.
- Metin içerisinde geçen özel adlar ile, Allah için kullanılan isimlerin ilk sesi büyük harfle gösterilmiştir.
- Beyitler, “1”den başlamak suretiyle numaralandırılmıştır.

2. METİNDE KULLANILAN YAZI ÇEVİRİMİ (TRANSKRİPSİYON) ALFABESİ

أ	a, e, '	ش	ş
آ	ā, a	ص	ş
ب	b, p	ض	z, d
پ	p	ط	t
ت	t	ظ	z
ث	s	ع	'
ج	c	غ	ğ
چ	ç	ف	f
ح	h	ق	k
خ	h	ك	g, k, ñ
د	d	ل	l
ذ	z	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	o, ö, u, ü, ū, v
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	ي	ı, i, î, y

3. METİN

HĀZĀ KĪTĀB-I ‘UŞŞĀK –NĀME

- 1b**
- 1 Āferīn iy ḥālik-ı cān āferīn
Dest-i şun‘ uña hezārān āferīn
- 2 Kār-ḥāneñdür cihān iy kār-sāz
Sen virürsin ‘ūda söz ü nāya sāz
- 3 Şāni‘ isin on sekiz biñ ‘ālemüñ
Var-ıduñ sen yoğ-ıdı bu ‘ālem öñ
- 4 Emrūñ-ile iy Hudā-yı mümkināt
Şaldı şahrā-yı vücūda mümkin at
- 5 Cümle sen ḥalk eyledüñ bir emr-ile
‘Ālemi ḥalk-ı cihānı emr-ile
- 6 Āfitābı ‘ayn-ı envār eyledüñ
Māhitābı zeyn-i envār eyledüñ
- 7 Kendüñe her zerreden yol eyledüñ
Raḥmetüñi cümleden bol eyledüñ
- 8 Her biriyle dād ü istād eyledüñ
Her birin bir işde üstād eyledüñ
- 9 ‘Ankebütı şöyle itdüñ perde-dār
Ki oldı şadr-ı ‘āleme ol perde dar
- 2a**
- 10 Mūrı şöyle käle kâbil eyledüñ
Kim Süleymān’a muḳâbil eyledüñ
- 11 Dīve aldurduñ Süleymān taḥtını
Yile virdüñ raḥtını vü baḥtını
- 12 Gāh olur sultān idersin birini
Kana boyarsın koluñda tırini
- 13 Geh virürsin biz gedāya yirini
Bağrı kan dolar yirini yirini
- 14 Sensin iltüp gice(y)i ruzı viren
Cümle ‘ālem ḥalkına ruzı viren

- 15 Yine rûz-ı rûşeni şâm eyleyen
Kem kılın şâh-ı Rey ü Şâm eyleyen
- 16 Bir nefesde biñ dil ü cân eyleyen
Vaşş u tayr u ins-ile cân eyleyen
- 17 Söyledüp bülbül bigi hoş dil viren
Tâze gülşen gibi nâzük dil viren
- 18 Halk-ı ‘âlem ger biridür ger yüzi
Cümle dergâhuña dutmuşdur yüzi
- 19 Başa topraklar döker yoluñda hâk
Sînesinde seylden biñ yirde çâk
- 20 Hayretüñ bahırına batup yürür âb
Katrece yoğdur dilinde târ u âb
- 2b** 21 Şemme-i şevkuñ hevâsı birle yil
Bî-karâr olup yeler evcinde yil
- 22 Cân gözin uyaralı şevkuñla nâr
‘Işk odına dutuşup durmaz yanar
- 23 Bezm-i ‘ışkuñda melekler cur’a-nüş
Hâneqâhuñda kâlañlar hırka-püş
- 24 Raşş ider mihrüñle mihr ü mâh-tâb
Buldı ‘ışkuñ birle mihr ü mâh tâb
- 25 Geh virürsin hūblar zūlfine tâb
Geh kōmazsın cān-ı ‘āşıklarda tâb
- 26 Geh virüp gül yüzlerine al reng
Kālb-i ‘uşşāka geçersin āl ü reng
- 27 Pādīşehsin bî-naẓīr ü bî-vezīr
Taht-ı hūkmūñde kamu bālā vü zīr
- 28 Olmayan derd ü gamuñla āşinā
Vaḥdetüñ bahırında kılmaz āşinā
- 29 Kim ki cānı derd odına dutuşur

Pehlivān-ı ʿıṣkuñ-ıla dutuṣur

30 Kim ki yoluñda ölüp olsa türāb
Yüzi ōuyından olur her-dem türāb

Der Münācāt-ı Kādī'l-Ḥacāt

3a 31 Hālikā çünkim yaratduñ ʿālemi
Rūzī kılduñ herkese bir ʿālemi

32 Cümleden kılduñ mükerrem ādemi
Feyzuñ irmese bir adım ada mı

33 Dünyede ne var-ısa virdüñ baña
Tā müzekkir olalar senden yaña

34 Elüme virdüñ belāgat ḥāmesin
Egnüme çoduñ kerāmet cāmesin

35 Göñlüm itdüñ bir muşaykal āyine
Ṭaʿn ider nūrı felekler ayına

36 Ḥamdüñ-ile eyledüñ güyā dilüm
Bülbül-i güyā durur güya dilüm

37 Adımı luṭf eyleyüp virdüñ ʿAṭā
Eyle cūduñdan günāhumı ʿaṭā

38 Fāyide ne her gün āhumdan benüm
Geçmez-iseñ her günāhumdan benüm

39 Ḥaşre dek farzā ki yanam yaqılam
Raḥmetüñ irmezse nʿidem ne kılam

40 Cümle derd ehli ṭapuñdan umar em
Ben de yā Rabbī ṭapuñdan umaram

41 Sen ʿināyet kııl nebī ḥaqqıyıçün
Her vellī vü her nebī ḥaqqıyıçün

3b 42 Hāşşa ol sultān u faḥr-ı enbiyā
Kim ider anuñla faḥrı enbiyā

43 Yazma yüzüm karasın dīvānuma
Dīvler toldurmağıl dīvānuma

44 Yā ilāhī luṭf idüben eyle dād
Söyledüğüm sözlere vir sūz u dād

Der Na‘ t-ı Nebī ‘ Aleyhi’ş-şalātü ve’s-selām

45 İy resül-i Hakk u iy dārā-yı dīn
Mihrūñ-ile rüşen oldı rāy-ı dīn

46 İy hümā-yı şer‘ u şeh-bāz-ı ‘ arş
Enbiyāya taht-ı ferşüñ fevk-ı ‘ arş

47 Ādemüñ farkında olan medde cā
Ayaguñ harfinde iy bedr-i dücā

48 Çetr-i devlet-imiş ol med olduğu
Ādem andandur ser-āmed olduğu

49 Sen ki bir sīmürg-ı kâf-ı kudssin
Kudsiler farkında kâf-ı kudssin

50 Şuretā ferzendisin bir t̄alibüñ
Ma‘ nide atasısın her t̄alibüñ

51 Fahrsın mecmū‘ -ı āl-i ġalibüñ
ġalibisin muṭlaqā her ġalibüñ

4a 52 Çünkü ‘ arz itdüñ yüzüñ gül-nārını
Eyledüñ kâfirlerüñ kül nārını

53 Geh ‘ adū kalbin yararsın Bedr’ de
Geh iki päre idersin bedri de

54 Gāh ider Hānnān’ a hicrūñden hanīn
Gāh haqquñda olur şāhid hanīn

55 Gāh ider secde izüñ tozına şir
Geh kuru pistān ṭolar emrūñle şir

56 H̄or olur deryā sen açduğınca kef
Nitekim bir baħr-ı mevvāc üzre kef

- 57 Gün yüzüñ nûrına itdükçe nazâr
Yaşınur niteki gün görse nazâr
- 58 Târ-ı zülfüñ şemmesidür ‘ömr-i Nüh
Tâb-ı hüsnuñ zerresidür hüsni yüh
- 59 Seyrünüñ kem-pâyesi çarh-ı berîn
Çadrünüñ görmedi ‘âlemler birin
- 60 Gâşiye-dâruñ durur rûhu’l-emîn
Dinüñe girmekle olmışdur emîn
- 61 Kime kim luğf-ı Hudâ hem-râh olur
Dinüñ aña reh-ber ü hem râh olur
- 62 Açmağa gencînesini sünnetüñ
Oldı hoş dendâne sîn-i sünnetüñ

4b

- 63 Dostısın cümle-i düşmenlerüñ
Gerçi ider hamle(y)i düşmenlerüñ
- 64 Tolu aduñla cihân ârâsı sin
Zîre âfâkuñ cihân-ârâsısın
- 65 Gerçi atadan anadan kalduñ yetîm
Bu cihân bahrında iy dürr-i yetîm
- 66 Hâkğ seni şol deñlü zî-ğadr eyledi
Gündüzüñ ‘ıyd u giceñ Çadr eyledi
- 67 Aduña yazıldı menşür u berât
Altuña çekildi kudretten bir at
- 68 Berğ tek berrâğ-ıdı adı Burâğ
İstemez yakına ırağa yarağ
- 69 Çünkü bu menzilden atduñ tîrünü
Kâbe Kavseyñ¹ eylediler yirünü
- 70 Belki ev-ednâ² olup menzil saña
Oldı Hâkğ’uñ rahmeti münzel saña
- 71 Nefsünüñ ço içerü gel didiler

- Perdeden çık gül gibi gül didiler
- 72 Bizüm-ile gör bizüm-ile işit
Sen dahı var aña göre bir iş it
- 73 Ne buyurdılarsa öyle işledüñ
Gün gibi anuñla güldüñ işledüñ
- 5a 74 Nice añar sini gör luřf-ı Hakk'ı
Ve'l-leyl dir ya' ni kim zülfüñ haķı
- 75 Ve'd-Duħā dir gün yüzüñe and içer
Üstüñe rahmet kapuların açar
- 76 Böyle teşrif itmiş-iken Hakk seni
Vaşlına ırgürmiş-iken Hakk seni
- 77 Faķr-ıla faħr eyler-idüñ kendüzüñ
Cü' -ıla geçerdi giceñ gündüzüñ
- 78 Çün senüñ meddāhuñ olmışdur Eħad
Nice vaşf itsün kemālātuñ eħad
- 79 Ben kim olam tā ele alup kalem
Yā Resülullāh senüñ vaşfuñ kılam
- 80 Gıcelerde yüz karasıdur işüm
Gündüzin ehl-i menāhidür eşüm
- 81 Her nefes cürm-ile artar sağışum
Cümle a' mālümde yok bir sağ işüm
- 82 Kıl şefā' at yā şefia'l- müznib'in
Ben siyeh-rüya ki ğāyet müznib'in
- 83 Hakk yolında çār-yāruñ haķķıçün
Kim çalışdılar zuhūr-ı haķķıçün
- 84 Evvelā Şiddik emir-i pāk-din
Oldı şıdkıyla küfürden pāk din
- 5b 85 Yār-ı şānī Hızret-i Fārūķ'dur
Dini şirk ü küfrden fārūķdur

- 86 Sālisi ‘Osmān ki pīr-i hilmdür
Yüz biñ ahlākında(n) bir(i) hilmdür
- 87 Yār-ı rābi‘ ol emīr-i şīr-dil
Göricek lertzān iderdi şīr dil
- 88 Dağı ol iki gözün nūrı haqı
Gördüğün haqqıyıçün nūr-ı Haqı
- 89 Yarın anda bulıcaq cān bu teni
Bini unutma şefā‘ atden beni
- Der Naşihat-ı Süften-est³**
- 90 Gel berü elün özüñe ur ‘ Aṭā
Cān gözine eyleme cehli gıṭā
- 91 Evvelā sen kendün-ile key biliş
Özgedür kendüñden özgeyi biliş
- 92 Çün saña bir nesne yok senden yaqın
Kendü mir‘ atun mücellā kıl yaqın
- 93 Kendüzüñden niçe bir yad olasın
Yadlar añılıcaq yād olasın
- 94 Hāk-i cismün key saqın bād olmadın
Sin evi sinünle ābād olmadın
- 6a 95 Geç hevāy-ıla hevesden genc-iken
Tā ḥarāb itmeye sini genc-iken
- 96 Hābbe ḥabbe zerre zerre yap u yap
Dünyeden geç āhiret evini yap
- 97 Aña cehd it kim ṭola ḳalbün şafā
Olasın āyine gibi pūr- şafā
- 98 Virme dil bu ḳalb dünyā ālına
‘ Āqil olan buña ḳaçan alına
- 99 İşi aldanmak degül ‘ āqillerün
Belki oldur pişesi gāfillerün

- 100 Dār-ı dünyāda vatan dutmayıgör
Var kenārında vatan dut māyı gör
- 101 Kim ne derd-ile aqup çağlar geçer
‘ Ömrdür güyā niçe çağlar geçer
- 102 Durmadın ağaç qarır devrān döner
‘ Ömür kuşu bunda bir gice düner
- 103 Dünye bir eski gögercinlik durur
Her qonan uçar gögercinlik durur
- 104 Ger hevāyisi ola ger kütıdur
Yiyecegi bunda kendü kütıdur
- 105 Zîrek aldanmaz bu dünyā kütına
Bir qasısün kendü ne ola kütı ne
- 6b** 106 Aşşı itmez kimseye māl u menāl
Māl derdiyle şaqın olma nāl
- 107 Eylegil māl u menālün pāy-māl
Eylemezseñ sini eyler pāy-māl
- 108 Dünyi şatrancı degül bî-şāh-māt
Oldı her bendinde yüz biñ şāh māt
- 109 Bî-şebāt olur bu naḡ uñ şahruḡı
Ḥāk-ile yek-sān ider her Şahruḡ’ı
- 110 Bir iki gün güldürüben oynadur
Soñ ucı bir şan’ at-ıla oynadur
- 111 Bu araya kim ki gelürse geçer
Bu sarāya kim ki qonarsa göçer
- 112 Böyle qonmuşdur esāsı bu evün
İy qonanlar siz de göçmege evün
- 113 Ger şeh-i Şām olasin ger Nîmrüz
Çün ecel irişe küymez nîm-rüz
- 114 Ol dil-ārānuñ ki adı devlet durur
Şüretā ma’ nide ol devlet durur
- 115 Lā-beqādur isteme iqbālını

- 7a
- 116 Kara ağudur yime ak balını
İricek İskender'e tır-i ecel
Âh idüben dimiş ol mır-i ecel
- 117 Kudret-ile kim bugün ben Rüstem'em
Bulmadı bu derde bildüm Rüstem em
- 118 Kâşki evvel biteydüm bir giyâh
Gitmeyeydüm dünyeden garç-ı günâh
- 119 Çarh dolâbı kimi ifiletmedi
Yâ kimi inceldüben ifiletmedi
- 120 Yâ kimüñ göñlini âzâr eylemez
Anuñ çün dem mi var zâr eylemez
- 121 İy dil inşâf it bu mâh u mihre de
Kime mihr itdi ki saña mihr ide
- 122 Mihrini cehd eyle göñülden gider
Çonmadı âyine-i câna keder
- 123 Dimiş ol bir 'âşık-ı âsüde-dil
Diler-iseñ kim ola âsüde dil
- 124 Ğamdan artuğ kimseye olma Ğarîf
Anuñ-ıla hem-dem ol şayf u Ğarîf
- 125 'Âşık olanuñdur işi Ğam yimek
Ğuşşa şerbet olur aña Ğam yimek
- 126 Âteşi olur bu râhuñ hâne-süz
Andan irişür dil-ile câna süz
- 127 Yağmayınca varını ol süz pāk
Sözleri 'uşşākuñ olmaz süz-nāk
- 7b
- 128 Bu sarāy-ı köhne miñnet- hānedür
Şanma kim mihr ü muĞabbet-hānedür
- 129 Olur-ısañ seng ü āhen gibi bek
Âhir idiser seni Ğāk-ile yek
- 130 Er gerek bu derde bir deryā gibi

Ki ola āhı tır ü kıaddi ya gibi

- 131 Key kıatı mūhlik durur bu řāh-rāh
Böyle varmışlar emır ü řāh rāh

Sebeb-i Nazm-ı Kitāb u şıfat-ı řeb⁴

- 132 Bir gice sultān-ı şehr-i hāverī
Virdi řāh-ı Hind'e mülk-i hāveri

- 133 řāhlıkıdan 'uzlet itdi kendüzi
Giceye değişdi ra' nā gündüzi

- 134 şeb şalup kıkar-ıdı hābībine
Dizdi encüm dūrlerini ceybine

- 135 Encüm-i dūrri bahār virdi řebe
řanasın dūr-ile nazm oldu řebe

- 136 Yā cihān bir pır-zendür gūř vār
Hūře-i pervini kıldı gūř-vār

- 137 Yüzine zeyn itdi dūrler āb-dār
Katre katre kıldı gūyā āb dār

8a

- 138 Gicenüñ işi taña kıalmış-ıdı
Ay ol işe taña kıalmış-ıdı

- 139 şubha dek ay aydın u ayaz-ıdı
řan gice Maħmūd u ay Ayaz-ıdı

- 140 řūret-i ma' nī niķābı gicedür
İmdi keş it ol niķābı gicedür

- 141 İrden dur giceler kıлма gice
Maṭla' -ı şubh-ı sa' ādetdür gice

- 142 Yel alup buluṭ elegini ele
Rāyigān kāfür eler-idi ile

- 143 Yir yüzinde berf toz olmuş-ıdı
Dūr řadef kıarnında buz olmuř-ıdı

- 144 Bād-ı kâfūr-ı ter eylerdi nişār
Būsītin geymiş-idi misk-i Tatar
- 145 Hāndeler eylerdi şan gülşende nār
Külhanuñ içinde her bir pāre nār
- 146 Küll-i ‘ālem halkı tapmışdı oda
Her odayı rüşen itmişdi o da
- 147 Üşüyüp şöyle gögermiş-idi çarh
İder-idi durmayup bir yirde çarh
- 148 Şöyle incitmişdi her kalbi şitā
İster-idi her şerm gönül kalb şitā
- 8b 149 Oturup gūşemde ben h̄ār u zelīl
Āteş-i dilden uyarmışdum delīl
- 150 Āb-ı fikre nīlifer gibi başum
Çekmiş-idüm başdan aşurup başum
- 151 Gāh fikrüm zıkr-idi gāhī edeb
‘İlm-i ahlāk-ıdı geh ‘ilm-i edeb
- 152 Geh işüm inşā vü geh eş‘ār-ıdı
Gāh İmā vü gehī iş‘ār-ıdı
- 153 Dil olup tābende çün necm-i düri
Nazm iderdüm gāh Tāzī geh Derī
- 154 Gönlüme dirdüm iy mir’āt-ı cihān
Şüretünden kıldı mir’ātu cihān
- 155 Bir kitāb olsa anı nazm idüben
Bir eşer қosam cihān içinde ben
- 156 Olmasa hacm-ile inende kebīr
Bā-vücūd olsa ma‘ānisi keşīr
- 157 Başlar üzre göz gibi olsa yeri
Olsa ‘uşşākuñ iki gözde biri
- 158 Cān gibi hūb u laţīf ü kıymetī
Olmasa dünyā içinde kıymeti

- 159 Olsa miftāh-ı ma'ānī vü bedī'
Anda muzmer olsa her emr-i bedī'
- 9a 160 İsta'ārāt u mecāzāt u beyān
Olsa her beytinde bir yüzden beyān
- 161 Bir güzel olsa yaraşsa geydügi
Tālibūn olmasa zāyi' küydügi
- 162 Didi bu tavşife kâbil kâtibi
Yazdı *Tecnisât*'ı olup Kâtibî
- 163 Hüb-ıtarz itmiş durur el-ıhağ güzîn
Bir güzeldür oynadur ıaşın gözün
- 164 Liki ziverden ıatı hālî dimiş
Hüba yitmez mi hağ u hālî dimiş
- 165 Hüb dimişdür velî yüregüm yanur
Nür-ısa dağı olur nür üzre nür
- 166 Gül ne deñlü olur-ısa hüb u ter
Zinet-i şeb-nemle olur hüb ter
- 167 Yaluñuz tecnişe itmişdür nazār
Bu ıadar ma' nî aña virmiş nazār
- 168 Nazm meydānında tecnis atına
Binüp ur destüñi tecnisātına
- 169 Luğf-ıla hüsn-i mücellā eyleseñ
Dürlü ziverle muhallā eyleseñ
- 170 Eyle geydügi 'Acem tonın ıaba
Ol dil-ārāma geydür Rūmî ıabā
- 9b 171 Ziver-i Rūmî-y-ile şöyle beze
Kim görenler Pārsisinden beze
- 172 Didüm āsāndur dinilmek Fārisî
Menziline tiz irürür fārisî
- 173 El vire mi baña bu dilde ıalem
Nā-gehān beydā'-ı hayretde ıalam

- 174 Türkîde tecnîs iñen düşvâr olur
Didi sa' y it üstine düş var olur
- 175 Sa' yine göre irer maşşûda er
Sen dahı sa' y eyleyüp maşşûda er
- 176 Ka' be-i maşşûda irmek sa' y-ile
Merve haqqıçün Şafâdur sa' y-ile
- 177 İderek âh u figân u zemzeme
Sa' y ide irgür o câh-ı zemzeme
- 178 Geç bu tekliâtıdan u itnâbdan
Hayme-i 'özri dirüp atnâbdan
- 179 Haqqıñ ihsânını zâyî' eyleme
Key günehdür anı zâyî' eyleme
- 180 Çün sözüñ zer gibi şâf ola size
Kadr ü kıymet kıлмаға ola sezâ
- 181 Naqdüñi niçün ' ayân itmeyesin
Tab' a ilkâ-yı ' inân itmeyesin
- 10a 182 Dâr-ı dünyâda iki hoş nesne var
Bu ikidür varı dahı bes ne var
- 183 Evvelâ lâzım olan budur kıla
Âhîret azuğını bunda kıla
- 184 Kılmadıñ gerdün-ı dñn kıddin dü-tâ
' Ârif ola cümle yükini duta
- 185 Çünki va' de ire bu evden göçe
Kanda olursa huzûr-ıla geçe
- 186 Şâniyâ enfâs u evkâtın güde
Bunda bir nâzük eşer kıoya gide
- 187 İmdi gel fikr eyle bir zîbâ eşer
Seyr idenler eydeler zîbâ eşer

- 188 Cān gidüp çün hāk-ile bād olasın
Ol eŝerle dünyede yād olasın
- 189 Yoğ bu terkīb-i ‘anāşırda ŝebāt
Sehl olur cem‘ cemād-ıla nebāt
- 190 Hānekāh yapup ya tekye eylemek
Bir eşerdür diyü tekye eylemek
- 191 Cümlesi zāhir ki cismānī durur
Müddeti mānend-i cism ānī durur
- 192 Bir eŝer olunca rūhānī gerek
Tā-ebed seyr ide rūh anı gerek
- 10b 193 Bir binā itmek gerekdür ma‘ neví
Tā ki her beyti ola bir ma‘ nī evi
- 194 Bil ki her harfinde bir ma‘ nī ola
Meclis-i ‘uŝşāđda muđnī ola
- 195 Rāh-ı Hāđđa varmağa irŝād ola
Tā-ebed rūhuñ anuñla ŝād ola
- 196 Ŗāhn-ı seyrānuña ehl-i derd ola
Ŗuffesinde olan ehli derd ola
- 197 Ola mecmū‘ -ı havādiŝden berī
Sīne-i ‘uŝşāđ ola anuñ yiri
- 198 Ola şol resme esāsı üstüvār
Ŗanalar āhenden altı üsti var
- 199 Dünye durduğınca dura ol binā
Ne bozıla ne yığıla ne yana
- 200 Ölmez oğul ister-iseñ bu durur
Cümle evlāduñ giderse bu durur
- 201 Çünki bu pendi kıamu gūŝ eyledüm
Cānumı ol dürlere gūŝ eyledüm
- 202 Göñlümi bildüm ki girçek yārdur
Bini de ol hāđ yola ayardur

- 203 Başladum bu nüshā(y)ı nazm itmege
Dürlerin bir silkde nazm itmege
- Der Tergīb-i Sühan-goften-est⁵**
- 11a** 204 Gel berü iy söz bilüp söz işiden
Sözümüzi kendüzine iş iden
- 205 Girelüm senüñle söz meydānına
Tā biline söz nedür meydānı ne
- 206 Ma' rifet şahrāsı söz meydānıdur
Söz bir meydür ki söz meydān-ı dür
- 207 Evvelā pāk it kederden qalbüñi
Hāliš et gill-ıla gışdan qalbüñi
- 208 Hātruñ āyinesine vir cilā
Tā ki yüzüñ güle göñlüñ açıla
- 209 Şirk evin eyle bir halvet-sarāy
Tā ki ma' şūqa ola halvet sarāy
- 210 Key şaķın içinde nā-maħrem qoma
Ka' be'de lāyık mı nā-maħrem qoma
- 211 Bir göñülde kim dedi evşāf ola
Anuñ efkārı ne deñlü şāf ola
- 212 Dimiş ol bir sözini cāndan süzen
Ne olursa şışede oldur sızan
- 213 Gül şuyıyla ağzuñı yüz kerre yu
Hābb-ı misk-ile vir andan şofıra bñ
- 11b** 214 Dilüñi de arıd uysun dil dile
Tañrıdan bes her ne dilerseñ dile
- 215 Bu dilüñ ma' nide şāhıdur o dil
Tercümāndur bu arada ya' ni dil
- 216 Çünki bu dil o dile dellāl ola
Feyz irişmese o dilden lāl ola
- 217 Ol ne kim emr itse bu anı kıllur

İki itmez bir sözün anı kıılır

218 Dilegüm budur cihānı yaradan
Bu ten-i hākīye cāmı yār eden

219 Kāra yüzlü göze viren nūr-ı pāk
Yine ol şüretden iden nūrı pāk

220 Bir dilim et pāresine söz viren
Ānide nitelik ü ne söz viren

221 Cirminüñ a' şābına kuvvet viren
Seçmege her lezzeti kuvvet viren

222 Dillerümüz eyleye pāk ü emīn
Raḥmet aña işide diye āmīn

Der Tavşif-i Sühan⁶

223 Yine dil nüş eyleyüp bir bülbüle
Nağmeler öğretmek ister bülbüle

12a

224 Kim yüzün görse giderdi kendüden
'Işık mey olurdu güyā kendiden

225 Yüzünü 'arz eyledükçe ol nigār
Çehreler olurdu hūn-ıla bīñar

226 Oıldı bir āşüfte-dil mecnūn aña
Kim ki görse dir-idi mecnūn aña

227 Dem-be-dem müjgānı olsa eşk-bār
Şan neyistāna şalardı eşk-i nār

228 Kanda kim seyr itse ol rūḥ-ı revān
Eyler-idi yolına rūḥı revān

229 Reh-güzār üstinde bir gün yatup ol
Āh iderdi hāk ü hūna batup ol

230 Ol perī bir bād-pā üstinde tīz
Geldi geçdi şanki bād-ı misk-bīz

231 Āh idüp didi benüm 'ömrümdür ol
Şol hevā-y-ıla geçen 'ömrümdür ol

- 232 İhtiyarı qalmayup feryād ider
Çäre kıl bî-çäreñe der yād ider
- 233 Didi ölmekdür bu derdüñ çāresi
أ ز خودی بگذر تو اتا اینجا رسی⁷
- 234 Didi öldürmek midür beni murād
Bār-ı derdüñle olayn bî-murād
- 12b 235 Şevq-ıla ‘ışkıñı idüp vird-i cān
Ol perî-rūyuñ öñinde virdi cān
- 236 Görđi ol dilber ki gitdi bu ġarīb
Kendüye geldi iñen emr-i ġarīb
- 237 Didi görđüñ mi şeh iken başuñā
Derd-i ‘ışkımdan ne geldi başuñā
- 238 Söyledi ol mürde ‘aşık bir ġadīs
Kim bu resme vārid olmışdur ġadīs
- 239 ‘Işk na‘ında diyen rūhına şāh
Olısdardur ‘ālem-i ma‘nide şāh
- 240 Bir dağı cān olsa virsem yoluñā
Ĥāk olup ‘ışk-ıla girsem yoluñā
- 241 Dāyimā dil-şād olur ol sīne-çāk
Kim ġam-ı dilberle ola sīne çāk
- 242 Yüzini döndürmeye cānāneden
Öldürürse dimeye cānā neden
- 243 İy ‘Aṭā şöyle gelür miskīnlere
‘Işkdur ata ana miskīnlere
- Ĥikāyet**
- 244 Var-ıdı Kişmīrde bir meh-cebīn
Ĥāk-i pāyine sürerdi meh cebīn
- 13a 245 Ġamzesi mest-i belā-engīz-idi
Çeşminüñ her tarafı bir engīz-idi

- 246 Sünbül-i misgîni ‘anber-büy-ıdı
Aña nisbet misk ü ‘anber büy-ıdı
- 247 Cevher-i mülden bezense ‘arızı
Reng-i gül görünür-ıdı ‘arızî
- 248 Mihr-i rüyından eger nür olsa mäh
Bedr olur-ıdı mäh tâ pâyân-ı mäh
- 249 ‘Āşık olur ol güle bir zerd-rū
Eşkini surh itmiş-ıdı zerd rū
- 250 Eşk-i çeşminden cihān seyl-āb-ıdı
Çeşmi yanında niçe seyl āb-ıdı
- 251 Bir şadā şaldı cihāna ‘ışk-ıla
Toldı kühsār-ı cihān ol ‘ışk-ıla
- 252 Her zamān işiydi ‘ışk-ıla beter
Gerçi ‘ālem işi ‘ışk-ıla biter
- 253 Bir gün ol er tavf iderken bir mezār
Bir nidā irdi ki miskîn kalbe zār
- 254 Ben de sinüñ gibi idüp çok niyāz
Süz-ı derd-ile ne kış bildüm ne yaz
- 255 Yüz urup her yāre vü her cāre ben
Derd-i ‘ışka istedüm bir çāre ben
- 13b 256 Ölmeden gayrı devā yokdur aña
‘İbret isteyen kişi bini aña
- 257 Çün bunu işitdi ol āşüfte-ħāl
Oldı bir yirden aña āşüfte ħāl
- 258 ‘Azm-i meydān-ı ser-i kūy eyledi
Mergi çevgān u seri gūy eyledi
- 259 Yārdan ayrı yirini yirini
Āhîret evinde dutdı yirini
- 260 ‘Āşıka ‘ālem sarāyıdur saçar
Tañ mıdur cān-ıla eylerse sefer

- 261 Cānuñi pāre-nişār it ‘āşıkā
Cān-nişār olmak yaraşur ‘āşıkā
- 262 ‘Işkdur ‘uşşāka her dem destiyār
‘Işksuz el virmez iy dil dest-i yār
- 263 Dünyede ol ‘āşıkā biñ ‘ışk ola
Kim ölüp yitince işi ‘ışk ola

Bāb-ı Sānī Bāb-ı Şoḥbet-Dāşten⁸

- 264 İy kıl āvāre şoḥbeti dost ol
Gice gündüz ehl-i şoḥbet ü dost ol
- 265 Ehl-i ‘ışkuñ şoḥbetin eyle kabül
Tā sebük-rūḥ olasın mişli kabül

14a

- 266 Ehl-i ‘ışkuñ şoḥbeti cān-baḥş olur
Belki andan ‘āleme cān baḥş olur
- 267 Cān vir ol pīre ki şoḥbet andadur
Ġāfil olmağıl ki şoḥbet anda dūr
- 268 Şoḥbet-i dānāda olsañ misk-bū
Bī-ḥaṭā ol dem diyeydūñ misk bu
- 269 Şoḥbet ü ḥizmetde yoğ ol var sen
Tā yine başdan olasın var sen
- 270 ⁹تو مکو که من کر یزانم ز تسیت
بلکه اواز تو کر یزانست بیست
- 271 Sengi sürme çünki ider gözde yir
Nūr-ı maḥz olur olan zulumātı yir
- 272 Şoḥbet-i maṭlūba cāndan ṭālib ol
Erdügüñden soñra olur ṭālib ol
- 273 Şoḥbet-ile kesb ider gūl būy-ı gül
Şoḥbet-ile kaṭre olur baḥr-ı kül
- 274 Kōma elden şoḥbet ü ḥizmet yolın

- Dāyimā şoĥbetde ĥizmetde bulın
- 275 Bir niçe dem kim ola yāri gül āb
Adı āb-ıken olur anuñ gül-āb
- 276 حیف بر عمری که بی یاران گذشت¹⁰
عمر نبود انکه بی یاران گذشت
- 14b 277 Şoĥbete sa‘y it derūn-ı pāk-ile
Yoksa kalduñ bu dil-i ġamnāk-ile
- 278 Dir-iseñ bu sözlere ħanı nazır
Ķışşalar naĥl eyleyelüm bī-nazır
- Ĥikāyet**
- 279 Bir şeh-i ‘ādil var-ıdı Şām’ da
Ķulı-y-ıdı cümle Mışr u Şām da
- 280 Kimseye devrinde ġam kın itmemiş
Kimse(y)i cev-ile ġam-ġın itmemiş
- 281 Zerrece ġüç görmemiş andan u yār
Cümlesi biñ cān-ıla olmışdı yār
- 282 Şordı bir yāri o şāĥib-devlete
Ķīm ne yüzden oldı şāĥib devlete
- 283 Didi bir dervīş-idüm ben ĥırĥa-püş
Olmış-ıdı ‘aybuma ol ĥırĥa püş
- 284 Cān-ıla biñ dil virüp bir pıre ben
Şıdĥı ırgürmiş-idüm bir yire ben
- 285 Ĥizmete bel baġlamış cārüb-ıdum
Elde geh pārüb u geh cārüb-ıdum
- 286 Şem‘ gibi şoĥbetinde şubĥa dek
Yanar-ıdum durmayup bir yirde dek
- 15a 287 Baĥduġınca dem-be-dem benden yaña
Ĥoş du‘ālar eyleyüp dirdi baña

- 288 Şem‘ -veş pîr olıcağ iy nev-cüvân
Göreyin kim başdan olasın cüvân
- 289 Bu şafâ te ‘şîridür ol şöhetüñ
Liki biñde bir durur ol şöhetüñ
- 290 Pîr-i şöhet-bîn olur aña cân
Pîre hem-dem ol ki ola âgâh cân
- 291 İy ‘ Aţâ eyülere hem-şöhet ol
Bilmiş ol kim şöhet oldur şöhet ol

Hikâyet

- 292 Var-ıdı bir şehriyâr adı Esed
Mür olurdı çengine düşse esed
- 293 Gözi rüşenlerden idi göñli hem
Dünye için çekmez-ıdı göñli hem
- 294 Dünyede zâhir olaldan fazl u cüd
Gelmemiş anuñ gibi şâhib-vücüd
- 295 Şöhet-ıdı işi ehl-ile müdâm
Şevkı câm itmiş-ıdı ‘ışkı müdâm
- 296 Kullarıydı pâdişâhân-ı cihân
Pâdişehler aña kul olmuş cihân

- 15b 297 Bir oğul virmiş-ıdı aña Kerîm
Kendi gibi mazhar-ı luţf u kerîm
- 298 Hüsni hulk-ıla cemâl-ile kemâl
Zât-ı pür-cüdında cümle ber-kemâl
- 299 İdicek dünya sarâyından güzer
Şeh vaşiyet eyleyüp andan gider
- 300 Ki i gözümüñ nûrı iy cân-ı peder
Sen esen kıl gitdi uş cân-ı peder
- 301 Ehl olan yâri ganîm et keñdüne
Şöhetini bil ganîmet kendüñe

- 302 Hem-nefes olmağa sa' y it ' aķile
Kim bulur kuvvet anuñla ' aķile
- 303 Bu sözi ne hoş buyurmışdur resül
Cānib-i Hāķ'dan olup halka resül
- 304 İy yār-ı şādık iy gözümde nūr
İki eldür kim biri birin yur
- 305 Hoş sa' ādetdür eyüler şöḫbeti
Cān virüp alur eyüler şöḫbeti
- 306 ' Āmı terk it şöḫbet eyle ḫāş-ıla
Şoḫbet oldur ki ola ḫāşu'l-ḫāş-ıla

Hikāyet

- 16a 307 Bir şeh-i zālīm var-ıdı Zeng'de
Ehl-i zengüñ göñli andan zengde
- 308 Kimisini inledürdi ' üd-veş
Kimin odlara yaķardı ' üd-veş
- 309 Maḫzen-i hırş u hevā-y-ıdı dili
Oluban ol maḫzenüñ dili dili
- 310 Kendüye maḫbüb idinmiş āteşi
Tünd ü bed mihr-idi gāyet āteşi
- 311 Görmemiş anuñ gibi bir zeng-bār
Yüzi bir ebr-idi gūyā zeng bār
- 312 Var-ıdı bir hoş vezir-i ' ādili
Hoş degüldi fi' line kaṭ' ā dili
- 313 Dāyimā dirdi zulümden pāyuñı
Alduñ iy şeh yiter it çek pāyuñı
- 314 Bir gün o şeh itdi ' azm-i şayd-gāh
Gāh seyrān eyler-idi şayd gāh
- 315 Bİşeden çıkınca bir āhu hemin
Şıradup atın didi yāhū hemin

- 316 Geçdi nice deşt ü şahrâ tağ u rāğ
Leşkerinden düşdi şeh hayli irag
- 16b** 317 Ol kaçurduğı avın arayı ol
Buldı bir cennet-mişâl ārāyı ol
- 318 Kim şafâ bulurdi hâkinden cinân
Oturur içinde bir ehl-i cenân
- 319 Oluban ‘anķā gibi halvet-güzin
Yüzi pür-nür eylemiş halvet gözin
- 320 Hâtırı keşretten i‘ rāz eylemiş
Cevherine cismi a‘ rāz eylemiş
- 321 Kūh gibi bā-sebāt u bā-vaķār
Her-dem üstinden geçer yağmur u ķar
- 322 Maķrem oldu geldi ol derviş-ile
Nitekim hem-dem olur derviş-ile
- 323 Didi n’eylersin bu tenhā gūşede
Söyle aķvālün irişsün gūşa da
- 324 Çün şafâ bulmuşdı şeyhuñ hâtırı
Anda yüz gösterdi şāhuñ hâtırı
- 325 Bildi kim ehl-i cefâ vü zulmdür
Elleri inleden anuñ zulmidür
- 326 Didi diyeyin mi aķvāl-i dürüst
Didi kim iy pīr-i nūrānī dürüst
- 327 Didi saña dād u elüñden senüñ
Gitmelü olduķ bu ilüñden senüñ
- 328 Tā‘ ati nūrı yüzinden berķ urur
İrdügin yaķar şanasın berķ urur
- 17a** 329 Hāķ ki mülk ü şehre yār itdi seni
Cevr içün mi şehriyār itdi seni
- 330 Hāķ kapusıdur tapuñ çübānısın
Gürg-veş cevruñ niçün cüyānısın

- 331 Memleketde her kime olsa zarar
Hak anı yarınki gün senden şorar
- 332 Dirliginde er gerek bir iş ide
Hayr-ıla aña soñra her kim işide
- 333 Şol kadar çekdi anı eyü söze
Kalbini şaf eyledi süze süze
- 334 Söz süzeğiyle süzüp şafi anı
Gill u gışdan eyledi şafi anı
- 335 Söz şuyı çün yir bırağdı göñline
Hak anuñ rahmet bırağdı göñline
- 336 Āsitin gibi öpüp ol dem elin
Eyledi tevbe alup şeyhuñ elin
- 337 Dāmeni gibi düşer ayağına
Āferin ol sākınuñ ayağına
- 338 Tevbe itdi zulme şahib-‘adl olup
Kendüye yār u muşahib ‘adl olup
- 339 İy gönül te’sirini gör bir demüñ
Zāyi‘ itme dünyede hiç bir demüñ
- 17b 340 Hem-dem ol anlarla ki ola göñli bay
Kim bulunmaz anlara ‘ālemde tay
Hikāyet
- 341 Var-ıdı bir zāhid-i perhiz-kār
Eylemişdi kendüye perhizi kār
- 342 Mihr-i mānendinde ‘ālem gerd-idi
Himmetinde mihr-i ‘ālem gerd-idi
- 343 Var-ıdı haqqında çok pāk i‘tikād
Oldığıçün kendüde pāk i‘tikād
- 344 Kūl idüp rūhına serkeş nefsinı
Güşmāl eylerdi dāyim nefsinı

- 345 Bî-naẓîr-idi vilâyet içre ol
Bir emîr-idi vilâyet içre ol
- 346 Geh medâr olurdu çarha kûtb-vâr
Geh feleklerde uçardı kûtb-vâr
- 347 Şûretâ geydügi şâl-ıla kilîm
Hakka olmuş-ıdı ma' nide kelîm
- 348 Aña bir tâlib o didi ey nûr-ı pāk
Eyle bu hāk-i hākîri nûrnāk
- 349 Ni' met-i Hākkuñ hazîne dâr sin
Kûfl-i destüñ sen hazîne-dârisin
- 18a 350 Āfitâb-ı ' âlem-ârâsın n'ola
Pertevüñden zerre ger rif at bula
- 351 Her ne deñlü yağdurursa şeb nemi
Gün doğıcağ cezb ider ol şebnemi
- 352 Şeyh didi dünyede dârü' s-selâm
Ehl-i 'ışkuñ şöhetin bil ve' s-selâm
- 353 Şoşbetüñ sâzın düzet muğnîdür ol
' Işk bezminde saña muğnîdür ol
- 354 Ehl-i derdüñ öğrenüp kânûnını
Çengüñe alma riyâ kânûnını
- 355 Şoşbet-i dānāda bî-haddür havāş
Añlamaz bu nükte(y)i illā havāş
- Bāb-ı Sālîş Terk-i ' Ucb u Gümrehî¹¹**
- 356 İy dil-i āvāre terk it ' ucba var
Yiter ayaklarda ol kim ' ucba var
- 357 ' Ucb-ıla baş kalduran başdan çıkar
Bu hevâyı merd-iseñ başdan çıkar
- 358 ' Ucb için red eyledi Fir' avnı Hāk
Virmedi ol kâfire fer ' avn-ı Hāk

- 359 Ehl-i ‘ucb olan azar Nemrūd olur
Ger ala albinde bir nem rūd olur
- 18b 360 D nyede ol ‘aıka c ndan d r d
Terk id p ‘ucbı ıla ekin d r d
- 361 ‘Ucb kim   arfd r  i de geç
R stlik isterseñi  inden de geç
- 362 ‘Ucb-ıla  retde kim bird r ‘aceb
Hiç bil r misin ned r sırrı ‘aceb
- 363 Ya‘ni sen bir ara topraksn ar b
Bu en niyyet olur senden ar b
- 364 Meskenet olsa lib sı  dem ñ
Yaraur kim toprağı-dı  dem  ñ
- 365 Ger meeller ister-iseñi b - m r
Dinse d kenmeye t  r z-ı  m r
- Hik yet**
- 366 Hıtt -ı mağribde bir eh var-ıdı
Her- dem ihs nı d rr-i eh-v r-ıdı
- 367 Lekerine ol em r-i m lk-ba
G h ehr eylerdi g h  m lk ba
- 368 ‘Askeri b -h dd-ıdı m nendi d k
L k ehl-i kibr-ıdı ol m rde-dik
- 369 Mu‘cib olduğu n ol  h-ı cih n
H k-ı ‘ lem andan olmudı ceh n
- 19a 370 N -geh n bir d men oldu  ik r
ad ıldı eyleye anı ik r
- 371 Kimi kim bil rdi kend ye uyar
Bulmadı birini kend ye uyar

- 372 ‘Aqlını dirince ol düşmen yiter
Kendi nefsi ādeme düşmen yiter
- 373 Gördi kim ceng ile bulmaz çäre ol
Çoğ ider ceng ile bulmaz çäre ol
- 374 Sa‘ y idüp bulunca leşkerden kerān
Ardına düşdi anuñ hayl-i kirān
- 375 Qanda gitdiyse izin izlediler
Özini şayd itmege özlediler
- 376 Gördi kim şayd olup olur şehre ol
Hep gülinç olısar il ü şehre ol
- 377 Göñlini derd-ile pür-tāb eyledi
Kūhdan kendüyi pertāb eyledi
- 378 Ehl-i ‘ucba haşlet-i düşmen yiter
Düşmen olmaz dünyede andan biter
- 379 Diler-iseñ olaşın iy yār esen
‘Ucbı terk it olma aña yār sen
- 380 ‘Ucb urur reh-rev olanlar rāhını
Key şaқın idinme iy dil rāh anı
- 19b 381 ‘Ucb çok ser-leşkeri pā-māl ider
Çok faқiri meskenet pā-māl ider
- 382 Devletüne garr olma iy garūr
Qara toprağa yaraşur mı gurūr
- Hikāyet**
- 383 Bir melik var-ıdı Īrān-şāh adı
Cümle-i Tūrān u Īrān şāhidi
- 384 Kendüsi bir serv-i lāle-ḥadd-idi
Sebze gibi ‘askeri bī-ḥadd-idi
- 385 Leşker emrinde yoğ-ıdı eksügi
Dāyimā ceng itmek idi eksügi
- 386 Gerçi kılmış-ıdı şeh Īrān anı

- Liki şırdı cengde iren anı
- 387 Kanda kim varaydı olurdu tebāh
İder-idi yaquban hūsni tebāh
- 388 Çok şıdılar ol şeh-i leşker-keşi
Virmese Haq n'eylesün leşker kişi
- 389 Nā-gehān bir gün yine düşmen şıdı
Uğraşacak ol şehi düşmen şıdı
- 390 Gördi ol mīri kaçarken bir 'aziz
Didi iy mihri cihān içre 'aziz
- 20a 391 Olma iñen hōd-nümā vü 'ucb-gīn
Rāst gelmez şāh olana 'ucb u kīn
- 392 Meskenet şehrinde şehliğa düriş
Meskenetden gāfil olma budur iş
- 393 Himmat it miskīn olayduñ ola mı
Nāfe-veş miskīn olayduñ ola mı
- 394 Ādemī-siret olan 'ucbı n'ider
Dīv-şüretler kamu 'ucbın der
- 395 Eyle evşāf-1 behīmiden güzer
Ba' dezān vaşf-1 sibā'1 gider
- 396 Vaşf-1 şeytāniyi andan eyle terk
Bul melek vaşfında bī-ħad bār u berg
- Hikāyet**
- 397 Var-ıdı bir serv adı pīl-ten
Bebr-peyker ü şir-i 'arş u pīl-ten
- 398 Kağı düşmen üzre şalsa tiginı
Cevherinden ol dem eylerdi ganı
- 399 Toldururdu sepdügince tırini
Dürr-ile demrenlerinüñ yirini

- 400 Kılca depretse kemānından zihī
Tīr-i çarḥ eyledi aḥsent ü zihī
- 20b 401 Yürise ‘azm eyleyüp her ne yire
Cümle qorlardı el arqasın yire
- 402 Oldığıçün kendüsi dervīş-dost
Aña idi ḥāce vü dervīş dost
- 403 Meskenetle key qatı meşhūr-ıdı
Yüzi şan kim yire düşmiş hūr-ıdı
- 404 Çün yog-ıdı ‘ucbı olup dost-kām
Buldı andan düşmen-ile dost kām
- 405 Kıldığıçün meskenet ol nīk-nām
Kendi gitdi qodı uş bir nīk nām
- 406 Bendelik ‘ucbı ḥudāvend eylese
Qulı lāyık mı ḥudāvend eylese
- 407 Ḥāk olana yaraşur çün meskenet
Ḥāk olursañ leşker üzre mesken et
- Hikāyet**
- 408 Şehr-i Bağdāt içre bir ra‘nā-cemāl
Kopdı ki andan buldı her ra‘nā-cemāl
- 409 Menba‘-ı iḥsān u ḥüsn ü ḥulq-ıdı
Güiyā kim bir muşavver ḥulq-ıdı
- 410 Gayr-ıla maṭbū‘ u ḥoş mevzūn-ıdı
Şanasın bir gevher-i mevzūn-ıdı
- 21a 411 ‘Ömr-veş hem-dem ü mülāyim rūḥ-veş
Nāzük-endām u sebük-dil rūḥ-veş
- 412 Ḥüsni gibi fitne-i āḥir-zamān
Görmemişdi evvel ü āḥir zamān
- 413 Ğonce içindeki gülden pāk-ıdı

Dürr-i deryādan daḥı bî-bāk-idi

414 Kim ki görse çeşm-i ḥ̣`āb-ālūdesin
Anı gören dirdi ḥ̣`āb-ālūdesin

415 Her gün artardı cemāli gün gibi
Şol bahār eyyāmı içre gün gibi

416 Didi bir gün aña bir ḥ̣üsn-i bedī^c
Kim Ḥudā virmiş saña ḥ̣üsni bedī^c

417 Bu senüñ ḥ̣üsn ü bahāñuñ sırrı ne
Bizi āgāh eyle billāh sırrına

418 Biz getürdük ḥ̣aṭ daḥı sen sāde sen
Biz gama olduḥ ḥ̣arīf ü şāda sen

419 Didi bu deñlü bilürven bir kezın
Baña göñlüm didi kim dur bir kezın

420 Durdum ol demde yirümden şād-kām
Kebg-veş seyr eyledüm bir nice gām

421 Ḥār-zār içre yatur gördüm bir er
Şordum aḥvālin anuñ birer birer

21b

422 Luṭf u ḥ̣ulḥ-ıla ne yirdensin didüm
Gökden mi indüñ ya yirdensin didüm

423 Söyleyicek bildüm ehl-i ḥ̣āldur
Aña bu şüret daḥı bir ḥ̣āldur

424 Pāk idüp pāyinden ol dem gillerin
Sürdüm ayagına yüzüm güllerin

425 Çün beni bî-^c ucb gördi nev-niyāz
El götürdi eyledi Ḥaḥḥ'a niyāz

426 Didi çün ḥ̣izmetde eyledüñ kıyām
Kala ḥ̣üsnüñ böyle tā rüz-ı kıyām

427 Ol du^c ādandur ki bu ḥ̣üsn ü bahā
Kaldı bende ol du^c āya ne bahā

- 428 Sen dağı bencileyin alsañ du‘ ā
Olmaz-ıduñ böyle [] du‘ ā
- 429 Ādem oğın ‘ucb ider çün dīv-naqş
Elūñ-ile eyler aña dīv naqş
- 430 Kibrūñi terk eyle olma ‘ucb-dār
Niceleri eylemişdür ‘ucb dar
- 431 Kibri terk it eyle baş yarağını
Kibri sevmez şöyle bir yārā Ğanī
- 432 Çünki kibr ü gebr olur şüretde bir
Kibri terk it kalmağıl şüretde bir

Hikāyet

- 22a 433 Var-ıdı bir gül-rūh u rengin-‘ izār
Yoğ-ıdı anuñ gibi rengin-‘ izār
- 434 Kebg-reftār-ıdı bālāsı yüce
Her taraflarda belālusu niçe
- 435 Ğamzesi bir nāvek-i pertāb-ıdı
Kaşı yayından kavis bir tāb-ıdı
- 436 Añsuzın bir kerre ‘ arz itse yüzün
Toprağa şalardı ‘ uşşākuñ yüzün
- 437 Kibri hūsninden ziyādeydi velī
Eylemişdi hūsnine kibri velī
- 438 Yūsuf añılsa der-idi bendedür
Anda olmayan bahālar bendedür
- 439 Añsalar Şirīn dirdi zendür ol
Hırmen-i hūsnümde bir erzendür ol
- 440 Kūha keh dimezdi deryāya señek
Şāh-bāza serçe sīmürğa siñek
- 441 Seyr iderdi nāz-ıla gögsin gerüp
Anı bir ‘ aşık bu şüretde görüp

- 442 Didi nice nāz idersin sevdüğüm
Baña raḥm eyle çü bildüñ sevdüğüm
- 22b** 443 Bî-zer ü bî-zūram iy meh pâresi
Bir dem oñulmaz yüregüm yaresi
- 444 Didi git gelme bu yire bir daḥı
Yoksa ḥālūñi iderem bir daḥı
- 445 Ne yüz-ile baña dirsın bî-zerem
Çünkü ben bî-zer olandan bizerem
- 446 Zer ider ‘uşşākuñ işini direm
Sözlerüm dürrin işit saña direm
- 447 İncinüp dönderdi ol reh-rev yüzün
Silkidi üstünden ol yoluñ tozın
- 448 Didi bu büt ger büt-i āzer durur
Geçdüm andan çün murādı zer durur
- 449 Bu gönül bir sırçadur çünkim şına
Bütün olmaz ger inanmazsañ şına
- 450 Ol ayuñ on dördi her dünden döne
Eksüli başladı çün bir gün düne
- 451 Reng-rū kalmadı ol gül-çehrede
Pāre pāre oldı çün gül çehrede
- 452 Gerçi bir gün yadlu-y-ıdı ol hilāl
Bükülüp inceldi mānend-i hilāl
- 453 Naḥl-i ‘ucbuñ miḥnet ü ğamdur biri
Nāle biri derd-i bî-dermān biri
- 23a** 454 Düşmen idüp ‘ucbı şaḳın kılma dost
Düşmeni lāyık degüldür kılma dost
- 455 ‘Ucudur iden seni bî-menzilet
‘Ucbı ço gönüller içre menzil et

Bāb-ı Rābi‘ Şāmil-i ‘İzzet buved¹²

- 456 İy göñül cüyā-yı ehl-i ‘ izzet ol
Kim ider cüyāyı ehl-i ‘ izzet ol
- 457 Eyleme nā-ehl olana hürmeti
Vardur anuñ ehl olana hürmeti
- 458 ‘ İzzet ehlinde olur her āb-rū
‘ İzzeti olmasa bulmaz āb rū
- 459 Her göñülde ki ehl-i ‘ izzet pīr-vār
Başlar üstinde anuñ yiri var
- 460 Ol göñül sürer şafā ‘ izzet bile
Ehl-i ‘ izzet hizmetin ‘ izzet bile
- 461 Hāk-i rāh ol ehl-i ‘ izzet yolına
Tā saña da ‘ izzet eyler bulına

- 462 Az şanma dünyede ‘ izz ehli bol
Varuñı yoğ eyleyince iste bul

- 463 طالب حق شاه و یا بنده بود
13 هر که جو بنده است یا بنده بود

- 23b 464 Ger meşeller ister-iseñ şad-hezār
Nağmeler idüp olayın şad hezār

Hikāyet

- 465 Bir melik var-ıdı Ferruḡ-baḡt adı
Adı gibi hūb u ferruḡ-baḡt-ıdı
- 466 Hüsrev-i kīn-dār u a‘ dā-cüy-ıdı
Kılıcından h‘ ān-ı a‘ dā cüy-ıdı
- 467 Berḡ gibi germ olup çekdükçe tiḡ
Kuḡl olurdı ḡarbına döymezi tiḡ
- 468 Ḳanda kim ‘ azm itse ol kişver-sitān
Tiḡ-ıla ḡolardı ol kişver-sitān
- 469 Olsa düşmende demürden ḡal‘ a-ten
Dir-ıdı ‘ āciz degülem ḡal‘ a ben

- 470 Dāyimā düşmenle idüp kār-zār
Kāfirüñ olmışdı andan kārı zār
- 471 Bir ğazā içre irüp hüküm-i kaçā
İndi kim ide namāzını kaçā
- 472 Başlayup Qur'ān okurken ańsuzın
İrdi bir tır ü tamām itdi sözün
- 473 Sīnesine yiyicek ol hāki
Cānı terk itdi bu cism-i hākī
- 24a 474 Sīnesin kim kıldı ol tīre kıbur
Gitdi ma' mūr oldı cisminden kıbur
- 475 Cismini ki ol tīre kandīl eyledi
Cānını envāra kandīl eyledi
- 476 Çün tenin ol oқа pūte eyledi
Zerr-i ' ışka cānı būte eyledi
- 477 Görđi rüyāsında anı bir ' aziz
Cennet-i ' Adn içre muhtār u ' aziz
- 478 Şordı kāfirle ğazālardan midur
Ehl-i İslāma ğazālardan midur
- 479 Didi birinden de ırmadum velī
Anda kim kılmışdı Hāq bini velī
- 480 Bir faķire uğrayup bir kez selām
Andan öñdin virmiş-idüm es-selām
- 481 Andan irişdi baña bu ' izz ü nāz
Görmeñüz ' ālemde Hāqkuñ ' izzin az
- 482 Başma bī-' izzet yola bir dem kıdem
Tā ki anda göresin bir dem kıdem
- 483 Ehl-i ' izzet hāk-i rāhın sürme bil
Nef ini görmek dilerseñ sürme bil

484 'İzzet eyle iy gönül 'izz ehline
Kim 'azîz olur düşen 'izz ehline

Hikâyet

24b 485 Germ olup meclisde bir gün şeyh-ı cām
Şundi hamr-ı ma' rifetden bize cām

486 Ehl-i meclis cümle ser-mest oldılar
Güiyâ meyden geçüp mest oldılar

487 Nâ-gehân bir hām idüp andan güzer
Gördi bî-mey halk kendüden gider

488 Münkir-idi bâver itmezdi o hām
Ma' rifet mey olduğına lafz cām

489 Didi nice şeyh bu cādū-y-ımış
Halkı kırmış şanasın cādū yimiş

490 Nice bir cāhilleri aldayasın
Şan bular tıfl oldılar sen dāyesin

491 Geldi bu söz gönlüne şeyhuñ katı
İncinüp ol meclis içre key katı

492 İhtiyarı kalmayup bir hū didi
Hā diyince hū aña yāhū didi

493 Hālını işitdük ol bî-' izzetüñ
Terk it ol hāli dilersen ' izzetüñ

494 Şanma kim ' izzetsüz olan iş biter
Kim olur ' izzetsüz olan iş biter

Hikâyet

25a 495 . Bişr-i Hâfi bir ' aceb mey-h'âr-ıdı
Ehl-i Haq yanında çün mey h'âr-ıdı

496 Mey-perest-idi harâbât-ıdı ol
Şanasın pîr-i harâbât-ıdı ol

- 497 Bir gün ol keyfiyet ile seyrde
Yürür-iken her maqâmı seyr ide
- 498 Bir varak gördi yatur hâşâkde
Kabiliyyet kişiden hâşâ gide
- 499 Gül gibi yirden getürdi anda
Gördi bismillâh yazılmış anda
- 500 Dünyelikde bir peşîzi var-ıdı
‘İtra virdi çâr-süya vardı
- 501 Ol ‘abîr içre o dem hoş-bü anı
Şaklayuban eyledi hoş bu anı
- 502 Kaldurup destin şoşar destârına
Lîki ne destin bilür destârı ne
- 503 Yine meşgûl oldu kâr u bârına
Nüş-ı meyden gayrı kârı bârı ne
- 504 Var-ıdı bir ‘ammı ehlullâhdan
Devlet aña geh ola ehlullâhdan
- 25b 505 Bir nidâ irdi ki bizden Bişr’e var
Müjdegâni eyle ya‘nî bişre var
- 506 Adumuza hürmet itdi ol bizüm
Biz dahı aña didük kim ol bizüm
- 507 Bu nevîde şâd olup şürîdepîr
Güşesinden şıçradı mânend-i tîr
- 508 Gerçe bir mihr-i cihân-ârâdı ol
Vardı Bişr-i Hâfi aradı ol
- 509 Gördi bir mey-hâne küncinde yatur
Şan bir ejderdür ki gencinde yatur
- 510 Göricek hâlini bir âh eyledi
İder-iseñ sen de bir âh eyle di
- 511 Kim derünundan geçüp Bişr’üñ revân
Şıçradı h’âbından ol rûh-ı revân

- 512 Didi kim iy Bişr ne ‘ âlemde sen
Ne ‘ amel kılduñ ‘ aceb ‘ âlemde sen
- 513 Kim Hâk’a şâyiste ola ol ‘ amel
Olmaya taşnife kavlı-ile a‘ māl
- 514 Didi ben aña yarar iş itmedüm
Kimse didiyse dağı işitmedüm
- 515 Müdmin-i hamrem işüm şurb itmedür
Didi yiter eyledüñ şurb itme dur
- 26a 516 Şimdiden girü Hâk adın oğı di
Kim seni Hâk hazretine oğıdı
- 517 Fikre taldı eyleyüp eşkini cū
Kendi ahvālını kıldı cüst ü cū
- 518 Hāneden ağıarı çünkim sürdi ol
Kıssa(y)ı bildi şafalar sürdi ol
- 519 ‘ İzzet itdi çünki Hâk’ uñ nāmına
Hâk anı irgirdi ‘ izzet bāmına
- 520 Bir ‘ aziz oldı oturdı fāriğ ol
‘ İzzet isterseñ göñül gel fāriğ ol
- 521 Fāriğ olmayınca bulunmaz fūrüg
Şabr-ıla helvā olur acı koruğ
- 522 ‘ İzzet it maḥbūba kıl cevrine şabr
Gül-şeker bil elüñe şunarsa şabr
- Hikāyet**
- 523 Var-ıdı bir er kişi ma‘ ruf-ıdı
Fāka vü faqr-ıla key ma‘ ruf-ıdı
- 524 Hırkası şad-pāre idi gül gibi
Belki yoğ-ıdı hisābı kül gibi

- 525 Liki sözler söyler-idi gül gibi
Fikrler eylerdi ' aql-ı kül gibi
- 26b 526 Uçduğınca hâtırıñun t̄ayiri
Lā-mekānda eyler-idi t̄ayiri
- 527 Gün yüzinden alur-ıdı rengi zer
Hāk rengiydi yanında reng-i zer
- 528 İster-idi dāyimā Hākdan hākı
Hāk budur ol sevgünüñ budur hākı
- 529 Zāhiri yoqsul u göñli bay-ıdı
Diñle anı kim ne resme bayıdı
- 530 Var-ıdı bir oğlı gāyetde güzel
Hāk aña virmişdi bir resme göz el
- 531 Seyr iden unutmış-ıdı kendüyi
Vaħdete varurdi qalmazdı döyi
- 532 Nitekim h̄usnine hem-tā yoğ-ıdı
H̄ürmet ü ' izzetle hem tā yoğ-ıdı
- 533 H̄astalar h̄āline çeşmüñ bilmez em
Diseler dirdi ben anı bilmezem
- 534 La' l-i cān-baħşuñ velikin bilür em
Diseler dirdi ben anı bilürem
- 535 Meclisinde añsalar h̄elvā-yı ter
Eydür-idi leblerüm h̄elvā yiter
- 536 Güyiyā bir necm idi kim çarh-ı p̄ir
Görmemişdi mişlini ' ömrinde bir
- 27a 537 Luḫf-ıla kul itdi ' ālem h̄alkını
Şöyle severlerdi ' ālem h̄alkı anı
- 538 Beglerinüñ fırsatın beklediler
Öldürüp ol dilberi bañladılar

- 539 Hürmet itdi çünki halk-ı ‘äleme
Anı sultân itdi halkı ‘äleme
- 540 İy dil isterseñ ola ‘izzet müdām
‘Älemüñ halkına sen ‘izz et müdām
- 541 Hâne-i ‘izzetde kıl cānı muķīm
İster-iseñ iy gönül cān-ı muķīm
- 542 Ādemī her hall-ile her hürmete
Döyer ü döymez cihānda hürmete

Hikāyet

- 543 Kopardı bir āhū Hoten’den misk-i büy
Ergavān-ı rüyı idinmiş miski büy
- 544 Leşker-i hüsni ideydi tā huten
Olur-ıdı pür-hıṭadan tā Hoten
- 545 Şöyle zībā görünürdi hüsni anuñ
Şan güneş bir perteviydi hüsniñüñ
- 546 Zühre-veş işi güci her-dem tarab
Eylemezdi kimsene añsuz tarab
- 27b 547 Gün gibi nūrāni-y-idi manzarı
Kiraḥ yüceydi felekden manzarı

- 548 Hüsniñüñ zerrātı ‘ālem zerresin
Vaşf idelerdi diyeydüñ zerresin
- 549 Deşt ü şahrāda ol lāle-rüyı
Geşt iderdi zeyn idüp çün lāle rüyı
- 550 Gördi bir dermānde-i mehcūr-ı zār
Toprağa batmış olup zerd ü nizār
- 551 Āteş-i mihr-ile bağrı sūḥte
Müsta‘idd-i şevka olmuş sūḥte
- 552 Şu‘le-i hürşīdle yanup bişer

- Rahm idüp didi hey üftāde beşer
- 553 Sāye şaldı geldi aña yarusı
Tañladan geçince günün yarusı
- 554 Gözin açdı görđi bir serv-i revān
Sāyebān itmiş olan servi revān
- 555 Kaldurur yüzini hāk-i rāhdan
Kimse seçmezken o hāki rāhdan
- 556 Depredüp dilin didi iy sīm-i ber
Etmiş-iken serv-i bālā sīmi ber
- 557 ‘İzzet itdün baña haqq aña cizā
‘İzzet eyleye saña rüz-ı cezā
- 28a 558 Dilerem pīr olma hergiz ol cüvān
Kaldı pīr olmadı hergiz ol cüvān
- 559 Hīç h̄ār olmaya ‘izzet-güş olan
Güş ideler kavlümi ehl-i güş olan
- 560 ‘İzzet eyle nüh felekden berter ol
Ehlin eyler nüh felekden berter ol
- 561 Hüb-ı bī-‘izzet ne deñlü olsa hüb
Hüb olur ma‘nide andan seng ü çüb
- Bāb-ı Hāmis Der Nikūyi Bā-heme¹⁴**
- 562 İy gönül cehd eyle tā merd olasın
Niçe bir nā-ehl ü nā-merd olasın
- 563 Bağlayup bilüñe merd-āne kemer
Eyülerden ol şaķın olma kem er
- 564 Nefsinüñ atına eylükden eyer
İdüp üstine süvār ol ur ey er
- 565 Sen daħı ur tūsen-i ṭab‘ a uyan
Kem kişilerdür gönül aña uyan
- 566 Cümle eylükler yavuzlık terkidür
Şayd-gāh-ı Hāķ’da ra‘nā terkidür

- 567 Eylük idebilür-iseñ eyüsin
Kim güzİN itdük eyüler eyüsin
- 28b** 568 Eylük eyle her eyüye yatlua
Dime kim bu eyüdür bu yatlu ya
- 569 Kimde kim yatluık peydā olur
Şāhibine ol pey-ā-pey dā olur
- 570 El uzadup kim ki eyler bir bedi
Ol bed āhir bend idiser ol yedi
- 571 İy olan ‘ālī eger nāzil ola
Raḫmet-i Ḥaḫ farkına nāzil ola
- 572 Eyü ol eyüler ile ḫalka it
Gül-sitāmı ḫalka içre celve it
- 573 Eyüler her yatludan bulur ḫalāş
Zer gibi kim bula gışşından ḫalāş
- 574 Nīk-rev ol nīk-rū ol nīk-rā
Tā ki rāyuña diyeler nīk rā
- 575 Ger meşeller isteseñ idem revān
Köhne lafz içre nice tāze revān

Ḥikāyet

- 576 Var-ıdı bir ḫār-keş miskīn ü ḫār
Ḥārdan cānında yüz biñ ḫārḫār
- 577 Muttaşıl çekdügi bār-ı ḫār-ıdı
Faḫr elinden n’eylesün nā-çār-ıdı
- 29a** 578 Ḥār-ıla güyā şeh-i fer ḫār-ıdı
Ḥārsuz bī-ḫerr ü bī-fer ḫār-ıdı
- 579 Bir gün ol dil-rīş olup pūr-ḫār-püşt
Geşt iderdi deşti mişl-i ḫār-püşt
- 580 Gördi kim bir sīne-çāk ü ḫuşk-leb
Beste yatur āb gibi ḫuşk leb

- 581 Göricek āgeh o düşmen bendini
Şıçrayup üstinden aldı bendini
- 582 Var-ıdı bir pāreçuk nānı bile
Anı konuqladı ol nānı-y-ıla
- 583 Çün yidi nānı didi ol nā-bekār
Pīre kim kılma bu yirde dağı kār
- 584 Dağı şol zer kim sen anı der-miyān
Eyledüñ kılmağ gereksin der-miyān
- 585 Pīr gördi eyledi cānına kaçd
Hañcer-i hūnīnle ister ide faşd
- 586 Tīr-veş şıçradı yirinden hemīn
Tā ki def^e eyleye ol ‘illet hemīn
- 587 Bād gibi kaçmağa dutdı yüzi
Ardına düşdi bu nitelim tözi
- 588 Mā-ħaşal yaklaşdı ol bed pīre tīz
Pīr sa‘y itdi yire tedbire tīz
- 29b 589 Gördi bir sūrāh yüz dutdı aña
Gör ne devlet anda yüz dutdı aña
- 590 İçine girdi görür bir ġār-ı teng
Dürlü gevherler yıgılmış teng teng
- 591 Didi baña bunı vireydi kader
Dünyede devlet yiterdi bu kadar
- 592 Taşra bağıdı gördi kim ol bed-gümān
Cān atup irdi dutup tīr ü kemān
- 593 Şöyle gelür şanki yād eyle yağı
Āh idicek düşdi şındı ayağı
- 594 Dünyede bu resme er olur-ımuş
Bir nefesde ne dise olur-ımuş
- 595 Didi iy bed-ħū nedür ħālūñ eyit

- Didi ‘ âlemde ey isterseñ ey it
- 596 Yatluluk kıldum çü ben bî-heng ü seng
Anuñ-üçün irdi ayağuma seng
- 597 Bu sözi didi vü bî-cân oldı ol
Ol ğam u derd-ile bî-cân oldı ol
- 598 Qaldı ol bir hâr-keş ü evbâşa genc
Tîz irişür eylük iden başa genc
- 599 Eylüğe sa‘y it ki nîkûdur o kâr
Dünyede oñan eyülerden oñar
- 30a 600 Sen dahı eylere öykün ol eyü
Öykünür tağdan gelen bir yad ayu
- 601 İy dil eylük toħmını besle becer
Ne ekerse âdemî anı biçer
- Hikâyet**
- 602 Şâh-ı Zü’l-karneyn çünkim şeh-nişân
Oldı andan aldı mîr ü şeh nişân
- 603 Bir şeh oldı kim bu çarħ küj u püşt
Eylemişdi hıdmetinde göz püşt
- 604 Qaşd kıldı hıttâ-i der-bende ol
Hâtırın ol emre kıldı bende ol
- 605 Kim düşdi anuñ gibi yüksek hişâr
Kim maķâmât içre eyledür hişâr
- 606 Baķıcaķ dutmasa ucın börkinüñ
Altun üsküfi düşe-y-idi gönüñ
- 607 Bozdı yıķdı burc u bârūsın anuñ
Qomadı yirinde yarusın anuñ
- 608 Qıldı cân gibi yine ma‘ mür anı
Cümle ten vîrânın u ma‘ mürını

- 609 Şöyle dil virmiş-idi ol milkine
Kaḫr idüp şıgmazdı ‘ âlem mülkine
- 30b 610 Gördi ol ḫālin anuñ bir ehl-i dil
Uzadup İskender’e ol ehli dil
- 611 Dir bunı yiter ‘ imâret eyledüñ
Tekye vü kaşr u ‘ imâret eyledüñ
- 612 Şanma bu vîrân senüñle yapılır
Bu kaḫu kim yapduñ āḫir yapılır
- 613 Dār-ı fānîdür beḫāsı yoḫ bunuñ
Dāmeni olsa yaḫası yoḫ bunuñ
- 614 Ceḫd idüp eylük ḫişārın yapagör
Ger inanmazsañ hele bir yap a gör
- 615 Hiç beñzer mi binā-yı fāniye
Eylemez ‘ aḫil bināyı fāniye
- 616 Seyl-i ḡamdan geçmege gerekse şal
Dünyede sen eylük eyle şuya şal
- Hikāyet**
- 617 Vār-ıdı bir er ki Şāḫ-ı Deşt adı
Geşti ḡāḫi kūḫ u ḡāḫi deşt idi
- 618 Eylük eylemeg-idi işi güci
Dāyimā her yerde yetdükçe güci
- 619 Eyüler izine başmışdı ayaḡ
Yavuz elden hergiz içmezdi ayaḡ
- 31a 620 Eyülik ḫolında bāzū-bend-idi
ḫılmamaḡa zılm bāzū bend-idi
- 621 Çarḫ gördi kim çekemez yayını
Ḡüşe- ḡîr oldu vü şundı yayını
- 622 ‘ Āḫıbet şāḫ oldu ‘ âlem mülkine

Ancılayın şāha ‘ālem mülki ne

623 Eyüleriñ pişesi eylük durur
Kim gider her nesne vü eylük durur

624 Her kimi görseñ eyü gör eyü bil
Kim kalısardur o niçe ay u yıl

625 Her ki bu ‘ālemde bī-in‘ām ola
Ādemī olmaya ke‘l-en‘ām ola

626 Dünyede eylüge idüp iştiğāl
Āhiret dārını eyle işti‘āl

Hikāyet

627 Ɔopdı bir h̄āce Habeş‘den māl-dār
Dār-ı dünyā almağa ol mālı dar

628 Ehl-i dünyā içre piş ü şadr-ıdı
Şan ki bunlar kalb idi ol şadr-ıdı

629 Cümlesinden mekr-dān u h̄ile-bāz
Kendü şayyād u elinden h̄ile bāz

31b 630 Şüretā halka şatardı çok riyā
Liki ma‘nide yidügiydi ribā

631 Ehl-i dünyā kim yüzi şüretdedür
Nīm-rūdur görünür şüretde dūr

632 Niçe yıllar hizmet iden kulların
Atdı yābānlara dutdı kolların

633 Cümlesin zer sevdüğinden māl-ı naqd
Eyledi zīrā severdi mālı naqd

634 Geh seferde geh hāzarda muttaşıl
Sa‘y iderdi ola sūda muttaşıl

635 Halk eydürirlerdi kim bu dūzahı
Ölicecek ma‘mūr idiser dūzahı

636 Göz yumıcağ dünyeden bir nīk-māl
Gördi rü‘yāsında gāyet nīk māl

- 637 Didi kim sende yoğ-ıdı bu beden
Kabiliyyet rahmet-i Hakk'a neden
- 638 Didi bir dil-teşneye yanup içüm
Dünyede şu virmiş-idüm bir içüm
- 639 Ol kadar eyelük ki itdüm yâ naşib
Oldum iş bu devlet ile bā-naşib
- 640 Menzilüfide eyelügi cārüb idin
Şöyle bil eyelük durur cārüb-ı dīn
- 32a 641 Bāz-dārı sensin ü cān bāz-ı Hakk
Eylüge cān vir sever cān-bāzı Hakk

Hikāyet

- 642 Var-ıdı Tāyif' de bir pīr-i tavāf
İşi şehir etrāfin itmekdi tavāf
- 643 Dünyede fikri gamı sevdā-y-ıdı
Südü ol sevdāda bir sevdā-y-ıdı
- 644 Ne var-ıdı südü ol bāzardan
Ne gicelerde huzūrı zārdan
- 645 Her kime irse iderdi cer anı
Cerr-i meh irgürmişdi 'ilm cerrini
- 646 Şebnem istese yağın tolu-y-ıdı
Yüzi kara tobrası tolu-y-ıdı
- 647 Liki her kimseye eyelükdi işi
Kemleri sevmezdi eylerdi işi
- 648 Çıkdı bir gün merdüm-i Tāyif gibi
Tā ki şehri tavf ide Tāyif gibi
- 649 Gūşına irdi bir āvāz-ı hanīn
Bilmege oldı ol āvāzı hanīn
- 650 Anda yatur gördi bir bī-çāre(y)i

Kaşd kıldı ki ide anı çäre(y)i

32b

- 651 Kim ayağı bir yire geçmiş-idi
Zaḥmetinden kendüden geçmiş-idi
- 652 Çıkarınca bu aradan ol anı
Cānımuñ çıqdı bedende olanı
- 653 Görđi var yanında mālı bī-ḥisāb
Şaysa dükenmeye tā rüz-ı ḥisāb
- 654 Kışt-i bārān buldı sāl-i ḥuşkda
Kim niçe selsāl-i sāl-i ḥuşk ide
- 655 Hüb buyurmışdur ol pīrüz-baḥt
Kim eyülerde olur pīrüz-ı baḥt
- 656 Her kim eylüksüz ider ser-bāzlık
Peşşe-i bī-serdür eyler bāzlık
- 657 Eylük itdüñ sen çü yārā eylük um
Vay baña kim dünyede yoq eylügüm

Bāb-ı Sādis Bed-nekerden Bā-kesān¹⁵

- 658 İy dil-i miskīn bed-endiş olma tā
Kimse ḥaqqında bed-endiş olmaya
- 659 Ğayra da nefsüñe şañduğın şan
Tā koyup gidesin eyü ad u şan
- 660 Zāhirin görüp kişinüñ ‘ ayb-bīn
Olma ma‘ nide degülsin ğayb-bīn

33a

- 661 عیب باشد کو نه بیند جز که عیب¹⁶
عیب می بیند روان پاک غیب
- 662 Eyülük bir tād u devlet terkidür
Yā bir ağaçdur sa‘ ādet bergidür
- 663 Bir laḥif ü tāzedür emzıklüdür

- Ele alsañ ağlar-iken güldürür
- 664 Dem-be-dem eyler feristeler nidî
Virmeg-içün ehline nîk ü bedi
- 665 Çünki her derdine bulur âdem em
Yatluluk iden dimesün âdemem
- 666 Âhîr âdem-zâdesin iy nâ-ğalef
Himmet it yoksa tamâm olduñ ğalef
- 667 Eylüğe irer eyü ne olısar
Ne olupdur dünyede ne olısar
- 668 İster-iseñ bu sözüme bir delîl
‘Arz kılayın niçe rüşen delîl

Hikâyet

- 669 Var-ıdı bir şeh adı Şâbür-ıdı
Hüsrev-i mülk-i Rey ü Şâbür-ıdı
- 670 Rezmde İsfendiyâr-ı rüy-ten
Dutamazdı aña karşı rüy u ten
- 33b 671 Şanki burc-ıdı demürden rîhte
Rüstem-i Zâl’a geçerdî rîhte
- 672 Gerçi kim ol şâhib-i tabl u ‘alem
Adını kılmışdı ‘âlemde ‘alem
- 673 Lîki zâlim idi ‘adli yoğ-ıdı
Cevr ü zecr itmekde ‘adli yoğ-ıdı
- 674 Şaluban elden ‘adil şeh-bâzını
Zulmden kılmışdı ol şeh bâzını
- 675 Murğ-ı zulmi her tarafından perr ü bâl
Açuban pervâz iderdî perr ü bâl
- 676 Kalmadı ‘âlemde hiç bir murğ-zâr
Olmaya zulminden anuñ murğ zâr

- 677 D nyede yoĝ-ıdı hiç bir deşt   b m
G şe-g r olmaya andan k f u b m
- 678 şol adar zulum itdi ol h n-ı cih n
Andan incindi amu c n-ı cih n
- 679 Var-ıdı bir oĝlı m nend-i z k 
Olmış-ıdı ma  den-i h lk  u zek 
- 680 Belki g n h sni yanında y zde bir
Olmaz ol ş retl  y z bi  y zde bir
- 681 Didi bir g n ş ha kim iy ş h-ı d n
Zulum n n haında y z bi  ş hid n
- 34a 682 H n h numdur ne şunsam h numa
Uĝrasun yine ben m  z c numa
- 683 H la zulum itmekden el n ek gider
H lk  eli atduĝı taş çatı gider
- 684 Oĝlı  n c nında yaĝdı bu k zi
ana d ndi akıyup iki g zi
- 685 İel m s k  get r didi şar b
Olmadın beyd -yı    lemden ser b
- 686 Teşneyem ol eşme-i hayv na ben
Virmezem ol eşme(y)i hayv na ben
- 687 Var-ıdı femminde zehr-i b -em n
S ĝaru n içine şaldı b -em n
- 688  n'den bir elçi geldi a suzın
Didiler ned r g rel m  n s zin
- 689 Ba  dez n c m-ı meyi n ş idel m
G nl m z hoş u eli boş idel m
- 690 S yleyicek s zin elin n tam m
Didi ş h  olmuşuz  n' n tam m
- 691 S kiy  şol an ola meyi get r
Ele al bir t ze g l gibi get r

692 İttifākā mey şunicak sāgarı
Şoñra şundi yañılup ol sāgarı

34b 693 Sāgar-ı mişini anı şandı şāh
Aluban oğlu eline şundi şāh

694 Bī-tekellūf oğlu alup kıldı nūş
Kendüye zehr oldı vü oğlına nūş

695 Oldı ol sāgar aña cām-ı ecel
Kimseye virmez ecel cāmı ecel

696 Olmasın bir bed cihānda ten-dürüst
Eylük it tā ola cān u ten dürüst

Hikāyet

697 Var-ıdı bir er ki şāh-ı Belh-idi
Güfte-i şirini halka telh-idi

698 Ol şehüñ ‘ahdinde bir ‘ahde vefā
Gitmiye-y-idi simurg u vefā

699 Şehr halkı ger bir ola ger dü tā
Gamdan oldı cümlenüñ qaddi dü-tā

700 Ger müşevveş hāl ü ger ehl-i huzūr
Cümle olmışlardı andan bī-huzūr

701 Nāgehān irdi Hıtā’dan bir çeri
Atları kecimli kendüler çeri

702 Gördi anlaruñla başa varıamaz
Qalur ayaklarda başa varıamaz

35a 703 Kaçdı andan qandasın diyü Yemen
Bile leşkerden mekir-dān u yaman

704 Gördi hālin raḥm idüp şāh-ı Yemen

- Aña leşker koşdı bir niçe tümen
- 705 Tā derüp mülkin ele düşmeden ol
Aña didi şanki var düşmenden ol
- 706 Çün aña şāh-ı Yemen bulındı yār
Eline girdi yine giden diyār
- 707 Döndi kaçd itdi Yemen mülkin ala
Müstakıl ol mülke dağı şāh ola
- 708 Didiler aña ki iy kavli yalan
Hiç yalan söyler mi kendüzin bilen
- 709 Kānı bizümle olan ‘ahd ü emān
El-amān sinüñ elüñden el-amān
- 710 Eylük itdük biz saña vü sen bize
Bir iş itdüñ kim işidenler beze
- 711 Yüzlerini göge dutup zār zār
Nāle idüp kıldılar katline zār
- 712 Nāgehān belürdi bir ebr-i siyāh
Anı görüp hayli vehm itdi sipāh
- 713 Ne(y)iki diyince irdi berķ-vār
Şanasın içinde yüz biñ berķı var

- 35b 714 Ol çeri(y)i seng-i bārān eyledi
Keşret-ile sengi bārān eyledi
- 715 Bu işe anlar ki hāzim oldılar
Hağdan irdüğine cāzim oldılar
- 716 Nīk-endiş ol bed-endiş olmağıl
Arturur zīrā bed-endiş olma gıll
- 717 Sa‘y idüp eylük külāhın başa gey
Geyebilürseñ yaraşur başa key

Hikāyet

- 718 Var-ıdı mağribde bir üftāde pīr

Ġarba irse ‘ömr olur üftāde pīr

719 Döşegi yaşduğı toprağ u kaya
Ġasd kılmışdı ki cānına kıya

720 Sengden ġayrı yog-ıdı bālişi
Şubħa dek iderdi her şeb nālişi

721 Halkdan ġālını gizlerdi çi-ger
Deler-ıdı āhı biñ cān u ciger

722 Kılduğından āh u feryād u nefir
Halk-ı ‘ālem andan olmışdı nefir

723 Bir gün andan bir kişi kıldı su’āl
Kim ne yir iġer ne eylersin su’āl

36a

724 Nedür işbu āh u zāruñdan ġaraz
Hācetüñ cevher midür yoğsa ‘araz

725 Didi evvel bir ġanīdüm ben faķir
Diñle kim ne resme düşdüm ben faķir

726 Ol ġināy-ıla cihānı şehr şehr
Geşt kıldum bir niġe sāl-ile şehr

727 Bir gün işbu aradan geçdüm süvār
Baħtumuñ ġolında devletden sivār

728 Nāgehān gördüm ki bir bīmār u zār
Yatur işbu ġüşede zerd ü nizār

729 Ġün nazar eyledi bu ben dā‘iye
Añā dā‘ī olmağ oldu dā‘iye

730 Ġaşdı bildüm kim du‘ādan cer durur
Dāyimā feth-ı du‘ādan cer durur

731 İncinüp ġayli saķať didüm añā
Didi ben sañā ne didüm bir añ a

- 732 Çün sözüm dönderdi bu deñlü benüm
Tüyüm örü geldi ditredi tenüm
- 733 Kaçıyup katdum kurusun yaşına
Niçe muhkem çüp urdum başına
- 734 Yok yire göç itdügüm-içün baña
Virdi Haq bu deñlü derd-ile bükā
- 36b 735 Ol kadar bed bizde biñde biridür
Birine biñ eyleseler yiridür
- 736 Şol kadar güç iderin ben kendüme
Āsiyāb itmez cihānda gendüme
- 737 Var-ıdı zāyilde bir nev-ḥāsta
Fitne-y-ıdı ol daḥı nev ḥāsta
- 738 Yüzinüñ büstān-fürüz olsa güli
Sūhte ‘ aşıklar olurdı küli
- 739 Cāmi‘ -i ‘ uşşāq-ıdı her bāmdād
Āsitānı olmış-ıdı bām-ı dād
- 740 Aq boz üstinde key kara begi
Olmış-ıdı milket-i Rūmuñ begi
- 741 İki gözi Hīndī özi türk-ıdı
Fitne vü āşüb-ı Hind ü Türk idi
- 742 Ger katili isteyeydi qan-bahā
Dir-ıdı yetmez mi qıldum qan bahā
- 743 Şol kadar kimse severdi ol dilberi
Cān u dilden oldı yüz bī-dil berī
- 744 Sevdi anı nāgehān bir ulu şeyḥ
‘ Işq-ıla olur cihānda ulu şeyḥ
- 745 Bir gün ol pīr-i ‘ azīz-i ḥalveti
İhtiyār itdi anuñla ḥalveti
- 37a 746 Didi şeyḥe ol nigār-ı meh fūrūg
İy zamīrūñ pertevinden meh fūrūg

- 747 Luṭf idüben bir naşihatla beni
Bende idin ol naşihatla beni
- 748 Didi kimseye uzatmağıl zübān
Eyleme bir vech-ile dağı ziyān
- 749 Kudretüñ yitdükçe sa' y it nıke sen
Tā olasin nıklerden nık sen
- 750 Naḥl-i 'ömri āb-ı cūdıla şuvar
Dāyimā sen sebz idüp anı şuvar

- 751 این سخا شاخست از سرو بهشت
و ای او که از سر چنین شاخی بهشت

- 752 Şol koyanlar bizden ilerü eşer
Kıomamış eylükden ilerü eşer

- 753 Eylüg-ile yapıtur çün āḫiret
Ne iderseñ eylüg-ile āḫir et

Hikāyet

- 754 Var-ıdı bir şeh kefi 'ummān-ıdı
Zer elinde şan kefi 'ummān-ıdı

- 755 Görse ḫātem dest-i gevher-bāşını
İleyinde indürürdi başını

- 37b 756 Bir şeh-i deryā-dil ü kān-dest-idi
Güiyā deryā dil ü kān dest-idi

- 757 Yiner-idi ni' metinde her nehār
Tırna vü dürrāc u kebg-ile nehār

- 758 Sofrasınıñ fazlası her leylde
Berre-i āhüy-ıdı vü leyl de

- 759 Niçe dutsa Rüstem'i destān-ıla
Burar-ıdı destini destān-ıla

- 760 Yoğ-ıdı ya çekmede hem-tır aña
PİR-i çarlı olmuşdı güyâ pİR aña
- 761 Liki bakmazdı ra' iyyet hāline
Dimez-idi kim ra' iyyet hāli ne
- 762 İşleri güçleri vāveylā idi
Tenlerini yakmağa veyl āh idi
- 763 Gördi şeh bir gün ki pİR-i māh-çihr
Rüşen itmiş şanki mihr ü māh çihr
- 764 Gül gibi handān idüben vechini
Der-miyān itmişdi olan vechini
- 765 ' Işk eline virmiş olan varını
Kendüni yoğ eylemiş ü var anı
- 766 Oturup seyrān ider şilānını
Ni' meti deryāsınıñ seylānını
- 38a 767 Çaşnı-gırine ol dem emr ider
Hātırına lāyih olan emri der
- 768 Ya' nı şol dervīşe dahı sofra çek
Levh-i hātırdan şaşın eyleme hak
- 769 Sofra çekdiler velī bir loğmaya
Degmedi çok didiler bir loğma ye
- 770 Şāh eyitdi iy Sikender-āyine
Āyineñ yanında gün ü ay ne
- 771 Nice rāhatdan dilüñ rā' ib ola
Zahmete her lahzada rāğib ola
- 772 Didi şāhā niçe bir güft ü güy
Ya urasın saltanat şahnında güy
- 773 Az ye az iç ki āzād olasın
Āhiret yolunda bā-zād olasın
- 774 Bir şecerdür loğma ber-endişedür
Bir deñizdür loğma vü endişe dür

- 775 Tohumına göre yimiş virür bu ten
Ne ekerseñ toprağa oldur biten
- 776 Bā-kanā' at dem-be-dem olur be-ıyd
Bī-kanā' at dem-be-dem olur ba' id
- 777 İllerüñ haqqın yimekten ne biter
Ol ekin ne hāşıl olur ne biter

Bāb-ı Sābi' Āmed-est Ez-kanī' i¹⁸

- 38b 778 İy kanā' at kılmayan ehl-i tama'
Bil ki ider nā-ehl her ehli tama'
- 779 'Uzlet ü vahdet kanā' atden qopar
Himmet it sen de kanā' atden qopar
- 780 Kim ki dikse dünye cāhından başar
Himmet-i ayağın eflāke başar
- 781 Himmet it irmege himmet ehline
Tā ki irişdüre himmet ehline
- 782 Ehle hem-dem olmadum göynür özüm
Kim üzüme göre qararur üzüm
- 783 19 پیر ره بکذین که هست ار پیشرو
ور طلب داری تو منزل پیش رو
- 784 Var kanā' at kıl otur bir gūşede
İrmesün şavtı gınānuñ gūşa da
- 785 Yol bilürseñ bu deñlüce gınā
Ne fenā var saña dağı ne 'anā
- 786 Bu tama' üç harfdür üçü de boş
Merd-i rāh-ısañ kıl ol üçü de boş
- 787 Ger bu ma' niye dilersen bir meşel
Naql ideyin bir nice nāzük meşel

Hikāyet

39a

- 788 Var-ıdı bir server-i çabük-süvār
Olur-ıdı bâddan çabük süvār
- 789 Uralı devlet eli başına tāk
Ne harāc almıŝ kimesneden ne bāc
- 790 Zerrece incitmemiŝ bir kimseyi
Eydür-ıdı haqqına her kimse eyi
- 791 Bir vezīri var-ıdı key nā-sipās
Hükmini iderdi cümle nās pās
- 792 Bir gün ol ŝāha naşihat kıldı dir
Ŗol ri‘āyāya naşihat kıldı dir
- 793 Kim vireler māl neyden deme al
Mālsuz n’olur senüñ hālüñ me’āl
- 794 Mālsuz ŝāha cihān yağı olur
Māl ŝāhuñ yüregi yağı olur
- 795 Kuvvet-i zahr ister-iseñ māldır
Kuvvet-i kalb ister-iseñ māl dir
- 796 Didi şeh çün oluruz āhir fenā
Ya kabā dut üzerüñde ya fenā
- 797 Yoğ durur bu dār-ı dünyāda beğā
Aña ‘ibret gözin açup bir bağ a
- 798 Nağdümüz virdüñ tamām u gitdi ‘ömr
Zeyd işi bitdi yirine geldi ‘Amr

39b

- 799 ‘Ömre dağı ne oyunlar oynada
Nağdın anuñ da tamāmet oynada
- 800 Bir gama şabr eyle biñ rāhāta ir
Meclis-i rüñānide rāhāta ir
- 801 Varına şükr itmeyüp iderseñ āz
Dünye mülki görünür gözüñe az

Hikāyet

802 Diñle iy dil yine bir pend-i mübîn
Kān-ı gevher gibi pür-sūd u metîn

803 Yūsuf' uñ hālın işitdũñ niçe kez
Şaldılar bir çāha kaddi niçe kez

804 Başına kaşd itdiler kardeşleri
Atdılar ta' n-ıla vāfir daşları

805 Cümlesi cevri itdi biri dönmedi
Şabr idüp Yūsuf bulara dınmadı

806 Kimi düzd ü kimi bende dir-idi
Müstahakdur kayd u bende dir-idi

807 Kim dirdi Mısr' a sultān ol yüri
Viridi āhir aña sultān ol yeri

808 Söylenür tanz-ıla niçe söz olur
Bir mübārek sâ' at irer ü ölür

40a 809 Soñra biri itdügine kalmadı
Bunlaruñ itdügine ol kılmadı

810 Çünkü kāni' oldı Hāq virdügine
Ber-mezīd eyledi Hāq virdügine

811 İy gönül sa' y eyle dāyim sağ işe
Tā eyülerle gelesin sağışa

812 Şabr yolında olıgör hāk-i rāh
Başlara bindürür āhir hāki rāh

Hikāyet

813 Var-ıdı bir h'āce vü Sürhāb adı
Şu yirine içdügi sürh-āb-ıdı

814 Lāubālī h'āce vü mey-h'ār-ıdı

- Dürd-veş nüş itmeden mey h̄ār-ıdı
- 815 Eksük olmazdı şarāb u şāhidi
Rindliğine bu iki şāhidi
- 816 Bu hevādan āhır ol ‘ālī-cenāb
H̄ānesin yaptı mey üzre çün h̄ubāb
- 817 Kalmadı bir h̄abbesi vire meye
Bu deñlü kim ola vü viremeye
- 818 Şükr ü minnet kılmadı Mennān’a ol
Kaldı ‘āciz şöyle bir men nāna ol
- 40b 819 Māluñı kıılma ‘abeş yirlerde şarf
Ki itmeyeler sini h̄āl-i faķra şarf
- 820 Ne ‘atā iderse H̄aķķ’a kāyil ol
H̄ālūñi bil şükr-i H̄aķķ’a kāyil ol
- 821 Çün kanā‘ atle olurmuş pās-ı nās
Bī- kanā‘ at olma geh olduñ nā-sipās
- H̄ikāyet**
- 822 Var-ıdı bir yüzi gül h̄ulķı perī
Bāğ-ı cennet h̄üsninüñ biñde biri
- 823 Şüretine beñzeyimezdi melek
Bir gören işār iderdi mā-melek
- 824 Yüzi nūrı yog-ıdı meh-tābda
Beñzeyimezdi aña meh tābda
- 825 H̄ūblar bir şüret ol ma‘ nī idi
H̄üsni h̄üb-ı zeynden muğñı idi
- 826 Āsitānı kable-i ‘uşşāķ-ıdı
Nālesi her birinüñ ‘uşşāķ-ıdı
- 827 Kılısalar kūyından āheng-i hicāz
Her biri eylerdi āhengi hicāz

- 828 Her kaçan şalınsa ol meh nāz-ıla
Hem-dem olırdı bular şeh-nāz-ıla
- 41a 829 La' line irişseler bir būselik
Cāndan iderlerdi seyr-i būselik
- 830 Zāyidü'l-vaşf-idi hūsnı mālı kem
Şıgmaz-ıdı hūsnine hıç keyf ü kem
- 831 Dirler-idi iy nigār-ı hūb-rūy
Rūy-ı hūbuñ gibi yoğdur hūb rūy
- 832 Niçe bir fāka gamın çekmeseñ e
Ağniyādan oluban çekmeseñ e
- 833 Gel berü bir beg huzūrunda beg ol
Cümle halkından güzide vü yeg ol
- 834 Dirdi maqşūdum budur Haqq'a irem
Dünyede oldur baña bāğ-ı irem
- 835 Mālik olanlar kanā' at mülkine
Gāve-veş kalmadı dünyā mülkine
- 836 Cāna kani' olmağı bir şan' at it
Kāfir nefse gazādur şan' at it
- 837 Bil kanā' at mağzen-i esrārdur
Bil kanā' at mağzen ü esrārdur
- 838 Hem-nefes olup kanā' atle bile
Tıg-i cānuñı kanā' atle bile
- Hikāyet**
- 41b 839 Var-ıdı bir şeyh ü tevbe-kār-ıdı
Gice gündüz aña tevbe kār-ıdı
- 840 Qanda kim başsa mübārek pāyını
Hasta gönüller olurdı pāyını
- 841 Geh ' ibādet geh ' iyādetde idi

Ma' nide her dem ' ibadetde idi

- 842 Bir nazarda t̄alibi ol bir yire
İrgürürdi kim cihān mülkin yire
- 843 Sīnesi pür-cüş bir deryā-y-ıdı
Şan yedi deryāyı ol deryā yidi
- 844 Gerçi gāyetde fakīrū'1-hāl idi
Fakr-ıla rüy-ı cihāna hāl idi
- 845 Liki nesl-ile bir ulu şāh-ıdı
Himmet-ile şefkat idi şāhidi
- 846 Girdi bir gün ol kemān-quad çilleye
Şanki bir hūr-ı beheştī hulleye
- 847 Bir nidā irdi ki iy Hāq t̄alibi
Artuk ister bendeden Hāq t̄alibi
- 848 Hācetüñ ne zikr-ile tesbīhden
Hırka vü seccāde vü tesbīhden
- 849 Dünye mi ya āhiret mi hācetüñ
Söyle maqsūduñ bilinsin hācet öñ
- 42a 850 Qangısın kılsañ muqarrer kāmda
Virevüz maqsūduñ evvel gāmda
- 851 Şeyh açup ağzını depretdi dilin
[.....]
- 852 Didi iy perverdigār-ı cüz' ü kül
Sen virürsin kirme aqlas hāra gül
- 853 Yoluña nem var-ısa kıldum nişār
Māl u mülk ü ehl ü nesl-ile tebār
- 854 Ben reh-i ' ışkuñda qalmadum bükā
Bunları saña qanā' at vir baña
- 855 Niçe bir seyr eyleyem küh u kemer
Baqla bilüme qanā' atden kemer

856 Ger anā' at olur-ısa aşılum
Dünyede ser-sebz olısar aşılum

857 İy dil imdı nefis atına ıl yarağ
Cānuña eyle anā' atden yarağ

858 Bu yarağ-ıla yürü 'azm it yola
Böyle ılmazsañ seni bu yol yola

Bāb-ı Semānī-Est Çün Bāb-ı Behişt²⁰

859 İy dil avāl-i cihānı ıl semā'
Çarđ gibi eylegil vecd ü semā'

42b

860 Cān-ıla düşme şaın bu vādiye
Buña dil viren ođ āh u vā diye

861 Dār-ı dünyā bir müsāfir-ānedür
Pes neden meylüñ senüñ bu ānedür

862 Şev-ıla ıl bu güzer-gehden firār
İlerü menzildedür dār-ı arār

863 Her ne ā' at kim buyurdı anı ağ
Farzdur bilmek gerek sini anı ağ

864 Dağı yirine getürmek farz olur
Belki farz-ı 'ayn u 'ayn-ı farz olur

865 Biş nesne üzredür bünyād-ı dīn
Anları imānuña bünyād idin

866 Evveli İmān şehādetdür hemīn
Evveli İmān şehādetdür hemīn

867 Key şaın beş vakti fevt itme şalāt
Muştafa'ya vir selām ile şalāt

868 Māh-ı rüze iricek dut rüzeyi
Çün tamām ola edā ol rüzeyi

869 Var-ısa māluñ zekātını ıkar

- Bir gün ol māl ü menāl elden çıkar
- 870 Yiter-ise kudretüñ hacc eylegil
Ġayrı terk eyle aña hacc eylegil
- 43a 871 Yār idin kendüñe bir hūb u laṭif
Tā görine şoḫbetüñ hūb u laṭif
- 872 Meclis esbābına andan sāz kııl
Hem-demüñ cām-ı şarāb u sāz kııl
- 873 Sāz u söz-ile durup maḫfil beze
Qalmayısar bil ki bu maḫfil bize
- 874 ‘İşret-içün yakma iy bī-dil çerāğ
Şoḫbet eyle durma çi bāğ u çi rāğ
- 875 Dāyimā çü bay-ı bāğ u gülşen ol
Ġonce-veş dil-teng oturma gül şen ol
- 876 Yārdan maḫsūd Bārī’dür gönül
Ol kamu ‘uşşāq yāridür gönül
- 877 Meclis evḫāt-ı huzūruñdur senüñ
Zabṭ it enfāsı vü evḫātı sen öñ
- 878 Mey gülüvv-i ‘ışk u cām-ı aḫvāldur
‘İşk bir ‘ummāndur u aḫvāldur
- 879 Sāzdan maḫsūdumuzdur sūz-ı ‘ışk
Kim virür ‘uşşāka her dem sūzı ‘ışk
- 880 Lā disem sanma murādum lā durur
Bil ki ol lādan ġarāz illā durur
- 881 Leb disem gönülüm leb-i deryādadur
Bulunur zīrā leb-i deryāda dūr
- 43b 882 Nīk-ḫāh-ı bende vü āzāde ol
Ḥizmet eyle cümleden āzāde ol
- 883 Bir sūḫandān-ıla kııl dāyim sūḫan

Kimseye kıлма ‘abeş yire sūhan

- 884 Sa‘y it ırağ ol beg ü subaşından
Bulanıcağ küh olur şu başdan
- 885 ‘Ālemūñ halkından ümmidüñi kes
Tā ki ta‘n itmeye saña hiç kes
- 886 Doğru bağ mecmū‘ ‘ālem halkına
Kimsenūñ ta‘n itme hūy u hulkına
- 887 Gördüğüne kıl eyü endişe sen
Şakla eldeki düğümü dişe sen
- 888 Cān-ıla sālīk gerekdür bu yola
Tā ki fi‘l-cümle bu yoldan büy ala

Hikāyet

- 889 Var-ıdı bir pādīşāh-ı bā-cemāl
Cümle ‘ālemden alurdı bāc māl
- 890 Perdesinde var-ıdı bir dilberi
Dünyeden olurdı gören dil berī
- 891 Hūsn-ıdı kıddi nihālinūñ beri
Hūsnine dīvāne olurdı perī

- 44a 892 Mül gibi ister hūrūş u cūş ide
Ehl-i bezmūñ göñlin andan hoş ide
- 893 Şevk-ıla rakqāş-veş döne döne
Ehl-i bezmi germ ide döne döne
- 894 Nağmeler idüp ola destān-serāy
Tola āvāz-ıla bu kuhlī-serāy
- 895 Būlbül ola söz budāğından öte
Atlamaya söz budāğından öte
- 896 Başladı bir perdeden urmağa dem
Cānı yoğdur kim ney andan ura dem
- 897 Dil bu söz yanında kıanda kıand aña

- İremez biñ cān eritse ҡand aña
- 898 Nice tūfāndur tenūrından ҡopan
Nice Һamruñ dīvidür ‘ aqlın ҡapan
- 899 Ne temennādur bu ҡılduđı bunuñ
Ayrılsar rūğan u dūđı bunuñ
- 900 Budur ol Hızır içdüği āb-1 Һayāt
Dāyimā bundan bulur ābı Һayāt
- 901 Budur ol zūlmetde olan ābı cū
Kim anı İskender itdi cüst ü cū
- 902 Budur ol āb-1 Һayāt-1 sermedī
Kim Һas u Һāşāke yüzün sürmedi
- 44b 903 Ol Mesīhā ürdüği demdür bu dem
Demdemegi irdüği demdür bu dem
- 904 Mürde-diller bu dem-ile dirilür
Tā-ebed zār eyler anı dirilür
- 905 Himmet eyle irişeydüñ bu deme
Tālib ol her yirde ol u bu deme
- 906 Gāfil olma dünyede her zerreden
Güni Һalk idendür anı zerre eden
- 907 Buldılar Mecnūn’ı bir gün Һāk eler
Tağlar mānendi yığmış Һākler
- 908 Bulamış topraqlara yüzün gözin
Kılmış ol maqsūdı ‘ ālemden güzīn
- 909 Göricek bu Һälde ol bī-dili
Didiler aña ne istersin deli
- 910 Didi isteyüp araram leylümi
Ol yañađı şubĥ u zülfi leylümi
- 911 Didiler topraqda dūr mi bulunur

- Dür dileyen toprağa mı bulanur
- 912 Didi anı isterem her yirde ben
Tâlibem ger gökde vü ger yirde ben
- 913 Kim ki maṭlûbını cân-ıla arar
Ger dem-i âḥirde olursa irer
- 45a 914 Yüz yire ur taş getür topraḫ ele
Topraḫ olmadan getür yârı ele
- 915 Şubḫ olunca giceler kı l nâle sen
Cismüñi tâ leyle dönder nâle sen
- 916 Derd odına yanmasa yaḫılmasa
Âhını tîr ü boyın ya kı lmasa
- 917 Cismine urmasa yir yir ney dügin
Kimsene bilmezdi anuñ n'eydügin
- 918 Ney gibi nâlân ol imdi dem-be-dem
Gâfil olma dem bu demdür dem bu dem
- Der tezyîn-i 'Arûs-ı sūḫan** ²¹
- 919 Taḫ'umuñ meşşâtasın gözle yine
Dil süveydâsın idindi âyine
- 920 Düzdü ḫoşdı göñlümüñ kâşânesin
Eline aldı taḫayyül şânesin
- 921 Fikri bu kim söz 'arûsın zeyn ide
Ki olmaya mânendi zîb ü zeynde
- 922 Ġâza ide ma' nî-yi renginden
Şöyle kim gül reng ala renginden
- 923 Şîveden bir sürme çekdi 'aynına
Nerges-i şehlâyı almaz 'aynına
- 45b 924 Vesme itdi düdeden nün ḫaşına

Seyr iden taḥsīn ider naḳḳāşına

- 925 Gözini şād eyleyüp zülfini dāl
İkisin yüz fitneye eyledi dāl
- 926 Gevher-i nazmı ḥamāyil eyleyüp
Ḥüsnine ervāḥı māyil eyleyüp
- 927 Ḥün-ı ‘āşıkdan dönüp ḥınnā yaḳar
Görenüñ cānını odlara yaḳar
- 928 Cidd ü cehd idüp görüñ arayışın
Nice şan‘at-ıla ider ārāyişin
- 929 Gāḥ tazmīn gehī tarşı‘ ider
Dürlü gevherler düzüp tarşı‘ ider
- 930 Zülfini tecnīs-ile iki böler
Her biri ser-fitneler düzdi bular
- 931 Çünki bu tezyīn-ile ḥandān ola
Ehl-i ‘ışkuñ şevkı şad-çendān ola
- 932 ‘İşve vü gunc u dilāle başlaya
Ḳalb-i ‘āşıkdan dil ala başlaya
- 933 Bu kadar ḥüsn-ile bula māye bū
Perdede yatmaḳ revā olmaya bu
- 934 Gülşen-i nazm içre olsun cilve-kār
Buña şimden girü olsun cilve kār
- 46a 935 Şorsalar bu nāzenīnüñ adı ne
Tuḥfetü’l-‘uşşāḳ didüm adına
- 936 Maḥrem olanlar-ıla kılsun ḥıram
Şoḥbeti nā-maḥreme olsun ḥarām
- 937 Bu gülistānda ki deh bāb eyledüm
Kātibī tarzında *Deh-Bāb* eyledüm
- 938 Bāb-ı evvel ehl-i ‘ışkuñ bābıdur
Taştamām ‘āşık olanuñ bābıdur

- 939 Bāb-1 şānī bezm ü şoḥbet naḳlıdūr
Her sözi bir bezm ü şoḥbet nuḳlıdūr
- 940 Bāb-1 şāliş ‘ucbı terk itmekdedür
İ‘tikād u şıdkı berk itmekdedür
- 941 Bāb-1 rābī‘ şāmilidür ‘izzetüñ
‘İzzete sa‘y eyle ki ola ‘izzetüñ
- 942 Bāb-1 ḥāmis ḳamuya eylükdedür
Eyü nedür diseler eylükde dūr
- 943 Bāb-1 sādīs yatluıyı terk itmede
Eyülük esbābını berk itmede
- 944 Bāb-1 sābī‘ dūr ḳanā‘ at maḥzeni
‘Ārifüñ olur ḳanā‘ at maḥzeni
- 945 Bāb-1 şāmin zindegānī ḥālını
Bildürür sa‘y eyle idin ḥāl anı
- 46b** 946 Bāb-1 tāsi‘ cümleden olup cüdā
Yüz duta emr eyledüğine Ḥudā
- 947 Bāb-1 ‘āşir Ḥaḳḳ’a olmaḳdur yaḳın
‘Ārife bu perdede olur yaḳın
- 948 Ḥoş maḳām-ı dil-güşādur bu maḳām
Cümle ‘uşşāḳa nevādur bu maḳām
- 949 Ol maḳāmı bu düzende seyr iden
Ḥazz ider ‘ālemde sāz u seyrden
- 950 Ḥaḳ gerekse bu düzen üzre düzül
Kendüzüñi bu düzen üzre düz ol
- 951 Ger bu düzende düzülüp olasın
Nice kim isterseñ eyle olasın
- 952 Egri göñlümüz yā Rab eyle düz
Dilerüz kendü rızāñ üstine düz

- Bāb
- 953 İy dil-i ma' şūḡ- cūy u ' ışḡ-bāz
Şāh-ı ' ālemsin elüñde ' ışḡ bāz
- 954 ' Işḡdur cismüñ tılısmınuñ dili
İy dil imdi ' ışḡ-ıla depret dili
- 955 Özge sözdür ' ışḡ işi bāzı degül
Yā ' Acem dili yāhūd Tāzı degül
- 956 ' Işḡ ḡulzüm gibi bir deryā durur
Rişhasından günde biñ deryā durur
- 47a 957 ' Işḡ her ne yirde kim duta ḡarār
Ne ḡired ḡalur ne şabr u ne ḡarār
- 958 Leşker-i ' ışḡ idicek yaḡmāsını
Key saḡın evvel ider yaḡmā sini
- 959 Şūretā gerçi ki bir yaḡmādur ol
Ma' nide yaḡmā degül na' mādur ol
- 960 ' Āşıḡ oldur ki eyleyüp eşkini cūy
Yüz yire ura ola ma' şūḡ-cūy
- 961 ' Āşıḡ-ı dīdār-ısañ iy ' ışḡ eri
Şem' gibi şevḡ-ıla yanup eri
- 962 Rişte-i ' ışḡ oldı cān gözin diken
Görünür bī-' ışḡ olan göze diken
- 963 ' Işḡdur miḡnet nihālini diken
Cām-ı cāna derd-i dūrdini dōken
- 964 ²²جان بعشق دلبران قر بان بود
جان بده ار عاشقی قرب ان بود
- 965 ²³علت عاشق ز علتها جداست
عشق ا صطرلاب اسرار خداست
- 966 ' Işḡ elinden almaḡ isterseñ mişāl
Yazayın birkaç mişāl-i bī-mişāl

Hikāyet

- 47b 967 Var-ıdı Hāver elinde bir nigār
Bendesi olmışdı mihr-i zer-nigār
- 968 Şüzdügince gözlerin ol hūr-zād
Gamzesine hūn-ı ‘uşşāk-ıdı zād
- 969 Çözdigince zūlf-i ‘anber-bārını
Yillere virürdi ‘anber bārını
- 970 Şüretin ‘arz eylese ol meh-nikāb
Çāk iderdi āfitāb u meh nikāb
- 971 Kimsede yüzini görmege mecāl
Yoğ-ıdı düşde meger ol da muhāl
- 972 Seyr iderdi bir gün ol ra‘ nā püser
Zeyn idüp nāz-ıla servi ser-be-ser
- 973 Kanda imiş bir ğarīb āşüftekār
Gıtdi elinden olup āşüfte kār
- 974 Gördügi dem ol dil-ārāmı hemān
Kalmadı cān u dil ārāmı hemān
- 975 Kān-ıla kūyın gül-zār eyledi
Yaş-ıla yolın ğil-zār eyledi
- 976 Derd-ile zār u nizār olmışdı key
Āteş-i ‘ışk-ıla urup cāna key
- 977 Sūz-ıla her gice şan bir mūm-ıdı
Odlara yakmağa cismin mūm-ıdı
- 48a 978 Var-ıdı şehrinde bir yār-ı kādīm
Bir gün aña eydür iy yār-ı kādīm
- 979 Rāh-ı ‘ışk içre ‘aceb bī-derdsin
Cān-ıla cūyā-yı ‘ışk u derdsin
- 980 Ol perī-rūyuñ ğamından nitesin
Şöyle beñzer kim bu yolda yitesin
- 981 Didi yitmez mi baña bu deñlü hāl

Dām-ıla dāmendür ol zülf-ile hāl

982 Mūnis oldum şol kadar sevdā-y-ıla
Vire gibi hāküm ol sevdā yile

983 Ğarķ ola gibi dil ol ğarķ-āb-ıla
Ki ābda dāyim ola ğarķ āb-ıla

984 ‘ Āşıķuñ çün işi ‘ ışķ-ıla biter
Şulı señek ‘ āķıbet şuda biter

Hikāyet

985 Bir güzel var-ıdı mülk-i Çin’de
Yoğ-ıdı mānendi mülk içinde

986 Kebg-reftār-ıdı āhū-çeşm-idi
Ğamze-i şır-efgeni pür-hışm-idi

987 Şüret-i nakşı Hıtā vü Çin idi
Zülfinüñ her çini bir Māçin idi

988 Zülfine kimse dise misk-i Hıtā
Öldürürdi söyledüñ diyü hıtā

48b 989 Zülfine dil viridi bir miskīn anuñ
Ele getürem diyü miskin anuñ

990 Yüzi nerd olmuş-ıdı mānend-i mihr
Hākini zer eyleyüp iksir-i mihr

991 Çeşmi her şeb şubha dek bīdār-ıdı
Şanasın bir küşte-i bī-dār-ıdı

992 Hem-demi bir gün didi iy yār-ı cān
Ğalmamış cismüñde ğamdan yarı cān

993 Gör o gün yüzli neler kılmış durur
Dağca cismüñ zerrece kılmış durur

994 Az Ğalmış ki bu bir avuç tuzı
İdesin Ğaşı Ğemānınuñ tozı

995 Cān bu yoğ cismüñde Ğalmış bir nefes

- Bir nefes de var-ısa yok bir nefes
- 996 Ağzuña āyİne dutmalı senüñ
Üzerüñe ‘ıtr dutmalı senüñ
- 997 Her nice kim dirdi ölmeden üşen
Ölüm añduğınca olurdu o şen
- 998 Sāk-ı ‘arşa irişür dirdi elüm
Görelüm dutarsa bir gün ol ölüm
- 999 ‘Āşık ola kimse ölse dirler
Tā-ebed zād eyler anı diriler
- 49a 1000 Kim ki ‘āşık olmayınca ölmeye
Bir hayāt ire aña kim ölmeye
- 1001 Hün-ı ‘ışk-ıla қо tolsun bu inā
‘İşkdur ‘āşıklara ata ana
- 1002 ‘Āşık-ı şādik olan serden geçer
Bunda çok dürlü belā serden geçer
- Hikāyet**
- 1003 Kıpdi bir āhū Hıñādan misk-i bñ
Sünbülinden alur-ıdı miski bu
- 1004 Çeşm-i sihr-āmüz çarh-ı pır- idi
Sihr-ile ‘ālem içinde bir-idi
- 1005 Zülfi ‘anber boyı gerden-bend idi
İşi ‘uşşākına her-dem bend idi
- 1006 Ğamze-i ğammāzı kılsa sāhiri
‘Āciz eylerdi nice biñ sāhiri
- 1007 Var-ıdı şehirde bir hayrān anuñ
Olmış-ıdı hñsnine hayrān anuñ
- 1008 Ney gibi kılmakdan āh u nāle ol
Kendüni döndermiş-idi nāle ol
- 1009 Ne kadar nakķāşlar kılsa hayāl

Anı taşvîr itmek olmuşdı hayâl

- 49b 1010 Bir gün ol meh gördi anı hasta-ḥâl
Raḥm idüp didi nedür iy hasta ḥâl
- 1011 Didi bir dermân iderdüm men taleb
Buldum âhîrle nice kim men taleb
- 1012 Kimi şorsa yarî olmaz hasta ol
Ger ecel tîğıyla olsa hasta ol
- 1013 Ḥâk-i pâ-y-ı yâre her kim yüz sürer
Rif ‘atiyle mihr-i eflâke sürer
- 1014 Her ki derd-i ‘ışk-ıla bîmâr olur
Pürsîşi yâruñ aña tîmâr olur
- 1015 Geh muḥayyer sâz ider gâhî nevâ
‘İşkür ‘uşşâkı iden bî-nevâ
- 1016 ‘İşkür ‘âşîk olanlar pîşesi
Şîr-merd-i derdüñ oldur pîşesi
- 1017 Gâfil olma ‘ışkdan hey âdemî
‘İşk-ıla ḥalk eylediler âdemi

Hikâyet

- 1018 Var-ıdı Mısr içre bir şîrîn-dehen
İçmez-idi görse anı şîrîn dehen
- 1019 Zülfi idi ḥüsninüñ ser-fitnesi
Ḥâke şalmışdı niçe ser fitnesi
- 50a 1020 Ḥoş-dem olup ney gibi ol ‘işreti
Sa‘y idüp elden çıkarma ‘işreti
- 1021 Lezzet-i üns-ile me’nüs ol göñül
Yârdan ğayrında me’yüs ol göñül
- 1022 Şâm-ı şoḥbet şubḥ-ı şârîk gibidür

Şubh-ı miḥnet şām-ı sārīḫ gibidür

Hikāyet

- 1023 İbn-i ‘ Āmir şeyḫ-ı erbāb-ı nazar
Aña açılmış imiş bāb-ı nazar
- 1024 Zikri her gün şüret-i leyli imiş
Fikr-i zülfi münis-i leyli imiş
- 1025 Gice gündüz şan‘ atı feryād-ımış
Kendüzinden devlet ü fer yād-ımış
- 1026 ‘İşk-ıla özini bed-nām eylemiş
Künc-i miḥnetden ebed bām eylemiş
- 1027 Dimiş ol dīvāneye bir hem-demi
Ki olmuş-ımış niçe demler hem-demi
- 1028 Niçe bir gül gibi idüp cāme-çāk
Dökesin sünbül gibi başuña ḫāk
- 1029 Niçe bir bu lāle gibi dāğlar
Nālişe geldi elüñden dağlar
- 50b 1030 Çün yigitluğūñ var itme terk-i ‘ıyş
Kim şeb-i pīri de olmaz berg-i ‘ıyş
- 1031 Didi leyli kūyı gibi cāy-ı ‘ıyş
Olsa anda eyler-idi cāyı ‘ıyş
- 1032 Ḥor görme sen ciger-ḫor olmağı
Ehl-i dil ‘izzet bilür ḫor olmağı
- 1033 Kim ki meyl itmeye bir gül yüzine
Gonce-veş ol bī-dilüñ gül yüzine
- 1034 Çünkü oldum ‘ışkınuñ ḫurbānı ben
Anı gördüm dünyede ḫurb anı ben

İy Göñül Aç Bāb-ı tāsi‘ Ez-heme Būden Cūdā²⁴

- 1035 İy göñül aç dīdesini ‘ibretüñ

Ġayra meyl itme var-ısa Ġayretüñ

- 1036 Kıl gülistān-ı Tabāri‘ den güzer
Bu hevāyı cān fezāsından gider
- 1037 Söz mey-i cāna şafā vir dürdden
Kim şafā virmez açılsa dürdiden
- 1038 Çünki kalmaz naqş u kalur naqş-bend
Geç bu zāhir naqşuñıa bir naqş u bend
- 1039 Ger olasın kamudan bızār sen
Olasın bī-mihnet ü bī-zār sen
- 51a 1040 ‘Ankebüt-ı tab‘ uñ olmuş perde-ten
Bir megesdür cānuñ aña perde ten
- 1041 Ger halāş eyleyesin bu dāmdan
Dağı ne korku ded-ile dāmdan
- 1042 Gör bu şahrāda hezārān reng ü gūr
Dönesin avlar seni āhirle gūr
- 1043 Devr idüp döndükçe her gün şām u bām
Toprağa şalar nice şāhı bu bām
- 1044 Çarġ şeh-bāzı ki gül-gün rengi var
Zerd olup zār-ıla ditrer zeng-vār
- 1045 Bu cihān bir mekri çok mekkārdur
Her-dem aña hīle itmek kārdur
- 1046 Dünye bir köhne kebüter-ġānedür
Bir şaġiri niçe yüz biñ cāna dūr
- 1047 Budur ol yüze gülici pīre-zen
Ĥāk idüp niçe cüvān u pīr ezen
- 1048 Merd-iseñ bakma yüzine vir yile
Gözüñ aç tozıñı virmedin yile
- 1049 Āh kim aġ u karadan geçmedüñ

Şehr-i 'ilm olup kurrādan geçmedüñ

- 1050 Nāzenīn 'ömri 'abeş şarf eyledüñ
Ya' nī taḥşīl-i feni şarf eyledüñ
- 51b 1051 Bir zamān daḥı dürüşdüñ naḥve sen
Yigreg-idi varmasañ ol naḥve sen
- 1052 Bunca demler daḥı olduñ mantıķı
Aña ḥarc itdüñ bu zībā mantıķı
- 1053 Ḥikmet aşlına dürişdüñ bir zamān
Bilmedüñ nedür mekān-ıla zamān
- 1054 Gāhi ta' rīf-i riyāzī eyledüñ
Fikrūñi cennet riyāzı eyledüñ
- 1055 Geh ma' āñidi sözüñ gāhī kelām
Neden artuķ söylemezdüñ bir kelām
- 1056 Gitdi 'ömrün kesb idince āleti
Olduñ uş ebnā-yı cinsün āleti
- 1057 Baķma ḥükm-i Bū ' Alī Sīnā'ya sen
Bir nazar eyle velev şīnāya sen
- 1058 Kim anuñ kılduđı *Ḳānūn u Şifā*
Bu marazdan cānuña virmez şifā
- 1059 Cümleden 'ilm-i ilāhīdür ğaraż
Cevher ol ma' nīde ḳamusı ' araz
- 1060 Felsefe degül ilāhī didigüm
Ālet olur anda ālet didigüm
- 1061 Ğayrı ḳo kendüñde iste gün ü dün
Tā saña el vire 'ilm-i min-ledün
- 52a 1062 *Kīmyā* sında buyurmışdur İmām
Kim ferāmüş eyleseñ ḥalf u emām

- 1063 Dağı fark u taht u kabl u ba' dı de
Bu cihāt-ı sitt-i kurb u bu' dı de
- 1064 Sen seni dağı unut pes kıl nazar
Ne kalur yirinde iy şahib-nazar
- 1065 Nefs-i insānī o nesne dörd-imiş
Sāyiri kışr u o nesne dörd-imiş
- 1066 Ger İmāmuñ kavlin eylerseñ kabül
Himmet it kılmağa iz' ān u kabül
- 1067 Nefsüñi bildüñse bilürsin Haq'ı
Yoksa kalduñ cehl ile Tañrı haqı
- 1068 Küy-ı dil-dāra varılmaz serserī
Sāliküñ lā-büddür anda bir seri
- 1069 Liki ol ser dağı bir server gerek
İricek cān vir aña ser ver gerek
- 1070 İy niçe iblīs-i ādem-rüy vār
Zāhiri zerdür içinde rüyı var
- 1071 Ancılayın mürşide olma şaķın
Dime kim bu şebde ben gāyet şaķın
- 1072 İrişeydüñ ola mı bir kāmile
Tā bu menzilden gideydüñ kām-ıla
- 52b 1073 Toprağı iksirine yüzüm süre
İde-y-idüñ naķd-i kalbüñi sere
- 1074 Olma her murğ āşiyānında zelil
Saña bir şeh-bāza olayın delil
- 1075 Kim alup çengāline bir dem seni
Gezdüre āfāķı iy merdī seni
- 1076 Sırrıdur H̄āce Bahāeddīn'üñ ol
Dürriür baħr-ı bahā vü dīnüñ ol
- 1077 Naķdidür h̄āce ilāhī gencinüñ

Nağdini artur ilāhī gencinūñ

- 1078 Yiridür ol serverūñ islāmbol
Ma‘ rifet çoğ anda vü islām bol
- 1079 Kıtıb-ı Hāğ mır ü Buḫārī andadur
Şanki dünyānuñ buḫārı anda dūr
- 1080 Devlet anuñ kim bunuñ gibi ere
Ölmedin pāyına yüz süre ere
- 1081 Aña irerseñ iresin özüñe
Koyasın kışrı iresin özüñe
- 1082 Yoğsa ne āb fāyide eyler ne üm
Bir bahāne oldı mürşid Hāğ’dan um

Hikāyet

53a

- 1083 Aḫmed-i Muḫtār nūr-ı şadr u bedr
Ol zamān kim vāki‘ oldı Ceng-i Bedr
- 1084 Gördi Hāmza kılıcından kan tamar
Deprenüp cānda maḫabbetden tamar
- 1085 Didi çünkim yāver ola ‘ amm baña
Daḫı ne guşsa çekem ne ğam baña
- 1086 Bunu didi kāfir-ile kıldı ḫarb
Dāyimā gelmez yemekden loğma cerb
- 1087 Gerçi bileydi bayağı leşkeri
Liki ğālib geldi yağı leşkeri
- 1088 Kırdılar kāfir çerisi ḫaylini
Gördi āḫirle ki şındı ḫaylini

Hikāyet

- 1089 Cebre’ıl irdi ki iy şem‘-i şehi
Her giyāh-ı gülşenūñ serv-i sehī
- 1090 Her kimūñ kim püşti ‘ amm ola vü ḫāl

Dāğı ğam olur ruḥı cānında ḥāl

1091 Andan iste nuṣreti ki oldur Naṣīr
Her işüñde hem semī^c ü hem başīr

1092 Zıkr-i Ḥaḳḳ'ı eyle dāyim yār-ı ğār
Ġayr-ı Ḥaḳḳ'uñ şoḫbetinden eyle 'ār

53b 1093 Ne umarsın hem-dem olup ḥaḳḳdan
Bu midur maḳşüd sını ḥaḳḳdan

1094 Diyeyim saña göñül işüñ sağıñ
Göñlüñi şāfi kıl Allāha şıgıñ

Hikāyet

1095 Ka'be bānisi Berāḥīm-i Ḥalīl
Ol ki ḳadrini 'azīm itdi Celīl

1096 Fıkr-i Ḥaḳḳ-ıla gezüp deşt ü cibāl
Gözine 'ālem görünürdi ḥayāl

1097 Liki geh geh ḥubb-ı İsmā'īl anı
Aluban añardı İsmā'īlini

1098 Ġayret-i Ḥaḳ bādı olup ḥışm-bīn
Didi ğayr-ıla mı sevdüñ sını bin

1099 Oğluñı yolumda ḳurbān eylegil
Derd oḳına cānı ḳurbān eylegil

1100 'Āḳıbet oğlın alup rāh-ı beri
Dutdı ki ide cānı cisminden berī

1101 Nāgehān Cibrīl irüp ḳıldı du'ā
Ki iy arıḳ zāt-ı şerīfūñden du'ā

1102 İmtihān-ıdı bu Ḥaḳ eyle didi
Yirine ḳurbān ḳoç eyle didi

54a 1103 Ulu miḥnetdür 'alāyık dostlıḳ

Bilmiş ol bilmez ‘alāyık dostlık

1104 Sevdüğüñ farzā melekdür ya perī
Hak yolında düşmenüñdür her biri

1105 Göñlüñi sen kesmeyince halkdan
Bir nazar ide mi saña halk iden

Hikāyet

1106 Var-ıdı bir er adı Şeyh-ı Şefik
Âdem oğlanına anadan şefik

1107 Gerçi dāyim sālīm ü bī-renc-idi
Liki reng-i rüyı çün nirenc-idi

1108 Zikr ü fikri Hāzret-i Rezzāk-ıdı
Şanma şüfiler gibi zerrāk-ıdı

1109 Hak ne kim vireydi eylerdi ‘atā
Himmeti gözinde olmazdı ğıtā

1110 Didi bir gün kendüye kim iy fülān
İy Hak’uñ yolında cānına kalan

1111 Niçe bir bu güft ü güy kabz u bast
Niçe bir bu cüst ü cüyı kabz u bast

1112 Olmayaydum ben eger ehl-i sürür
Niçün eksileydi cānumdan sürür

54b

1113 Hātif-i gaybī irişdi sem‘ine
Nūr virdi cān u göñli şem‘ine

1114 Didi itdügüñce bu irşadı sen
Olumazsın pür-şafā vü şād sen

1115 Kim dilerse halk-ı ‘ālemden güşād
Ol güşād olmaz aña olur kesād

1116 Hak’ı bir bil gayrı terk it mutlakā

Tā muḳayyedden iresin muṭlaḳa

1117 Vaşlı n'eylersin cihāndan faşl yeg
Kim saña her bābdan bu faşl yeg

Hikāyet

1118 Şāh-ı gaznī bir gün itdi bir gazā
Ki itdi bir birine kāfirler 'azā

1119 Şol kadar kırdı kiçiden uludan
Kim geçilmezdi o yirde ölüden

1120 Hāk-ile hūnı muḳammer eyledi
Hūnı āteş hāki micmer eyledi

1121 Nāle idüp derd-ile sūrnā gibi
Oldı kāfirde niçe ser pā gibi

1122 Şāh çünkim ol gazādan el yudı
Geldi vü ḫar-gāha indi el yudı

55a

1123 Didi yā Rab sen ḳabūl it bu neberd
Bir neberd oldı ki itmez bāğa berd

1124 Kāfirūñ cānına çoḳ dürlü cezā
Eyledüm sini gerek yā Rab cezā

1125 Bir nidā irdi ki iy Maḫmūd ol
Hoş gazādur 'āḳıbet maḫmūd ol

1126 Liki kāfir kırdıḡuñ çün müzdini
Bizden isterseñ şayarsañ müzd anı

1127 Binüm için olmamışdur ol cihād
Eyleme binüm vişālüme cihād

1128 Hāḳḳ-içün kıl kıldıḡuñ a' māle sen
Ḳılma andan ḡayrıya i' māl sen

Hikāyet

1129 Doğurur bir āhu bir āhū-bere
Otlayu çıkduḡça ol āhū bere

- 1130 Yanına düşüp segürdürdi bile
Gördi ahū kim virür başın yile
- 1131 Didi iy nahl-i ‘ömürden taze şah
Oldı derdüñden derūnum şah şah
- 1132 Nev-bahārum döndi uş dünbāleñe
Ah eger bir seg düşe dünbāleñe
- 55b 1133 Bir zamān gel gūşe dut benden kesil
Olmadın nā-çār aramızda kösil
- 1134 Görmesün yanumda hiç bir seg seni
Yokşa doğmaduğ ider bī-şekk seni
- 1135 Yürür-idi berre gāfil çarğdan
Yimeyüp tır-i belāyı çarğdan
- 1136 İttifākā irişür hükmi-kazā
Bir şehūñ şaydı yeriydi ol fezā
- 1137 Gördi bir ahū vü bir ahū-bere
Otlayu gelmiş ikisi bir yire
- 1138 ‘Askerine didi şol ahūları
Avlayubileydüñüz ah oları
- 1139 Şıçradup bir kaç dilāver atların
Şaldılar ahūlar üzre itlerin
- 1140 Yügrüşü her cānibe dermān deyi
Avladılar ol iki dermāndeyi
- 1141 Bağdı ahū gördi çün kuzı sini
Ah idüp didi n’idem kuzı seni
- 1142 Her neden kaçdumsa geldi başuma
Tāze dāğ urduñ yürekde yaşuma
- 1143 Bir-idi evvel gamum şimdi iki
Baña bu derd ü belālar ne(y)iki
- 56 a 1144 Dünyede ferd olmağ-ımuş kayide

Bize virilmedi ol ne fāyide

1145 Nūr-ı Hāḡ'dan ḡayra dil virme çekil
Olur-ısa şūretā şem'-i Çigil

1146 İy ' Aḡā bu ' ālemi bir cümle kııl
Ehline ḡaml eyle Hāḡḡ'a ḡamle kııl

1147 Kim neficedür arz eşkâlden
Yoksa ne ḡāşıl ḡuru işkâlden

Bāb-ı ' Āşir Der Ḥudā-peyvesten-est ²⁵

1148 İy dil olma bir nefes cānānesüz
Cān ḡulaḡın aç dise cānā ne söz

1149 Yārdan ḡayrıyı ḡāneñden çıkar
Yoksa ḡavḡa-yı cihān başa çıkar

1150 Ḥubb-ı dünyā bāl ü ḡāḡır eridür
Devlet anuñ kim dil evin arıdur

1151 Ol ki bir kez bāḡ-ı vaḡdetden geçer
ḡülşen-i pūr-ḡār-ı ' ālemden geđer

1152 Būy-ı Hāḡ būy-ı ḡül-i ' irfānı bil
Rāh-ı Hāḡ'da iy ḡöñül ' örf anı bil

1153 Kim Süleymān meclisine bu seni
İrgüriser nitekim bu bū seni

56b 1154 Ol ki cānı ḡālibi yā Hū olur
Virdi yā men Hū anuñ yā Hū olur

1155 Hāḡ yolına çün bulardur kār-ı dīn
Hāḡḡı isterseñ buları kār idin

1156 Gel berü ḡırş u hevādan vāzgeç
Key şaḡın işüñ ḡücüñ ḡalmaya geç

1157 Ger zamīründe var-ısa meyl-i ḡūr
Şöyle bil kim saña itmez meyli ḡūr

- 1158 Olsa say' uñ vaşl-ı ğilmān u kuşūr
Himmet-i 'ālīde eylersin kuşūr
- 1159 Kim ki baksa Kevser ü Tübāya ol
Olımaz mazhar *leküm tūbā*²⁶ ya ol
- 1160 Pür-şemerdür bāğ-ı ma' nī vü naḥīl
Bāğ-bānı kimseye olmaz naḥīl
- 1161 Naḥl-i 'ālemde çü sensin tāze şāḥ
Virse tañ mıdur yimişler tāze şāḥ
- 1162 Ma' rifetdür ol ter ü tāze yimiş
Olmaz anlar kim bu yimişden yimiş
- 1163 Evvelā bilmekdür andan işlemek
Bilmez-iseñ artisardur işle emek
- 1164 Ne biter bu işlemeksüz bilmeden
Ya 'abeş yire yügürüp yilmeden
- 57a 1165 Himmet it 'ilmüñ ki 'ayna irişe
Kaṭrelik maḥv ola 'ayna irişe
- 1166 Kāyim-i leyl olıgör şāyim nehār
Tā ki yüzüñ güle mānend-i bahār
- 1167 Yār nāz eylerse sen eyle niyāz
Gül-şeker bil elüñe şunsa piyāz
- 1168 Rāh-ı Hāḫ'da şol kadar çek zaḥmeti
Tā nüzül ide saña Hāḫ raḥmeti
- 1169 Kim senüñ senligüñi maḥv eyleye
Gel berü senligüñi maḥv eyle ye
- 1170 Tā gidesin sen çala Hāḫ varlığı
Yoğa tebdil eyleye Hāḫ varlığı
- 1171 Çün elüñ varlık şuyından yuyasın
Hākk idüp varlık yazusın yuyasın

- 1172 Bir vücūd-ıla olursın var sen
Bu cihān ger yoğ ola sen var sen
- 1173 Şem‘ a pervāne ki yanar yaqılır
Kaṭre varın maḥv idüp deryā kıılır
- 1174 Nūr-ı maḥz olsa bu ‘ ilmidür bile
Ol daḥı kendüzini eyle bile
- 1175 Āb-ı deryāda çıkar bunca buḥār
‘ Ākıbet eyler yine ‘ azm-i biḥār
- 57b 1176 Añlayıbildüñse bir kaṭre nedür
Daḥı ne der bād u yer saña ne dūr

Hikāyet

- 1177 Çünkü Müsī istedi Haḫ rü’ yetin
Neye ta‘ lık itdi gör Haḫ rü’ yetin
- 1178 Her-dem isterdi cemālini göre
Niçe gösterür cemālini kūra
- 1179 Dir-idi yā Rab seni göster baña
Bir nazār eyleyeyin senden yaña
- 1180 İder-idi dāyimā açup el āh
Bini maḥrüm itme andan yā ilāh
- 1181 *Len terānī^{zn}* geldi ḥazretten cevāb
Ḥoş cevābı rüşen ü şāfi çü āb
- 1182 Likin istidrāk idüp dir dağa baḫ
Ya‘ nı gönlündeki derd ü dāğa baḫ
- 1183 Ger yirinde duragörürsin beni
İledürsin saḡ esen cān u teni
- 1184 Çün tecellī eyledi Allah aña
Niçe ḥālet irişür Allah añ a

- 1185 Kim geçüp bilmez olur kendüzini
Unıdur gicesini gündüzini
- 58a 1186 Bundan evvel ger tamām olsa fenā
Ol fenādan olsa egninde abā
- 1187 Dağı evvelden tamām olaydı kār
Bu adar ılmaya-y-ıdı aña kār
- 1188 Göremezsın dostı Mūsā gibi
Bir ılaalsañ eger Mūsā gibi
- 1189 Zerre almamak gerekdür vardan
Tā nazār eyleye saña var iden
- 1190 İy gönül cān bezmine bī-ten yüri
Hoş semā' a gir idüp ten ten yüri

Hikāyet

- 1191 Şeyh-ı reh Manşür *Ene 'l-Ḥaḳ*²⁸ dir-imiş
Ehl-i Ḥaḳ dirler anı Ḥaḳ dir-imiş
- 1192 Kendüzi gitmişdi Ḥaḳḳ'-ıdı alan
Ol degül-ıdı bu da' vāyı ılan
- 1193 Şehr halkınuñ kimi atardı seng
Kimi ta' n iderdi key bī-heng ü seng
- 1194 Ḥaḳ yolında bunca iḳdām eyledüñ
Niçün āḫir küfre iḳdām eyledüñ
- 1195 Dir-ıdı ' ış-ıla olan derdnāk
Kāfirem ger küfrden eyleser pāk
- 58b 1196 orudursañ tiğ-i tiz ü tır-ile
Ḥātıra ölüm getürmez pır-ile
- 1197 Şol dem oldum ben oyup mülk-i ṭahūr
Bu ḫarāb-ābāddan ıldum zuhūr

- 1198 Tā ki ādem dünyede Mansūr-ıdı
Kulagumda bu şadā çün şūr-ıdı
- 1199 Ol ki kām-ı aḫlas u dībā ola
Tā buyura gülüci dünyā ola
- 1200 Bencileyin hıç bızār ola mı
İşi güci nāle vü zār ola mı
- 1201 Tā ki ben bu başumı terk eyledüm
Tāc-ı ‘ışka ‘ālemi terk eyledüm

Hikāyet

- 1202 Bir gece Hallāc’ı düşde gördiler
Ol düşi ‘āşıqlara degürdiler
- 1203 Başı kesilmiş içinde cāmı var
Nüş ider ser-kāsesinde cām-vār
- 1204 Didiler başuñ ne-y-içün kesdiler
Saña beñzer kim kaçuyup küsdiler
- 1205 Didi ol sultān-ı nīk ü nāmumuz
Kim feleklere çıkardı bāmumuz

59a

- 1206 Bī-ser olana şunarmış cāmını
Biz daḫı kesdük idindük cām anı
- 1207 Cām-ı ma‘nī(y)i ol er kim nüş ider
Zehr-ise cān virmeñ anı nüş ider
- 1208 Resmini bozar yoğ idüp ismi de
Şol elif gibi ki ola cismi de

Hikāyet

- 1209 Var-ımuş bir baḫr-ı berter Kāf’dan
Mevci anuñ ḫarf-i ḫā vü kāf’dan
- 1210 Adı hem deryā-yı bī-pāyān-ımuş
Cāy-ı bī-destān u bī-pāyān-ımuş

- 1211 Dem-be-dem oldukça āb-ı mevc- h̄iz
Dimez-imiş çarha ednā mevci çiz
- 1212 Ol denizden kime irse cāzibāt
Aflamaz gird-āb-ı huşk u hādīsāt
- 1213 Sālik ol baħra irişecek yakın
Sırrı dirmiş cānı bu şuya yak in
- 1214 Bir nidā irer imiş geç vehmden
Kim murādına irişmez vehm iden
- 1215 Çıkmaz-ımiş içine giren daħı
Geh dönermiş aña giren daħı
- 1216 Kim nemekdāna düşen olur nemek
Nitekim ‘ārifde nūr olur yemek

59b

- 1217 Şalsa varlık şüretini şuya buz
Kimse hakkında diyemez ağ u boz
- 1218 Varlığını çün ura ura demür
Oddan gayrı görünmez biñ dem ur
- Der Mev‘ ize-i H̄ān-ı Şafā²⁹**
- 1219 İy bürāzer dost şāni‘ dūr hemīn
Ansuz olan ‘ōmr zāyi‘ dūr hemīn
- 1220 H̄ayf ola ol ‘ōmre kim bir yārsuz
Geçe bu ‘ālemde kār u bārsuz
- 1221 Dostı kesb eyleyecek yerdesin
Dideden götür bu gaflet perdesin
- 1222 Gel berü aç gözünü var-ısa baķ
Şol bir āhūdan al iy miskīn sebaķ
- 1223 Gūş-vār olsun saña bu mācerā
Kim iderken deşt ü şahrāda çerā
- 1224 Ğayr-ı cinsin görse şol resme yiler

- Bağrı kan dolınca yügürür yiler
- 1225 Cinsine irince ārām idemez
Kimseler yiñüp anı rām idemez
- 1226 Cins idinme nefsinı çirkin gider
Ol muşaffā nefsinı çirkinı gider
- 60a 1227 Rāh-ı şer‘i Aḥmed-i Muhtār bil
Ehl-i Ḥaḳḳuñ bu durur muhtārı bil
- 1228 Ḥaḳḳı isterseñ cihānda Ḥaḳ budur
Ḥaḳḳ’a bundan doğru yol yok ḥaḳ budur
- 1229 Ol ki her neyi dilerseñ bol virür
Kāfire dutsağ olana yol virür
- 1230 Murğ-ı cān ḥākī kafesden uçmadın
Cām-ı sākī-i ecelden içmedin
- 1231 Nitekim meh-tāb yoğ ider bizi
Umaruz kırtara birlikden bizi
- Der Ḥātıme-i Kitāb u Yārī-ḥ^vāsten Ez-‘ azīzān³⁰**
- 1232 Niçeye dek iy ‘ Aṭā bu kıl u kāl
Ḥāl iste kim olasın nık-fāl
- 1233 Kātibī’nün şehri Nişābur-ısa
Melce’-i ‘ Aṭṭār gibi nūr-ısa
- 1234 Sen Yesev’den Şeyḥ Aḥmed pürısın
Ma‘ nı yüzinde o şemsün nürısın
- 1235 Şüretā ḥāk-i reh-i Üsküb’sin
Ma‘ dinisin sen zer-i Üsküb’sin
- 1236 Resmini ḥaddüm degül ta‘ rıf idem
Gün gibi rüşen nice ta‘ rıf idem
- 60b 1237 Her sözüñi nisbet it ol merde sen
Dirilüp tā olmayasın mürde sin

- 1238 Çün o deryâdan ola saña gıdâ
Pes mu‘înüdüür haqıķkat mâ‘adâ
- 1239 Ya‘nî şol erbâb-ı dîl kim geçdiler
Cümle bu dâr-ı fenâdan göçdiler
- 1240 Evvelâ baħr-ı sũħan ‘Attâr’dur
‘İtrı birle niçeler ‘attârdur
- 1241 Baħr-ı sâni Ĥazret-i Mevlâ-yı Rûm
Kuh ol tâ olasın mevlâ-yı Rûm
- 1242 Sâlişi Ĥâce Senâyi anlaruñ
Gerçi bunlardan geçüpdür anlar öñ
- 1243 Râbi‘ idür Şeyh Sa‘dî ĥazreti
Kim pür itdi nazm-ıla beş gence dür
- 1244 Ĥâmisi Ĥâce Nizâmî Gence’dür
Kim ģazel bâġına virdi ĥazreti
- 1245 Sâdisi mîr-i sũħan Ĥüsrev durur
Kim ma‘ânî mülkine ĥüsrev durur
- 1246 Baħr-ı sâbi‘ Ĥazret-i Câmî‘ durur
Mest iden cânı bunuñ cânı durur
- 1247 Yâ ilâhî ne ola binüm bilüm
Kim hevâlarla geçer ayum yilum
- 1248 Ĥayretüñ baħrındadır cân mer gibi
Leng ü leng üftâdedür ten mer gibi
- 61a** 1249 İşbu yidi baħr yüzi şuyına
Bizi ilķâ it bularuñ şuyına
- 1250 Daħı şunlaruñ ĥaķıçün ki anları
Eyledüñ ‘ilm-ile gevher kânları
- 1251 Oluban her biri bir ulu deñiz
İşbu sâħilde yürürler dip deñiz
- 1252 Şer‘ - ile tezyîn idüp zâhirlerin
Eyledüñ dünyâ vü dîn şâhirlerin

- 1253 Hem ‘ibādāt-ı hâkîkiyle olar
Habl-ı ‘ışka rişte-i cānı ular
- 1254 Demlerin haşr eylemiş(ler)dür buña
Tā cihānda bulınalar bir buña
- 1255 Hâzretüñde hürmet-içün bunlaruñ
Elini dut düşimez biz bunlaruñ
- 1256 Zâhirüm dîbâyı şer‘-ile beze
Âhîr et dünyâyı şer‘-ile bize
- 1257 Eyleme şer‘ uñdan ayru bir nefes
Şer‘-ile hatm it kalıcağ bir nefes
- 1258 Dağı İslām-ı hâkîkî şemmini
Vir ki zâyil ide nefsum semmini
- 1259 Ya‘ nî şol yoklık şarâbından tadur
Kim iki ‘âlem şafâsı andadur
- Der zıkr-i Şive-i Selef³¹**
- 61b 1260 Ne diyelüm derd çokdur söz uzun
İy gönül söyleyelüm azın uzun
- 1261 İş tamām olmaz beyân u kavlı-ile
Nazm u tavşîf ü usûl ü kavlı-ile
- 1262 Şöyle farz eyle ki olduñ ‘Unşurî
Korsın âhîr çâr-ţâğ-ı ‘unşurı
- 1263 Farz idelüm ‘âlemüñ hağanısın
‘Âkıbet hâk içre çün hağan-ı sin
- 1264 Olsa tâcuñ çarğ-ı mihr-i Envârî
Tahtuñ âhîr tahtadur çün enveri
- 1265 Zerğ idüp yüz kez geyersün ezrakı
Çarğ ider âhîr seni çün azrakı
- 1266 Olur-ısañ eşref-i çarğ-ı eşîr
Menzilüñ hâk olısar mişl-i eşîr

- 1267 Niçe bir nazm-ı daķıķı idesin
Ya niçe fikr- i daķıķı idesin
- 1268 Ya niçe efkār-ı sım ü ‘ ascedi
Bir taşavvur it ki n’oldı Ascedī
- 1269 Biñ kezin ķumķum diseñ ķumrī gibi
N’ideyin diseñ gerek Ķumrī gibi
- 62a 1270 İy niçe řirīn-sūħan tūtī gibi
Ĥāk ĥabs olmiř durur tūtī gibi
- 1271 Olur-ısa nazm-ı ĥūbuñ ‘ ayn-ı luťf
Ķahr idüp āħir saña ķılmaya luťf
- 1272 Ger kelām-ile İmamī olasın
Yā cihān ĥalkı imāmı olasın
- 1273 řoñ ucı mişl-i Nizārī olasın
‘ Ālemūñ zerd ü nizārı olasın
- 1274 Ger ĥayāl-ile olup Ĥāce Kemāl
Bulasın inřā vü nazm-ıla kemāl
- 1275 Nazm-ı pākūñ ola cārī ĥün ‘ imād
Beyt-i ‘ ömrūñ āħir olur bī-‘ imād
- 1276 Sözde yüz nāzüklik eyle ĥün ĥasen
Saña sūd itmez velī ĥulķ-ı ĥasen
- 1277 Biñ kezin Ĥācū gibi ol naĥl-bend
‘ Āķıbet geĥer saña bu naĥl bend
- 1278 Sözde sa‘ y itme ‘ Anīķī olmaĥa
Himmet it ĥaķķuñ ‘ anīķi olmaĥa
- 1279 Ķanda gitdi n’oldı Firdevsī ķanı
Ol sözi ‘ uřřaķ-ı firdevsi ķanı
- 1280 Her sözi bir feyz-ı rühānī imiş
şad hezārān feyz-ı rüh ānī imiş

- 62b 1281 anı Selmān u Sūleymān-ı sūhan
Eyledi nazmuñ Sūleymānı sūhan
- 1282 Ya anı atrānı vū anı zahīr
adan artu buldılar mı hi zahīr
- 1283 anı āce āfiz u Nāşır anı
adan artu āfiz u nāşır anı
- 1284 anı āce-i ‘ İsmet ü anı Ğıyāş
Yā ğıyāse`l- müstaĝisine`l- ğıyāş
- 1285 Ya Nevāyī andadır Lufı anı
Ne Nevāyī aldı ne Lufı anı
- 1286 Bu degül ancak ‘ Acem fāzılları
Bir nie bunca ola fāzılları
- 1287 Cümlesini nal idersek söz uzar
Rāst gelmez işbu bāziye uzar
- 1288 Diyelüm Rümilerün de ba‘ zısın
İy ‘ Aā sen de olardan ba‘ zısın
- 1289 anı ol mülk-i belā Sulān Cem
Penesinde mūr-ıdı şır-i ecem
- 1290 anı Paşa kim emīr-i nazm-ıdı
Olsa lāyıdur emīr-i nazm adı
- 1291 Āşaf-ı devrān anı kim ‘ Adnı’ dūr
Lufına lāyı Behişt-i ‘ Adndūr
- 63a 1292 anı Mevlānā ‘ İzarı oldu āk
Tāze gül gibi ‘ izarı oldu āk
- 1293 anı ikmet kānı āce Amedī
ayr-ıla yād it severseñ Amed’i
- 1294 Ya feşāhat ma‘ deni kim Şeyhī’ dūr
Rüm’da erbāb-ı nazmuñ şeyhidūr

- 1295 Ya Nizāmī kim ferīd-i ‘aşr-ıdı
Pîşesi hamr-ı ma‘ârif ‘aşr-ıdı
- 1296 Ya ‘Aţâyī kim vahīd-i Rûm-ıdı
Fenn-i şî‘r-ile vahīdi Rûm-ıdı
- 1297 Qanı Mehdī n’oldı ‘Ulvi kıandadı
Ol felekden kıadr-i ‘ulvi kıandadı
- 1298 Qanı ol mîr-i yigâne Kıasımı
Ol-ıdı şan luţf u hulkuñ kıasımı
- 1299 Çakeri Beg kıanı Şamī kıandadı
Hiç bilinmez şubh u şamı kıandadı
- 1300 Qanı Şafi vü Şafi kıanı Hafi
Oldılar cümle yir altında hafi
- 1301 Ol ziyâ-yı şems-i Hâk Hâmdī kıanı
Hâk’ a dâyim eyleyen hâmdı kıanı
- 1302 Qanı Şemsī ya Hilâli kıandadı
Gün yüzi kıaşı hilâli kıandadı
- 63b 1303 Kıanda gitmişdür ya kıanı Şahidi
Mülk-i ma’nide o da bir şahidi
- 1304 Şeyh-ı erbâb-ı şafâ Şem‘i kıanı
Bezm-i ihvân-ı vefâ şem‘i kıanı
- 1305 Ya şehid-i Hâk Muhibbi kıandadı
Cümle şahidler muhibbi kıandadı
- 1306 Qanı bunca ehl-i diller n’oldılar
Cümle dâr-ı hulda rihlet buldılar
- 1307 Şanasın bir bülbul-idi her biri
Dar olup bu bâğ-ı fânide yiri
- 1308 Kıat‘ idüp kıayd u ta‘alluq bağıını

Gitdiler ögmege cennet bāgını

- 1309 Gerçi bu gülşende çok nesne biter
Bâkî kalmaz hiç biri âhîr yiter
- 1310 Bu çemende niçe güller açılır
Cümlesi bergini direr açılır
- 1311 Bir niçe gün güler oynar şalınur
Añsuzın bir yire dağı şalınur
- 1312 Şoñ ucu her hâr hâk olur âb
Hâk olan yiter kalur gülden gül-âb
- 1313 Şüreţâ gerçi ne ol ne bu kalur
Ol yiter ma' nide bundan bu kalur
- 64a 1314 Bir eşerdür saña ol bu didügüm
Nik fehm eyle benüm didügüm
- 1315 Ger zamānı zūd ola ger dirdür
Bir eşer koyan cihānda dirdür
- 1316 Ol eşer durdukça durur dünyede
Gerçi kim âhîrle kalmaz dünyede
- 1317 Anuñ içündür şovuk bir cāme-kān
Yir ışdıncı olur ancak mekân
- 1318 Birisi dağı irişür yirine
Hayfâ kim bâkî degül hiç birine
- 1319 Hiç bâkî yokdur ³² الاوجهه
³³ كل شيء هالك الا وجهه
- Der Tārîh-i Kitāb u İltimās-ı Du' ā³⁴**
- 1320 Ehl-i dillerden temennâ iderüz
Hâtırâ gelen temennâyı derüz
- 1321 Bu kitabuñ 'aybına kalmayalar
'Ayn-ı 'ayb-ıla nazâr kılmayalar
- 1322 Luţf idüp itmām ideler eksügin
Bilürin başdan ayağa eksügin

1323 Hüsni-ı hulkı ideler cāna siper
Oldı çün tārīh mir' at-ı siyer

64b 1324 Bir du' ā-ı hayr-ıla yād ideler
Rūhumuz mülkini ābād ideler

1325 Hāliyā biz dileyelüm bir du' ā
من جناب هو مجيب هر دعا³⁵

1326 Her kim işbu genc-i nazmı hatm ide
Üstine dāl-ı du' ādan hatm ide

1327 Haq anı İmān-ıla hatm eylesün
Kendü mihrin cānına hatm eylesün

تم الكتاب بعون الوهاب³⁶

4. NOTLAR

1. “İki yay boyu” anlamında olan bu ibare Necm suresinin 8. ayetinde geçer. Hz. Muhammed’in Allah’a yakınlığını anlatır.

2. “Ondan da az” anlamındaki bu söz Necm suresinin 8. ayetinde geçer. Hz. Muhammed’in Allah’a olan yakınlığını anlatmak için kullanılmıştır.

3. Süften nasihatı hakkındadır.

4. Kitabın yazılış sebebi ve gecenin vasfi.

5. Söz söyleme arzusu hakkındadır.

6. Sözün vasıfları hakkındadır.

7. Buraya ulaşabilmek için kendinden geç, benliğini terk et.

8. İkinci bölüm sohbet etmek ile ilgilidir.

9. Senden kaçtığımı söyleme, aksine kaçıp giden senin şöhretindir.

10. Dostsuz geçen ömre yazıklar olsun, yârânsız geçen ömür ömür değildir.

11. Üçüncü bölüm kendini beğenme ve dalâletten uzaklaşma hakkındadır.

12. Dördüncü bölüm izzetin yayılması hakkındadır.

13. Hakkın talibi ister şah ister kul olsun, kim ararsa onu bulur

14. Beşinci bölüm herkese iyilik etmek hakkındadır.

15. Altıncı bölüm hiç kimseye kötülük etmeme hakkındadır.
16. Ayıptan başkasını görmeyene çok ayıp, temiz kalpli kimse ayıbı gayb görür.
17. Cömertlik, cennet servisinin bir dalıdır; başında böyle bir dal bulamayana çok yazık,
18. Yedinci bölüm kanaat etme üzerinedir.
19. Eğer menzile varmak istersen yolun pirini seç, çünkü o öncüdür.
20. Sekizinci bölüm cennet kapısı gibidir.
21. Söz gelinini süsleme hakkındadır.
22. Can, dilberlerin aşkına kurban olur; eğer gerçek âşıkıysan canını feda et.
23. Âşıkın dertleri diğer dertlere benzemez, usturlab aşkı Tanrı'nın sırlarındandır.
24. Dokuzuncu bölüm insanlardan uzaklaşma üzerinedir.
25. Onuncu bölüm Allah'a bağlanma üzerinedir.
26. Ne mutlu sizlere.
27. "Beni göremezsin" anlamında, Allah'ın Hz. Musa'ya, Tur dağındaki hitabı.
28. "Ben Tanrırım" anlamında olan söz, Hallac-ı Mansur'un idamına sebep olmuştur. Bu söz tasavvufta "fenafillah makamına ulaştım" anlamında kullanılır.

- 29. Safa sofrasının öğüdü hakkındadır.**
- 30. Kitabın sonu ve dostlardan yardım isteme hakkındadır.**
- 31. Önceki şairlerin anılması üzerinedir.**
- 32. Ancak Allah bakidir.**
- 33. Allah'tan başka her şey yok olacaktır.**
- 34. Kitabın yazılış tarihi ve dua isteme hakkındadır.**
- 35. Bütün duaları kabul eden tarafından.**
- 36. Allah'ın yardımıyla kitabı tamamladım.**

III. BÖLÜM

DİZİN

A

āb	(A.) su	
	ā.	20, 20, 137, 275, 458, 580, 1082, 1181, 1312
	ā.-ıla	983
	ā.-ıdı	250
	ā.-iken	275
	ā.-da	983
	ā.-ı	900, 901
	ā.-ı cūd	750
	ā.-ı deryā	1175
	ā.-ı fikr	150
	ā.-ı hayāt	900
	ā.-ı hayāt-ı sermedī	902
ābād	(F.) mamur, bayındır	
	ā. ol-	94,
	ā. id-	1324
āb-dār	(F.) parlak	
	ā.	137
‘ abēş	(A.) boş, boş yere.	
	‘a.	819, 883, 1050, 1164
‘ abīr	(A.) güzel koku	
	‘a.	501
āb-rū	(F.) şeref, haysiyet	
	ā.	458
‘ aceb	(A.) acaba, tuhaf	
	‘a.	362, 362, 495, 512, 979
‘ Acem	(A.) İrânlılar	
	‘A.	170, 955, 1286
acı	ekşi, olgunlaşmamış	
	a.	521
‘ āciz	(A.) zayıf, güçsüz	
	‘ā.	469
	‘ā. eyle-	1006
	‘ā. kal-	818
‘ aç-	açmak	
	a.	1035, 1048, 1148, 1222
	a.-ar	75
	a.-dı	554
	a.-up	797, 851, 1180
	a.-uban	675

	a. -duġuñica	56
	a. -maġa	62
açıl-	açılmak	
	a. -ur	1310, 1310
	a. -muş	1023
	a. -sa	1037
	a. -a	208
ad	ad, isim	
	a.	659
	a. -umu	37
	a. -umuza	506
	a. -aña	67
	a. -añla	64
	a. -ı	68, 114, 275, 292, 383, 397, 465, 465, 617, 669, 813, 935, 1106, 1210, 1290
	a. -ım	516
	a. -ına	935
	a. -ımı	672
ad-	atmak	
	a. -a	32
a‘dā	(A.) düşmanlar	
	a.	466
a‘dā-cūy	(A. +F.)düşman arayan	
	a. -ıdı	466
ādem	(F.) insan, adam, kişi	
	ā.	48, 364, 429, 665, 1198
	ā. -ūñ	47, 364
	ā. -i	32, 1017
	ā. -e	372
	ā. -em	665
	ā. oġlın	429
	ā. oġlanın	1106
	ā. -zādesin	666
ādemī	(F.) âdemoġlu, insan	
	ā.	542, 601, 625, 1017
ādemī-rūy	(F.) insan yüzlü	
	ā.	1070
ādemī-siret	(F.) iyi ahlâklı	
	ā.	394
adım	adım	
	a. ad-	32

‘ādil	(A.) doğru, adalet sahibi ‘ā. 279 ‘ā. -i 312
‘adl	(A.) adalet ‘a. 338, 674 ‘a. -i 673, 673
‘Adn	(A.ö.a.) Adn cenneti ‘A. 447 ‘A. -dür 1291
‘Adnī	(A.) Adnī ‘A. -dür 1291
‘adū	(A.) düşman ‘a. 53
āfāk	(A.) ufuklar ā. -uñ 64 ā. -i 1075
āferīn	(F.) beğenme, alkış ā. 1, 1, 1, 337
āfitāb	(F.) Güneş ā. 970 ā. -i 6, 350
ağ	ak a. 1049, 1217
ağaç	ağaç a. 102 a. -dur 662
āgāh	(F.) uyanık, haberli ā. eyle- 417 a. ol- 290
āgeh	(F.) uyanık, haberli ā. 581
ağız	ağız a. -uñā 996 a. -uñı 213 a. -ımı 851
ağla-	ağlamak a. -r-iken 663

aġniyā	(A.) zenginler a. -dan 832
aġu	aġı, zehir a. -dur 115
aġyār	(A.) yabancılar, başkalar a.-ı 518
āh	ah, yazık ā. 724, 762, 860, 1049, 1132, 1138 ā. eyle- 510, 510 ā. id- 116, 177, 229, 231, 593, 1141, 1180 ā. kıl 722, 1008 ā. -umdan 38 ā. -ı 130, 721 ā. -ım 916
‘ahd	(A.) söz verme, yemin, ant ‘a. 709 ‘a. -e 698 ‘ā. -den 698
āhen	(F.) demir ā. 129 ā. -den 198
āheng	(F.) düzen, uygunluk ā. -i 827 ā. -i hicāz 827
āhir	(A.) son, sonunda ā. 129, 412, 570, 612, 666, 796, 807, 812, 816, 1194, 1256, 1262, 1264, 1265, 1271, 1275, 1309 ā. -le 1011, 1042, 1088, 1316 ā. et- 753 ā. -de 913
āhiret	(A.) öteki dünya, ahiret ā. 753, 849 ā. azuġı 183 ā. dārı 626 ā. evi 96, 259 ā. yolu 773
āhir-zamān	(A.) son gün, bu dünya ā. 412
aġlāk	(A.) yaratılış, tabiat a. -dı 151 a. -ından 86

Aḥmed (A. ö.a.)	özel ad	
A.	(Ahmed Yesevî)	1234
A. -ı	(Hz. Muhammed)	1293
A. -i	Muhtâr (Hz. Muhammed)	1083, 1227
Aḥmedî	(A. ö. a.)	Ahmedî
A.		1293
aḥsent	(A.)	güzel, iyi
a.		400
ahū	(F.)	ceylan, karaca
ā.		315, 543, 1003, 1129, 1129, 1130, 1137, 1141
ā. -y-ıdı		758
ā. -dan		1222
ā. -ları		1188
ā. -lar		1139
ahū-bere	(F.)	ceylan yavrusu
ā.		1129, 1137
ahū-çeşm	(F.)	ahu gözlü
ā. -idi		986
aḥvāl	(A.)	durumlar
a. -dur		878, 878
a. -üñ		323
a. -i		326, 859
a. -in		421
a. -ini		517
aḳ	ak, beyaz	
a.		115, 740
aḳ-	akmak	
a. -up		101
‘āḳıbet (A.)	nihayet, son	
‘ā.		622, 984, 1100, 1125, 1175, 1263, 1277
‘āḳil	(A.)	akıllı
‘a.		615
‘a. -e		302, 302
‘a. -lerüñ		99
‘āḳl	(A.)	akıl
‘a. -ın		898
‘a. -ım		372
‘ā. -ı küñ		525
āl	(A.)	aile, sülâle
ā.(mecnū‘-ı āl-i ğālib)		51

āl	(A.) hile ā. ü reng geç- (hile yapmak) 26 ā. -ına 98
al-	almak a. -ur 305 a. -duñ 313 a. -dı 581, 602, 920 a. -mış 789 a. 26, 691, 793, 1222 a. -san 428, 663 a. -a 707, 888, 922, 932 a. -urdu 889 a. -ur-ıdı 527, 1003 a. -maz 923 a. -up 79, 142, 316, 694, 1075, 1100 a. -uban 693, 1097 a. -mağa 627 a. -mağ 966 a. -ma 354
‘alāyık	(A.) İlgiler, ilişkiler a. 1103, 1103
alda-	aldatmak a. -yasın 490
aldan-	aldanmak a. -maz 105 a. -mağ 99
aldur	aldırmak a. -duñ 11
‘ālem	(A.) dünya ‘ā. 3, 14, 18, 146, 252, 260, 342, 342, 369, 537, 537, 548, 609, 622, 622 672, 722, 886, 1004, 1096, 1259 ‘ā. -üñ 3, 540, 885, 1263, 1273 ‘ā. -i ma‘nı 239 ‘ā. -e 9, 266, 539, 539 ‘ā. -de 340, 481, 512, 512, 595, 625, 672, 676, 949, 1161, 1220 ‘ā. -den 685, 889, 908, 1115, 1151 ‘ā. -ler 59 ‘ā. -sin 953
‘alem	(A.) nişan, alâmet; bayrak, sancak ‘a. 672, 672
‘ālem-ārā	(F.) dünyayı süsleyen ‘ā. -sın 350

alet	(A.) alet, vasıta, araç ā. 1060, 1060 ā. -i 1056 ā. -i ol-1056
‘Alī	(A. ö. a.) İbn-i Sina ‘A. Sīnā 1057
‘alī	(A.) yüce, ulu ‘ā. 571 ‘ā. -de 1158
‘alī-cenāb	(A.) cömert, şerefli ‘ā. 816
alt	alt a. -uñā 67 a. -ı 198 a. -ında 1300
altun	altın a. 606
‘ām	(A.) umum, genel, halk ‘ā. -ı 306
a‘ māl	(A.) işler a. 513 a. -e 1128 a. -ümde 81
‘amel	(A.) iş, fiil ‘a. 513 ‘a. kıl- 512
āmīn	(A.) amin ā. 222
‘Āmir	(A. ö. a.) İbn-i Āmir ‘Ā. (ibn-i) 1023
‘amm	(A.) amca ‘a. 1085, 1090 ‘a. -ı 504
‘Amr	(A. ö. a.) Amr ‘A. 798
añ-	anmak a. -ar 74 a. 731

	a. -salar	439, 535
	a. -duğınca	997
	a. -ardı	1097
‘anā	(A.) zahmet, güçlük	
	‘a.	785
ana	ana, anne	
	a.	243, 1001
	a. -dan	65, 1106
aña	ona	bk. ol
‘ānāşır (A.)	unsurlar, öğeler	
	‘a. -da	
‘anber	(A.) güzel koku	
	‘a.	246, 969, 1005
‘anber-bār	(A.) anber saçan, anber kokulu	
	‘a. -ını	969
‘anber-būy	(A.) anber kokulu	
	‘a. -ıdı	246
ancağ	ancak	
	a.	1286, 1317
ancılayın	onun gibi	(bk. ol)
and	ant, yemin	
	a. iç-	75
anda	onda, orada	(bk. ol)
andan	ondan, ondan sonra, oradan	(bk. ol)
anı	onu	(bk. ol)
añıl-	anılmak	
	a. -sa	438
	a. -ıcağ	93
ānī	(A.) derhal, tamamen	
	ā. durur	191
	ā. -de	220
‘anīğ	(A.) ense	
	‘a. -i	1278
‘Anīğī	(A. ö. a.) Anikī	
	‘A	1278

‘anķā	(A.) zūmrūdūanka kuşu ‘a. 319
‘ankebūt	(A.) örümcek ‘a. -ı 9, 1040
añla-	anlamak a. -yibil- 1176 a. -maz 355, 1212
anlar	onlar (bk. ol)
añsuzın	ansızın a. 436, 472, 688, 1311
‘ār	(A.) utanma ‘ā. eyle- 1092
ara	ara, orta a. -da 215 a. -dan 652, 727 a. -ya (dünyaya) 111 a. -muzda 1133
ara-	aramak a. -r 913 a. -ram 910 a. -dı 508 a. -yı (arayarak) 317 a. -yışın 928
ārā	(F.) süs, bezek ā. -yı 317 ā. -sı 64
ārām	(F.) dinlenme, eğlenme, yerleşme ā. id- 1225 ā. -ı 974
ārāyış	(F.) süsleme, süsleyiş ā. -in 928
‘arāz	(A.) işaret, alâmet ‘a. 724, 1059
a‘rāz	(A.) alâmetler, işaretler a. eyle- 320
ard (art)	art, arka a. -ına düş- 374, 587
arid-	arıtmak, temizlemek

	a. -ur 1150
	a. 214
arıķ	zayıf, güçsüz
	a. 1101
‘arıż	(A.) yanak
	‘ā. -ı 247
‘arıżı	(A.) geçici, fani
	‘ā. 247
‘arîf	(A.) bilgili, bilgi sahibi
	‘ā. 184
	‘ā. -üñi 944
	‘ā. -e 947
arķa	arka, sırt
	a. -sın 401
‘arş	(A.) arş, gök
	‘ā. 46, 46, 397
	‘ā. -a 998
art-	artmak, çoğalmak
	a. -ar 81
	a. -ar-dı 415
	a. -isardur 1163
artur-	artırmak, çoğaltmak
	a. 1077
	a. -ur 716
‘arūs	(A.) gelin
	‘a. -ın 921
‘arż	(A.) saygı gösterme, gösterme sunma
	‘a. eyle- 225, 970
	‘a. it- 52, 436
	‘a. kıl 668
a‘ş āb	(A.) sınırlar
	a. -ına 221
āşaf	(A.) vezir
	ā. -ı devrān 1291
āsān	(F.) kolay
	ā. dur 172
‘asced	(A.) halis altın
	‘a. -i 1268

Ascedī	(F.ö. a.) özel ad A. 1268
āsītān	(F.) eşik, dergâh ā. -ı 739, 826
āsītīn	(F.) eşik ā. 336
āsīyāb	(F.) su değirmeni ā. 736
‘asker	(A.) asker ‘a. -i 368, 384 ‘a. -ine 1134
aşl	(A.) temel, esas a. -ına 1053
‘aşr	(A.) yüzyıl ‘a. -ıdı 1295, 1295
aşşı	yarar; kazanç, kâr a. it- 106
āsūde	(F.) rahat, dinç, huzurlu ā. 123
āsūde-dil	(F.) gönlü rahat, huzurlu ā. 123
‘âşık	(A.) âşık, tutkun ‘ā. 238, 441, 960 ‘ā. ol- 125, 249, 938, 999, 1000, 1016 ‘ā. -uñ 984 ‘ā. -ı āsūde-dil 123 ‘ā. -ı dīdār 961 ‘ā. -ı şādīk 1002 ‘ā. -a 260, 261, 263, 360 ‘ā. -dan 927, 932 ‘ā. -lar 738 ‘ā. -lara 1001, 1202 ‘ā. -larda 25
‘âşıkā	(A.) ey âşık! ‘ā. 261
âşikār	(F.) belli, açık, meydanda ā. -ol- 370
âşinā	(F.) bildik, tanıdık ā. 28, 28

‘āşir	(A.) onuncu ‘ā. 947
āşiyān	(F.) yuva, kuş yuvası ā. -ında 1074
āşüb	(F.) karıştırıcı ā. -ı hind ü Türk 741
aşur-	aşırmak a. -up 150
āşüfte	(F.) çok seven, çılgın, perişan ā. 257, 973
āşüfte-dil	(F.) gönlü perişan, âşık ā. 226
āşüfte-hāl	(F.) perişan halli
āşüftekar	(F.) aşüfte olmuş gibi, çılgınca sevmiş
at	at a. çekil-74 a. şal- 4 a. -ın şırat- 315 a. -ına 168, 564, 857 a. -ları 701 a. -ların şırat- 1139
at-	atmak a. -dı 632 a. -dılar 804 a. -duñ 69 a. -up 592 a. -duğı 683 a. -ardı 1193
ata	ata, baba a. 243, 1001 a. -dan 65 a. -sısın 50
‘atā	(A.) başıslama ‘ā. eyle- 37, 1109 ‘ā. id- 820
‘Atā	(A. ö. a.) Üsküplü Atâ ‘A. 37, 243, 291, 1146, 1232, 1288
‘Atayî	(A.ö. a.) Atayî ‘A. 1296

āteş	(F.) ateş ā. 1120 ā. -i 126, 310, 310 ā. -i dil 149 ā. -i 'ışık 976 ā. -i mihr 551
atla-	atlamak, geçmek a. -maya 895
atlas	(A.) ipek a. 852
aṭnāb	(A.) çadır ipleri a. -dan 178
'aṭṭār	(A.) aktar, güzel kokular satan 'a. -dur 1240
'Aṭṭār	(A. ö. a.) Meşhur mutassavuf (Feridüddin) 'A. 1233 'A. -dur 1240
av	av a. -ın 317
āvāre	(F.) dağınık, perişan a. (dil-i a.) 264, 356
āvāz	(F.) ses, seda ā. -ı 649 ā. -ıla 894 ā. -ı ḥanīn 649
avla-	avlamak a. -r 1042 a. -dılar 1140 a. -yubil- 1138
'avn	(A.) yardım 'a. -ı Ḥaḳ 358
avuç	avuç a. 994
ay	ay, gökteki ay a. 138, 139, 139, 770 a. -uñ 450 a. -ma 35
ay	ay, yılın on ikide biri a. 624 a. -um 1247

ayağ	kadeh a. 619 a. -ına 337
ayağ (ayağ)	ayak a. baş 619 a. -uñ 47 a. -a 1322 a. -uma 596 a. -ın 780 a. -ına 424 a. -ına düş- 337 a. (ayağ)-larda 356, 702
‘ ayān	(A.) belli, açık, meydanda ‘a. it- 181
ayard-	ayarmak a. -ur 202
ayaz	açık, bulutsuz (hava) a. -ıdı 139
Ayaz	(ö. a.) Gazneli Mahmud’un kölesi A. -ıdı 139
‘ ayb	(A.) kusur, leke, ayıp ‘a. -ıla 1321 ‘a. -uma 283 ‘a. -ına 1321
‘ ayb-bin	(A. F.) kusur bulucu ‘a. 660
aydın	aydın, aydınlık, ışık a. 139
āyīne, āyine	(F.) ayna ā. 35, 37 ā. idin- 919 ā. dut- 996 ā. -i cān 122 ā. -sine 208
‘ ayn	(A.) aslı, kendisi, göz, kaynak ‘a. 864 ‘a. -a 1165, 1165 ‘a. -i ‘ayb 1321 ‘a. -i envār 6 ‘a. -i farz 864 ‘a. -i luṭf 1271
az	az

	a.	462, 773, 773, 994
	a. -in	1260
	a. gör-	481
	(gözüñe) a. görün-	801
âz	(F.)	aç gözlülük, hırs, tamah
	â. id-	801
az-	azmak	
	a. -ar	359
‘azâ	(A.)	cenaze alayı
	‘a. it-	1118
âzâd	(F.)	kurtulmuş, serbest
	â. ol-	773
âzâde	(F.)	hür, serbest
	â.	882
	â. ol-	882
âzâr	(F.)	incitme, kırılma, takdir
	â. eyle	120
âzer	(F.)	ateş
	â.	448
‘azîm	(A.)	büyük, ulu
	‘a. it-	1095
‘azîz	(A.)	muhterem, saygıdeğer
	‘a.	390, 390, 477, 477, 484, 520
	(pîr-i) ‘a. -i ħalvetî	745
‘azm	(A.)	niyet, karar
	‘a. eyle-	401
	‘a. it-	468, 858
	‘a. -i biĥâr	1175
	‘a. -i meydân-ı ser-i kûy	258
azrak	daha az, biraz	
	a. -ı	1265
azug	azık, yiyecek	
	a. -ını	183

B

bāb	(F.) bölüm
b.	937
b. -dan	
b. -ıdur	938, 938
b. -ı evvel	938
b. -ı şānī	939
b. -ı şāliş	940
b. -ı rābi‘	941
b. -ı ḥāmis	942
b. -ı sādīs	943
b. -ı sābi‘	944
b. -ı şāmin	945
b. -ı tāsi‘	946
b. -ı ‘āşir	947

bāc	(F.) vergi, harç
c.	789, 889

bā-cemāl	(F.) çok güzel
b.	889

bād	(F.) yel, rüzgār
b.	587, 1176
b. ol-	94, 188
b. -ı kāfūr-ı ter	144
b. -ı misk-bīz	230
b. -ı	1098
b. -dan	788

ba‘d	(A.) sonra
b. -ı	1063

ba‘dezān	(A.) bundan sonra
c.	395, 689

bād-pā (F.)	sūr’atli, hızlı
b.	230

bāğ	(F.) bağ, bahçe
b.	874, 875
b. -ı cennet	822
b. -ı irem	834
b. -ı fānī	1307
b. -ı ma‘nī	1160
b. -ı vahdet	1151
b. -ına	1244
b. -ını	1308

bağ	bağ, ilişki b. -ımı 1308
Bağdāt(A.)	Bağdat şehri B. 408
bağla-	bağlamak b. 855 b. -muş 285 b. -yup 563
bağır	bağır, göğüs b. -ı 13, 551, 1224
bahā	(F.) değer, kıymet b. 427, 427, 742, 1076 b. -nuñ 417 b. -lar 438
Bahāeddīn	(A. ö. a.) Hoca Bahaeddin Nakşibendī B. -üñ 1076
bahār	(F.) bahar mevsimi b. 415, 1166
bahār	(A.) güzellik b. 135
bāhāne (F.)	vesile, sebep b 1082
baħr	(A.) deniz b. 1249 b. -ı bahā 1076 b. -ı berter 1209 b. -ı kül 273 b. -ı mevvāc 56 b. -sābi ^c 1246 b. -ı şanı 1241 b. -ı süħan 1240 b. -a 1213 b. -ına 20 b. -ında 28, 65 b. -ındadır 1248
baħş	(F.) baħş, ihsan b. eyle- 367 b. ol- 266
baħt	(F.) talih, kader, kısmet b. 655

	b. -umuñ	727
	b. -ını	11
ba' id	(A.) uzak, irak	
	b.	776
bağ-	bakmak	
	b.	797, 886, 1182, 1182, 1222
	b. -dı	592, 1141
	b. -mazdı	761
	b. -ma	1048, 1057
	b. -sa	1159
	b. -ıcağ	606
	b. -duğunca	287
bā-kanā' at	(F. A.) kanaatkâr	
	b.	776
bāķi	(A.) kalıcı, daimî, ölümsüz	
	b.	1318, 1319
	b. kal-	1309
bāl	(A.) kanat	
	b.	675, 675
bāl	(A.) kalp, gönül, hatır	
	b.	1150
bāla	(F.) yüksek, yüce, boy	
	b.	27, 556
	b. -sı	434
bal	bal	
	b. -ını	115
bāliş	(F.) yastık	
	b. -i	720
bām	(F.) çatı, kubbe (mec. dünya); sabah	
	b.	1026, 1043, 1043
	b. -ı dād	739
	b. -umuz	1205
bāmdād	(F.) sabah, seher vakti	
	b.	739
baña	bana (bk. ben)	
ba-naşib	(F. +A.) nasipli, kısmetli	
	b.	639
bānī	(A.) kurucu, yapıcı	
	b. -si	1095

bañla-	bağırnak b. -dılar 538
bār	(F.) meyve, yemiş, yük b. 311, 396 b. -ı 234, 503, 577 b. -ına 503 b. -ını 969 b. -suz 1220
bārān	(F.) yağmur b. 654, 714, 714
bārū	(F.) sur, siper, kale duvarı b. -sın 607
baş	basmak b. -ar 780 b. -şa 840 b. -mışdı 619 b. -ma 482
başar	(A.) göz b. 780
bā-şebāt	(F. + A.) sebatkâr, kararlı b. 321
baş	(A.) uzun uzadıya anlatma; dedikodu b. 1111, 1111
baş	baş; kendi; kaynak, çıkış yeri b. kaldır- 357 b. yarağı eyle- 431 b. -uñ 1204 b. -uñā 237, 1028 b. -uñā gel- 237 b. -a 598, 702, 717, 717 b. -a çık- (mücadele et) 1149 b. -a topraklar dök- (ölmek) 19 b. -a var- (baş çık-) 702 b- dan 150, 357, 884 b. -dan ayağa (baştan sona) 1322 b. -dan çık (yoldan çık-, şaşır-) 357 b. -um 150, 150 b. -uma 1142 b. -umu 1201 b. -ı 1203 b. -ın 1130 b. -ına 733 b. -ına kaşd it- 804

b. -ma t̄ac ur- 789
b. -m̄ 755
b. -lar 157
b. -lar üstüne yiri (ol-) 459
b. -lara 812

başdan tamamen, yeniden

b. 269, 288

başla-

başlamak
b. -dum 203
b. -dı 450, 896
b. -ya 932, 932
b. -yup 472

bat-

batmak
b. -m̄ş 550
b. -up 20, 229

bā-vaḳār

(F. A.) ağır başlı, vakarlı
b. 321

bāver

(F.) inanma
b. it- 488

bā-vūcūd

(F. A.) böyle iken, bununla beraber
b. 156

bay

zengin, doymuş, gani
b. 340
b. -ıdı 529
b. -ı baḡ u gülşen 875

bayāḡı

eskisi gibi
b. 1087

bayı-

zenginleşmek
b. -dı 529

bāz

doḡan, şehbaz, şahin
b. 629, 953
b. -ı H 641
b. -m̄ 674

ba‘z

(A.) kısım, parça
b. -ısm̄ 1288, 1288

bā-zād

(F. A.) hazırlıklı
b. 773

bāzār

(F.) pazar, alış veriş
b. -dan 644

bāzī	(F.)	oyun, eğlence
	b.	955
	b. -ye	1287
bāzlık		oyunculuk
	b. eyle-	656
bāzū	(F.)	güç, kuvvet
	b.	620
bāzū-bend	(F.)	kolbağı, pazibent
	b. -idi	620
bebr-peyker	(F.)	aslan yüzlü, bebr yüzlü
	b.	397
becer-		büyütmek, yetiştirmek
	b.	601
bed	(F.)	yaramaz, çirkin, kötü, kötülük
	b.	310, 570, 588, 696, 716, 735
	b. -i	570, 664
beden	(A.)	vücut, ten, gövde
	b.	637
	b. -de	652
bed-endiş	(F.)	kötülük düşünen
	b.	716
	b. ol-	658, 658, 716
bed-gümān	(F.)	şüpheci
	b.	592
bed-ḥū	(F.)	kötü huylu, huysuz
	b.	595
bedī'	(A.)	yeni, eşsiz, güzel, estetik
	b	159, 159, 416, 416
bed-nām	(F.)	kötü adlı, adı kötüye çıkmış
	b. eyle-	1026
bedr	(A.)	ay, dolunay
	b:	248, 1083
	b. -i	53
	b. -i dūcā	47
Bedr	(A. ö. a.)	Bedir Savaşı
	(Ceng-i) B.	1083
	B. -de	53

beg	bey, sultan, ileri gelen b. 833, 833, 884, 1299 b. -i 740, 740 b. -lerinüfi 538
beheştî (F.)	cennetlik b. 846
behîmî	(A.) hayvana mensup, hayvanî b. -den 395
behişt	(F.) cennet B. -i 'Adndür 1291
be-‘ryd (F. A.)	bayram b. 776
bek	sağlam, pek, sert b. 129
beķā	(A.) devam, bakilik b. 797 b. -sı 613
bekle-	beklemek, durmak b. -diler 538
bel	bel b. bağla- 285
belâ	(A.) belâ, musibet b. 1002, 1289 b. -yı 1135 b. -lar 1143
belâ-engîz	(A. F.) belâ çıkararı b. -idi 245
belâgat (A.)	belâgat ilmi b. 34
belâlu	belâlı, düşman b. -sı 434
Belh	(F. ö. a.) Belh şehri B. -idi 697
belki	aksine; hatta; umulur ki, ihtimal b. 70, 99, 266, 524, 680, 864
belür-	belirmek, belli olmak b. -di 712

ben	ben b. 40, 79, 82, 117, 149, 155, 254, 255, 255, 283, 284, 284, 445, 469, 514, 533, 534, 596, 686, 686, 725, 725, 729, 731, 736, 854, 912, 912, 1034, 1034, 1071, 1112, 1197, 1201 b. -üm 38, 38, 231, 682, 732, 1314 b. -i 89, 234, 425, 747, 747, 2283 baña 33, 173, 287, 419, 442, 445, 481, 557, 591, 657, 734, 834, 854, 981, 1085, 1085, 1143, 1179 b. -de 427 b. -dedür 438 b. -den 287, 1133
bencileyin	benim gibi b. 428, 1200
berd	(F.) bağ, bağlama, engel, bölüm b. 1005, 1038, 1277 b. -idi 620 b. id- 570 b. -e 806 b. -ini 581, 581 b. -inde 108
bende	(F.) kul, köle b. 427, 604, 882 b. -dür 438 b. idin- 747 b -den 847 b. -si 967
beñze-	benzer, görülür b. -r 615, 980, 1204 b. -yimezdi 823, 824
ber	(F.) yaprak, yemiş b. 556, 556 b. -i 891
berr (ber)	(A.) toprak b. -e 1129, 1135 (berre) b. -i 1100
Berāhīm-i	Ḥalīl (A.) Hz. İbrahim B. 1095
berāt	(A.) imtiyaz, rütbe bildiren ferman b. (menşür u b.) 1123
berd	(A.) soğuk b. 1123
ber-endişe	(A.) endişeli, kaygılı b. -dür 774

berf	(F.) kar b. 143
berg	(F.) yaprak b. 396 b. -i 'ıyş 1030 b. -idür 662 b. -ini 1310
berī	(A.) kurtulmuş, temiz, uzak b. dut- 1100 b. ol- 197, 743, 890
berīn	(F.) en yüksek b. (çarḫ-ı b.) 59
berḫ	(A.) şimşek b. 68, 467 b. -ur- 328, 328 b. -ı 713
berk	sağlam, kuvvetli b. it- 940, 943
ber-kemāl	(F. A.) mükemmel b. 298
berḫ-vār	(A. F.) şimşek gibi b. 713
ber-mezīd	(F. A.) çoğalmış, artmış b. eyle- 810
berrāḫ	(A.) parlak b. -ıdı 68
berre	(F.) bere, benek b. -i āhū-y-ıdı 758
berter	(F.) yüksek, üstün, yüce b. 560, 560, 1209
berū	beri, bu yana b. 90, 204, 833, 1156, 1169, 1222
bes	(F.) artık, bundan sonra b. 182, 214
besle-	beslemek, yetiştirmek b. 601
beste	(F.) bağlı, bağlanmış b. 580

beş	beş b. 1243 b. vaqt (namaz) 867
beşer	(A.) insan b. 552
beter	(F.) fena, kötü b. 252
beyân	(A.) anlatma, söyleme, bildirme b. 160, 160, 1261
beydâ'	(A.) sahra, çöl b. -i hayret 173 b. -yi 'âlem 685
beyt	(A.) beyit, oda, bölüm, şiir bölümü b. -i 'ömrüñ 1275 b. -i 193 b. -inde 160
bez-	bezemek, sıkılmak b. -e 171, 710
beze-	bezemek, süslemek b. 171, 873, 1256
bezen-	bezenmek, süslenmek b. -se 247
bezm	(F.) meclis, dernek, içki meclisi b. 939, 939 b. -i 'ışk 23 b. -i ihvân-ı vefâ 1304 b. -üñ (ehl-i b.) 892 b. -i (ehl-i b.) 893 b. -ine (cân b.) 1190 b. -inde ('ışk b.)353
bıñar	pınar, çeşme b. 225
bırağ	bırakmak, vermek b. -dı (yir b.) 335, (göñline rahmet b.)335
bî-bâk	(F.) çekinmeyen, sakınmayan b. -idi 413
bî-cân	(F.) cansız, ruhsuz b. ol- 597, 597
biç-	biçmek, elde etmek

	b. -er	601
bī-çāre	(F.) çaresiz, zavallı b. -(y)i 650 b. -ñe 232	
bīdār	(F.) uyanık, uykusuz b. -ıdı 991	
bī-dār	(F.) dar ağaçsız, direksiz b. -ıdı (küşte-i b.) 991	
bī-derd (F. A.)	dertsiz, kedersiz b. -sin	
bī-dermān	(F.) dermansız, çaresiz b. (derd-i b.) 453	
bī-dil	(F.) gönülsüz, derviş b. 743, 874 b. -üñ 1033 b. -i 909	
bī-emān	(F. A.) aman vermeyen, acımasız b. 687, (zehr-i b.) 687	
bī-fer	(F.) kuvvetsiz, güçsüz b. 578	
bigi	gibi, benzer b. (būlbül b.) 17	
bī-ḥad	(F. A.) sınırsız, pek çok b. 396 b. -dür 355 b. -ıdı 368, 384	
biḥār	(A.) denizler b. (‘azm-i b.) 1175	
bī-ḥaṭā	(F. A.) hatasız, mutlaka b. 268	
bī-heng (F.)	güçsüz, kuvvetsiz b. 596, 1193	
bī-ḥuzūr	(F. A.) huzursuz, rahatsız b. ol- 700	
bī-‘ışk	(F. A.) aşksız b. 962	

bī-‘imād	(F. A.)	direksiz, sūtunsuz (mec. geçici)
	b.	1275
bī-in‘ām	(F. A.)	nimet vermeyen, yardım etmeyen
	b.	625
bī-‘izzet	(F. A.)	değersiz, kıymetsiz
	b.	482, 561
	b. üñ	493
bī-ķanā‘at	(F. A.)	kanaatsiz
	b.	776, 821
bī-ķarār	(F. A.)	kararsız
	b.	21
bī-kerr (F. A.)		sebatkâr, hiç geri dönmeyen
	b. (ü bī-fer)	578
bil-		bilmek, öğrenmek, anlamak
	b. -ürem	534
	b. -ürin	1322
	b. -ürven	419
	b. -ürsin	1067
	b. -ür	362, 502, 534, 1032
	b. -düm	117, 202, 254, 423, 730
	b. -dün	442
	b. -di	325, 518
	b. -e	460, 460, 1174, 1174
	b.	194, 301, 352, 483, 483, 522, 624, 640, 778, 820, 837, 837, 873, 880, 1116, 1152, 1157, 1167, 1227, 1227
	b. -üp	204
	b. -meden	1164
	b. -en	708
	b. -miş ol-	291, 1103
	b. -mezem	533
	b. -mez	533, 1103, 1185
	b. -mezdi	917
	b. -medün	1083
	b. -mek	863
	b. -mekdür	1163
	b. -mege	649
	b. -ürdi	371
	b. -dünse	1067
	b. -ürsen	785
	b. -mez-iseñ	1163
bil-		bel, sırt
	b. -üm	1247
	b. -üme	855
	b. -üñe	563
bildür-		bildirmek
	b. -ür	945

bile	birlikte, beraber, yanında b. 582, 703, 838, 1130 b. -ydi 1087
bile-	bilemek b. 838
bilin-	bilinmek b. -e 205 b. -sin 849 b. -mez 1299
biş-	bişmek, tanışmak b. 91
biş	biş, tanış b. 91
billāh	(A.) billah b. 417
bīmār	(F.) hasta b. 728, 1014
bī-menzilet	(F. A.) derecesiz, rütbesiz, değersiz b. 455
bī-mey	(F.) meysiz, badesiz b. 487
bī-miḥnet	(F. A.) mihnetsiz, kaygısız b. 1039
bī-miṣāl	(F. A.) misalsiz, eşsiz b. (miṣāl-i b.) 966
bī-murād	(F.A.) amaçsız, isteksiz b. 234
biñ	bin (sayı) b. 3, 16, 19, 86, 108, 263, 281, 284, 576, 680, 681, 713, 721, 800, 897, 956, 1006, 1046, 1218, 1269, 1277 b. eyle- (birini b.) 735 b. -de 289, 735, 822
bin	ben b. 1098 b. -üm 1127, 1127, 1247 b. -i 89, 202, 256, 479, 1180
bin-	binmek b. -üp 168

binā	(A.) yapı, ev b. 193, 199 b. -yī fānī 615 b. -yī 615
bī-naẓīr	(F. A.) benzersiz, eşsiz b. 27, 278 b. -idi 345
bindūr-	bindirmek b. -ūr (başlara b.) 812
bī-nevā (F.)	çaresiz, zavallı b. 105
bī-pāyān	(F.) sonsuz, tükenmez b. -ımış 1210 b. -ımış (derya-yı b.) 1210
bir	bir 5, 8, 16, 31, 32, 35, 49, 50, 56, 67, 72, 81, 92, 93, 102, 103, 105, 110, 110, 118, 123, 130, 132, 136, 145, 147, 155, 155, 160, 161, 163, 186, 187, 190, 192, 193, 193, 194, 203, 206, 209, 211, 212, 217, 220, 223, 226, 229, 230, 238, 240, 244, 245, 249, 251, 253, 253, 253, 255, 257, 275, 279, 282, 283, 284, 284, 286, 289, 292, 297, 307, 311, 311, 312, 314, 315, 317, 318, 332, 339, 339, 341, 345, 348, 359, 363, 366, 370, 383, 384, 389, 390, 397, 405, 408, 409, 410, 416, 416, 419, 419, 420, 421, 423, 431, 432, 432, 433, 435, 435, 436, 439, 441, 443, 444, 444, 449, 450, 452, 465, 471, 472, 477, 480, 480, 482, 482, 485, 487, 490, 492, 495, 497, 498, 500, 504, 505, 508, 509, 509, 510, 510, 520, 523, 530, 530, 536, 536, 543, 545, 550, 554, 562, 570, 576, 579, 580, 582, 589, 590, 594, 598, 600, 603, 610, 614, 617, 627, 636, 638, 638, 642, 643, 648, 649, 650, 651, 662, 662, 663, 668, 669, 676, 677, 679, 680, 680, 681, 688, 691, 696, 697, 698, 699, 701, 704, 710, 712, 718, 723, 723, 725, 726, 727, 728, 731, 737, 744, 745, 747, 748, 754, 756, 763, 769, 769, 772, 774, 774, 784, 787, 787, 788, 790, 791, 792, 797, 800, 802, 803, 808, 813, 817, 818, 822, 823, 825, 829, 832, 833, 836, 839, 842, 842, 843, 845, 846, 846, 847, 855, 861, 869, 871, 878, 883, 889, 890, 896, 907, 923, 939, 956, 959, 967, 972, 973, 977, 978, 978, 985, 987, 989, 991, 992, 994, 995, 995, 995, 998, 1000, 1003, 1007, 1010, 1011, 1018, 1027, 1028, 1029, 1033, 1038, 1040, 1045, 1046, 1046, 1051, 1053, 1055, 1057, 1068, 1069, 1072, 1074, 1075, 1082, 1105, 1106, 1110, 1111, 1111, 1116, 1118, 1118, 1118, 1123, 1125, 1129, 1129, 1132, 1133, 1134, 1136, 1137, 1137, 1137, 1139, 1146, 1148, 1151, 1172, 1176, 1179, 1188, 1202, 1209, 1214, 1220, 1222, 1251, 1254, 1257, 1257, 1267, 1268, 1280, 1286, 1303, 1307, 1311, 1311, 1314, 1315, 1317, 1324, 1325 b. bil- (Hakk'ı b.) 1116 b. -dem (hiçbir zaman) 443, 482 b. dilim et pāresi (insan) 220 b. iki gün (çok kısa bir süre) 110 b. nefes 1148 b. nefesde 16

b. niçe 275, 704, 726, 1311, 1286
(niçe b.) (bk. niçe) 772, 855, 1028, 1029, 1111, 1111, 1267
b. perdeden dem ur- 896
b. sözün iki etme- 217
b. yirde durma- 147
b. -idür 18, 735
b. -idi 1004, 1143
b. -i (y)le (bk. her biri) 8
b. -dür 362
b. -i (iyelik) 86, 157, 304, 453, 453, 453, 805, 822
her b. -i 930, 1104, 1251, 1307
hiç b. -i 809, 1309
b. -in 8, 59, 304
b. -i 12, 371
b. -ine 735, 1318
b. -inden 479
b. -isi 1318
bir birine 1118

bī-renc (F.)

sıkıntısız, dertsiz
b. -idi 1107

birer birer

birer birer
b. er birer 421

birle

ile
b. 21, 24, 1240

birlik

birlik
b. -den 1231

bī-şebāt

(F. A.) sebatsız, döneş
b. 109

bī-ser

(F.) başsız
b. 1206
b. -dür (peşşe-i) 656

bismillāh

(A.) besmele
b. 699

biş

beş
b. 865

biş-

pişmek
b. er 552

bī-şāh-māt

(F.) yenilgisiz, yenilmez
b. 108

bīşe

(F.) meşelik, orman
b. -den 315

bī-şekk (F. A.)	şüphesiz
b.	552
Bişr	(A.) Bişr-i Hâfi
B.	512
B. -üñ	511
B. i Hâfi	495, 508
B. -e	505
bişr	(A.) sevinçlilik
b. -e	505
bī-şümār	(F.) sayısız, pek çok
b.	365
bit-	ot bitmek, tükenmek, tamamlanmak, meydana gelmek
b. -er	252, 494, 777, 777, 984, 984, 1164, 1309
b. -di (işi b.)	798
b. -eydüm	118
biter	(F.) beter, kötü, fena
b.	378, 494
bī-‘ucb (F. A.)	kendini beğenmeyen
b.	425
bī-vezîr (F. A.)	vezirsiz, yardımcısız
b.	27
biz	biz
b.	13, 418, 418, 506, 710, 1206, 1255, 1325
b. -üm	506, 506
b. -ümile	72, 72
b. -ümle	709
b. -i	417, 1231, 1231, 1249
b. -de	735
b. -den	505, 752, 1126
biz-	bezmek
b. -erem	445
bizār	(F.) rahatsız, küskün
b.	1039, 1200
bī-zār	(F.) rahat, mihnetsiz
b.	1039
bī-zer	(F.) parasız
b.	443
b. -em	445
bī-zür	(F.) kuvvetsiz, güçsüz
b. -am	443

bol	bol, çok, fazla b. 7, 462, 1078, 1229	
büstân-fürüz	(F.) katmerli horozibiği çiçeği b. 738	
boş	boş b. 689, 786 b. kıl- 786	
boy	boy b. -ı 1005 b. -ın 916	
boya-	boyamak b. -arsın (kına b.) 12	
boz	boz, gri b. (aç boz) 740 b. (ağ u boz) dime- 1217	
boz-	bozmak b. -ar 1208 b. -dı 607	
bozul-	bozulmak b. -a 199	
böl-	bölmek b. -er 930	
börk	börk, başlık ⁴ b. -inüñ 606	
böyle	böyle b. 76, 112, 131, 426, 428, 858	
bu	bu b. (sıfat) 3, 65, 69, 89, 98, 105, 109, 111, 111, 112, 117, 121, 126, 128, 130, 131, 162, 167, 173, 178, 182, 185, 189, 200, 200, 201, 203, 213, 215, 215, 216, 217, 218, 233, 236, 238, 268, 277, 278, 289, 303, 323, 327, 348, 355, 357, 363, 417, 419, 423, 427, 441, 444, 448, 449, 473, 481, 491, 501, 507, 583, 591, 594, 597, 603, 612, 612, 625, 635, 637, 639, 652, 668, 684, 715, 729, 732, 734, 775, 785, 786, 787, 797, 815, 816, 817, 858, 858, 860, 861, 862, 873, 888, 888, 894, 897, 899, 903, 903, 904, 905, 905, 909, 918, 918, 921, 931, 933, 933, 933, 935, 937, 947, 948, 948, 949, 950, 950, 951, 980, 981, 994, 995, 1001, 1003, 1003, 1029, 1036, 1038, 1041, 1042, 1043, 1045, 1052, 1057, 1058, 1063, 1071, 1072, 1093, 1102, 1111, 1111, 1114, 1117, 1123, 1143, 1146, 1153, 1153, 1153, 1162, 1164, 1172, 1174, 1187, 1192, 1197,	

- 1198, 1201, 1213, 1220, 1221, 1223, 1227, 1232, 1239,
1277, 1286, 1307, 1309, 1310, 1321
- b. (zampir) 489, 568, 568, 587, 1313, 1313, 1314,
b. ara (dünya) 111
b. dām (dünya) 1041
b. ev (dünya) 185
b. deflū 419, 732, 734, 785, 817
b. gün 117
b. hāne (dünya) 861
b. kadar 167, 591, 933, 1187
b. maḥfil (dünya) 873
b. menzil (dünya) 1072
b. resme (bu şekilde) 238, 594
b. sarāy (dünya) 111
b. durur 1227
b. -dur 183, 218, 392, 528, 528, 834, 900, 901, 902, 1047, 1228,
1228
b. -mıdur 1093
b. -nuñ 613, 613, 899, 899, 1080, 1246
b. -nı 257, 591, 611, 1086
b. -ña 98, 860, 934, 1254, 1254
b. -nda (burada, dünyada) 102, 104, 183, 186, 1002
b. -ndan 900, 1186, 1228, 1313
b. -nca 1052, 1175, 1194, 1286, 1306
b. -lar 490, 828, 930
b. -lardur 1155
b. -laruñ 1249
b. -ları 854, 1155
b. -lara 805
b. -lardan 1242
b. -nlar 628
b. -nlaruñ 809, 1255, 1255
b. -nları 854
b. -nlardan 1242
- bū** (F.) koku
b. 213, 933, 1003, 1153
- Bū ‘Alī Sīna** (A. ö. a.) İbn-i Sīnâ
b. (hük-m-i B.) 1057
- bu‘d** (A.) uzaklık
b. -i 1063
- budağ** budağ
b. -ından 895, 895
- buḥār** (A.) buğu, buhar
b. 1175
b. -i 1079
- Buḥārī** (A. ö. a.) Buharī (hadis âlimi)
B. 1073

bul-	bulmak b. -ur 302, 572, 665, 900 b. -dum 1011 b. -dı 24, 317, 404, 408, 654 b. -dılar 907, 1282, 1306 b. 396, 462 b. -a 350, 573, 933 b. -asın 1274 b. -ınca 374 b. -ıcağ 89 b. -urdu 318 b. -muşdı 324 b. -maz 373, 373, 458 b. -madı 117, 371
bula-	bulamak b. -miş 908
bulan-	bulanmak b. -ur 911 b. -ıcağ 884
bulun-	bulunmak b. -ur 911 b. -dı 706 b. -ın 274 b. -a 461 b. -alar 1254
bulun-	bulunmak b. -ur 881 b. -maz 340, 521
bur-	burmak b. -ar-ıdı (destini b.) 759
Burāk	(A.) Hz. Muhammed'in Miraç'ta bindiği binek B. 68
burc	(A.) kale, hisar, sur b. 607 b. -ıdı 671
büselik (F.)	bir müzik makamı b. (seyr-i b.) 829
büselik (F. T.)	bir buse almak zamanı kadar b. 829
büsitin	(F.) bostan, bahçe b. 144

būte	(F.) kıyumcu kabı, pota b. 476
būy	(F.) koku b. 543, 888 b. (misk-i b.) 543 b. -ıdı 246
buyur-	buyurmak, emretmek b. -muşdur 303, 655, 1062 b. -dı 863 b. -dılarsa 73 b. -a 1199
buz	buz b. 143, 1217
būkā	(A.) ağlama b. 734 b. kal- 854
būkūl-	būkūlmek b. -üp 452
būlbūl	(A.) būlbūl b. 17, 895 b. -ıdı 1307 b. -i gūyā 36 b. -e 223
būlbūle(A.)	kadeh, şarap b. 223
būnyād(F.)	asıl, esas, temel b. 865 b. -ı din 865
būrāzer	(F.) birader, kardeş b. 1219
būt	(F.) put b. 448 b. -i āzer 448
būtūn	būtūn b. ol- (inanmak)449

C

- cā** (F.) yer, mevki
c. 47
- cādū** (F.) cadı, gulyabani, vampir
c. 489
c. -y-imiş 489
- cāh** (A.) mevki, makam
c. -i zemzeme 177
c. -ından 780
- cāhil** (A.) genç, tecrübesiz, toy
c. -leri 490
- cām** (F.) kadeh, şarap
c. 295, 485, 488, 1206
c. -i ahvāl 878
c. -i cān 963
c. -i ecel 695
c. -i ma' nī 1207
c. -i sāki-i ecelden iç- (ölmek) 1230
c. -i 695, 1203, 1246
c. -ını 1206
- cāmi'** (A.) toplayan, derleyen
c. -i 'uşşāk 739
- Cāmi'** (A.ö. a.) İranlı ünlü mutasavvıf, Molla Cāmi
c. durur (Hāzret-i C.) 1246
- cām-vār** (F.) cam gibi
c. 1203
- cān** (F.) can, ruh, gönül
c. 1, 16, 16, 89, 158, 266, 290, 290, 592, 608, 641, 696, 721, 743, 974, 995, 1113, 1183, 1248
c. bezmi 1190
c. erit- 897
c. fezāsı 1036
c. git- 188
c. gözi 22
c. gözün dik- 962
c. kulağın aç- 1148
c. vir- (gönül vermek) 267, 305
c. vir- (ölmek) 235, 641, 1069, 1207
c. (cisminde yarı can kalma-) 992
c. (murg-ı cān hākī kafesden uç-) 1230

	c. (vird-i cān it-)	235
	c. (yār-ı cān)	992
	c. -ıla	281, 284, 860, 888, 913, 979
	c. -ı (akk.)	29, 218, 476, 541, 1099, 1154, 1213, 1246, 1253
	c. -a	122, 126, 836, 963, 976, 1037, 1046, 1323
	c. -da	1084
	c. -dan	212, 272, 360, 829
	c. -umu	201
	c. -a	682
	c- dan	1112
	c. -uñ	1040
	c. -uñı	261, 838
	c. -uña	857, 1058
	c. -ı	473, 896
	c. -ı 'āşık	25
	c. -ı cihān	678
	c. -ı cisminden berī it-	1100
	c. -ı muķım	541
	c. -ınuñ	652
	c. ını	475
	c. -ını odlara yaķ-	927
	c. -ına	260, 719, 1110, 1124, 1327
	c. -ına kaşd eyle-	585
	c. -ına kıy-	719
	c. -ında	576, 684, 1090
cānā	(F.) ey can; ey sevgili	
	c.	242, 1148
cānāne (F.)	sevgili	
	c. -den	243
	c. -süz	1148
cān- baḡş	(F.) can veren, hayat veren	
	c. ol-	266
	c. -uñ (la' l-i c.)	534
cān-bāz	(F.) cambaz, canı ile oynayan	
	c. -ı	641
cānib	(A.) taraf, yön	
	c. -i Hāķ	303
	c. -e	1140
cān-niṣār	(F.) canını feda eden	
	c. ol-	261
cār	(F.) komşu	
	c. -e	255
cārī	(A.) akan, geçen, yürüyen	
	c. ol-	1275
cārüb	(F.) süpürge	

	c. 640
	c. -i dīn 640
	c. -idum 285, 285
cāy	(F.) yer c. -i bī-destān u bī pāyān c. ı 'ıyş 1031 c. -i 1031
cāzibāt (A)	çekimler, cezbeler c. 1212
cāzim	(A.) karar veren c. ol- 715
cebīn	(A.) alın c. 1089
Cebre'īl	(A.ö.a.) Cebrail c. 1089
cefā	(A.) eziyet, incitme c. (ehl-i c.) 325
cehān	(F.) sıçrayan, çabuk hareket eden c. 369
cehd	(A.) çalışma, çabalama c. eyle- 122, 562 c. it- 97, 614, 928
cehl	(A.) bilmezlik c. 1067- c. -i 90
Celīl	(A.) büyük, ulu Allah c. 1095
celve	(A.) tecelli, görünme, ortaya çıkma c. it- 572
Cem	(A.ö. a.) İranlı Sultan Cem c. (Sulṭān C.) 1289
cem'	(A.) toplanma c. 189
cemād	(A.) cansız varlıklar c. -la 189
cemāl	(A.) yüz güzelliği c. 298

	c. bul-	408	
	c. -ile	298	
	c. -i	415	
	c. -ini	1178, 1178	
cenān	(A.) gönül, kalp		
	c. (ehl-i c.)	318	
ceng	(F.) savaş, cenk		
	c.	373, 373	
	c. it-	385	
	c. -i Bedr	1083	
	c. -de	386	
cennet	(A.) cennet		
	c. (c. bāḡı)	1307	
	c. (c. riyāzı)	1054	
	c. (bāḡ-ı c.)	822	
	C. -i 'Adn	477	
cennet-misāl	(A.) cennet gibi		
	c.	317	
cer	(A.) çekme, sürüklenme		
	c.	730	
	c. durur	730	
	c. it	645	
	c. -i meh	645	
	c. -ini ('ilm c.)	645	
cerb	(A.) büyük		
	c.	1086	
cevāb	(A.) cevap, karşılık		
	c.	1181	
	c. -ı	1181	
cevher	(A.) öz, maya, başka bir nesneye ihtiyacı olmayan		
	c.	724, 1059	
	c. -i mül	247	
	c. -ine	320	
	c. -inden	398	
cevr	(A.) haksızlık, zulüm, eziyet		
	c.	329	
	c. -ile	280	
	c. it-	673, 805	
	c. -üñ	330	
	c. -ine	522	
ceyb	(A.) cep		
	c. -ine	134	
cezā	(A.) ceza, karşılık		

	c. (rüz-ı cezā) 557 c. eyle- 1124, 1124
cezb	(A.) kendine çekme c. it- 351
cibāl	(A.) dağlar c. 1096
Cibrīl	(A.ö. a.) Cebrail C. 1101
cidd	(A.) çalışma, çabalama c. ü cehd it- 928
ciger	(F.) ciğer, bağır c. del- 721
ciger-ğor	(F.) kederli, sıkıntılı c. 1032
cihād	(A.) din uğruna yapılan savaş c. 1127 c. eyle- (uğraşmak) 1127
cihān	(F.) dünya, âlem c. 2, 64, 65, 136, 154, 155, 250, 296, 390, 794, 842, 1045, 1172, 1272 c. (cān-ı c.) 678 c. (hān-ı c.) 678 c. (ğavğā-yı c.) 1149 c. (kühsār-ı c.) 251 c. (mir'āt-ı c.) 154 c. (pādişāhān-ı c.) 296 c. (şāh-ı c.) 369 c. -ı 5, 218, 726 c. -ı (ahvāl-i c.) 859 c. -a 251 c. -a (rūy-ı c.) 844 c. -da 542, 696, 736, 744, 1228, 1254, 1315 c. -dan 117
cihān-ārā	(F.) cihanı süsleyen c. -sısın 64 c. (mihr-i cihān-ārā) 508
cihāt	(A.) taraflar, yönler c-ı sitt-i kırb 1063
cilā	(A.) parlaklık, parlatma c. vir- 208
cilve	(A.) kırtma c. 934

cilvekār	(A. + F.) c. 934	cilveli
cinān	(A.) c. 318	cennetler
cins	(A.) c. 1226 c. -ūñ (ebnā-yı c.) 1056 c. -in (ğayr-ı c.) 1224 c. -ine 1225	tür, soy
cirm	(A.) c. -inūñ 221	cisim
cism	(A.) c. (mānend-i cism) 191 c. -i ḥākī 473 c. -ūñ 954, 993 c. -ūñ (ḥāk-i c.) 94 c. -ūñi 915 c. -ūñde 992, 995 c. -in 977 c. -i 320, 1208 c. -ini 475 c. -de 917 c. -den 474, 1100	beden, gövde
cizā	(A.) c. 557	cizye, vergi
cū	(F.) c. 901 c. (cüst ü cū) 1111 c. (cüst ü cū it-) 901 c. (cüst ü cū kıl-) 517 c. eyle 517	arama, araştırma
cū'	(A.) c. -ıla 77	açlık
cūd	(A.) c. (fażl u c.) 294 c. -ıla (āb-ı c.) 750 c. -uñdan 37	cömertlik
cur'a-nūş	(F.) c. 23	içen
cūş	(F.) c. it- 892	kaynama, coşma
cūy	(F.)	akarsu, çay, ırmak

	c. -ıdı	466
cüyā	(F.) “arayan, araştırıcı” anlamlarında sıfatlar meydana getirir. c. (ma‘ Őuĭ-cüy) 960 c. (dil-i ma‘ Őuĭ-cüy) 953	
cüya	(F.) arayıcı, arayan c. -yı ehl-i ‘izzet 456 c. -yı ‘ıřĭ 979 c. -yı 456	
cüyān	(F.) arayıcı, arayan c. -ısın 330	
cüdā	(F.) ayrı, ayrı dūřmūř, ayrılmıř c. ol- 946	
cümle	(A.) bütün, hep c. 5, 14, 18, 40, 81, 184, 200, 279, 401, 486, 566, 608, 700, 791, 833, 889, 948, 1146, 1239, 1300, 1305, 1306 c. -i dūřmen 63 c. -i Tūrān u Īrān 383 c. -nūñ 699 c. -den 7, 32, 882, 946, 1059 c. -si 191, 281, 805, 1310 c. -sin 633 c. -sini 1287 c. -sinden 629	
cürm	(A.) suç, günah c. -ile 81	
cüst	(F.) arama, arařtırma c. ü cū 1111 c. ücū it- 901 c. ü cū ĭıl- 517	
cüvān	(F.) genç, delikanlı c. 288, 558, 558, 1047	
cüz’	(A.) kısım, parĭa, bölük c. (perverdigār-ı cüz’ ü kül) 852	

Ç

çabük	(F.) çabuk, hızlı ç. 788
çabük-süvâr	(F.) iyi at süren, iyi at binen ç. (server-i ç.) 788
çağ	çağ, zaman, devir ç. -lar 101
çağla-	çağlamak ç. -r 101
çâh	(F.) kuyu, çukur ç. -a şal- 803
çäk	(F.ö. a.)yarık, yırtık ç. 19 ç. ol- 241 ç. it- 970
Çâkerî	(F.) Çâkerî Bey Ç. Beg 1299
çalış-	gayret etmek, uğraşmak ç. -dılar 83
çäre	(F.) yardım, deva ç. 255, 373, 373 ç. kıl- 232 ç. -yi 650
çarḫ	(F.) felek, gök, dünya; dönen, devreden ç. 147, 603, 621, 859, 1044 ç. (pîr-i ç.) 760 ç. (tîr-i ç.) 400 ç. -ı berîn 59 ç. dolabı (dünya) 119 ç. -ı (eşref-i çarḫ-ı eşîr) 1266 ç. it- 147, 1265 ç. -ı mihr-i envâr 1264 ç. -ı pîr 1004
çâr-sü	(F.) pazar, çarşı ç. -ya 500
çâr-tâḫ (F.)	çardak, çadır ç. -ı 'unşur 1265

çār-yār (F.)	dört dost, dört halife ç. -uñ 83
çaşnî-gîr	(F.) aşçıbaşı, sofracıbaşı ç. -ine 767
çehre	(F.) yüz, surat ç. -de 451 ç. -ler 225
çek-	çekmek ç. -idi 333, 923 ç. -diler 769 ç. 313, 683, 768, 1168 ç. -em 1085 ç. -dükçe 467 ç. -dügi 577 ç. -mişdüm 150 ç. -meseñ e 832, 832 ç. -mez-idi 293 ç. -mede 769 ç. -emez 621
çemen	(F.) çemen, çayır, yeşillik ç. -de 1310
çeng	(F.) el ç. -üñe 354 ç. -ine 292
çengāl	(F.) pençe, çengel ç. -ine 1075
çerā	(F.) otlama ç. it- 1223
çerāg	(F.) fitil, mum ç. 874
çeri	asker ç. 701, 701 ç. -yi 714 ç. -si 1088
çeşm	(F.) göz ç. -i hā`b -ālūde 414 ç. -i sihr-i-āmūz 1004 ç. -üñ 533 ç. -i 250, 991 ç. inüñ 245 ç. -inden (eşk-i ç.) 250
çeşme	(F.) pınar, su kaynağı

	ç. -i hayvân	686
	ç. -yi	686
çetr	(F.) çadır, gölgelik	
	ç. -i devlet	48
çevgân	(F.) değnek, çevgen	
	ç.	258
çık-	çıkmaq	
	ç. -ar	357, 869, 1149, 1175
	ç. -dı	648, 652
	ç.	71
	ç. -ınca	315
	ç. -dukça	1129
	ç. -mazmış	1215
	ç. -ar-ıdı	134
	ç. ardı	1205
çıkār-	çıkarmak	
	ç.	357, 869, 1149
	ç. -ınca	652
	ç. -ma	1020
çi	(F.) ne	
	ç.	874, 874
çiger	(F.) gerçi, eğer	
	ç.	721
Çigil	(F.ö. a.) Türkistan'da bir şehir adı.	
	ç. (şem ^c -i Ç.)	
çihr	(F.) çehre, yüz	
	ç. (pîr-i mâh-çihr)	763
çille	(F.) çile, ibadet	
	ç. ye gir-	846
Çin	(y.a) Çin ülkesi	
	Ç.	987
	Ç. -üñ	690
	Ç. -de (mülk-i Ç.)	985
	Ç. -den	688
çin	(F.) kıvrım, büküm	
	ç. -i	987
çirk	(F.) kir, pas	
	ç. -in	1226
	ç. -ini	1226
çiz-	çizmek	
	ç.	1211

çübān	(F.) çoban, sığırtmaç ç. -ısın 330
çoğ	çok (bk. çok) ç. 373, 1078
çok	çok (bk. çoğ) ç. 254, 343, 381, 381, 388, 630, 769, 860, 1002, 1045, 1124, 1309 ç. -dur 1260
çöz-	çözmek ç. -dügince 969
çüb	(F.) ağaç, odun (bk. çüp) ç. 561
çüp	(F.) değnek, sopa (bk. çüb) ç. ur 733
çü	(F.) çünkü
çün	(F.) çünkü, mademki ç. 78, 92, 113, 120, 153, 180, 188, 257, 324, 335, 404, 407, 425, 426, 429, 448, 450, 451, 476, 495, 549, 583, 684, 706, 729, 732, 753, 796, 816, 821, 868, 984, 1030, 1107, 1126, 1141, 1155, 1171, 1184, 1198, 1218, 1238, 1263, 1264, 1265, 1275, 1276, 1323
çünki	(F.) çünkü ç. 52, 69, 201, 216, 271, 432, 445, 519, 539, 665, 810, 931, 1034, 1038, 1177
çünkim(F. + T.)	çünkü ç. 31, 449, 518, 602, 1085, 1122

D

- da** da, dahi (bk. de)
d. 46, 279, 323, 421, 659, 784, 799, 971, 1303
- dā'** (A.) hastalık, dert
d. 569
- dād** (F.) adalet, doğruluk; satış, veriş
d. 44, 327
d. (bām-ı dād) 739
d. eyle- 44
d.u istād eyle- 8
- dāğ** (F.) yanık yarısı; kızgın demirle vurulan damga
d. ur- 1142
d. -a 1182
d. -lar 1029
d. -ı (iy.) 1090
- dağ** dağ
d. -a 1182
d. -lar 1029
d. -ca 993
- dağı** dahi (bk. da, de)
c. 72, 88, 165, 175, 182, 240, 413, 418, 423, 428, 444, 444, 506, 514, 565, 583, 584, 600, 707, 737, 748, 768, 785, 799, 864, 1041, 1051, 1052, 1063, 1064, 1069, 1085, 1174, 1176, 1187, 1206, 1215, 1215, 1250, 1258, 1311, 1318
- dā'ī** (A.) dua eden, duacı
d. ol- 729
d. -ye 729
- dā'ıye** (A.) içten gelen bir duyguya teşvik edici hâl
d. 729
- dağık** (A.) ince, nazik
d. (fıkr-i d.) 1267
d. (naẓm-ı d.) 1267
- dāl** (A.) dal harfi
d. 925
d. -ı du'ā 1326
- dāl** (A.) delâlet eden, gösteren
d. 925
- dām** (F.) tuzak, ağ

	d. -la	981
	d. -dan	1041, 1041
dāmen	(F.) etek	
	d. -dür	981
	d. -i	337, 613
dānā	(F.) bilen, bilgin	
	d. -da (sohbet-i d.)	268, 322
dār	(A.) yer, yurt	
	d.	137, 1307
	d. -ı dünyā	100, 182, 627, 797, 861
	d. -ı fenādan göç-	1239
	d. -ı fānī	613
	d. -ı hūlde rihlet bul-	1306
	d. -ı karar (āhiret günü)	862
	d. -ım (āhiret d.)	626
dār	(F.) tutan	
	d. -ı	349
dar	dar; az, yetersiz	
	d.	617
	d. eyle-	430
	d. ol-	9, 1307
dārū's-selām	(A.) cennet	
	d.	352
daş	taş	
	d. -ları	804
da'vā	(A.) iddia	
	d. -yı kıl-	1192
dāye	(F.) dadı, çocuk bakıcısı	
	d. -sin	490
dāyim	(A.) devamlı, sürekli	
	d.	344, 811, 883, 983, 1092, 1107, 1301
dāyimā (A.)	her zaman, daima	
	d.	241, 274, 313, 385, 470, 528, 618, 730, 750, 875, 900, 1086, 1180
de	de, dahi (bk. da)	
	d.	40, 53, 112, 121, 202, 214, 254, 361, 361, 479, 510, 758, 779, 786, 786, 995, 1030, 1208, 1208, 1288
de-	söylemek (bk. demek)	
	d. -r	232, 394, 767, 1176
	d. -üz	1320
	d. -di	211

	d.	1063, 1063
	d. r-idi	438
	d. -me	793, 905
ded	(F.)	et yiyen yabanî hayvan
	d. -ile	1041
def	(A.)	öteye itme, savma
	d. eyle-	586
deg-		değmek, ulaşmak
	d. -medi	769
değiş-		değişmek, dönüşmek
	d. -di	133
degül		değil
	d.	99, 108, 955, 959, 1060, 1236, 1286, 1328
	d. -idi	1192
	d. -em	469
	d. -sin	660
	d. -dür	454
degür-		ulaştırmak
	d. -diler	1202
deh	(F.)	on
	d.	937
Deh-Bâb	(F.e. a.)	Kâtibî'nin Tecnisât adlı eseri
	D.	937
dehen	(F.)	ağız
	d.	1018
dek		kadar
	d.	39, 139, 386, 720, 991, 1232
dek		sessiz, rahat, sakin, hareketsiz
	d. durma-	286
del-		delmek
	d. -eridi	721
deli		deli, akılsız, çılgın
	d.	909
delîl	(A.)	şahit, belge, tamk
	d.	149, 668, 668, 1074
dellâl	(A.)	vasita, aracı
	d. ol-	216

- dem** (F.) an, zaman; nefes, soluk
d. 30, 120, 262, 268, 275, 336, 398, 424, 443, 482, 482, 501, 767, 841, 879, 903, 903, 918, 918, 918, 974, 1045, 1075, 1197
d. -i āḥir 913
d. -ur 896, 896, 1218
d. -ūñ (gen.) 339
d. -ile 904
d. -e 905
d. -de 420
d. -dür 903, 903, 918
d. -ler 1027, 1052
d. -lerin 1254
- demdeme** (F.) şöhret, ün
d. -gi 903
- demür** demir
d. 1218
d. -den 469, 671
- dendāne** (F.) diş tanesi
d. 62
- deñiz** deniz
d. 1251, 1251
d. -dür 774
d. -den 1212
- deñlü** kadar, denli
d. 66, 166, 211, 351, 419, m 561, 732, 734, 817, 981
d. -ce 785
- depren-** kımıldanmak
d. -üp 1084
- depret-kımıldatmak, kıpırtmak**
d. -di 851
d. 954
d. -se 400
d. -üp 556
- der-** toplamak
d. -üp 705
- der-bend** (F.) boğaz, dar geçit
d. -e (ḥıṭṭa-i d.) 604
- derd** (A.) dert, gam, keder
d. 28, 196, 916, 1099, 1143, 1182, 1260
d. (ehl-i derd) 196
d. ehli 40
d. -i bī-dermān 453
d. -i dürd 963

d. -i 'ışık 237, 255, 1014
d. odına dutuş- 29
d. -ile 101, 254, 377, 597, 734, 976, 1121
d. -iyle (māl d.) 106
d. -üñ 233, 354, 1016
d. -üñden 1131
d. -üñle 234
d. -ine 665
d. -sin 979

dermān (F.) çare
d. 1011, 1140

dermānde (F.) bîçare, âciz, zavallı
d. -i mechūr-ı zār 550
d. -yi 1140

der-miyān (F.) ortada, arada
d. eyle- 584
d. it- 764
d. kıl- 584

derūn (F.) gönül, kalp, yürek
d. -ı pāk 277
d. -um 1131
d. -nundan 511

dervîş (F.) dervîş, tarikat ehli
d. 402
d. -idüm 283
d. -ile 322, 322
d. -e 768

dervîş-dost (F.) dervîş dostu
d. 402

deryā (F.) deniz
d. 56, 130, 756, 843, 956, 1173
d. -yı bî pâyān 1210
d. durur 956
d. -y-ıdı 843
d. -yı 843
d. -ya 440
d. -da 881, 1175
d. -dan 413, 1238
d. -sının 766

deryā-dil (F.) derya gönüllü, engin gönüllü
d. (şeh-i d.) 756

dest (F.) el
d. -i şun^c 1

	d. -i	262	
	d. -idi	756	
	d. -üñ (kufi-i d.)	349	
	d. -üñi	168	
	d. -in	502, 502	
	d. -ini	759	
destân	(F.) hikâye, kıssa		
	d. (cây-ı bî-destân)	1210	
	d. -ıla	759	
destân	(F.) eller		
	d. -ıla	759	
destân-serây	(F.) destan okuyan		
	d.	894	
destiyâr	(F.) yardımcı		
	d.	262	
deşt	(F.) bozkır, çöl, kır		
	d.	316, 549, 617, 617, 677, 1096, 1223	
	d. -i	579	
devâ	(A.) çare		
	d.	256	
devlet	(A.) zenginlik, saadet; talih, kut		
	d.	114, 504, 589, 591, 639, 662, 789, 1025, 1080, 1150	
	d. eli başına tâc ur-	789	
	d. durur	114	
	d. -imiş (çetr-i d.)	48	
	d. -üñe	382	
	d. -e	282	
	d. -den	727	
devr	(A.) dönme, dolaşma; zaman, çağ		
	d. it-	1043	
	d. -inde	280	
deyi	diye		
	d.	1140	
dınma-	ses çıkarmamak, tınmamak		
	d. -dı	805	
di	haydi, haydi artık, di		
	d.	510, 516	
dîbâ	(F.) renkli, dokumalı, ipek kumaş		
	d.	1199	
	d. -yı	1256	

dīdār	(F.) yüz, çehre d. -ısañi (‘âşık-ı d.)	961
dīde	(F.) göz d. -sini	1035
di-	söylemek d. -rem d. -rsin d. -r d. -rler d. -miş d. -mişdür d. -düm d. -di d. -diler d. -sem d. -señ d. -se d. -seler d. -yeyim d. -yeyin mi d. -ye d. -yelüm d. -yeler d. -yü d. -yince d. -yen d. -digüm d. -dügüm d. -dük d. -rdüm d. -rdi d. -r-imiş d. -rmiş d. -rler-idi d. -diyse d. -me d. -yeydün d. -mez-idi d. -mezdi d. -mez-imiş d. -mesün d. -meye	446 445 74, 75, 611, 792, 792, 1182 999, 1191 116, 123, 164, 164, 212, 1027 165 172, 422, 422, 731, 731, 935 162, 174, 231, 233, 234, 237, 283, 315, 323, 326, 326, 327, 348, 352, 390, 416, 419, 419, 426, 442, 444, 448, 479, 489, 492, 492, 512, 514, 515, 552, 556, 583, 591, 595, 595, 597, 637, 638, 681, 685, 690, 705, 725, 731, 746, 748, 772, 796, 852, 910, 912, 981, 992, 1010, 1011, 1031, 1085, 1086, 1098, 1102, 1102, 1110, 1114, 1123, 1131, 1138, 1141, 1205 71, 71, 688, 708, 769, 909, 911, 1204 880, 881 1269, 1269 594, 988, 1148 533, 534, 942 1094 326 222 1260, 1288 574 190, 703, 988, 989 492, 713 239 1060, 1060 1314, 1314 506 154 287, 313, 414, 439, 533, 534, 807, 834, 997, 998 1191, 1191 1213 831 514 568, 1071 268, 548 761 440 1211 665 242
dīk	(A.) horoz d.	368

dik-	dikmek d. -se 780 d. -en 780
diken	diken (ot) d. 962
dil	dil d. 17, 153, 214, 215, 216 d. -i depret- 900, 954 d. -in depret- 556, 851 d. -üñ (gen.) 215 d. -e 214 d. -de 173 d. -üm 36, 36 d. -üñi 214 d. -i 309, 309, 954 d. -lerümüz 222
dil	(F.) gönül, kalp d. 16, 17, 87, 121, 123, 215, 223, 262, 380, 540, 601, 609, 610, 610, 756, 802, 857, 859, 890, 897, 919, 932, 954, 974, 983, 1148 d. (erbâb-ı dil) 1239 d. (ehl-i d.) 1032 d. (dil evi) 1150 d. vir- 284, 860, 989, 1145 d. -i âvâre 264, 356 d. -i ğamnâk 277 d. -i ma' şuk-cüy 953 d. -i miskîn 658 d. -ile 126 d. -e 214, 216 d. -den 149, 216, 743 d. -üñ 771 d. -i 309, 312 d. -inde 20 d. -ler (ehl-i d.) 1306 d. -lerden 1320
dilâl	(A.) cilve, işve d. -e 932
dil-ârâ	(F.) gönül alan, gönül okşayan (güzel) d. -nuñ 114
dil-ârâm	(F.) gönül alan, gönlü dinlendiren (güzel) d. -ı 974 d. -a 170
dil-âver	(F.) yiğit d. 1139

dilber	(F.) gönül götüren, güzel d. 236 d. -le (ğam-ı d.) 241 d. -i 538, 743, 890
dil-dār	(F.) gönül alan, sevgili d. -a (küy-ı d.) 1068
dile-	dilemek, istemek d. -rem 558 d. -rüz 952 d. 214 d. -yelüm 1325 d. -yen 911 d. r-iseñ 123, 379 d. iseñ 214, 483, 493, 487, 1229 d. -rse 1115
dilek	dilek, istek d. -üm 218
dil-güşā	(F.) gönül açan, kalbe ferahlık veren d. -dur 948
dilim	dilim d. (bir dilim et pāresi) 220
dil-rîş	(F.) gönlü yaralı, dertli d. 579
dil-şād	(F.) gönlü hoş, sevinmiş d. ol- 242
dil-teng	(F.) yüreği dar, kederli sıkıntılı d. 875
dil-teşne	(F.) gönlü susamış, çok istekli d. -ye 638
dīn	(A.) Allah'a inanma ve bağlanma d. 84, 640, 1252 d. (bünyād-ı d.) 865 d. (dārā-yı d.) 45 d. (kār-ı d.) 1155 d. (şāh-ı d.) 681 d. -üñ 61, 1076 d. -üñe gir- 60 d. -i 85
din-	dinmek, söylenmek d. -se 365

dinil-	söylenmek, denilmek d. -mek 172
diñle-	dinlemek d. 529, 725, 802
dip	dip d. 1251
dir-	toplamak (bk. diri) d. (māl d.) 795 d. -er 1310 d. -üp 178 d. -ince 372
dīr	(F.) geç, çoktan, uzun müddet d. -dür 1315
dir	diri, sağ(bk. dir) d. -dür 1315
direm	(F.) dirhem d. 446
diri	diri, sağ d. -ler 999
diril-	dirilmek, canlanmak d. -ür 904, 904 d. -üp 1237
dirlik	dirlik, hayat d. -inde 332
diş	diş d. -e 817
ditre-	titremek d. -r 1044 d. -di 732
dīv	(F.) dev, cin d. 429 d. -e 11 d. -idür 898 d. -ler 43
dīvān	(A.) defter; meclis d. -uma 43, 43
dīvāne	(F.) deli, divane d. ol- 891 d. -ye 1027

dīv-naqş	(A.) dev nakışlı d. 429
dīv-süret	(A.) dev görünüşlü d. -ler 394
diyār	(A.) memleket, ülke d. 706
diye	diye d. (āh u vād) 860
diz-	dizmek, sıralamak d. -di 134
doğ -	doğmak d. -ıcağ 351 d. -maduğ 1134
doğru	doğru d. 886, 1228
doğur-	doğurmak d. -ur 1129
dol-	dolmak d. -ar 13 d. -ınca 1224
dolāb	(A.) dolap d. -ı (çarğ d.) 119
dost	(F.) dost d. 264, 264, 402, 404, 1219 d. kıl- 454, 454 d. -ı 1188, 1221 d. -ı sını 63
dost-kām	(F.) dost meramlı, meramı dostun meramına uygun olan d. 404
dostlık	dostluk d. 1103, 1103
dök-	dökmek d. -er 19 d. -sin 1028 d. -en 963
dön-	dönmek, dolaşmak, çevrilmek, benzemek d. -er 102

	d. -di	684, 707, 1132
	d. -esin	1042
	d. -e	450, 893, 893, 893, 893
	d. -üp	927
	d. -dükçe	1043
	d. -medi	805
	d. -ermiş	1215
dönder-	döndürmek, çevirmek	
	d. -di	447, 732
	d.	915
	d. -miş-idi	1008
döndür-	döndürmek	
	d. -meye	242
dört	dört	
	d. -imiş	1065
	d. -i (ayun on d.)	450
döşek	döşek, yatak	
	d. -i	719
döy-	katlanmak, tahammül etmek	
	d. -er	542
	d. -mez	542
	d. -mezdi	467
döy	tahammül gücü	
	d. -i (iy.)	531
du‘ā	(A.) dua	
	d.	428, 1101, 1320
	d. al-	428
	d. kıl	1101
	d. -lar eyle-	287
	d. -ı hayr	1324
	d. -ya	427
	d. -dan	730, 730, 1326
	d. -dandur	427
düde	(F.) mürekkep yapılan çıra isi	
	d. -den	924
düğ	(F.) ayran	
	d. -ı	899
dün	(A.) aşağı, aşağılık	
	d.	(gerdün-ı d.)
dur-	durmak, beklemek, kalmak; ayağa kalkmak	
	d. -ur	200, 623, 956, 9993, 1316
	d.	515

	d. -a	199
	d. -duğça	1316
	d. -duğınca	199
	d. -madın	102
	d. -maz	22
	d. -ma	874
	d. (ayağa kalkmak)	
	d. -dum	420
	d.	141, 419
	d. -up	873
duragör-	duruyor görmek	
	d. -ürsin	1181
durur	-dir, -dir	
	d.	36, 60, 103, 103, 114, 114, 131, 163, 191, 191, 200, 289, 448, 448, 623, 640, 730, 730, 797, 880, 880, 956, 993, 1227, 1245, 1245, 1246, 1246, 1270, 1316
dut-	tutmak	
	d. -dı	259, 587, 589, 632, 1100
	d. -muşdur	18
	d.	100, 796, 868, 1133, 1255
	d. -a	184, 946, 957
	d. -malı	996, 996
	d. -sa	759
	d. -up	592, 711
	d. -arsa	998
	d. -masa	606
	d. -amazdı	670
dutmayığör-	hiçbir zaman tutmamak	
	d. (vağan d.)	100
dutsağ	tutsak, esir	
	d.	1229
dutuş-	tutuşmak, yanmak; gürüşmek	
	d. -ur	29, 29
	d. -up	22
düzağ	(F.) Cehennem	
	d. -ı	635
düzağî	(F.) Cehennemlik, cehenneme mensup	
	d.	635
dü	(F.) iki	
	d.	360, 699
dücā	(A.) karanlık	
	d. (bedr-i d.)	47

düğün	düğüm d. ur- 917
düğüm düğüm	d. -i 887
düken- tükenmek	d. -meye 365, 653
dün	gece d. (gün ü d.) 1061 d. -den 450 d. -e 450
dünbäle	(F.) kuyruk d. -ñe 1132, 1132
düne-	tünemek d. -r 102
dünyä	(A.) dünya, âlem (bk. dünya) d. 98, 105, 158, 299, 627, 628, 631, 835, 861, 1150, 1199, 1252 d. (ehl-i d.) 628, 631 d. -nuñ 1079 d. -yı 1256 d. -da 100, 182, 797
dünye	(A.) dünya (bk. dünyä) d. 103, 199, 293, 780, 801, 849, 1046 d. -de 33, 188, 263, 294, 339, 352, 360, 378, 462, 591, 594, 599, 616, 626, 638, 643, 657, 667, 677, 834, 856, 906, 1034, 1144, 1198, 1316, 1316 d. -den 96, 118, 636, 890
dünyelik	dünyalık, dünya, yeryüzü d. -de 500
dünyî	(F.) dünya, âlem d. 108
dür, dürr	(A.) inci d. 143, 206, 267, 631, 774, 881, 911, 911, 942, 1046, 1079, 1176, 1243 d. -ile 135, 399 d. -i deryä 413 d. -i şeh-vär 366 d. -i yetim (Hz. Muhammed) 65 d. -idür 1076 d. -i 153 d. -in 446 d. -ler 137 d. -lere 201 d. -lerin 203
dürd	(F.) tortu, çöküntü

	d. -imiş	1065
	d. -den	1037
	d. -ini	963
	d. -iden	1037
dürd-veş	(F.)	tortu gibi
	d.	814
düriş-		çabalamak, çalışmak
	d. -düñ	1053
	d.	392
dürlü		çeşitli, türlü
	d.	169, 590, 929, 1002, 1124
dürrâc	(A.)	turaç kuşu
	d.	757
dürüd	(F.)	selâm
	d.	360
dürüst	(F.)	doğru, düzgün, sağlam
	d.	326, 326, 696
dürüş-	bk.	dürişmek
	d. -düñ	1051
düş		rüya
	d. -i	1202
	d. -de	971, 1202
düş-		düşmek
	d. -er	337
	d. -miş	403
	d. -düm	725
	d. -di	316, 374, 587, 593, 605
	d.	174
	d. -se	292
	d. -e	1132
	d. -en	484, 1216
	d. -e-y-idi	606
	d. -me	860
	d. -meden	705
	d. -imez	1255
düşvār	(F.)	zor, güç
	d.	174
dü-tā	(F.)	iki kat, bükülmüş, kamburu çıkmış
	d. (kaddin) kıl-	114
	d. (kaddi) ol-	699
düz-		düzmek, tertip etmek, koşmak

d. -di 920, 930
d. 950, 952
d. -üp 929

düz düz, doğru
d. eyle- 952

düzd (F.) hırsız, uğru
d. 806

düzelt- düzeltmek
d. 353

düzül- düzelmek, intizama girmek
d. 950
d. -üp 951

E

e	e! e	(kuvvetlendirme edatı) (çekmeseñi e) 832, 832
ebed	(A.) e.	ebet, sonu olmayan gelecek zaman 1026
ebnā	(A.) e.	oğullar -yı cins 1056
ebr	(F.) e. e.	bulut -idi 311 -i siyāh 712
ecel	(A.) e. e.	ecel, ömrün sonu 113, 116, 116, 695, 695, 1012 -den (cām-ı sākī-i e.) 1230
ecem	(A.) e.	sık ağaçlıklar (Şîr-i ecem: gayet kükremiş yırtıcı aslan) 1289
edā	(A.) e.	ödeme, yerine getirme 868
edeb	(A.) d. e.	edep, terbiye, haya 151 (ilm-i e.) 151
ed-	bk e.	etmek -en 218, 906
ednā	(A.) e.	pek alçak, çok aşığı 1211
efkār	(A.) e. e.	düşünceler -ı sîm ü 'asced 1268 -ı (iy.) 211
eflāk	(A.) e.	semalar, felekler, gökler -e 780, 1013
eger	(F.) e.	eğer 248, 571, 1112, 1132, 1188
egin	sırt, arka e. e.	-üme 34 -inde 1186
egri	eğri e.	952

eḥad	(A.) tek, bir e. 78
Eḥad	(A.) Allah E. 78
ehl	(A.) sahip, malik; kabiliyetli, usta e. 301, 457, 853 e. -i bezm 892, 893 e. -i cefā 325 e. -i cenān 318 e. -i derd 196, 354 e. -dil 610, 1032, 1306, 1320 e. -i dünyā 628, 631 e. -i gūş 559 e. -i Ḥaḫ 495, 1191, 1227 e. -i ḫal 423 e. -i ḫuzūr 700 e. -i 'ışk 265, 266, 352, 931 e. -i islām 478 e. -i 'izzet 354, 456, 456, 459, 460, 461 e. -i kibr 368 e. -i menāhī 80 e. -i meclis 486 e. -i şoḫbet 264 e. -i sūrūr 1112 e. -i ṭama' 778 e. -i 'ucb 359, 378 e. -i zeng 307 e. -ile 295 e. -i (akk.) 778 e. -in 560 e. -i (iy.) 40, 462 e. -ine 484, 484, 664, 781, 781, 1146 e. -inde 458
ehlullāh	(A.) veli, evliya e. -dan 504, 504
ejder	(F.) büyük yılan e. -dür 509
ek-	ekmek e. -señ 775 e. -se 601
ekin	ekin, tohum e. 777
eksil-	eksilmek e. -eydi 1112
eksük	eksik; kusur, hata

	e.	815	
	e. -in	1322, 1322	
	e. -i	385, 385	
eksül-	bk.	eksilmek	
	e. -i	başla-	450
el	el		
	e.	530, 1122	
	e. aç-	1180	
	e. arkasın yire қо-		401
	e. götür-	425	
	e. uzat-	570	
	e. vir-	173, 262	
	e. yu-	1222	
	e. -dür	304	
	e. -i (akk.)	689	
	e. -e	79, 142, 663, 691	
	e. -e düş-	705	
	e. -e getir-	914, 989	
	e. -de	285	
	e. -deki	887	
	e. -den	619, 674	
	e. -den çıkarma-	1020	
	e. -den çık-	869	
	e. -den koma-	274	
	e. -üm	998	
	e. -üme	34	
	e. -üñ	90, 683, 1171	
	e. -üñe	522, 1167	
	e. -üñde	953	
	e. -üñden	327, 709, 1029	
	e. -üñ-ile	429	
	e. -in	336, 336	
	e. -ini	1255	
	e. -ine	693, 706, 765, 920	
	e. -inde	754, 967	
el	el, halk		
	e. -leri	325	
el-amān	(A.)	aman, medet, merhamet!	
	e.	709, 709	
elçi	elçi		
	e.	688	
	e. -nüñ	690	
ele-	elemek		
	e. -r	907	
	e.	914	
	e. -ler-idi	142	

el-ḥaḳ	(A.) hakikaten, doğrusu e. 163
elif	(A.) elif harfi e. gibi ol- 1208
em	ilâç, çare e. 533, 534 e. bul- 117, 665 e. um- 40
emām	(A.) ön taraf, ileri taraf e. 1062
emān	(A.) söz, yemin e. ('ahd ü e.) 709
emek	emek e. 1163
emīn	(A.) emin, emniyetli, korkusuz e. eyle- 222 e. ol- 60
emīr	(A.) hükümdar, bey, sultan e. 131 e. -idi 345 e. -i mülk-baḥş 397 e. -i naẓm 1290, 1290 e. -i pāk-dīn (Hz. Ebubekir) 84 e. -i şīr-dil (Hz. Ali) 87
emr	(A.) emir, buyruk; iş e. -ile 5, 5 e. eyle- 946 e. it- 217, 767 e. -i bedī' 159 e. -i ġarīb 236 e. -i 767 e. -e 604 e. -üñ-ile 4 e. -üñle 55 e. -inde 385
emzıklü	süt emen d. -dür 663
enāniyyet	(A.) benlik e. 363
enbiyā	(A.) peygamberler e. 42 e. (faḥr-ı enbiyā) 42

	e. -ya	46
encüm	(A.) yıldızlar	
	e.	134
	e. -i dürr	135
endîşe	(F.) düşünce; vesvese, kaygı, gam	
	e.	774
	e. kı-ı	887
Ene'l-Hak	"Ben Tanrıyım" anlamında, Hallac-ı Mansur'un söylediği bir söz	
	E.	1191
enfäs	(A.) nefesler	
	e.	186
	e. -ı	877
engiz	(F.) karıştırıcı, karıştıran	
	e. -idi	245
envär	(A.) nurlar, ışıklar	
	e.	6, 6
	e. -a	475
	e. -ı	1264
enver	(A.)	
	e. -i	1264
er	er, adam, kişi, yiğit	
1207	e.	130, 175, 175, 253, 332, 421, 523, 563, 564, 594, 617, 697, 1106,
	e. -e	1080
	e. -i ('ışık e.)	961
er	erken, er	
	e.	175
eri-	erimek	
	e.	961
erit-	eritmek	
	e. -ür	1150
	e. -se	897
erväh	(A.) ruhlar, canlar	
	e. -ı	926
erzen	(F.) darı	
	e. -dür	439
esäs	(A.) temel, asıl	
	e. -ı	112, 198

esbāb	(A.) sebepler e. -ını 943 e. -ına 872
esed	(A.) arslan e. 292
Esed	(A. ö. a.) Esed E. 292
esen	esen, sağ, sağ salim e. (sağ esen) 1183 e. kıl- 300 e. ol- 379
eser	(A.) eser, kitap; iz, işaret e. 155, 186, 187, 187, 192, 752, 752, 1315, 1316 e. -le 188 e. -dür 190, 1314
eşir	(A.) kâinatı dolduran tartısız, elâstikî, akıcı, hafif bir cisim e. (eşref-i çarh-ı e.) 1266 e. (mişl-i e.) 1266
eski	eski e. 103
esrār	(A.) sırlar e. -dur 837, 837
es-selām	(A.) selām e. vir- 480
eş	eş, arkadaş e. -üm 80
eş'ār	(A.) şiirler e. -ıdı 152
eşk	(F.) göz yaşı e. -i çeşm 250 e. -i (iy.) 227 e. -in 360 e. -ini 249, 517, 960
eşkāl	(A.) biçimler, suretler e. -den 1147
eşk-bār (F.)	gözyaşı, yağdıran, çok ağlayan e. 227
eşref	(A.) en şerefli

	e. -i çarh-ı eşir	1266
et-	etmek e. 207, 301, 407, 455, 540, 753, 1256 e. -miş-iken 556	
et	et e. (bir dilim et pāresi) 220	
etrāf	(A.) etraf, çevre e. -in 642	
ev	ev, yurt e. -üfī 112 e. -den 185 e. -i (sin evi) 94 e. -i 193 e. -in (dil e.) 1150 e. -in (şirk e.) 209 e. -ini (āhīret e.)96 e. -inde (āhīret e.) 259	
ev-	ivmek, acele etmek e. -üfī 112	
evbāş	(F.) ayak takımı, terbiyesiz e. -a 598	
evc	(A.) tepe, doruk e. -inde 21	
ev-ednā	(A.ib.) ondan daha az e. 70	
evkāt	(A.) zamanlar, çağlar e. -i huzūr 877 e. -i 877 e. -in 186	
evlād	(A.) evlāt, çocuk e. -uifī 200	
evsāf	(A.) vasıflar, sıfatlar e. 211 e. -i behīmī 395	
evvel	(A.) önce, evvel e. 118, 412, 725, 850, 938, 958, 1143, 1186 e. -den 1187 e. -i 866, 866	
evvelā	(A.) ilk önce, birinci olarak	

	e.	84, 91, 183, 207, 1163, 1240
ey	ey!	
	e.	348, 564
ey	iyilik, iyi	
	e.	595, 595
	e. -lere	600
	e. -lerdi	647
eyer	eyer, at eyeri	
	e.	564
eyi	iyi	
	e.	790
ey (i)t-	söylemek	
	e. -ür	978
	e. -di	770
	e.	595
	e. -eler	187
	e. -dür-idi	535, 790
	e. -ürlerdi	635
eyle-	eylemek, etmek, yapmak	
	n'eylersin	323, 1117
	n'eylesün	388, 577
	e. -r	107, 429, 461, 560, 570, 656, 664, 904, 999, 1082, 1175
	e. -miş	319, 320, 320, 765, 1026, 1026
	e. -mişdür	430
	e. -mişlerdür	1254
	e. -düm	201, 201, 420, 937, 937, 1124, 1201, 1201
	e. -düñ	5, 6, 6, 7, 7, 8, 8, 10, 10, 36, 52, 426, 515, 584, 611, 611, 1050, 1050, 1054, 1054, 1194, 1194, 1250, 1252
	e. -di	66, 66, 258, 258, 333, 334, 336, 358, 377, 377, 400, 425, 475, 475, 476, 476, 501, 510, 585, 633, 714, 714, 729, 810, 925, 975, 975, 1120, 1120, 1184, 1281
	e. -diler	69, 1017
	e. -yeyin	1179
	e. -gil	107, 859, 870, 870, 1099, 1099
	e.	37, 44, 122, 170, 187, 209, 265, 306, 348, 395, 396, 417, 430, 431, 442, 484, 505, 510, 560, 562, 568, 593, 616, 626, 800, 811, 857, 870, 874, 882, 905, 941, 945, 951, 952, 1057, 1092, 1092, 1102, 1102, 1146, 1167, 1169, 1174, 1262, 1276, 1314
	e. -yem	855
	e. -yesin	1041
	e. -ye	222, 370, 557, 586, 1169, 1170, 1189
	e. -sün	1327, 1327
	e. -yelüm	278
	e. -señ	169, 169, 1062
	e. -se	406, 406, 970
	e. -seler	735
	e. -yüp	37, 175, 223, 287, 299, 401, 517, 925, 926, 926, 960, 990

e. -yince	462
e. -yen	15, 15, 16, 16, 1301
e. -yecek	1221
e. -dükçe	225
e. -dügine	946
e. -r-idüñ	77
e. -rdi	144, 145, 344, 367, 398, 525, 647, 827, 1006, 1109
e. -r-idi	228, 314, 526, 1031
e. -mişdi	341, 437, 603
e. -rseñ	1066
e. -rse	260, 1167, 1195
e. -me	90, 179, 179, 457, 748, 768, 1127, 1257
e. -mez	120, 120, 615
e. -mezseñ	107
e. -mek	190, 190
e. -meg-idi	618

eyle öyle (bk. öyle)
e. 951, 1102

eylet- eyletmek, yaptırmak
e. -ür 605

eylük iyilik (bk. eyülik, eyülük)
e. 601, 614, 623, 639, 657, 717
e. eyle- 568, 616
e. it- 567, 598, 616, 618, 657, 696, 710
e. -ile 753, 753
e. durur 623, 640
e. -di 647
e. -e 599, 626, 641, 667
e. -de 942
e. -dedür 942
e. -den 647
e. -üm 657
e. -i 640
e. -ler 566
e. -süz 656

eyü iyi
e. 333, 572, 600, 624, 624, 659, 667, 887, 942
e. -dür 568
e. -ye 568
e. -sin 567
e. -ler 305, 305, 567, 572, 573, 619
e. -ler eyüsi 567
e. -lerle 811
e. -lerüñ 623
e. -lere 291
e. -lerde 655
e. -lerden 563, 599

eyülik iyilik

	e.	620
eyülük	iyilik	
	e.	662, 943
eyyām	(A.)	günler, zaman
	e. -ı	415
ez-	ezmek	
	e. -en	1047
ezrāk	(A.)	mavi
	e. -ı	1265

F

fahır	(A.) övünme, şeref f. eyle- 77 f. -i enbiyâ (Hz. Muhammed) 42 f. -ı 42 f. -ısın 51
fâka	(A.) fakirlik, yoksulluk f. 523, 832
fakîr	(A.) fakir, aciz f. 725 f. düş- 725 f. -i 381 f. -e 480
fakîrû'l-hâl	yoksul, muhtaç f. 844
fakr	(A.) fakirlik, yoksulluk f. 577 f. -ıla 77, 523, 844 f. -a 819
fânî	(A.) geçici f. -dür 613 f. -ye 615, 615 f. -de 1307
fâriğ	(A.) vazgeçmiş, çekilmiş; rahat, asude f. 520, 520, 521
fâris	(A.) binici, at binicisi f. -i 172
Fârisî	(A.) Farsça, Acemce F. 172
farğ	(A.) başın tepesi, tepe, üst f. 1063 f. -ına 571 f. -ında 47, 49
fârûk	(A.) Hz. Ömer; haklıyı haksızdan ayıran F. -dur (Hzret-i F.) 85 f. -dur 85
farz	(A.) sayma, kabul etme, tahmin etme; yapılması şart olan dinî emirler e. 864, 864 f. eyle- 1262

	f. it-	1263
	f. -i 'ayn	864
	f. -dur	863
farzā	(A.)	farz edelim ki, tutalım ki
	f.	39, 1104
faşd	(A.)	kan alma
	f. it-	585
faşl	(A.)	ayrılma, uzaklaşma; bölüm
	f.	1117, 1117
fayide	(A.)	fayda, kâr, kazanç
	f.	38
	f. (ne f.)	1144
	f. eyle-	1082
fāzıl	(A.)	iyilik, fazilet, erdem
	f.	294
fazla	(A.)	artan, ziyade
	f. -sı	758
feh̄m	(A.)	anlama, anlayış
	f. eyle-	1314
felek	(A.)	gökyüzü, sema
	f. -den	547, 560, 560, 1297
	f. -ler	35
	f. -lere	1205
	f. -lerden	346
felsefe	(A.)	hikmet, marifet
	f.	1060
fem	(A.)	ağız
	f. -inde	687
fen	(A.)	ilim, marifet
	f. (taḥsīl-i f.)	1050
fenā	(A.)	yok olma, yokluk
	f.	785, 796, 1186
	f. ol-	796
	f. -dan (dār-ı f.)	1239
fenn	(A.)	sanat
	f. -i şî'r	1296
fer	(F.)	kuvvet, iktidar
	f.	358, 578, 1025

ferāmūş	(F.) unutmama, hatırdan çıkma f. eyle- 1062
ferd	(A.) tek, yalnız, eşsiz f. 1144
ferīd	(A.) tek, eşsiz, eşi olmayan f. -i 'aşr 1295
ferište	(F.) melek f. -ler 664
ferruh-baht	(F.) talihli, kutlu f. -ıdı 465
Ferruh-baht	(F. ö. a.) Ferruh-baht (erkek adı) F. 465
ferş	(A.) yeryüzü f. -üñ 46
feryād	(F.) sızlanma, şikâyet; yaygara, gürültü f. it- 232 f. kıl- 722 f. -ımuş 1025
ferzend(F.)	oğul, çocuk f. -isin 50
feşâhat	(A.) güzel ve açık konuşma, söz söyleme yeteneği f. 1294
feth	(A.) üstün işareti f. -ı du'ā 730
fevk	(A.) kaçırma, geçirme f. it- 867
feyz	(A.) feyiz, bolluk; ilim, irfan f. 216 f. -ı rūh 1280 f. -ı rūhānī 1280 f. -uñ 32
fezā	(A.) geniş ova, yer, alan f. 1136 f. -sından 1036
fiğān	(F.) bağırp çağırma, inleme f. it- 177

fıkr	(A.) fikir, düşünce f. eyle- 187 f. -i dakık 1267 f. -i Hakk 1096 f. -i zülfi 1024 f. -e (âb-ı f.) 150 f. -e tal- 517 f. -ler eyle- 525 f. -üm 151 f. -üfi 1054 f. -i (iy.) 643, 621, 921, 1108
fi'1	(A.) iş, amel, hareket f. -ine 312
fi'l-cümle	(A.) nihayette, sonunda f. 888
fırār	(A.) kaçma, savuşma f. kı1- 862
Fir'avn	(A.) Hz. Musa ile mücadele eden Mısır hükümdarı F. -ı 358
fırdevs	(A.) cennet f. -i ('uşşak-ı f.) 1279
Fırdevsî	(F. ö. a.) "Şehname" yazarı Fırdevsî F. 1279
fitne	(A.) fitne, belâ, ara bozma, karışıklık f. 741 f. -i âhir-zamân 412 f. -y-idi 737 f. -ye 925 f. -si 1019
furşat	(A.) uygun zaman, kaçırılmayacak vakit f. -ın bekle- 538
fülân	(A.) filân f. 1110
fürüg	(F.) ışık, nur, parlaklık f. 521

G

ġāfil	(A.) gafil, gaflette bulunan ġ. 1135 ġ. ol- 267, 392, 906, 918, 1017 ġ.-lerüñ 99
ġaflet	(A.) gafillik ġ. 1221
ġāh	(F.) ġāh, bazen, kimi zaman g. 12, 54, 54, 55, 151, 152, 153, 314, 314, 367, 929
ġāhī	(F.) ġāh, bazen (bk. geħi) g. 151, 367, 617, 617, 1015, 1054, 1055
ġālib	(A.) üstün gelen, yenen ġ. gel- 1087 ġ.-ün 51, 51 ġ.-isin 51
ġam	(A.) keder, tasa, kaygı, dert ġ. 125, 280, 597, 1090 ġ. (ne ġam [gam deġil] 1085 ġ. -yimek 125 ġ.-ı dilber 241 ġ. -dur 453 ġ. -a 418, 800 ġ.-da 850 ġ. -dan 124, 616, 699, 992 ġ.-um 1143 ġ. -fīla 28 ġ. -ı 643 ġ. -ın 832 ġ.ından 980
ġām	(F.) köy ġ. 420
ġam-ġīn	(F.) kederli, tasalı, hüzünlü ġ. 280

ġammāz	(A.) fitneci, iftira eden ġ. (ġamze-i ġ.) 1006
ġamnāk	(F.) ġamlı, kaygılı ġ. -ile (dil-i ġ.) 277
ġamze	(A.) süzgün bakış ġ.-i ġammāz 1006 ġ.-i ŧır-efġen 986 ġ. -si 245, 435 ġ. -sine 968
ġanī	(A.) zengin ġ. eyle- 398 ġ. -düm 725
Ġanī	(A.) Allah Ġ 431
ġanīm	(A.) ġanimet, kazanç ġ. 301
ġanīmet	(A.) ġanimet, kazanç ġ. -bil- 301
ġār	(A.) maġara ġ. (yār-ı ġ. [Hz. Ebubekir] 1092 ġ. -ı teng 590
ġarāz	(A.) maksat, niyet ġ. 724, 880, 1059
ġarb	(A.) güneşin battığı taraf, batı ġ. -a
ġarīb	(A.) kimsesiz, zavallı, ŧaşılacak, tuhaf ġ. 236, 236, 363, 363, 973
ġarġ	(A.) suya batma, batma, batırma ġ. ol- 983, 983 ġ. -ı ġünāh 118

ğarq-âb	(A. F.) suya batmış ğ. -ıla 983
ğarr	(A.) ğ. ol- 382
ğarūr	(A.) aldatan, aldatıcı ğ. 382
ğāşiye-dār	(A. F.) at uşağı, seyis ğ.-uñ durur 60
Gāve-veş	(F. ö. a.) Dahhak'ın zulmüne karşı halkı ayaklandıran meşhur demirci G. 835
ğavgā	(F.) kavga, dövüşme ğ.-yı cihān 1149
ğayb-bīn	(A. F.) gaybı gören, gizli olanları bilen ğ. 660
Ğaybī	(A. ö. a.) bk. Hātif-i Ğaybī Ğ 1113
ğāyet	(A.) gayet, çok fazla ğ. 82, 310, 636, 107 ğ. -de 530, 844
ğayr	(A.) başka, yabancı ğ. -la 410, 1098 ğ. -ı cins 1224 ğ. -ı Hākķ 1092 ğ. -a 659, 1145 ğ.-ında 1021
ğayrı	(A.) başka, yabancı ğ. 256, 503, 720, 870, 1061, 1116, 1218 ğ.-yı 1149 ğ. -ya 11228
ğazā	(A.) din uğruna yapılan savaş ğ. 471, 922

	ğ. it-	1118
	ğ. -dur	836, 11225
	ğ. -dan	1122
	ğ. -lardan	478, 478
ğazel	(A.)	ğazel, şiir
	ğ.	1244
Ğaznî	(A.)	Ğazneli bk. Şâh-ı Ğaznî
	Ğ (şâh-ı Ğ)	1118
gebr	(F.)	mecusî, ateşe tapan
	g.	432
gece		gece
	g.	132
geç		geç (vakit)
	g. kal-	1156
geç-		geçmek
	g. -ersin	26
	g. -er	101, 101, 111, 321, 1002, 1002, 1151, 1151, 1247, 1277
	g. -düm	448, 727
	g. -di	230, 316
	g. -diler	1239
	g.	95, 96, 178, 361, 361, 1038, 1214
	g. -e	185, 1220
	g. -üp	486, 511, 1185
	g. -ince	553
	g. -en	231
	g. -erdi	77, 671
	g. -miş-idi	651, 651
	g. -mez-iseñ	38
	g. -üpdür	1142
	g. -medüñ	1049, 1049
	g. -mege	616
geçil-		geçilmek
	g. -mezdi	1119
gedā	(F.)	dilenci, yoksul
	g. -ya	13
geh	(F.)	bazen
	g.	13, 25, 25, 26, 53, 53, 55, 151, 152, 152, 153, 285, 285, 346, 346, 504, 634, 634, 821, 841, 841, 1015, 1055, 1097, 1097, 1215
gehî	(F.)	bazen, arasıra (bk. gâhî)
	g.	152, 929

gelmek gelmek

- g. -ür 243, 593
g. -miş 1137
g. -di 230, 236, 237, 322, 491, 553, 688, 732, 798, 1029, 1087, 1122,
1142, 1181
g. 71, 90, 187, 204, 520, 833, 1133, 1156, 1169, 1222
g. -esin 811
g. -en 600, 1320
g. -ürse 111
g. -me 444
g. -memiş 294
g. -mez 391, 1086, 1287

genc

- (F.) hazine, define
g. 598, 598
g. -i nazm 1326
g. -iken 95
g. -e 1243
g. -inde 509
g. -inüñ 1077, 1077

genc

- genç
g. -iken 95

Gence

- (F. ö. a.) bk. Nizâmî Gence
G. 1244

gencine(F.)

- hazine
g. -sini 62

gendüm

- (F.) buğday
g. -e 736

ger

- (F.) eğer
g. 18, 18, 104, 104, 113, 113, 350, 359, 365, 448, 449, 464, 575, 614,
699, 699, 700, 700, 742, 787, 856, 912, 912, 913, 951, 1012, 1039,
1041, 1066, 1157, 1172, 1183, 1186, 1195, 1272, 1274, 1315, 1315

ger-

- germek
g. -üp (gögsin g.) 441

gerçe

- (F.) bk. gerçi

gerçi

- (F.) her ne kadar
g. 63, 65, 252, 386, 452, 672, 844, 959, 1087, 1107, 1242, 1309, 1313,
1316

gerd

- (F.) toz, toprak
g. -idi 342

gerden-bend

- (F.) boyun bağı
g. -idi 1005

gerdün (F.)	felek, dünya ğ. -ı dün 184
gerek	gerek g. 130, 192, 192, 332, 863, 1069, 1069, 1124, 1269 g. -dür 193, 888, 1189
gerek-	gerekmek g. -sin 584 g. it- 893
geşt	(F.) gezme, dolaşma g. 549 g. it- 579 g. kıl- 726 g. -i 617
getür-	getirmek g. -em 989 g. -di 499 g. -dük 685, 691, 914, 914 g. -mez 1196 g. -mek 864
gevher	(F.) cevher g. 802, 1250 g. -i mevzün 410 g. -i nazm 926 g. -ler 590, 929
gevher-baş	(F.) cevher olan g. -ını 755:
gey-	giymek g. -ersün 1265 g. 717 g. -dügi 161, 170 g. -miş-idi 144 g. -ebilürseñ 717
geydür-	giydirmek g. 170
gez-	gezmek g. -üp 1096
gezdür-	gezdirmek g. -e 1075
ğıda	(A.) insanı besleyen şeyler ğ. 1238

ğill	(A.) gizli kin ve garez, düşmanlık ğ. 334, 716 ğ. -ıla 207
ğilmān	(A.) cenneteki genç erkekler ğ. 1158
ğinā	(A.) zenginlik, bolluk; bıkınlık, usanç ğ. 785 ğ. -y-ıla 726 ğ. -nuñ 784
ğışş	(A.) karışıklık, hile ğ. -dan 207, 334 ğ. -ından 573
ğıtā	(A.) örtü, perde ğ. 90, 1109
Ġıyās	(A. ö. a.) Ġıyās Ġ. 1284
ğıyāse'l-müstağīsine'l-ğıyās	(A. i.) yardım dileyenlerin yardımcısı ğ. 1284
gibi	gibi (bk. bigi) g. 17, 71, 73, 97, 129, 130, 130, 150, 157, 158, 180, 254, 286, 294, 297, 311, 319, 321, 336, 337, 384, 412, 415, 415, 433, 465, 467, 499, 524, 524, 525, 525, 547, 573, 580, 587, 605, 608, 648, 648, 691, 764, 802, 831, 859, 892, 918, 956, 961, 982, 983, 1008, 1020, 1028, 1028, 1029, 1031, 1080, 1108, 1121, 1121, 1188, 1188, 1208, 1233, 1236, 1248, 1248, 1269, 1269, 1270, 1270, 1277, 1292 g. -dür 1022, 1022
gic	geç g. -e 141
gice	gece g. 102, 139, 141, 264, 839, 977, 1025, 1202 g. -dür 140, 140 g. -nüñ 138 g. -yi 14 g. -ye 133 g. -ñ 66, 77 g. -sini 1185 g. -ler 141, 915

	g. -lerde	80, 644
gil	(F.) balçık g. 273 g. -lerin 424	
gil-zâr	(F.) çamurlu yer, bataklık g. 975	
gir-	girmek g. -di 590, 706, 846 g. -sem 240 g. -elüm 205 g. -en 1215, 1215 g. -mekle 60	
girçek	gerçek g. 202	
gird-âb (F.)	girdap, anafor, burgaç g. -i hûşk 1212	
girû	geri, sonra g. 516, 934	
git-	gitmek; yok olmak, ortadan kalkmak g. -er 299, 395, 487, 623, 683, 1036 g. -di 236, 300, 405, 474, 798, 973, 1056, 1279 g. -diler 1308 g. -mişdür 1303 g. 444 g. -esin 659, 1170 g. -e 186, 498 g. -üp 188 g. -en 706 g. -erdi 224 g. -erse 200 g. -diyse 375 g. -mişdi 1192 g. -meyeydüm 118 g. -miye-y-idi 698 g. -melü 327	
giyâh	(F.) bitki, ot g. 118 g. -i gülşen 1089	
gizle-	gizlemek g. -rdi 721	
gonce	(F.) gonca, tomurcuk ğ. 413	

ğonce-veş	(F.) gonca gibi ğ. 875, 1033
göç	göçmek g. -er 111 g. -diler 1239 g. 734 g. -e 185 g. -mege 112
göger-	morarmak g. -miş-idi 147
gögercinlik	güvercinlik g. 103 g. durur 103
gögüs	gögüs g. -(gs) in ger- 441
gök	gök, sema g. (g)e 711 g. -de 912 g. -den 422
gön	gön, deri g. -ün 606
gönül	gönül, kalp g. 148, 339, 449, 456, 460, 484, 520, 541, 562, 565, 811, 876, 876, 1021, 1021, 1035, 1094, 1152, 1190, 1260 g. -de 211, 459 g. -den 122 g. -(ñl)üm 35, 419, 881 g. -(ñl)ümün 920 g. -(ñl)üme 154 g. (ñl)ün 208 g. -(ñl)ündeki 1182 g. -(ñl)i 293, 293, 307, 340, 529, 1113 g. -(ñl)ini 120, 377 g. -(ñl)ine 335, 335 g. -(ñl)ümüz 689, 952 g. -ler 455, 840
gör-	görmek g. -ür 590 g. -düm 421, 728, 1034 g. -dün 237 g. -di 236, 373, 376, 390, 425, 477, 487, 498, 499, 509, 550, 554, 580, 585, 589, 592, 610, 621, 636, 650, 653, 702, 704, 763, 1010, 1084, 1088, 1130, 1137, 1141 g. -diler 1202 g. -eyin 288

g. 72, 74, 100, 339, 589, 614, 624, 993, 1042, 1177
g. -esin 482
g. -elüm 688, 998
g. -üñ 928
g. -señ 624
g. -e 1178
g. -se 57, 224, 226, 414, 755, 1018, 1224
g. -üp 441, 660, 712
g. -icek 87, 510, 581, 909
g. -en 414, 823, 890
g. -enüñ 927
g. -enler 171
g. -dügüñ 88
g. -dügüñe 887
g. -dügi 974
g. -emezsin 1188
g. -me 1032
g. -medi 59
g. -memiş 281, 311
g. -memişdi 412, 536
g. -mesün 1134
g. -meñüz 481
g. -mek 483
g. mege 971

göre göre, bakılırsa
g. 72, 175, 775, 782

görin- görünmek (bk. görün)
g. -ür 631
g. -e 87
g. -ürdi 545, 1096

görün- görünmek (bk. görin-)
g. -ür 801, 962
g. -mez 1218
g. -ür-idi 247

göster- göstermek
g. -ür 1178
g. -di 324
g. 1179

götür- götürmek, kaldırmak
g. -di 425
g. 1221

göyin- yanmak
g. -(yn)ür 782

göz göz
g. 157, 530, 603
g. yum-(ölmek) 634
g. -üñ 88

g. -e 219, 962
g. -de 157, 271
g. -ümüñ 300
g. -ümde 304
g. -üñ 1048
g. -üñi 1222
g. -üñe 801
g. -i 293, 684, 741
g. -ini 925
g. -in 22, 163, 319, 554, 797, 908, 962
g. -ine 90, 1096
g. -inde 1109
g. -lerin 968

ğulüvv (A.) taşkınlık, aşkınlık
ğ. -i 'ışk 878

ğunc (A.) naz, cilve, eda
ğ. u dilâl 932

gür (F.) mezar, kabir
g. 1042, 1042

gurür (A.) kibir, kendini beğenme
ğ. 382

guşsa (A.) keder, kaygı
ğ. 125
ğ. çek- 1085

güş (F.) kulak; dinleme, işitme
g. 136, 201, 559
g. eyle- 201
g. it- 559
g. -a 323, 784
g. -ına 649

güşe (F.) köşe, bucak
g. dut- 1133
g. -de 323, 728, 784
g. -emde 149
g. -sinden 507

güşe-gır (F.) bir köşeye çekilen
g. ol- 621, 677

güşmāl (F.) yola getirme
g. eyle- 344

güş-vār (F.) küpe

- g. 136, 1223
- gūy** (F.) söz
g. (gūft ü g.) 772, 1111
g. ur- 772
- gūyā** (F.) söyleyen, konuşan; sanki
g. 36, 36, 36, 101, 137, 224, 311, 578, 760
g. durur (būlbūl-i g.) 36
- gūyiyā** (F.) (bk. gūyā)
g. 409, 486, 536, 756
- gūç** gūç, kuvvet; zor, eziyet; iş, meşguliyet
g. it- 736
g. gör- 281
g. -ūñ (işūñ g.) 1156
g. -i (iş g.) 546, 618, 1200
g. -i yet- 618
g. -leri (işleri g.) 762
- gūft** (F.) dedi, söyledi
g. ü gūy (dedikodu) 772, 1111
- gūfte** (F.) söz
g. -i şīrīn 697
- gūl** (F.) gül
g. 26, 71, 71, 166, 247, 273, 275, 451, 499, 522, 524, 525, 691, 764, 822, 852, 875, 922, 1028, 1033, 1033
g. şuyı 213
g. -i (būy-ı gül-i ‘irfān) 1152
g. -den 413, 1312
g. -e 249
g. -i 738
g. -ler 1310
g. -lerin 424
- gūl-** gūlmek
g. -er 1311
g. -dūñ 73
g. 71, 875, 1033
g. -e 208, 1166
g. -ici 1047
g. -ücū 1199
- gūl-āb** (F.) gül suyu
g. 275, 1312
- gūl-çehre** (F.) gül çehreli
g. -de 451
- gūldūr-gūldürmek**

	g. -ür	663
	g. -üben	110
gül-gün	(F.) gül renkli	
	g.	1044
güy	(F.) bir çeşit oyun topu	
	g.	258
gülinç	gülinç	
	g. ol-	376
gülistân	(F.) gül bahçesi, gülşen	
	g. -ı Tabâri'	1036
	g. -da	937
gül-nâr (F.)	nar çiçeği	
	g. -ımı	52
gül-sitân	(F.) gülşen (bk. gülistan)	
	g. -ı	572
gül-şeker	(F.) gül tatlısı	
	g.	522, 1167
gülşen	(F.) gül bahçesi	
	g.	17, 875
	g. -i nazm	934
	g. -i pür-hâr-ı 'âlem	1151
	g. -üñ	1089
	g. -de	145, 1309
gül-zâr (F.)	gül bahçesi	
	g.	975
gün	gün (zaman); güneş, gündüz	
	g.	38, 57, 57, 73, 75, 110, 229, 253, 314, 331, 351, 389, 415, 415, 415, 416, 450, 452, 485, 497, 527, 547, 579, 648, 680, 681, 723, 727, 745, 763, 770, 792, 846, 869, 907, 972, 978, 992, 993, 998, 1010, 1024, 1043, 1061, 1110, 1118, 1236, 1302, 1311
	g. -üñ	553
	g. -i (akk.)	906
	g. -de	956
günâh	(F.) günah, suç	
	g.	118
	g. -umu	37
	g. -umdan	38
gündüz gündüz		
	g.	264, 839, 1025
	g. -i	133
	g. -in (ins.)	80

	g. -ini 1185
	g. -üñ (iy.) 66, 77
güneh	(F.) (bk. günah)
	g. -dür 179
gürg-veş	(F.) kurt gibi, canavar gibi
	g. 330
güşäd	(F.) açma, açılma
	g. 1115, 1115
güzel	güzel
	g. 161, 530, 985
	g. -dür 163
güzer	(F.) geçme, geçiş
	g. eyle- 395
	g. it- 299, 487
	g. kıl- 1036
güzer-geh	(F.) geçilen yer, geçit
	g. -den 862
güzide	(F.) seçkin, seçilmiş
	g. 833
güzin	(F.) seçilmiş, seçkin
	g. 163, 567, 908

H

hā	ha (ح) harfi h. 1209
hā	(F.) o h. 492
ḥāb	(F.) uyku h. -ından 511
ḥāb-ālūde	(F.) uykulu, uyku basmış h. -sin 414, 414
hābb	(A.) tohum, çekirdek h. -ı misk 213
hābbe	(A.) tane, kabarcık h. hābbe 96 h. -si 817
Hābeş	(A. y. a.) Habeşistan H -den
hābīb	(A.) dost, sevgili h. -ine
hābl	(A.) ip, urgan h. -i 'ışk 1253
hābs	(A.) hapis, alıkoymama h. ol- 1270
hācc	(A.) hac ibadeti; teveccüh, yönelme h. eyle- 870, 870
ḥāce	(F.) hoca, efendi h. 402, 627, 813, 1077 H. Ahmedī 1293 H. Bahāeddin 1076 H. Hāfız 1283 H. -i 'İsmet 1284 H. Kemāl 1274 H. Nizāmī 1244 H. Senāyī 1242
hācet	(A.) dilek, istek

	h.	849
	h. -üñ	724, 849
hacm	(A.)	bir cismin kapsadığı boşluk
	h. -ile	156
H. ʿacū	(F.)	H. ʿacū-yı Kirmânî
	H.	1277
hadd	(A.)	yetki, değer
	h. -üm değil	1236
hadis	(A.)	haber, kıssa, söz
	h.	238, 238
hadisât	(A.)	hadiseler
	h.	1212
hâfiz	(A.)	koruyan, saklayan
	h.	1283
Hâfiz	(A. ö. a.)	İranlı şair Hafız
	H. (H. ʿace H)	1283
hâfi	(A.)	gizli, saklı
	h.	1300
Hâfi	(A. ö. a.)	Şair Hâfi
	H.	1300
Hâfi	(A. ö. a.)	(bk. Bişr-i Hâfi)
	H.	495, 508
Hak (Hakk)	(A.)	Allah, Hak
	H	45, 66, 76, 76, 83, 329, 330, 331, 335, 358, 358, 388, 479, 495, 516, 516, 519, 530, 571, 641, 641, 734, 810, 810, 847, 847, 863, 863, 950, 1079, 1098, 1102, 1104, 1109, 1152, 1155, 1168, 1170, 1170, 1177, 1177, 1191, 1191, 1194, 1228, 1301, 1305, 1327
	H -ıla	1096
	H -ıdı	1192
	H -ı (gen.)	74, 88, 1067, 1092, 1116, 1155, 1228
	H -a	195, 347, 425, 513, 637, 820, 820, 834, 947, 1146, 1228
	H -da	566, 1152, 1168
	H -dan	303, 528, 715, 1082, 1145, 1282, 1283
hak (hakk)	(A.)	hak
	h.	202, 557, 1228

h. -uñ 1278
h. -ı (akk.) 528
h. -ın 777
h. -ma 790
h. -uñda 54
h. -ında 343, 658, 681, 1217
h. -ı (iy.) 528, 1067
h. -içün 83, 83, 176, 1128, 1250
h. -ı-y-içün 41, 41, 88

hāk

(F.) toprak
h. 19, 229, 240, 407, 907, 1028, 1047, 1263, 1266, 1270, 1292, 1292, 1312, 1312
h. rengi 527
h. -ile 188, 1120
h. -ile yek it- 129
h. -ile yek-sān it- 109
h. -i cism 94
h. -i hākīr 348
h. -i pāy 244
h. -i pāy-ı yār 1013
h. -i rāh 461, 483, 555, 812
h. -i reh-i Üsküp 1235
h. -i (akk.) 473, 555, 812, 1120
h. -e šal- 1019
h. -üm 982
h. -ini 990
h. -inden 318
h. -ler 907

hāk (hakk)

(A.) kazıma, kazınma
h. eyle- 768
h. it- 1171

hākī

(F.) topraktan, toprağa ait
h. 473, 1230
h. -ye 218

hākīkat (Ar.)

hakikat
h. 1238

hākīkī

(A.) gerçek, hakikī
h. 1258
h. -yle 1253

hākīr

(A.) değersiz, adī
h. -i 348

hāl

(A.) hal, durum
h. 257, 700, 945, 981, 1010, 1232

	h. -i fakr	819
	h. -dür	423, 423
	h. -de	909
	h. -i	164, 493, 761
	h. -üñ	595, 793
	h. üñi	444, 820
	h. -in	610, 704, 803
	h. -ini	493, 510, 721, 945
	h. -ine	533, 761
hâl	(F.) ben, nokta	
	h.	844, 1090
hâl	(A.) annenin erkek kardeşi, dayı	
	h.	1090
halaş	(A.) kurtarma, kurtuluş	
	h. eyle-	1041
	h. ol-	573, 573
halef	(A.) birinin yerine geçen kimse	
	h.	666
hâlet	(A.) hâl, nitelik	
	h.	1184
half	(A.) art, arka	
	h.	1062
hâlî	(A.) تنها, boş	
	h.	164
hâlik	(A.) yaratıcı, var eden	
	h. -ı cān l	
Hâlika	(A.) Ey, Hâlik, ey Yaradan!	
	H.	31
Halil	(A.) (bk. Berâhîm-i Halil)	
	H.	1095
haliya	(A.) şimdi, şimdiden sonra	
	h.	1325
halk	(A.) yaratma, yaratılma	
	h. eyle-	5, 1017
	h. it-	906
	h. iden (Allah)	1105
	h. -dan	1093

halk	(A.) insanlar h. 487, 635, 683 h. -i 'âlem 18, 369, 539, 722, 1115 h. -i (akk.) 489 h. -a 303, 630, 683, 697 h. -a 303, 630, 683, 697 h. -dan 721, 1093, 1105 h. -i 146, 537, 539, 699 h. -muñ 1193 h. -ımı 537 h. -ına 14, 540, 886 h. -ından 833, 885
halka	(A.) halka, daire h. 572, 572
hall	(A.) çözme, çözüme h. -ile 542
Hallâc	(A. ö. a.) Hallâc-ı Mansûr (öl. 922) H -i 1202
halvet	(A.) yalnız kalma, tenhaya çekilme h. 209, 319 h. -i 745
halvet-güzîn	(A. F.) halveti seçen kimse h. 319
halvetî	(A.) Halvetiye tarikatinden olan kimse h. 745
halvet-sarây	(A. F.) halvet yeri h. 209
hâm	(F.) terbiye, tecrübe görmemiş h. 487, 488
hamâyil	(A.) muska, tılsım h. 926
hamd	(A.) hamt, şükür h. üñ-ile 36 h. -i 1301
Hamdî	(A. ö. a.) Hamdî H. 1301
hâme	(F.) kalem

	h. -sin	34
hāmīs	(A.) beşinci	
	h. (bāb-ı h.)	942
	h. -i	1244
hāml	(A.) isnat, atıf	
	h. kıl-	1146
	h. -yi	63
hāmle	(A.) hamle, saldırma	
	h. kıl-	1146
	h. -yi	63
hāmır	(A.) şarap	
	h. -ı ma'ārif	
	h. -ı ma'rifet	
	h. -uñ (gen.)	898
	h. -em (müdmin-i h.)	515
Hamza (A.)	Uhud Savaşı'nda şehit olan Hz. Hamza	
	H.	1084
hān	(F.) hükümdar	
	h.	682
	h. - cihān	678
	h. -umdur	682
	h. -uma	682
hān	(F.) yemek sofrası, sini	
	h. -ı a'dā	466
hānçer	(A.) hançer	
	h. -i hūnīn	585
hāndān (F.)	gülen, sevinçli	
	h. it-	764
	h. ol-	931
hānde	(F.) gülme, gülüş	
	h. -ler eyle-	145
hāne	(F.) ev	
	h. -i 'izzet	541
	h. -dür (bu h. [dünya])	861
	h. -den	518
	h. -eñden	1149
	h. -sin	816
hāne-kāh	(A.) tekke	

	h.	190
	h.	-uñda 23
hāne-sūz	(F.)	ev yakıcı
	h.	126
hanīn	(A.)	arzu, istek; feryat, inilti
	h.	54, 54, 649, 649
Hannān	(A.)	çok acıyan (Allah)
	H. -a	54
hār	(F.)	diken
	h.	1312
	h. -ıdı	577
	h. -ıla	578
	h. -a	852
	h. -dan	576
	h. -suz	578
h̄ār	(F.)	hor, hakir
	h.	149, 559, 576
	h. -ıdı	495, 578, 578, 814
harāb	(A.)	yıkık, viran
	h. it-	95
harāb-ābād	(F.)	harabe
	h. -dan	1197
harābāt	(F.)	meyhaneler
	h. -ıdı	496, 496
harāc	(A.)	vergi, haraç
	h.	789
haram	(A.)	haram, yasak
	h	936
harb	(A.)	harp, savaş
	h. kıı-	1086
harc	(A.)	sarf, gider
	h. it-	1052
harf	(A.)	harf
	h. -i hā	1209
	h. -dür	361, 786
	h. -inde	47, 194

ḥar-gāh	(F.) büyük çadır, otak ḥ. -a 1122
ḥārḥār	(F.) üzüntü, sıkıntı ḥ. 576
ḥarīf	(A.) arkadaş, dost ḥ. 124, 418
ḥarīf	(A.) sonbahar ḥ. 124
ḥār-keṣ (F.)	yoksulluktan evine çalı çırpı taşıyan; ḥ. 576, 598
ḥār-pūṣt	(F.) diken sırtlı, diken taşıyan; kirpi ḥ. (pür ḥ.) 579 ḥ. (miṣl-i ḥ.) 579
ḥār-zār (F.)	dikenlik, çalılık ḥ. 421
ḥas	(F.) çerçöp, ot kırıntısı ḥ. 902
ḥās	(A.) halis, özel ḥ. 306 ḥ. -ıla 306, 306
ḥasen	(A.) güzel ḥ. 1276, 1276
ḥāṣıl	(A.) ortaya çıkan, oluşan; ürün, kazanç ḥ. 1147 ḥ. ol- 777 ḥ. -um 856, 856
ḥasīs	(A.) cimri, pinti ḥ. -üñ 105
ḥaṣlet	(A.) huy, tabiat, mizaç ḥ. -i düşmen 378
ḥaṣr	(A.) musus kılma, kılınma ḥ. eyle- 1254
ḥāṣṣa	(A.) bir şeye mahsus olan hâl, özellik ḥ. 42
ḥasta	(F.) hasta ḥ. 737, 840, 1010, 1012, 1012

	h. -lar	533
h̄asta-h̄āl	(F.) hasta h̄ālī h.	1010
h̄āšā	(A.) Allah korusun h.	498
h̄āšāk	(F.) çöp, yonga h. -e h. -de	902 498
h̄aşr	(A.) kıyamet h. -e dek	39
h̄aṭ	(A.) yeni çıkmış bıyık ve sakal h.	164, 418
h̄aṭā	(A.) yanlış h.	988
h̄ātem-dest	(A. F.) mühür sahibi h. -i gevher-bāş	755
h̄aṭır	(A.) zihin, fikir, gönül h. h. -uñ h. -a h. -dan h. -ı h. -ın h. -ına h. -ınuñ	1150 208 1196, 1320 768 320, 324, 324 604 767 526
h̄ātif	(A.) seslenici, çağırıcı h. -i gaybī	1113
h̄atm	(A.) bitirme, sona erdirme; mühürleme h. h. eyle- h. it-	1326, 1327 1327 1257, 1326
h̄avādis(A.)	haberler, söylentiler h. -den	197
h̄avāş	(A.) hassalar, keyfiyetler; muhterem, saygın olanlar h.	355, 355
h̄ayāl	(A.) hayal h. h. -ile	1096 1274

	h. ol-	1009
	h. kıl-	1009
ḥayāt	(A.)	dirilik, canlılık
	h.	900, 1000
	h. (āb-i ḥ)	900
	h. -i (āb-i ḥ. -i sermedī)	902
ḥayf	(A.)	yazık, eyvah!
	h. ol-	1220
ḥayfā	(A.)	yazık ki
	h. kim	1318
ḥayl	(A.)	atlı sürüsü, askerler
	h. -i kirān	374
	h. -ini	1088
ḥayli	(F.)	çok, epeyce
	h.	316, 712, 731
ḥayme	(A.)	çadır
	h. -i ' özl	178
ḥayr	(A.)	hayırlı, iyi
	h. -ıla	332, 1293, 1324
ḥayrān (A.)		çok tutkun
	h.	1007
	h. ol-	1007
ḥayret	(A.)	şaşıma, şaşırma
	h. -üñ	20, 1248
	h. -de	173
ḥayvān (A.)		canlılık, dirilik; hayvan
	h. -a (çeşme-i ḥ.)	686
	h. -a	686
ḥazar	(A.)	barış ve güven
	h. -da	634
ḥāzim	(A.)	akıllı, ihtiyatlı
	h.	715
ḥazīne	(A.)	hazine
	h.	349
ḥazīne-dār	(A.F.)	hazine koruyucusu
	h. -ısm	349

h�azret	(A.) saygı unvanı; huzur, makam; yeşillik H -i C�ami� (Molla C�ami) 1246 H -i F�ar�k (Hz. �mer) 85 H -i Mevl�-yı Rum (Mevl�na) 1241 H -i Rezz�k 1108 h. -den 1181 h. -i 1244 h. -ine 516 h. -�fide 1255
h�zz	(A.) sevin�, mutluluk h. it- 949
hele	hele! (isteklendirme bildiren �nlem) f. 614
helv�	(A.) helva h. 521, 535 h. -yı ter 535
hem	(F.) hem, hemde h. 61, 293, 293, 532, 1091, 1091, 1210, 1253
hem�n	(F.) hemen, o anda h. 974, 974
hem-dem	(F.) arkadaş, dost h. 124, 290, 322, 340, 411, 782, 828, 1093 h. -�n 872 h. -i (iy.) 992, 1027, 1027
hem�n	(F.) sadece, yalnızca, tek başına h. 315, 315, 586, 586, 866, 866, 1219, 1219
hem-nefes	(F. A.) arkadaş, dost h. 302, 838
hem-r�h	(F.) yol arkadaşı h. 61
hem-ş�bet	(F. A.) arkadaş, konuşan h. 291
hem-t�	(F.) benzer, denk h. 532
hem-t�r (F.)	ok atmada aynı seviyede olan h. 760
hep	hep, daima

	h.	376
her	(F.)	her
	h.	7, 8, 8, 30, 38, 38, 41, 41, 50, 51, 81, 103, 108, 109, 145, 146, 148, 148, 159, 160, 193, 194, 214, 221, 245, 252, 255, 255, 262, 331, 332, 351, 366, 401, 408, 415, 434, 450, 458, 459, 497, 542, 542, 546, 568, 573, 618, 623, 624, 625, 645, 647, 656, 665, 675, 720, 739, 757, 758, 771, 778, 790, 826, 827, 828, 841, 863, 879, 905, 906, 912, 930, 939, 957, 977, 987, 991, 997, 1013, 1014, 1024, 1043, 1045, 1074, 1089, 1090, 1091, 1104, 1117, 1140, 1142, 1229, 1237, 1251, 1280, 1307, 1312, 1326
her-dem	(F.)	her zaman, daima
	h.	30, 321, 366, 546, 1005, 1045, 1178
hergiz	(F.)	asla, kat'iyen
	h.	558, 558, 619
herkes	(F.)	herkes
	h. -e	31
hevā	(A.)	heva, istek, arzu
	h. -y-ıla	95
	h. -y-ıdı	309
	h. -yı (akk.)	357, 1036
	h. -dan	816, 1156
	h. -sı	21
	h. -larla	1247
hevāyī	(A.)	nefsine düşkün, ciddî şeylerle ilgisiz
	h. -si	104
heves	(A.)	gelip geçici istek
	h. -den	95
hey		hey!
	h.	552, 1017
hezār	(F.)	bin
	h.	464
hezārān	(F.)	binlerce
	h.	1, 1042, 1280
ḥıdmet	(F.)	hizmet
	ḥ. -inden	603
ḥınnā	(A.)	kına
	ḥ. yak	927
ḥırām	(F.)	yürüme, dolaşma
	ḥ. kıl-	936

hırka	(A.) giysi, hırka h. 238, 848 h. -sı 524
hırka-püş	(A. F.) hırka giyen, fakir, derviş h. 23, 283
hürmen (F.)	harman h. -i hüsün 439
hürs	(A.) sonu gelmeyen arzu, istek h. 309, 1156
hışm-bîn	(F.) hışımlı, öfkeli h. ol- 1098
Hıta	(A. ö. a.) Kuzey Çin H. 987, 988 H. -dan 701, 1003
hıta	(A.) memleket, ülke h. -ı der-bend 604 h. -ı mağrib 366
Hızır	(A. ö. a.) Hızır aleyhisselâm H. 900
hicâz	(A.) Türk müziğindeki hicaz makamı h. 827, 827
hicr	(A.) ayrılık h. -fiden 54
hiç	(F.) hiç h. 339, 362, 559, 615, 676, 677, 708, 830, 885, 1134, 1200, 1282, 1299, 1309, 1318, 1319
hikmet	(A.) hakîmlik h. 1053, 1293
hilâl	(A.) yeni Ay h. 452, 452 h. -i 1302
Hilâlî	(A. ö. a.) Hilâlî H. 1302
hile	(A.) hile, aldatma h. 629 h. it- 1045

h�le-b�z	(A. F.) hileci, oyuncu h. 629
h�lm	(A.) yumuŖaklık, yavaŖlık h. -d�r 86, 86
himmet	(A.) gayret, çabalama h. -ile 845 h. ehli 781, 781 h. eyle- 905 h. it- 393, 666, 779, 781, 1066, 1165, 1278 h. -i '�l� 1158 h. -i (iy.) 1109 h. -inde 342
Hind	(A. �. a.) Hint, Hindistan H. 741 H. -e 132
Hind�	(A. �. a.) Hintli H. 741
h�red	(F.) akıl, us h. 957
hiŖ�b	(A.) hesap, ceza, g�nah h. (r�z-ı h.) 653 h. -in 524
hiŖ�r	(A.) kale, bent h. 605, 605 h. -in 614
hiŖmet	(A.) hizmet h. 274 h. eyle- 882 h. it- 632 h. -e bel bağla- 285 h. -de 269, 426 h. -de bulun- 274 h. -in 460
h�d-n�m�	(F.) g�steriŖe meraklı olan h. 391
hor	(F.) ehemmiyetsiz, değersiz h. 56, 1032, 1032
hoŖ	(F.) g�zel, iyi, tatlı

	h.	17, 62, 182, 287, 303, 305, 312, 312, 410, 501, 689, 892, 948, 1125, 1181, 1190
hoş-dem	(F.)	iyi arkadaş
	h.	1020
Hoten	(F. ö. a.)	Hotem şehri
	H.	544
	H. -den	543
hū (Hū)	(A.)	hu; Allah
	h.	492, 492, 1154, 1154, 1154
hüb	(F.)	güzel, hoş, iyi
	h.	158, 165, 166, 166, 465, 561, 561, 665, 831, 871, 871
	h. -i bî-‘izzet	561
	h. -i zeyn	825
	h. -uñ	831, 1271
	h. -a	164
	h. -lar	25, 825
hubāb	(A.)	hava kabarcığı
	h.	816
hubb	(A.)	sevgi
	h. -i dünyā	1150
	h. -i İsmā‘īl	1097
hüb-rüy	(F.)	güzel yüzlü
	h.	831
hüb-ıarız	(F. A.)	güzel suretli
	h.	163
Hudā	(F. ö. a.)	Allah
	H.	61, 416, 946
	H. -yı mümkināt	4
hudāvend	(F.)	hâkim, hükümdar
	h.	406, 406
huld	(A.)	cennet
	h. -a (dār-ı h.)	1306
hulķ	(A.)	huy, tabiat
	h. (ma‘ den-i h.)	679
	h. -ıla	298, 422
	h. -ıdı	409, 409
	h. -i ḥāsen	1276
	h. -uñ	1298

	h. -1 (iy.)	822
	h. -ma	886
hulle	(A.) cennet elbisesi	
	h. -ye	846
hün	(F.) kan	
	h. -ıla	225
	h. -1 ' aşık	927
	h. -1 ' uşşāk	1001
	h. -1 (akk.)	1120, 1120
	h. -a	229
hünin	(F.) kanlı, kana bulanmış	
	h. -le (hançer-i h.)	585
hür	(F.) güneş	
	h. -ıdı	403
hürşid	(F.) güneş	
	h. -le	552
hurüş	(F.) coşma, çağltı	
	h.	892
hür-zād	(F.) huri gibi güzel, çok güzel	
	h.	968
hüşe	(F.) başak	
	h. -i pervin	136
huşk	(F.) kuru, soğuk	
	h.	580, 654, 1212
	h. -da	654
huşk-leb	(F.) dudacağı kurumuş, susamış	
	h.	580
huten	(F.)	
	h.	544
hüy	(F.) ahlâk, mizaç	
	h.	886
huzür	(A.) rahat	
	h. (ehl-i h.)	700
	h. -ıla	185
	h. -uñdur	877
	h. -1 (iy.)	644
	h. -unda	833

hüküm	(A.) hüküm, emir	
	h. -i Bū' Alī Sīnā	1057
	h. -i kaẓā	471, 1136
	h. -üñde	27
	h. -ini	791
hümā	(F.) devlet kuşu	
	h. -yı şer'	46
hürmet	(A.) saygı	
	h.	532
	h. -içün	1255
	h. it-	506, 539
	h. -i (akk.)	457
	h. -i (iy.)	457
hüsn	(A.) güzellik; güzel, hoş	
	h.	409, 417, 427
	h. -ile	933
	h. -idi	891
	h. -i bedī'	416
	h. -i hulk	298, 1323
	h. -i mücellā	169
	h. -i yūh	58
	h. -üñ (gen.)	58
	h. -ümde	439
	h. -üñ	426
	h. -üñ	426
	h. -i	387, 830
	h. -inüñ	545, 548, 822, 1019
	h. -ine	437, 532, 830, 891, 926, 1007
	h. -inden	437

Hüsrev (F. ö. a.) Farsça şiirler yazan Hüsrev (1253-1325)
H. durur 1245

hüsrev (F.) padişah, sultan
h. durur 1245
h. -i kīn-dār 466
h. -i mül-i Rey 669

I

inan-	inanmak 1. -mazsañi 449, 614
ır-	ayrılmak, uzaklaşmak 1. -madum 479
ırag	uzak, ırak 1. ol- 884 1. düş- 316 1. -a 68
ısıt-	ısıtmak 1. -ınca 1317
ışk	(A.) aşk ‘1. 22, 224, 239, 263, 263, 353, 765, 878, 878, 879, 879, 955, 956, 957, 958, 961, 962, 966, 979, 979 ‘1. -ıla 240, 251, 251, 252, 252, 744, 954, 976, 984, 1001, 1014, 1017, 1026, 1195 ‘1. -dur 243, 262, 954, 963, 1001, 1015, 1016 ‘1. -uñ (ehl-i ‘ı) 24, 265, 266, 352, 931, 938 ‘1. -ı (akk.) 295 ‘1. -a 255, 476, 1201, 1253 ‘1. -dan 1017 ‘1. -umdan 237 ‘1. -uñ 24 ‘1. -uñ-ıla 29 ‘1. -uñda 23, 854 ‘1. -inuñ 1034 ‘1. -ımı 235 ‘1. -suz 262
ışk-bāz	(A. F.) aşkla oynayan, yalandan âşık görünen ‘1. 953
ıñāb	(A.) sözü uzatma 1. -dan 178
itr	(A.) güzel koku ‘1. 996 ‘1. -a 500 ‘1. -ı 1240
ıyş	(A.) yaşama, yaşayış; zevk ve sefa ‘1. 1030, 1030, 1031, 1031

İ

i	iy, ey! i. 300
ibādāt	(A.) ibadetler i. -ı hākikī 1253
‘ibādet (A.)	kulluk görevini yerine getirme, tapma ‘i. 841 ‘i. -de 841
iblīs	(A.) şeytan i. -i ādem-rūy 1070
İbn-i ‘Āmir	(A. ö. a.) İbn-i Āmir i. 1023
‘ibret	(A.) ibret, ders ‘i. 856 ‘i. gözün aç- 797 ‘i. -üñ 1035
iç	iç i. -üm 638, 638 i. -ine 590, 687, 1215 i. inde 145, 155, 158, 210, 318, 713, 985, 1004, 1070, 1203 i. -indeki 413
iç-	içmek i. -er 723 i. -er (and i.) 75 i. 773 i. -elüm 685 i. -dügi 813, 900 i. -medin 1230 i. -mezdi 619 i. -mez-idi 1018
içerü	içeri i. 71
içre	içinde, içre i. 345, 345, 390, 408, 415, 421, 455, 471, 477, 491, 501, 572, 575, 605, 628, 934, 979, 1018, 1263
içün	için (edat) g. 293, 329, 358, 1127 i. -dür 1317
idin-	edinmek i. -di 919

	i. -dük	1206
	i. -miş	310, 543
	i.	640, 747, 865, 871, 945, 1155
	i. -me	380, 1226
ihsân	(A.) iyilik, lütuf	
	i.	409
	i. -ı	366
	i. -ını	179
ihtiyâr	(A.) seçme, seçilme; katlanma gücü	
	i. it-	745
	i. -ı kalma-	232, 492
iḥvân	(A.) samimî, candan dostlar	
	i. -ı (bezm-i i. -ı vefâ)	1304
ikbâl	(A.) ikbal, saadet, mutluluk	
	i. -ini	115
ikdâm	(A.) gayret ve sebatla çalışma	
	i. eyle-	1194, 1194
iken	iken	
	i.	237
iki	iki	
	i.	88, 110, 157, 182, 304, 304, 684, 741, 815, 930, 1140, 1143, 1259
	i. (bir sözün i. itme-)	217
	i. päre it-	53
	i. -dür	182
	i. -si	1137
	i. -sin	925
iksîr	(A.) iksir	
	i. -i mihr	990
	i. -ine	1073
il	el, memleket; başkası, yabancı	
	i.	376
	i. -e	142
	i. -üfiden	327
	i. -lerüf	77
İlah	(A.) Allah, Tanrı	
	İ.	1180
İlahî	(A.) Allah'ım!, Allah ile ilgili	
	İ.	44, 1060, 1077, 1077, 1247
	İ. -dür	1059
ile	ile (edat)	
	i.	81, 142, 373, 373, 497, 572, 639, 867, 1067, 1252

ilerü	ileri i. 752, 752, 862
ilet-	iletmek, götürmek i. -ürsin 1183
iley	ön, karşı i. -inde 755
ilkā	(A.) bırakma, bırakılma i. it- 1249 i. -yı 'inān 181
illā	(A.) mutlaka, ille i. 355, 880
'illet	(A.) hastalık 'i. 586
'ilm	(A.) ilim 'i. 645, 1049 'i. -ile 1250 'i. -i ahlāk 151 'i. -edeb 151 'i. -üñ 1165 'i. -idür 1174
ilt-	(bk. iletmek) i. -üp 14
īmā	(A.) işaretle anlatma ī. 152
'imād	(A.) direk, sütun 'i. 1275
i' māl	(A.) yapma, yapılma i. kı- 1128
Īmām	(A.) Īmam-ı Gazalî Ī. 1063 Ī. -uñ 1066
imām	(A.) imam i. -ı 1272
Īmāmī	(A. ö. a.) Īmāmî Ī. 1272
īmān	(A.) inanma ī. 866, 866

	İ. ıla 1327
	İ. -uña 865
‘imāret(A.)	umran, bayındır; fakirlere yemek verilen yer ‘i. eyle-611, 611
imdi	imdi, şimdi i. 140, 187, 857, 918, 954
imtiḥān(A.)	deneme, sınama i. -ıdı 1102
in-	inmek i. -düñ 422 i. -di 471, 1122 i. 1213
inā	(A.) kap kaçak i. 1001
‘inān	(A.) dizgin ‘i. (ilḳā-yı ‘i.) 181
‘ināyet (A.)	inayet, lütuf ‘i. ḳıl- 41
incel-	incelmek i. -di 452
incelt-	inceltmek i. -üben 119
incin-	incinmek, gücenmek, kırılmak i.-di 678 i. -üp 447, 491, 731
incit-	incitmek, kırmak, gücendirmek i. -mişdi 148 i. -memiş 790
iñen	çok, gayet i. 174, 236, 391 i. -de 156
iñlet-	inletmek i. -den 325 i. -dürdi 308 i. -medi 119, 119
ins	(A.) insan i. -ile 16

inşāf	(A.) insaf, merhamet i. it- 121
insānī	(A.) insanla ilgili, insana ait i. (nefs-i i.) 1065
inşā	(A.) nesir, düz yazı i. 152, 1274
ir	er, erken i. -den 141
ir-	ermek, erişmek, ulaşmak i. -em 834 i. -er 175, 667, 808, 913, 1214 i. -di 253, 472, 505, 592, 596, 649, 701, 713, 847, 1089, 1125 i. 800, 800 i. -esin 1081, 1081, 1116 i. -e 185, 1000 i. -se 645, 718, 1212 i. -üp 471, 1101 i. -icek 116, 868, 1069 i. -ince 1225 i. -en 386 i. -dügi 903 i. -dügin 328 i. -dügine 715 i. -erseñ 1081 i. -emez 897 i. -mezse 39 i. -mese 32 i. -mesün 784 i. -mek 176 i. -mege 781
Īrān	(F.) Īran Ī. 383, 386
Īrān-şāh	(F.) Īran şahı Ī. 383
i' rāz	(A.) yüz çevirme i. eyle- 320
İrem	(A. ö. a.) İrem bahçesi Ī. (bāğ-ı Ī.) 834
irfān	(A.) irfan, bilme, anlama i. -ı 1152

irgir-	(bk. irgürmek) i. -di 519
irgür-	eriştirmek, kavuşturmak i. -güriser 1153 i. -gür 177 i. -gürürdi 842 i. -gürmiş-idim 284 i. -gürmişdi 645
iriş-	erişmek, ulaşmak, kavuşmak i. -ür 126, 598, 998, 1136, 1184, 1318 i. -di 481, 1113 i. -sün 323 i. -e 113, 1165, 1165 i. -seler 829 i. -icek 1213 i. -mez 1214 i. -mese 216 i. -eydüfi 905, 1072
irişdür -	eriştirmek, kavuşturmak i. -e 781
irşad	(A.) doğru yolu gösterme, uyarma i. 195 i. -ı 1114
irür-	eriştirmek, ulaştırmak i. -ür 172
İşar	(A.) dökme, serpmeye, bağışlama İ. it- 823
İřfendiyär	(F. ö. a.) İşfendiyar İ. -ı rüy-ten 670
İşkender	(ö. a.) Makedonya kralı İşkender İ. 901 İ. -e 116, 610
İşlâm	(A.) İşlâm İ. 1078 İ. -a 478 İ. -ı hağikî 1258
İşm	(A.) isim, ad i. -i 1208
İşma' il (A.)	Hız. İşmail İ. 1097 İ. -ini 1097

İşmet	(A. ö. a.) Hoca İşmet 'İ. (H̄āce-i İ.) 1284
ista'ārāt	(A.) istiareler i. 160
istād	(F.) alma, alış i. (dād ü istād eyle-) 8
iste-	istemek i. -rem 912 i. -rsin 909 i. -r 223, 585, 847, 892 i. -düm 255 i. -di 1177 i. 462, 1061, 1091, 1232 i. -señ 575 i. -se 646 i. -yüp 910 i. -yen 256 i. -r-idi 148, 528 i. -rdi 1178 i. -r-iseñ 200, 365, 464, 541, 668, 795, 795 i. -rseñ 361, 520, 540, 595, 951, 1126, 1155, 1228 i. -yeydi 742 i. -mez 68 i. -me 115
istidrāk	(A.) yetişme, erişme, nail olma i. it- 1182
iş	iş i. 72, 204, 332, 392, 494, 494, 514, 639, 710, 1261 i. -le 1163 i. -e 138, 715, 811 i. -de 8 i. -üm 80, 81, 152, 515 i. -üñ 1094, 1156 i. -üñde 1091 i. -i 99, 125, 138, 252, 263, 295, 546, 618, 642, 647, 647, 798, 955, 984, 1005, 1200 i. -ini 446 i. -leri 762 i. -ydi 252
iş'ār	(A.) haber verme, bildirme i. -ıdı 152
işbu	işte bu i. 724, 727, 728, 1249, 1251, 1287, 1326
işit-	işitmek, duymak

	i. -di	257
	i. -düfi	803
	i. -dük	493
	i.	72, 446
	i. -e	222, 232
	i. -en	204
	i. -enler	710
	i. -medüm	514
işle-	işlemek, etmek	
	i. -düfi	73, 73
	i. -mek	1163
	i. -meksüz	1164
‘işret	(A.) içki içme	
	‘i. -içün	874
	‘i. -i	1020, 1020
işti‘âl	(A.) yanma, alevlenme	
	i.	626
iştigâl	(A.) meşgul olma	
	i. it-	626
‘işve	(A.) eda, naz	
	‘i.	932
it	köpek, it	
	i. -lerin	1139
it-	etmek	
	i. -erem	444
	i. -erin	736
	i. -ersin	12, 53, 442
	i. -er	24, 35, 42, 54, 55, 63, 232, 232, 271, 273, 351, 373, 381, 381, 429, 446, 456, 656, 766, 767, 778, 924, 928, 929, 929, 949, 958, 1015, 1134, 1203, 1207, 1207, 1231, 1265
	i. -erüz	1320
	i. -düm	639
	i. -düfi	9, 35, 52, 557, 657, 710, 1052
	i. -di	121, 133, 137, 314, 329, 329, 338, 472, 473, 506, 519, 537, 539, 539, 588, 678, 707, 712, 745, 805, 901, 924, 1095, 1118, 1118, 1177, 1243
	i. -diler	804
	i. -mişdür	295
	i. -iser	129, 570, 635
	i. -eyin	787
	i. -sün	78
	i. -em	575, 1236, 1236
	i. -eyin	787
	i. -sün	78
	i. -em	575, 1236, 1236

i. -e	121, 177, 192, 332, 471, 497, 585, 648, 650, 654, 892, 892, 893, 921, 922, 1100, 1105, 1168, 1258, 1326, 1326
i. -elüm	689, 689, 1263
i. -eler	559, 1322, 1323, 1324, 1324
i. -se	217, 228, 436, 468
i. -üp	231, 235, 254, 344, 360, 374, 424, 454, 464, 470, 487, 549, 552, 564, 609, 614, 626, 704, 711, 717, 750, 805, 894, 928, 972, 1010, 1020, 1028, 1043, 1047, 1121, 1141, 1171, 1173, 1182, 1190, 1208, 1252, 1265, 1271, 1308, 1322
i. -üben	44, 116, 155, 747, 764
i. -ıcek	299, 593, 958
i. -ince	1056
i. -erek	177
i. -en	204, 219, 455, 531, 598, 632, 665, 924, 949, 1015, 1105, 1189, 1214, 1246
i. -endür	906
i. -derdüm	153, 1011
i. -der-idi	147, 387, 1180
i. -derdi	87, 229, 441, 549, 579, 634, 645, 675, 720, 791, 823, 970, 972, 1193
i. -derlerdi	829
i. -deyidüñ	1073
i. -mişdi	146, 764
i. -miş-idi	295
i. -mişdür	167
i. -miş-iken	76
i. -erseñ	753, 801
i. -ersek	1287
i. -me	339, 515, 867, 886, 1030, 1035, 1180, 1278
i. -mede	943, 943
i. -meden	814
i. -mek	193, 385, 1009, 1045
i. -mege	203, 375
i. -mekde	673
i. -mekden	683
i. -mekdedür	940, 940
i. -mekdi	642
i. -memiş	280, 280
i. -meyesin	181, 181
i. -meye	95, 203, 885, 1033
i. -meyeler	819
i. -meyüp	801
i. -mez	106, 217, 736, 1123, 1157, 1276
i. -mezdi	488

i'tikād (A.) inanma, inanış
i. 343, 343, 940

itmām (A.) tamlama
i. it- 1322

iy ey!
i. 1, 2, 4, 45, 45, 46, 47, 65, 112, 121, 154, 204, 243, 262, 264, 288, 291, 300, 304, 313, 326, 339, 356, 379, 380, 382, 390, 443, 456,

484, 512, 540, 541, 556, 562, 571, 595, 601, 658, 666, 681, 708,
746, 770, 778, 802, 811, 831, 847, 852, 857, 859, 874, 953, 954,
961, 978, 992, 1010, 1035, 1064, 1070, 1075, 1089, 1101, 1110,
1110, 1125, 1131, 1146, 1148, 1152, 1190, 1219, 1222, 1232, 1260,
1270, 1288

‘iyâdet (A.)	ziyaret, hatır sorma
‘i. -de	841
iz	iz
i. -in	375
i. -ine	619
i. -üñ	55
iz‘ân	(A.) itaat, boyun eğme, kabul
i.	1066
‘izâr	(A.) yanak
‘i. -ı	1292
‘îzârî	(A. ö. a.) Mevlânâ İzarî
‘î.	1292
izle-	izlemek, takip etmek
i. -diler	375
‘izz	(A.) yücelik, ululuk, kıymet, ikram, izzet
‘i.	462, 481, 484, 484
‘i. et-	540
‘i. -in	481
‘izzet	(A.) izzet, değer, kıymet, hürmet, ikram
‘i.	456, 456, 458, 459, 460, 460, 460, 461, 461, 483, 484, 519, 519, 520, 522, 540, 557, 557, 560, 1032
‘i. -le	532
‘i. eyle-	557, 560
‘i. it-	519, 522, 557
‘i. -üñ (gen.)	941
‘i. -e	941
‘i. -de	541
‘i. -üñ (iy.)	941
‘i. -i	458
‘i. -süz	494, 494
‘izzet-güş	(A. F.) izzete kulak veren
‘i.	559

K

ķabā	(A.) ũste giyilen elbise, kaftan ķ. 170, 796, 1186
ķaba	bũyũk, iri, kalın, kaba ķ 170
ķa'be	(A. ũ. a.) Kābe K. 1095 K. -i maksũd 176 K. -de 210
ķābe ķavseyñ	(A.) iki yay boyu (mec. Hz. Muhammed'in Allah'a yaklaşması) ķ. 69
ķābil	(A.) mũmkũn, uygun olan ķ. 10, 162
ķābiliyyet	(A.) anlama, anlayış ķ. 498, 637
ķabl	(A.) ũn, ũnce ķ. 1063
ķable	(A.) kable, sığınak, barınak ķ. -i 'uşşak 826
ķabũl	(A.) kabul ķ. 265 ķ. eyle- 265, 1066 ķ. it- 1123 ķ. ķıl- 1066
ķabz	(A.) kapanma, tutulma, sıkılma ķ. u bast 1111, 1111
ķaç	ķaç ķ. (bir ķaç) 1139
ķaç-	ķaçmak ķ. -dı 703 ķ. -arken 390 ķ. -dumsa 1142 ķ. -mağa 587
ķaçan	nasıl, ne zaman ķ. 98, 828

kaçur-	kaçırmak k. -duğı 317
kadar	(A.) kadar, denli k. 167, 333, 591, 639, 678, 735, 736, 743, 933, 982, 1009, 1119, 1168, 1187
kadd	(A.) boy k. -i (iy.) 130, 699, 803, 891
kadem	(A.) ayak k. 482, 482
kader	(A.) kader, talih k. 591
kadim	(A.) eski k. (yār-ı k.) 978, 978
kadr	(A.) değer, itibar k. ü kıymet 180 k. -i 'ulvī 1297 k. -inüñ 59 k. -ini 1095
Ƙadr	(A. ö. a.) Kadir Gecesi Ƙ. 66
kāf	(A.) kaf harfi k. -ı kuds 49 k. -dan 1209
Ƙāf	(A. ö. a.) Kaf dağı Ƙ. -ı kuds (sımürg-ı k) 49 Ƙ. -dan 1209
kafes	(A.) kafes k. -den 1230
kāfir	(A.) kâfir k. 836, 1088, 1126 k. -ile 1086 k. -le 478 k. -üñ 470, 1124 k. -e 358, 1229 k. -de 1121 k. -ler 1118 k. -lerüñ 52 k. -em 1195

kâfir	(A.) kâfir k. 142 k. (bâd-ı kâfir-ı ter) 144
kahır	(A.) çok üzülme, kederlenme k. it- 609, 1271
kağı-	kızmak, öfkelenmek k. -yup 684, 733, 1204
kaıl	(A.) söz, lâf k. (kıl ü k.) 1232 k. -e 10
kal-	kalmak k. -ur 702, 957, 1038, 1064, 1312, 1313, 1313 k. -duñ 65, 277, 1067 k. -dı 427, 558, 598, 818, 1285 k. -muş 994, 995 k. ısdur 624 k. -am 173 k. -a 359, 426, 1170 k. -sañ 1188 k. -ıcağ 1257 k. -an 1110, 1192 k. -anlar 23 k. -mış-ıdı 138, 138 k. -mazdı 531 k. -madum 854 k. -madı 451, 676, 809, 817, 835, 974 k. -mamış 992 k. -mayısar 873 k. -mağıl 432 k. -maya 1156 k. -mayalar 1321 k. -mayup 232, 492 k. -mamağ 1189
kal'	(A.) koparma, sökme, yerinden çıkarma k. -a 469
kal' a-ten	(A.) ten kalesi, vücut, beden k. 469
kaldur- kaldırmak	k. -ur 555 k. -up 502 k. -an 357
kalem	(A.) kalem

	ķ.	79, 173
kām	(F.)	zevk, lezzet
	k.	404
	k. -ıla	1072
	k. -ı atlas	1199
	k. -da	850
ķamu		bütün, kamu, her, halk
	ķ.	13, 691, 742, 1084, 1224
	ķ. -ıla	975
	ķ. -a boya-	12
	ķ. -a dön (iki gözi ķ.)-	684
ķān	(F.)	maden ocağı
	k.	756
	k. -ı gevher	802
	k. -ları	1250
ķanā'at	(A.)	kısmete razı olma, fazlasını istememe
	ķ.	835, 837, 837, 854, 856, 944, 944
	ķ. ķıl-	778, 784
	ķ. -le	821, 838, 838
	ķ. -den	779, 779, 855, 857
ķan-bahā	(F.)	kan pahası, kan bedeli
	ķ.	742
ķand	(A.)	şeker
	ķ.	897, 897
ķanda		nerede
	ķ.	185, 228, 375, 387, 468, 840, 897, 973, 1279, 1303
	ķ. -dur	1285, 1297, 1297, 1299, 1299, 1302, 1302, 1305, 1305
	ķ. -sm	703
ķān-dest	(F.)	maden elli mec. cömert, yüce bereketli
	k. -idi	756
ķandīl	(A.)	kandil
	ķ.	475, 475
ķangı		hangi
	ķ.	398
	ķ. -sm	850
ķanı		hani, nerede
	ķ.	278, 709, 802, 1279, 1279, 1281, 1282, 1282, 1283, 1283, 1283, 1284, 1284, 1285, 1285, 1289, 1290, 1291, 1292, 1293, 1293, 1297, 1298, 1299, 1300, 1300, 1301, 1301, 1302, 1303, 1304, 1304, 1306

ķāni'	(A.) kanaat eden ķ. ol- 810, 836
ķānūn	(A.) kanun, kaide, kural ķ. -ımı 354
ķānūn	(A.) bir çalgı aleti ķ. -ımı 354
ķānūn u Őifā	(A. . a.) İbn-i Sina'nın bir eseri ķ. 1058
ķap-	ķapmak, tutmak, almak ķ. -an 898
ķapu	ķapı ķ. 612 ķ. -sıdur 230 ķ. -ların 75
ķār	(F.) ķār, kazanç ķ. 341, 503, 583, 599, 934, 973, 1155, 1187, 1187, 1220 ķ. -ıdı 839 ķ. -ı dīn 1155 ķ. -ı dur 1045 ķ. -ı 470, 503
ķar	ķar ķ. 321
ķara	ķara ķ. 115, 219, 363, 382, 646, 740 ķ. -dan (ađ u ķ. geç-) 1049 ķ. -sıdar (yūz ķ.) 80 ķ. -sın (yūzūn ķ.) 43
ķarār	(A.) karar, durma, rahat, huzur ķ. 957 ķ. (dār-ı ķ.) 862 ķ. dut- 957
ķarar-	ķararmak ķ. -ur 782
ķardeŐ	ķardeŐ ķ. -leri 804
ķār-ķāne	(F.) iş yeri, iş yapılan yer

	k. -fidür2	
ķarı-	ihiyarlamak, yaşlanmak ķ. -r 102	
ķarın	ķarın, iķ ķ. -ında 143	
ķār-sāz(F.)	üreten, yaratan (mec. Allah) k. 2	
ķarřu	ķarřı (edat) ķ. (afia ķ.) 670	
ķār-zār(F.)	cenk, savaş k. it- 470	
ķařd	(A.) niyet, bir işe girişme, kötü niyet ķ. eyle- (cānna ķ.) 585 ķ. it- 707, 804 ķ. ķıl- 370, 604, 650, 719 ķ. -ı 730	
ķāsım	(A.) ayıran, bölēn, kısmet veren ķ. -ı 1298	
ķāsımī (A. ö. a.)	Kasımī ķ. 1298	
ķařr	(A.) köşk, saray ķ. 611	
ķař	ķař ķ. -ı 435, 994, 1302 ķ. -ın gözin oynat- 163 ķ. -ma 924	
ķāřāne	(F.) köşk, saray k. -sin 920	
ķāřki	(F.) keşke k. 118	
ķat-	(A.) katmak, karıştırmak ķ. -dum 733	
ķatʿ	koparma, kesme ķ. it- 1308	
ķatʿā	(A.) asla, hiķbir vakit	

	ķ.	312	
ķatı		ķatı, sert, ķok, pek, iyice	
	ķ.	131, 164, 403, 491, 491, 683	
ķātib	(A.)	yazıcı, yazan	
	k. -i	162	
ķātibî	(A. ö. a.)	Tecnisat yazarı ķātibî	
	K.	162, 937	
	K. -nüñ	1233	
ķatıl	(A.)	öldürölmüş kimse	
	ķ. -i	742	
ķatıl	(A.)	öldürme	
	ķ. -ine	711	
ķatrān	(A.)	katran	
	ķ. -ı	1282	
ķatre	(A.)	damla	
	ķ.	137, 137, 273	
ķatrece (A.T.)		damla kadar, ķok az	
	ķ.	20	
ķatrelik (A. T.)		katrelik, damlalık	
	ķ.	1165	
ķavis	(A.)	yay, keman	
	ķ.	435	
ķavl	(A.)	söz	
	ķ. -ile	513, 1261, 1261	
	ķ. -in	1066	
	ķ. -i yalan (yalancı)	708	
	ķ. -ümi	559	
ķaya		kaya	
	ķ.	719	
ķayd	(A.)	zincir, pranga; bağlanma	
	ķ.	806, 1308	
ķāyide	(A.)	kaide, kural, nizam	
	ķ.	1144	
ķāyil	(A.)	razı olmuş, bıyun eğmiş	
	ķ. ol-	820, 820	

ķāyim	(A.) vaktini namaz kılmakla geķiren ķ. -i leyl 1166
ķazā	(A.) olacağı ezelden Allah tarafından belirlenmiş olayların meydana gelmesi; namaz borcunu ödeme ķ. (hük-m-i ķazā) 471 ķ. it- 471
ķebg	(F.) keklilik k. -ile 757
ķebg-reftār	(F.) keklilik yürüyüşlü k. -ıdı 434, 986
ķebg-veş	(F.) keklilik gibi k. 420
ķebüter-ķane	(F.) güvercinlik K. -dür 1046
ķecimli zırhlı	k. 701
ķeder	(A.) ķeder, gam; bulanıklık k. 122 k. -den 207
ķef	(F.) köpük k. 56, 56 k. -i 'ummān 754 k. -i 754
ķeh	(F.) samian k. 440
ķelām	(A.) söz, lâkırdı; Allah'ın birliğinden bahseden ilim k. 1055, 1055 k. -ile 1272
ķe'l-en'ām	(A.) hayvan gibi k. 625
ķelīm	(A.) muhatap, kendisine söz söylenen kişi k. 347
ķem	(F.) kötü, bozuk, fena; az, eksik; nasıl, ne şekilde k. 15, 563, 565, 830, 830 k. -leri 647
ķemāl	(A.) olgunluk k. 298, 1274
ķemāl	(A. ö. a.) Hoca Kemal

K. (H'āce K.) 1274

kemālāt (A.) bilgi ve ahlāk bakımından olgunluk
k. -uñ 78

kemān (F.) yay
k. 592
k. -inuñ 994
k. -ından 400

kemān-ķad (F.) boyu yay gibi olan
k. 846

kemer (F.) kemer, kayış, kuşak; tümsek, tepe
k. 563, 855, 855

kem-pāye (F.) derecesi aşağı, en değersiz
k. -si 59

kenār (F.) kenar, kıyı
k. -ında 100

kendi kendi, kendisi (bk. kendü)
k. 297, 372, 405, 517
k. -den 224

kendü kendi, kendisi (bk. kendi)
k. 92, 104, 105, 629, 952, 1327
k. -yi 377, 531
k. -ye 310, 338, 341, 371, 371
k. -ye gel- 236
k. -de 343
k. -den 224, 487, 651
k. -me 736
k. -ñi-ile 91
k. -ñi 765, 1008
k. -ñe 7, 301, 301, 871
k. -ñiden 91
k. -si 384, 402
k. -ler 701

kendüz kendi, kendisi
k. -i 133, 1192
k. -in 708
k. -ine 204
k. -inden 1025
k. -üñ 77
k. -üñi 950
k. -üñden 93

kerāmet (A.) kerem, bağış
k. 34

kerān (F.) kenar, uç, kıyı

	k.	374
kerim	(A.)	cömert, kerem sahibi
	k.	297
Kerim	(A.)	Allah
	K.	297
kerre	(A.)	defa, kez
	k.	213, 436
kes-	kesmek	
	k. -dük	1206
	k. -diler	1204
	k.	885
	k. -meyince	1105
kes	(F.)	kimse
	k. (hıc k.)	885
kesil-	kesilmek	
	k. -miş	1203
	k.	1133
keşret	(A.)	çokluk
	k. -ile	714
	k. -den	320
keşf	(A.)	bulma, öğrenme
	k. it-	140
Kevşer	(A. ö. a.)	Cennette bir suyun adı
	K.	1159
key	çok, gayet, pek	
	k.	91, 94, 131, 179, 210, 380, 403, 491, 523, 717, 740, 791, 867, 958, 976, 976, 1156, 1193
keyf	(A.)	nasıl, ne şekilde
	k.	830
keyfiyet	(A.)	nitelik, hâl
	k.	497
kez	kez, defa, sefer, kere	
	k.	480, 803, 803, 1151, 1265
kezin	(bk. kez)	
	k.	419, 419, 1269, 1277
kıl-	kılmak, etmek, yapmak	
	ķ. -ur	217, 217, 1173
	ķ. -dum	596, 726, 742, 853, 1197
	ķ. -duñ	31, 32, 512

ķ. -dı	136, 137, 154, 370, 474, 517, 604, 604, 608, 650, 694, 723, 792, 792, 1086, 1101
ķ. -dılar	711
ķ. -mış	908, 993, 993
ķ. -ayın	668
ķ.	41, 82, 92, 232, 300, 522, 541, 784, 786, 857, 859, 862, 872, 872, 883, 887, 915, 1036, 1064, 1094, 1128, 1146, 1146
ķ. -am	39, 79
ķ. -a	183, 360
ķ. -sun	936
ķ. -sañ	850
ķ. -sa	1006, 1009
ķ. -salar	827
ķ. -dıgıçün	405
ķ. -dıguñ	1128
ķ. -duğı	899, 1058
ķ. -duğından	722
ķ. -an	1192
ķ. -madın	184
ķ. -mış-ıdı	386, 679
ķ. -mışdı	479, 672, 674, 719
ķ. -aķalsañ	1188
ķ. -maz	28
ķ. -madı	809, 819
ķ. -masa	916
ķ. -ma	141, 454, 454, 583, 819, 883, 1128
ķ. -maya	1271
ķ. -mayalar	1321
ķ. -mayan	778
ķ. -mazsañ	858
ķ. -maya-y-ıdı	1187
ķ. -maķ	584
ķ. -mağa	180, 1066
ķ. -mamağa	620

ķılca kıl kadar, çok az
ķ. 400

ķır- kırmak, parçalamak, katletmek
ķ. -dı 1119
ķ. -dılar 1088
ķ. -mış 489
ķ. -dıguñ 1126

ķıřsa (A.) kıssa, rivayet
ķ. -yı 518
ķ. -lar 278

ķıř kış mevsimi

	ķ.	254
ķıřr	(A.)	kabuk
	ķ.	1065
	ķ. -ı	1081
ķry-		ķrymak
	ķ. -a (cānna ķ.)	719
ķryām	(A.)	ayakta durma, hizmet etme; kıyamet
	ķ. (rūz-ı ķ.)	426
	ķ. eyle-	426
ķrymet	(A.)	ķrymet, değer
	ķ.	180
	ķ. -i	158, 158
ķi	(F.)	ķi (bağlaç)
	k.	9, 29, 30, 39, 49, 82, 86, 111, 111, 114, 121, 130, 191, 193, 194, 202, 206, 208, 209, 226, 236, 253, 267, 267, 290, 300, 306, 329, 340, 408, 414, 427, 459, 475, 482, 505, 509, 570, 574, 586, 599, 617, 625, 628, 639, 648, 650, 697, 708, 715, 719, 728, 763, 773, 778, 780, 781, 819, 847, 873, 885, 888, 913, 921, 937, 941, 959, 960, 983, 994, 1000, 1014, 1027, 1033, 1044, 1088, 1089, 1091, 1095, 1100, 1101, 1118, 1123, 1125, 1151, 1154, 1159, 1165, 1166, 1173, 1198, 1199, 1201, 1208, 1229, 1250, 1258, 1262, 1268
ķibr	(A.)	būyūklūk taslama
	k.	432
	k. -idi (ehl-i k.)	368
	k. -i (akk.)	431, 431, 432, 437
	k. -ūñi	430
	k. -i (iy.)	437
ķiçi		ķiçūķ
	k. den (uludan k.)	1119
ķil	(A.)	sōz
	ķ. (ķ. ū ķāl)	1232
ķilīm	(F.)	ķilim
	k.	347
ķim		ķim (soru zamiri)
	k.	29, 30, 111, 111, 224, 226, 288, 332, 414, 570, 656, 780, 913, 1000, 1033, 1115, 1159, 1326
	k. -ūñ	120, 1090
	k. -i	119, 119
	k. -e	61, 121, 331, 645, 1212
	k. -de	569
	k. -in	308
ķim		ķi

k. 10, 29, 42, 61, 74, 79, 83, 97, 101, 117, 123, 128, 171, 211, 217, 228, 238, 241, 263, 275, 282, 291, 302, 304, 318, 325, 326, 340, 356, 361, 362, 364, 371, 373, 376, 387, 403, 409, 416, 419, 456, 468, 471, 474, 479, 484, 494, 494, 506, 511, 512, 513, 516, 529, 536, 567, 568, 569, 573, 580, 583, 584, 592, 603, 605, 605, 612, 621, 623, 624, 631, 635, 637, 651, 654, 655, 657, 672, 681, 710, 723, 725, 730, 761, 782, 793, 807, 817, 840, 842, 863, 879, 896, 901, 902, 921, 922, 951, 957, 980, 997, 1000, 1011, 1013, 1030, 1037, 1049, 1058, 1062, 1071, 1075, 1080, 1083, 1090, 1109, 1110, 1117, 1119, 1130, 1147, 1150, 1153, 1157, 1162, 1169, 1185, 1204, 1205, 1207, 1214, 1216, 1220, 1223, 1232, 1239, 1243, 1244, 1245, 1247, 1259, 1290, 1291, 1294, 1295, 1296, 1316, 1318

kemesne kimse (bk. kimsene)
k. -den 789

kimi kimi, bazı
k. 371, 624, 806, 806, 1012, 1193, 1193

kimisi kimisi, bazı
k. -ni 308

kimse kimse
k. 514, 555, 658, 743, 790, 988, 999, 1217
k. -nüñ 886
k. -de 971
k. -ler 1225

kimsene kimse (bk. kimesne)
k. 546, 917

Kīmyā (A. ö. a.) Gazali'nin Kimya-yı Saadet adlı eseri
K. -sında 1062

kīn (F.) kin, garaz
k. 280, 391

kīndār (F.) kin besleyen
k. 466

kiraḥ (F.) bir uzunluk ölçüsü
k. 547

kirān (F.) sert, katı
k. 374

kirm (F.) kurt
k. -e 852

kişi kişi, şahıs, insan
k. 256, 388, 523, 723
k. -nüñ 660
k. -den 498

	k. -lerdür	565
Kişmır (ö. a.)	Keşmir	
	K. de	244
kişt	(F.) tarla, ekin	
	k. -i bārān	
kişver-sitān	(F.) memleket, ũlke	
	k. 468, 468	
kitāb	(A.) kitap	
	k. 155	
	k. -uñ 1321	
ķo-	koymak, bırakmak (bk. koy-)	
	ķ. -rsın	1262
	ķ. -duñ	34
	ķ. -dı	405
	ķ. 71, 455, 1001, 1061	
	ķ. -sam	155
	ķ. -madı	607
	ķ. -mamış	752
	ķ. -mazsın	25
	ķ. -ma	210, 210, 274
	ķ. -rlardı	401
ķoç	koç	
	ķ. 1102	
ķol	kol; el	
	ķ. -uñda	12
	ķ. -ında	620, 727
	ķ. -ların	632
ķon-	konmak	
	ķ. -mışdur	112
	ķ. -an	103
	ķ. -anlar	112
	ķ. -arsa	111
	ķ. -madı	122
ķonukla-	ağırlamak, misafir etmek	
	ķ. -dı	582
ķop-	kopmak, ortaya çıkmak	
	ķ. -ar	779
	ķ. -dı	408, 543, 627, 1003
	ķ. -an	898
ķopar-	koparmak	

	ķ.	779
ķorku	korku	
	ķ.	1041
ķorkut-korkutmak		
	ķ. -ursafı	1196
ķoruĝ	koruk	
	ķ.	521
ķoş-	düzenlemek, tertip etmek	
	ķ. -dı	704, 920
ķoy-	koymak, bırakmak (bk. ķo-)	
	ķ. -asın	1081
	ķ. -a	186
	ķ. -an	1315
	ķ. -anlar	752
	ķ. -up	659, 1197
ķöhne	(F.) eski, eskimiş	
	k.	128, 575, 1046
ķösil-	uzanmak	
	k.	1133
ķöz	ķöz	
	k. -i	684
ķubur	okluk, sadak, tırkeş	
	ķ.	474
ķubür	(A.) mezarlar	
	ķ.	474
ķudret	(A.) güç, kuvvet; Allah'ın ezeli gücü	
	ķ. -ile	117
	ķ. -den	67
	ķ. -üñ	749, 870
ķuds	(A.) kutsallık, mübareklik	
	ķ. -sin	49, 49
ķudsı	(A.) kutsal	
	ķ. -ler	49
ķüf	(F.) baykuş	
	k.	677
ķufı	(A.) kilit, sürgü	

	ķ. -i dest	349
kūh	(F.) dağ	
	k. 321, 617, 855, 884	
	k. -a 440	
	k. -dan 377	
kuhl	(A.) göze çekilen sürme	
	k. 467	
kuhlī-serāy	(A. F.) süslü, gösterişli saray	
	k. 894	
kūj	(F.) alıç	
	k. 603	
ķul	ķul, kōle	
	ķ. 296, 344, 537	
	ķ. -a 183	
	ķ. -ı 406, 1241	
	ķ. -ı-y-ıdı 279	
	ķ. -ın 15	
	ķ. -ların 632	
	ķ. -larıydı 296	
ķulaķ	ķulak	
	ķ. -ın (cān ķ.) 1148	
	ķ. -umda 1198	
ķulzūm (A.)	deniz	
	ķ. 956	
ķumķum	kum kum diye ses çıkarma	
	ķ. 1269	
ķumrī	(A.) kumru	
	ķ. 1269	
ķumrī	(A. ö. a.) Sirāc-ı Kumrī	
	ķ. 1269	
kūr	(F.) kōr	
	k. -a 1178	
ķur'ān (A.)	Kur'an	
	ķ. 472	
ķurb	(A.) yakınlık	
	ķ. 1034, 1063	

ķurbān (A.)	kurban ķ. 1099 ķ. eyle- 1099, 1102 ķ. -1 1034
ķurrā	(A.) Kur'an'ı mükemmel okuyan hafızlar ķ. -dan 1049
ķurtar- kurtarmak	ķ. -a 1231
ķuru	kuru; boş ķ. 55, 1147 ķ. -sın 733
ķuŗūr	(A.) kōŗkler, kasırlar ķ. 1158
ķuŗūr	(A.) suç, kabahat ķ. eyle- 1158
ķuŗ	ķuŗ ķ. -1 ('ōmūr ķ.) 102
ķūt	(A.) azık, yiyecek ķ. -1 105 ķ. -1 dur 104, 104 ķ. -ına 105
ķuŗb	(A.) bir tarikatin bŷyŷġŷ ķ. -1 Hakk 1079
ķuŗb-vār	(A.) bir tarikatin ulusu gibi; dŷnyanın kutup noktaları gibi ķ. 346, 346
ķuvvet	(A.) gŷġ, kuvvet ķ. 221, 221, 302 ķ. -i ķalb 795 ķ. -i zahr 795
ķŷy	(F.) kōy k. 258, 258 k. -1 dil-dār 1068 k. -1 1031 k. -in 975 k. -ından 827
ķuzı	kuzu ķ. 1141, 1141
ķŷfr	(A.) Allah'a inanmamak

	k. -e	1194
	k. -den	85, 1195
	k. -den (kūfūr)	84
kūhsār (F.)	dağlık, dağ tepesi	
	k. -ı cihān	251
kūl	kūl	
	k.	52, 524
	k. -i	738
kūl (kūll)	(A.) hep, bütün, çok	
	k.	273, 525, 852
	k. -i 'ālem	146
kūnc	(F.) köşe, bucak	
	k. -i miḥnet	1026
	k. -inde	509
kūs-	küsmek, darılmak	
	k. -diler	1204
kūšte	(F.) öldürülmüş	
	k. -i bī-dār	991
küy-	beklemek, sabretmek, tahammül etmek	
	k. -dügi	161
	k. -mez	113

L

lā	(A.) lâ, hayır lā 880, 880 la. -dan 880
lā-bekâ (A.)	bekasız, geçici, fani l. -dur 115
lā-büd	(A.) lâzım, gerek l. -dür 1068
lafz	(A.) söz l. 488, 575
lahza	(A.) an, lâhza l. -da 771
lāl	(A.) dilsiz l. 216
la'l	(A.) dudak l. -i cān-bağş 534 l. -ine 829
lâle	(F.) lâle l. 549, 1029
lâle-hadd	(F.) lâle yanaklı l. -idi 384
lâle-rüy	(F.) lâle yüzü l. -i 549
lā-mekân	(A.) mekânsız, yersiz, mekân dışı l. -da 526
latîf	(A.) güzel, hoş l. 158, 663, 871, 871
lâyih	(A.) hatıra gelen l. 767
lâyık	(A.) lâyık, uygun, yaraşır l. 210, 406, 454, 1291 l. -dur 1290
lâzım	(A.) gerek l. 183
leb	(F.) dudak l. 580, 881

	1. -i deryā	881, 881
	1. -lerüm	535
leküm tübā	(A. ib.) ne mutlu sizlere	
	1. -ya	1159
leng	(F.) topal, aksak	
	1.	1182
len terānī	(A. ib.) beni göremezsın	
	1.	1181
lerzān	(F.) titrek, titreyen	
	1. it-	87
leşker	(F.) asker	
	1.	385, 388, 407
	1. koş-	704
	1. -i hūsn	544
	1. -i 'ışk	958
	1. -den	374, 703
	1. -i (iy.)	1087, 1087
	1. -ine	367
	1. -inden	316
	1. -i (iy.)	1087, 1087
	1. -ine	367
	1. -inden	316
leşker-keş	(F.) askeri idare eden, komutan	
	1. -i	388
levh	(A.) levha	
	1. i hatır	768
leyl	(A.) gece	
	1.	758, 1166
	1. -e	915
	1. -de	758
	1. ümi	910, 910
leylī	(A.) leylā, sevgili	
	1.	1024, 1024, 1031
lezzet	(A.) lezzet, tat	
	1. -i	212
	1. -i üns	1021
libās	(A.) elbise	
	1. -i	364
līk	(F.) fakat, ancak (bk. līki, līkin)	
	1.	368

lîki	(F.) fakat, lâkin (bk. lîk, lîkin)
	l. 164, 289, 386, 502, 525, 630, 647, 673, 761, 845, 1069, 1087, 1097, 1107, 1126
lîkin	(F.) lâkin, fakat
	l. 1182
loğma	(A.) lokma
	l. 769, 774, 774, 1086
	l. -ya 769
luğf	(A.) hoşluk, güzellik, lütuf, iyilik
	l. 297, 442, 1271, 1298
	l. -ıla 167, 537
	l. -eyle- 37
	l. it- 44, 747, 1322
	l. kıl- 1271
	l. -i Hâk 74
	l. -i Hudâ 61
	l. -ına 1291
Lutfi	(A. ö. a.) Lutfi
	L. 1285, 1285

M

mā	(A.) su m. -yı 100
mā' āda	(A.) -den başka m. 1238
ma' ānī (A.)	manalar m. 159, 1245 m. -idi 1055 m. -si 156
ma' ārif	(A.) marifetler m. 1295
mācerā (A.)	macera, olay m. 1223
Māçin	(A. ö. a.) Çin'in güney kısmı M. 987
ma' den	(A.) maden m. -i hulk u zekā 679 m. -i 1294
ma' din (A.)	(bk. maden) m. -isin 1235
mağrib (A.)	garp, batıda olan yerler m. -de 366, 718
māh	(F.) Ay; senenin on ikide biri m. 24, 121, 248, 248, 763 m. -ı rüz 868
maḥabbet	(A.) muhabbet m. -den 1084
mā-ḥaşal	(A.) sonunda, netice m. 588
mahbūb	(A.) sevgili, sevilmiş m. 310 m. -a 522
māh-çihr	(F.) ay yüzlü m. 763
maḥfil	(A.) oturulacak, görüşülecek yer, toplantı yeri m. 873, 873

māhitāb	(F.) (bk. māh-tāb) m. -1 6
Mahmūd	(A. ö. a.) Gazneli Mahmut M. 139, 1125
maḥmūd	(A.) övülmeye değer m. 1125
maḥrem	(A.) samimî, içli dışlı olan m. 322
maḥrūm	(A.) istediğini elde edemeyen m. it- 1180
māh-tāb	(F.) ay ışığı, mehtap m. 24
maḥv	(A.) yok etme, ortadan kaldırma, perişan etme m. eyle- 1169, 1169 m. it- 1173 m. ol- 1165
maḥz	(A.) halis, tam, katkısız m. 271, 1174
maḥzen	(A.) içinde eşya saklanacak yer m. 837 m. -i esrār 837 m. -i hırş 309 m. -üñ 309 m. -i 944; 944
maḳām (A.)	müzikteki seslerin umumî hey'eti m. 948, 948 m. -i dil-güşā 948 m. -i 497, 949
maḳāmāt	(A.) makamlar m. 605
maḳsūd	(A.) istenilen şey, dilek m. 876, 1093 m. -a 175, 175, 176 m. -um 834 m. -uñ 849, 850 m. -umuzdur 879
māl	(A.) varlık, servet m. 106, 106, 107, 107, 636, 793, 794, 795, 853, 869, 889 m. -dır 795 m. -ı naḳd 633

	m. -uñ	869
	m. uñı	819
	m. -ı	627, 633, 653, 830
	m. -suz	793, 794
maldār (A. F.)	zengin, mal sahibi	
	m.	627
mālik	(A.) sahip	
	m.	835
māmelek	(A.) bütün mal varlığı	
	m.	823
ma‘ mūr	(A.) bayındır	
	m. it-	635
	m. kıl-	608
	m. ol-	474
	m. -ını	608
mānend	(A.) benzer, eş	
	m. -i bahār	1166
	m. -i cism	191
	m. -i hilāl	452
	m. -i tīr	507
	m. -i zūkā	679
	m. -i (iy.)	368, 907, 921, 985
	m. -inde	342
ma‘ nevī	(A.) madde dışı olan, manaya ait	
	m.	193
ma‘ nī	(A.) mana	
	m.	140, 167, 193, 194, 825, 1160, 1234
	m. -yi	922, 1207
	m. -ye	787
	m. -de	50, 114, 215, 239, 347, 561, 630, 660, 841, 959, 1059, 1303, 1313
Mañşur	(A. ö. a.) Hallac-ı Mansur	
	M.	1191
	M. -ıdı	1198
manṭıq	(A.) söz	
	m. -ı	1052
manṭıqī(A.)	mantıklı	
	m.	1052
manzar	(A.) nazar edilen, bakılan, görünen yer, görünüş	
	m. -ı	547, 547
maraz	(A.) hastalık	
	m. -dan	1058

ma' rifet	(A.) bilme, biliş, ustalık m. 206, 488, 1078 m. -dür 1162 m. -den 485
ma' ruf (A.)	meşhur, ünlü, bilinen m. -ıdı 523, 523
ma' şuk (A.)	sevilen, sevilmiş m. 953 m. -a 209
ma' şuk-cüy	(A. F.) sevgili arayan m. 960
mât	(F.) satrançta yenilme (mec. perişan etme) m. ol- 108
maḥbû' (A.)	hoş, lâtif, güzel m. 410
maḥla'	(A.) doğuş yeri m. -ı şubḥ-ı sa' âdet 141
maḥlûb (A.)	istenilen, aranılan m. -a 272 m. -mı 913
mâye	(F.) maye, esas, asıl madde m. 933
mâyil	(A.) hevesli, sitekli, düşkün m. 926
maḥzar	(A.) nail olma, şereflenme m. ol- 1159 m. -i luḥf 297
me'al	(A.) netice m. 793
mecâl	(A.) güç, kuvvet m. 971
mecâzât	(A.) mecazlar m. 160
meclis	(A.) meclis m. 486, 491, 872, 877 m. -i rûḥânî 194 m. -i 'uşşâk 800 m. -ine 1153 m. -inde 535

mecmūʿ	(A.) tüm, toplanmış m. 886 m. -i āl-i ğālib 51 m. -i havādiş 197
mecnūn	(A.) çılgın, tutkun m. 226 m. ol- 226
Mecnūn	(A. ö. a.) Kays M. -i 907
med	(A.) çekme, uzatma m. 48
medār	(A.) bir şeyin döneceği, devredeceği, hareket edeceği nokta m. ol- 346
meddāh	(A.) çok metheden m. -uñ 78
medde	(A.) medd işareti m. 47
meġer	(F.) meġer m. 971
meġes	(F.) sinek m. -dür 1040
meh	(F.) ay, sevgili, güzel m. 244, 443, 645, 746, 824, 828, 970, 1010
meh-cebīn	(F.) ay alınlı, parlak alınlı m. -i zār 550
mehcūr	(A.) uzaklaşmış, ayrılmış m. -i zār 540
Mehdī	(A. ö. a.) Mehdī M. 1297
meh-fūrūġ	(F.) ay ışığı m. 746
meh-nikāb	(F. A.) ay peçeli m. 970
meh-tāb	(F.) ay ışığı m. 1231 m. -da 824

mekân	(A.) mekân, yer m. 1317 m. -la 1053
mekr	(A.) hile, düzen m. -i 1045
mekr-dân	(A. F.) hileci, düzenbaz m. 629, 703
mekkâr	(A.) hileci, düzenbaz m. -dur 1045
melce'	(A.) sığınak m. -i 'Atfâr 1233
melek	(A.) melek m. 396, 823 m. -dür 1104 m. -ler 23
melik	(A.) padişah, hükümdar m. 383, 465
memleket	(A.) memleket, ülke m. -de 331
men	(bk. ben) m. 1011, 1011, 1152
menâhî (A.)	haram olmuş, yasaklanmış m. -dür (ehl-i m.) 80
menâl	(A.) mal varlığı m. (mâl ü m.) 106, 869 m. -üñ (mâl ü m.) 107
menbâ'	(A.) kaynak m. -i ihsân
Mennân	(A.) ihsan eden (Allah) M. -a 818
menşür (A.)	padişahın rütbe verdiğini gösteren ferman m. 67
me'nûs (A.)	alışılmış, alışık m. 1021
menzil	(A.) menzil, konak m. 70, 455 m. -dedür 862

	m. -den	69, 1072
	m. -üñ	1266
	m. -üñde	640
	m. -ine	172
mer	(A.)	insan, adam
	m.	1248, 1248
merd	(F.)	adam, insan; yiğit
	m.	562
	m. -i rāh	786
	m. -e	1237
	m. -iseñ	357, 1048
merdāne	(F.)	erkekçe, yiğitce
	m.	563
merdī	(A.)	hamiyet, insanlık
	m.	1075
merdūm	(A.)	gözbebeği
	m. -i t̄ayif	648
merg	(A.)	ölüm
	m. -i	258
Merve	(A.ö. a.)	Mekke'de bir dağ adı.
	M.	176
meşel	(A.)	kıssa, hikâye, örnek
	m.	787, 787
	m. -ler	365, 465, 575
Mesīhā (A. ö. a.)		Hz. İsa
	M.	903
mesken(A.)		oturulacak ev
	m.	407
meskenet	(A.)	miskinlik, yoksulluk
	m.	364, 381, 392, 405, 407
	m. -le	403
	m. -den	392
mest	(F.)	sarhoş
	m. it-	1246
	m. ol-	486
	m. -i belā-engiz	245
meşgūl (A.)		meşgul
	m.	503

meşhūr(A.)	şöhretli, ün salmış m. -ıdı 403
meşşāta	(A.) gelini süsleyen kadın m. 802
metīn	(A.) sağlam, dayanıklı m. 802
mevc	(A.) dalga m. -i 1209, 1211
mevc-ḥīz	(A. F.) dalga kaldıran m. 1211
mevlā	(A.) efendi, sahip m. -yı Rūm 1241, 1241
Mevlānā	(A.ö. a.) Mevlānā İzarī M. 'İzarī 1292
mevvāc(A.)	çok dalgalı m. 56
mevzūn	(A.) güzel, düzgün, vezinli m. -ıdı 410, 410
mey	(F.) şarap m. 224, 488, 495, 692, 814, 816, 878 m. -i cān 1037 m. -dür 206 m. -e 817 m. -dür 206 m. -i 689, 691
mezār	(A.) mezar m. 253
mı	mı (soru eki) m. 32, 210, 382, 393, 393, 406, 911, 1072, 1098, 1200, 1200, 1282 m. -dur 260, 478, 478, 1093, 1163
Mıṣr	(A.) Mısır şehri M. 279, 1018 M. -a 807
mi	mi (soru eki) m. 120, 164, 173, 237, 326, 329, 422, 615, 708, 742, 849, 849, 911, 981, 1105 m. -sin 362 m. -dür 234, 724

miftāh	(A.) anahtar m. -ı ma'ānī 159
miḥnet	(A.) zahmet; sıkıntı m. 453, 963, 1022 m. -dür 1103 m. -den 1026
mihr	(F.) güneş, sevgi m. 24, 24, 121, 121, 128, 763, 990, 990 m. -ile 551 m. -it- 121, 121 m. -i 'ālem 342 m. -i cihān-ārā 508 m. -i eflāk 1013 m. -i envār 1264 m. -i mānend 342 m. -i rūy 248 m. -e 121 m. -üñ-ile 45 m. -üñle 24 m. -in 1327 m. -ini 122
milk	(A.) (bk. mülk) m. -ine 609
milket	(A.) (bk. mülk) m. -i Rüm 740
min-ledün	(A.) ledün ilminden m. ('ilm-i m.) 1061
minnet (A.)	şükür m. kııl 818
mīr	(F.) kumandan, bey m. 602, 1079 m. -i ecel 116 m. -i süḥan 1245 m. -i yigāne 1298 m. -i 390
mir'āt	(A.) ayna m. -ı cihān 154 m. -ı siyer 1323 m. -ı 154 m. -uñ 92
mişāl	(A.) örnek m. 966 m. -i bī-mişāl 966

misk	(A.) misk, mūşk m. 246, 268 m. -ile 213 m. -i bū 1003 m. -i būy 543 m. -i Hıṭā 988 m. -i Tatar 144 m. -i 543, 1003 m. -in 989
miskīn	(A.) misk kokulu m. 393 m. -i 246
miskīn	(A.) zavallı, âciz m. 253, 393, 576, 658, 989, 1222 m. -lere 243, 243
mişl	(A.) benzer, gibi m. -i eşir 1266 m. -i hār-pūşt 579 m. -i Nizārī 1273 m. -ini 536
mişīn	(F.) meşin m. -i 693
mu'cib (A.)	hayrete düşüren m. 369
muğnī	(A.) zengin eden m. 194, 825 m. -dür 353, 353
muḥabbet-hāne	(A. F.) muhabbet yeri m. -dür 128
muḥāl	(A.) mümkün olmayan m. 971
muḥallā	(A.) süslenmiş m. eyle- 169
muḥammer	(A.) mayalanmış m. eyle- 169
muḥayyer	(A.) müzikte bir makam m. 1015
muḥibb	(A.) seven, dost m. -i 1305

Muhibbî	(A. ö. a.) M.	Kanunî Sultan Süleyman 1305
muhkem	(A.) m.	sağlam, kuvvetli 733
muhtâr (A.)	seçilmiş, seçkin m. M. (Ahmed-i M.) m. -1	1083 1227 1227
mu'în	(A.) m. -üfîdür	yardımcı 1238
muķābil	(A.) m. eyle-	karşı karşıya gelen 10
muķarrer	(A.) m. kı1-	anlatılmış, bildirilmiş 850
muķayyed	(A.) m. -den	kayıtlı, bağı 1116
muķîm	(A.) m.	ikamet eden, oturan 541, 541
mûm	(F.) m. -ıdı	mum 977, 977
mûnis	(A.) m. ol- m. -i leyli	üniyetli, alışan, alışılmış 982 1024
mûr	(F.) m. m. -ıdı m. -1	karınca 292 1289 10
murğ	(A.) m. m. -1 cān m. -1 zûlm	kuş 676, 1074 1230 675
murğ-zār	(A. F.) m.	kuşhane, kuş ağılı 676
Mūsā	(A.) M.	Hz. Musa (bk. Mūsî) 1188, 1188
muşaffā	(A.) m.	süzülmüş, tasfiye edilmiş 1226

muşāhib	(A.) konuşan, arkadaş m. 338
muşavver	(A.) tasarlanmış, düşünülmüş m. 409
muşaykāl	(A.) parlak, cilâlı m. 35
Mūsī	(A.) (bk. Mūsā) M. 1177
Muşafā	(A.ö. a.) Hz. Muhammed M. -ya 867
muṭlaḳ	(A.) yalnız, tek m. -a 1116
muṭlaḳā	(A.) ne olursa olsun, illâ m. 51, 1116
muttaşıl	(A.) sürekli, aralıksız m. 577, 634, 634
mużmer	(A.) gizli, saklı, örtülü m. 159
mübārek	(A.) kutlu, bereketli m. 808, 840
mübīn	(A.) açık, belli m. 802
mücellā	(A.) cilâlı, parlak m. eyle- 169 m. kııl- 92
müdüām	(A.) süren, sürekli m. 295, 295, 540, 540
müddet	(A.) zaman, vakit m. -i 191
müdmīn	(A.) devam eden m. -i ḥamr 515
mühlik (A.)	helâk eden, öldüren m. durur 131
müjdegānī	(F.) müjde için verilen bahşış m. eyle- 505

mūjgān	(F.) kirpikler m. -i 227
mūkerrem	(A.) saygıdeğer, yüce m. 32
mūl	(F.) şarap m. 892 m. -den 247
mūlk	(A.) ülke, memleket; mal varlığı m. 129, 367, 835, 985 m. -i belā 1289 m. -i Çin 985 m. -i ḥāver 132 m. -i ma'nī 1303 m. -i Reyy 669 m. -i ṭahūr 1197 m. -e 707 m. -i 622, 801 m. -in 705, 707, 842 m. -ine 609, 622, 815, 835, 1245 m. -ini 1324
mūlk-baḥş	(A.) mūlk dağıtan m. 367
mūmkin	(A.) mūmkūn m. 4
mūmkināt	(A.) olabilir şeyler m. 4
mūnkir(A.)	inkār eden, inanmayan m. -idi 488
mūnzal(A.)	gönderilmiş, indirilmiş m. 70
mūrde	(F.) ölü, ölmüş m. 238, 1237
mūrde-dik	(F.) ölü gibi m. 368
mūrde-dil	(F.) yüreksiz, duygusuz m. 904
mūrşid(A.)	şeyh, pir m. 1082 m. -e 1071

müsafir-hâne	(A. F.) yolcu konağı m. 861
müstahak	(A.) lâyük m. -dur 806
müsta'idd	(A.) kabiliyetli m. -i şevk 551
müstaķil	(A.) bağımsız, kendi başına m. 707
müşevveş	(A.) düzensiz, karışık m. 707
müzd	(F.) ücret, karşılık, mükâfat m. 1126 m. -ini 1126
müzekkir	(A.) zikreden, ibadet eden m. 33
müznibîn	(A.) günahkârlar m. 82

N

nā-bekār	(F. A.) işsiz, hayırsız, yaramaz n. 583
nāçār	(F.) çaresiz, zavallı n. 1133 n. -ıdı 577
nā-ehl	(F. A.) ehil olmayan n. 457, 562, 778
nāfe-veş	(F.) ceylân derisi gibi n. 393
nā-gehān	(F.) ansızın n. 173, 370, 389, 487, 701, 712, 728, 744, 1101
nağme	(A.) ezgi, ahenk n. -ler 223, 464, 894
nā-ḥalef	(F. A.) soyuna çekmeyen hayırsız evlât n. 666
naḥl	(A.) hurma ağacı, hurmalık n. 1277 n. -i 'ālem 1161 n. -i 'ömr 750, 1131 n. -i 'ucb 453
naḥv	(A.) yön, taraf n. -e 1051, 1051
naḥd	(A.) akçe, para, servet n. 633, 633 n. -i ḳalb 1073 n. -in 799 n. -idür 1077 n. -ini 1077 n. -üfi 181 n. -ümüz 798
naḳḳāş	(A.) nakış yapan n. -ına 924 n. -lar 1009
naḳl	(A.) anlatma, söyleme n. eyle- 278 n. it- 787, 1287 n. -idür 939

naķş	(A.) nakıř, iřleme, sűsleme n. 429, 1038, 1038 n. -ı 987 n. -uřa 1038
naķş-bend	(A. F.) nakkaş, nakış yapan n. 1038
nāl	(F.) inleyen, inleyici n. 106
nālān	(F.) inleyen, inleyici; kamyř; dűdűk n. 918 n. -e 1008
nāle	(F.) inilti, inleme n. 453, 711, 915, 915, 1008, 1008, 1121, 1200 n. -si 826
nālıř	(F.) inleyen, inleme n. -e gel- 1029 n. -i 720
nām	(F.) űn, lākap n. 405 n. -umuz 1204 n. -ına 519
na' mā	(A.) armağan, başışış n. -dur 959
nā-maşrem	(F. A.) yabancı, mahrem olmayan n. 210, 210 n. -e 936
namaz	(F.) namaz n. -ımı 471
nā-merd	(F.) mert olmayan, alēak m. 562
nān	(F.) ekmek n. -ı (akk.) 583 n. -a 818 n. -ı 582 n. -ı-y-ıla 582
nār	(A.) ateş n. 22, 145, 145, 227
nās	(A.) insanlar, halk n. 791, 821 n. -ımı 52

nāşır	(A.) yardımıcı, yardım eden n. 1283
Nāşır	(A. ö. a.) Nâsır N. 1283
naşib	(A.) nasip n. 639
naşihat	(A.) öğüt n. -la 747, 747 n. kı- 792
nā-sipās	(F.) nankör, şükretmeyen n. 791, 821
Naşır	(A.) yardım eden, Allah N. 1091
naţ	(A.) sofraya bezi n. -uñ 109 n. -ında 239
nāy	(F.) kamyş n. -a 2
nāz	(F.) naz n. eyle- 1167 n. it- 442, 481 n. -ıla 441, 828, 972
nazar	(A.) bakma, göz atma n. 57, 1023, 1023 n. eyle- 729, 1057, 1179, 1189 n. it- 57, 167, 1105 n. kı- 1064, 1321 n. vir- 167 n. -da 842
nāzenin	(F.) narin, ince n. 1050 n. -uñ 935
nāzil	(A.) inme, iniş n. ol- 571, 571
naẓır	(A.) benzer, eş n. 278
naẓm	(A.) dizme, tertip etme; şiir, nazım n. 135, 168, 934, 1261, 1290 n. -ıla 1243, 1274

	n. -ıdı	1290
	n. -ı dağık	1267
	n. -ı hūb	1271
	n. it-	153, 155, 203, 203
	n. -ı pāk	1275
	n. -uñ	1281, 1294
	n. -ı	926, 1326
nazūk	(F.) nazik, ince, güzel	
	n.	17, 186, 787
nāzūk-endām	(F.) güzel vūcutlu	
	n.	411
nāzūklik	naziklik	
	n.	1276
ne	ne	
	n. (zampir)	33, 38, 39, 73, 101, 105, 105, 182, 205, 211, 214, 217, 220, 237, 417, 503, 594, 601, 622, 667, 667, 667, 682, 723, 723, 731, 753, 761, 770, 775, 777, 777, 777, 820, 848, 863, 899, 909, 935, 957, 957, 1041, 1064, 1093, 1109, 1144, 1147, 1148, 1164, 1176, 1176, 1247, 1260
	n. (sıfat)	101, 303, 401, 422, 427, 512, 512, 589, 799
	n. "niye, niçin"	1085, 1085
	n. (n.. n)	254, 502, 785, 789, 957, 1082, 1285, 1313
	n. kadar	1009
	n. deflü	166, 211, 351, 561
	n. resme	529, 725
	n. yüz-ile	445
	n. yüzden	282
	n. -dür	205, 362, 595, 688, 724, 923, 1010, 1053, 1176
	n. -den	242, 637, 861, 1055, 1142
	n. -yi	1229
	n. -y-içün	1204
	n. -ye	1177
	n. -yden	793
	neydügin	917
	neyle-	323, 388, 577, 1117
	n'it-	39, 394, 1141
	no'l-	350, 793, 1268, 1279, 1297, 1306
	n. -m	853
	n. -ler	993
nebāt	(A.) bitki	
	n.	189
'neberd (F.)	savaş, harp	
	n.	1123, 1123
nebī	(A.) peygamber	
	n.	41, 41

necm	(A.) yıldız n. 536 n. -i dūr 153
nef	(A.) fayda, kâr n. -ini 483
nefes	(A.) nefes, soluk n. 81, 995, 995, 1148, 1257, 1257 n. -de (bir n.) 16, 594
nefir	(A.) figân, nâle n. 722, 722
nefs	(A.) nefis, benlik n. 857, 1226 n. -i insânî 1065 n. -e 836 n. -üm 1258 n. -üñi 71, 1067 n. -üñe 659 n. -i 372 n. -inüfi 564 n. -ini 344, 344, 1226
nehâr	(A.) gündüz n. 757, 757, 1166
nem	(F.) az ıslaklık, damla n. 359 n. -i 351
nemek	(F.) tuz n. -a 1216
nemekdân	(F.) tuzluk n. -a 1216
Nemrūd	(A. ö. a.) Babil Hükümdarı N. 359
nerd	(F.) tavla, tavla oyunu (mec. benek), çizgi çizgi, nokta nokta n. 990
nerges	(F.) göz n. -i şehlâ 923
nesl	(A.) nesil, soy n. -ile 845, 853
nesne	nesne, şey n. -ile 845, 853

netice	(A.) netice, sonuç n. -dür 1147
nev	(F.) yeni n. 737
nevā	(F.) ses, ahenk, makam n. 1015 n. -dur 948
Nevāyī	(F. ö. a.) Ali Şîr Nevāî N. 1285, 1285
nev-bahār	(F.) ilk bahar n. -um 1132
nev-cūvān	(F.) taze genç delikanlı n. 288
nev-ḥasta	(F.) yeni hasta n. 737
nevīd	(F.) sevinçli haber, müjde n. -e 507
nev-niyāz	(F.) tarikate yeni girmiş sâlik n. 425
ney	(F.) ney n. 896, 917, 918, 1008, 1020
neyistān	(F.) kamışlık, sazlık n. 227
nice	nice, nasıl, ne kadar (bk. niçe) n. 74, 78, 316, 420, 442, 489, 490, 575, 771, 787, 898, 898, 951, 997, 1006, 1011, 1043, 1236 n. -leri 430
niçe	(bk. niçe) n. 93, 101, 250, 275, 434, 562, 624, 632, 654, 668, 704, 726, 733, 759, 772, 803, 803, 808, 832, 855, 1019, 1027, 1028, 1029, 1046, 1047, 1070, 1111, 1111, 1121, 1178, 1184, 1267, 1267, 1268, 1270, 1286, 1310, 1311 n. -ye dek 1232 n. -ler 1240
niçün	niçin, neden n. 181, 330, 1112, 1194
nidā	(A.) seslenme n. 253, 505, 847, 1125, 1214

nidī	(A.) (bk. nida) n. eyle- 664
nigār	(F.) güzel, sevgili n. 225, 967 n. -ı hūb-rūy 831 n. -ı meh-fürūg 746
nihāl	(A.) fidan n. -inūfi 891 n. -ini 963
nīk	(F.) iyi, güzel, beğenilen n. 405, 574, 636, 664, 749, 1205, 1314 n. -e 749 n. -lerden 749
niķāb	(A.) peçe, yüz örtüsü n. 970 n. -ı 140, 140
nīk-endīş	(F.) herkesin iyiliğini isteyen n. 716
nīk-fāl	(F.) uğurlu n. 1232
nīk-ḫāh	(F.) iyilik isteyen n. -ı bende 882
nīk-māl	(F. A.) helāl yoldan kazanan n. 636
nīk-nām	(F.) iyi adlı n. 405
nik-rā	(F. A.) iyi düşünceli n. 574
nīk-rev (F.)	iyi yürüyüşlü n. 574
nīk-rū	(F.) güzel yüzlü n. 574
nikū	(F.) iyi, hoş n. -dur 599
nīlüfer	(F.) nilüfer n. 150

nî‘ met	(A.) nimet, iyilik, lütuf n. -i Hakk 349 n. -i 766 n. -inde 757
nîm-rû	(F.) “nesnas” denilen korkunç masal hayvanı (nîm-çehre) n. -dur 631
nîm-rûz	(F.) yarı gün, öğle n. 113
Nîmrûz(F. ö. a.)	Eski İran’da bir şehir adı N. 113
nîrenc	(A.) efsun, büyü n. -idi 1107
nişâr	(A.) saçma, serpmeye n. eyle- 144 n. kıl- 853
nisbet	(A.) kıyaslama, ölçü n. 246, 1237
Nişâbur(F. ö. a.)	Nişâbur şehri N. -ısa 1233
nişân	(F.) nişan, iz, belirti n. 602
nite	nasıl n. -sin 980
niteki	nasıl ki n. 57
nitekim	nasıl ki n. 56, 322, 532, 587, 1153, 1216, 1231
niyâz	(F.) yalvarma n. eyle- 425, 1167 n. it- 254
Nizâmî	(A. ö. a.) Genceli Nizamî N. 1244, 1295
nizâr	(F.) zayıf, arık n. 550, 728, 976 n. -ı 1273
Nizârî	(A. ö. a.) Nizârî N. 1273

Nūh	(A. ö. a.) Hz. Nuh N. 58
nuḡl	(A.) meze, çerez n. -idür 939
nūn	(A.) nun harfi n. 924
nūr	(A.) nur, aydınlık, parlaklık n. 165, 165, 248, 304, 1113, 1216 n. -ısa 165, 1233 n. -ı Hāḡ 88, 1145 n. -ı maḡz 1174 n. -ı pāk 219, 348 n. - şadr1083 n. -ına 57 n. -ısm 1234
nūrnāk (A. F.)	nurlu n. 348
nuşret	(A.) yardım n. -i 1091
nūş	(F.) içme n. 694 n. eyle- 223 n. it- 689, 814, 1203, 1207, 1207 n. kı- 694 n. -ı mey 503
nūh	(F.) dokuz n. felek 560, 560
nūkte	(A.) ince manalı söz n. -yi 355
nūşā	(A.) nūşā, kitap n. -yı 203
nūzūl	(A.) inme, ulaşma n. it-1168

O

- o** (krş. ol)
o (sıfat) 177, 215, 216, 216, 282, 314, 488, 501, 555, 581, 599, 993, 1065, 1065, 1119, 1234, 1238
o (zamir) 146, 348, 624 997, 1303
o. -lar 1253
o. -ları 1138
o. -lardan 1288
- od** ateş
o. -a 147
o. -dan 1218
o. -ına 22, 29, 916
o. -lara yak- 308, 927, 977
- oğul** oğul, evlât
o. 200, 297
o. -uñı 1099
o. -ı 530, 679, 693, 694
o. -ın 1110
o. -ına 694
- oğ** ok
o. -a 476
o. -ına 1099
- oğı-** okumak, çağırmaq (bk. oğı-)
o. -dı 516
o. 516
- oğı-** (bk. oğı-)
o. -rken 472
- ol** o
o. (sıfat) 9, 42, 48, 87, 88, 114, 114, 116, 123, 124, 127, 138, 140, 170, 188, 199, 201, 202, 212, 217, 219, 225, 228, 229, 229, 230, 231, 231, 235, 236, 238, 241, 249, 251, 253, 257, 263, 264, 264, 267, 268, 269, 272, 272, 283, 289, 289, 290, 291, 291, 291, 309, 317, 317, 317, 322, 336, 337, 340, 345, 345, 351, 353, 353, 356, 358, 367, 368, 369, 372, 373, 373, 376, 376, 388, 389, 390, 398, 405, 420, 424, 427, 427, 439, 439, 447, 447, 450, 451, 452, 456, 456, 460, 461, 468, 468, 473, 474, 475, 476, 491, 493, 493, 496, 496, 497, 501, 506, 506, 508, 508, 511, 513, 518, 518, 520, 520, 528, 538, 549, 558, 558, 560, 560, 563, 564, 569, 570, 570, 572, 574, 574, 579, 582, 583, 586, 588, 592, 597, 597, 597, 597, 598, 600, 604, 604, 604, 609, 610, 610, 627, 628, 639, 643, 644, 649, 652, 655, 672, 674, 678, 680, 686, 686, 692, 695, 698, 705, 705, 707, 714, 716, 726, 735, 737, 743, 745, 746, 747, 767, 777, 786, 792, 807, 807, 809, 816, 818, 818, 820, 820, 825, 828, 833, 833, 842, 843, 846, 868, 869, 875, 875, 876, 880, 882, 882,

884, 900, 901, 902, 903, 905, 905, 908, 909, 910, 918, 949, 950, 959, 959, 968, 970, 971, 972, 974, 980, 981, 982, 983, 998, 1010, 1020, 1027, 1033, 1051, 1069, 1078, 1083, 1122, 1127, 1129, 1136, 1140, 1162, 1186, 1202, 1205, 1207, 1212, 1213, 1220, 1226, 1237, 1279, 1289, 1297, 1298, 1301, 1316

o. (zamir) 212, 217, 229, 229, 231, 291, 317, 317, 345, 351, 353, 353, 356, 373, 373, 376, 376, 439, 439, 456, 456, 496, 496, 497, 506, 506, 508, 508, 518, 518, 520, 560, 560, 569, 597, 597, 604, 604, 628, 652, 705, 737, 809, 818, 818, 825, 905, 959, 959, 971, 1008, 1008, 1012, 1012, 1047, 1076, 1076, 1095, 1115, 1125, 1151, 1154, 1159, 1159, 1174, 1192, 1199, 1229, 1313, 1313, 1314

o. -idi 1298

o. dur 99, 212, 291, 306, 775, 834, 960, 1016, 1091

anuñ “onun” 120, 197, 211, 275, 294, 311, 325, 335, 374, 421, 433, 457, 459, 545, 605, 607, 607, 610, 676, 799, 917, 989, 989, 1007, 1007, 1058, 1080, 1150, 1154, 1209, 1317

anuñ-için 596

anuñ-ıla 124

anuñla 42, 73, 195, 302, 745

anı “onu” 155, 179, 192, 217, 217, 331, 333, 334, 334, 370, 380, 386, 386, 414, 441, 477, 501, 501, 519, 529, 533, 534, 537, 539, 582, 584, 601, 608, 645, 650, 652, 693, 712, 744, 750, 765, 863, 863, 901, 904, 906, 912, 945, 999, 1009, 1010, 1018, 1034, 1034, 1097, 1126, 1152, 1191, 1206, 1207, 1225, 1280, 1327

aña “ona” 61, 72, 97, 125, 167, 222, 226, 226, 243, 246, 256, 256, 257, 290, 296, 297, 332, 348, 379, 402, 416, 423, 429, 492, 504, 506, 514, 530, 553, 557, 565, 589, 589, 670, 695, 704, 705, 706, 708, 729, 731, 760, 760, 797, 807, 824, 839, 870, 897, 897, 909, 978, 1000, 1001, 1014, 1023, 1040, 1045, 1052, 1069, 1081, 1115, 1184, 1184, 1187, 1215

anda “onda, orada” 89, 159, 267, 324, 438, 479, 482, 499, 499, 589, 650, 1031, 1060, 1068, 1078, 1079

andan “ondan sonra, oradan, ondan” 126, 213, 266, 299, 307, 369, 378, 396, 404, 408, 448, 470, 480, 481, 487, 561, 602, 677, 678, 700, 703, 722, 723, 872, 892, 896, 1091, 1128, 1163, 1180

anlar “onlar” 715, 1162, 1242

anlaruñ “onların” 1242

anlaruñla “onlarla” 702

anlarla “onlarla” 340

anları “onları” 865, 1250

anlara “onlara” 340

ol- **olmak**

o. -ursın 1172

o. -ur 12, 30, 54, 56, 61, 61, 109, 125, 126, 165, 166, 174, 174, 189, 241, 249, 266, 266, 271, 272, 273, 275, 290, 322, 359, 359, 363, 376, 432, 458, 484, 494, 521, 561, 569, 569, 655, 718, 744, 776, 776, 777, 794, 794, 808, 864, 864, 884, 944, 947, 1014, 1014, 1060, 1090, 1115, 1154, 1154, 1185, 1216, 1216, 1275, 1312, 1317

- o. -uz 796
- o. -dum 639, 982, 1034, 1197
- o. -duñ 666, 821, 1052, 1056, 1262
- o. -dı 9, 45, 62, 70, 84, 108, 135, 257, 282, 322, 370, 451, 474, 503, 520, 597, 597, 602, 603, 621, 622, 649, 694, 695, 699, 729, 743, 810, 962, 1082, 1083, 1121, 1123, 1131, 1292, 1292, 1323
- o. -duķ 327, 418
- o. -dılar 486, 486, 490, 715, 715, 1300
- o. -mış 296, 551, 1040, 1270
- o. -mışuz 690
- o. -ısar 376, 667, 667, 856, 1266
- o. -ayın 234, 464, 1074
- o. 264, 264, 272, 290, 340, 345, 520, 563, 564, 574, 574, 600, 705, 807, 820, 820, 833, 833, 875, 875, 882, 882, 884, 905, 918, 950, 1021, 1021, 1059, 1103, 1125, 1241, 1277
- o. -sun 934, 934, 936, 1223
- o. -am 79
- o. -alar 33
- o. -sañ 268
- o. -sa 30, 155, 156, 157, 157, 159, 159, 160, 161, 227, 240, 248, 331, 364, 469, 561, 613, 738, 1012, 1031, 1158, 1174, 1186, 1186, 1264, 1290
- o. -asın 93, 93, 97, 113, 188, 188, 265, 269, 288, 379, 562, 562, 749, 773, 773, 951, 951, 1039, 1039, 1232, 1241, 1272, 1272, 1273, 1273
- o. -a 104, 105, 123, 130, 180, 180, 184, 193, 194, 194, 195, 195, 196, 196, 197, 197, 198, 209, 211, 211, 216, 216, 241, 263, 263, 275, 290, 306, 340, 393, 393, 504, 513, 540, 571, 571, 625, 625, 634, 691, 696, 699, 707, 771, 771, 817, 868, 894, 895, 931, 931, 941, 960, 983, 983, 999, 1072, 1085, 1090, 1165, 1172, 1199, 1199, 1200, 1200, 1208, 1220, 1238, 1247, 1275, 1286, 1315
- o. -up 21, 70, 153, 162, 240, 303, 338, 338, 376, 404, 467, 485, 507, 550, 579, 838, 946, 973, 1020, 1044, 1049, 1093, 1098, 1274, 1307
- o. -updur 667
- o. -uban 309, 319, 832, 1251
- o. -ıcaķ 288
- o. -ınca 192, 915
- o. -madan 914
- o. -madın 94, 94, 685, 1133
- o. -aldan 294
- o. -an 47, 98, 183, 196, 271, 301, 359, 394, 494, 494, 554, 559, 559, 571, 709, 764, 765, 767, 901, 962, 1002, 1195, 1219, 1312
- o. -uñ 938
- o. -uñdur 125
- o. -anı 652
- o. -ana 391, 407, 457, 457, 1206, 1229
- o. -andan 445
- o. -anlar 380, 835, 1016
- o. -anlar-ıla 936

o. -duğı	48, 48
o. -duğıçün	369
o. -duğına	488
o. -urđı	224, 225, 292, 346, 387, 467, 738, 840, 890, 891, 997
o. -ur-ıdı	248, 544, 788
o. -ur-saçı	129, 1266
o. -ur-ısa	166, 856, 1145, 1271
o. -ur-saçı	407
o. -ur-sa	185, 212, 913
o. -mışdı	281, 369, 470, 722, 760, 967, 976, 1009
o. -mış-ıdı	143, 143, 283, 347, 739, 740, 990, 1007
o. -mış-ıdı	1027
o. -mışdur	60, 78, 238
o. -mışlardı	700
o. -ayduğı	393, 393
o. -aydı	1187
o. -maz	127, 378, 449, 680, 1012, 1030, 1115, 1160, 1162, 1261
o. -mazdı	815, 1109
o. -maz-ıduğı	428
o. -madum	782
o. -madı	558
o. -mamışdur	1127
o. -ma	106, 124, 379, 382, 391, 392, 430, 558, 563, 658, 660, 716, 821, 906, 918, 1017, 1071, 1074, 1148
o. -mağıl	267, 716
o. -masın	696
o. -mayaydum	1112
o. -mayasın	1237
o. -maya	513, 559, 625, 658, 676, 677, 921, 933
o. -masa	156, 158, 161, 458
o. -ıgör -	812, 1166
o. -umazsın	1114
o. -ımaz	1159
o. -mağ 261, 729	
o. -mağdur	947
o. -mağı	836, 1032, 1032
o. -mağa	302, 1278, 1278
o. -mağ-ıdı	1144

on	on
	o. (o. sekiz biç 'alem) 3
	o. (ayudı o. dördi) 450

oğı-	iyileşmek, düzelmek
	o. -ar 599
	o. -an 599

oğul-	iyileşmek, düzelmek
	o. -maz 443

'Ořmān	(A. ö. a.) Hz. Osman
---------------	-----------------------------

'O. 86

otla- otlamak
o. -yu 1129, 1137

otur- oturmak
o. -ur 318
o. -urdu 520
o. 784
o. -up 149, 766
o. -ma 875

oyna- oynamak
o. -r 1311

oynat- oynatmak, hile yapmak
o. -ur 110, 110, 163
o. -a 799, 799

oyun oyun, hile, düzen
o. -lar 799

Ö

ög-	övmek ö. mege 1308
öğren-	öğrenmek ö. -üp 354
öğret-	öğretmek ö. -mek 223
öl-	ölmek ö. -ür 808 ö. -se 999 ö. -üp 30, 263 ö. -icek 635 ö. -meden 256, 997 ö. -medin 1080 ö. -meye 1000, 1000 ö. -mez 200 ö. -mekdür 233
öldür-	öldürmek ö. -üp 538 ö. -ürdi 988 ö. -ürse 242 ö. -mek 234
ölü	ölü ö. -den 1119
ölüm	ölüm ö. 997, 998, 1196
‘ömr	(A.) hayat, yaşam, (bk. ‘ömr) ‘ö. 718, 798, 1219 ‘ö. -dür 101 ‘ö. -i Nuḥ 58 ‘ö. -üñ (gen.) 1056, 1275 ‘ö. -i 750, 1050 ‘ö. -e 799, 1220 ‘ö. -ümdür 231, 231 ‘ö. -inde 536
‘ömr	(A.) (bk. ‘ömr) ‘ö. 102 ‘ö. -den 1131
öñ	ön, önce, ilk ö. 364, 688, 849, 877, 1242 ö. inde 235

öñdin	önce ö. 480
öp-	öpmek ö. -üp 336
ör-	yükselmek, yukarı kalkmak ö. -ü gel- 732
‘örf	(A.) hüküm; gelenek ‘ö. 1152
öt-	ötmek ö. -e 895
öte	öte ö. 895
öykün-	öykünmek, taklit etmek ö. -ür 600 ö. 600
öyle	öyle, o şekilde ö. 73
öz	öz, kendi, cevher ö. 682 ö. -üm 782 ö. -üñe 90, 1081, 1081 ö. -i 741 ö. -ini 375, 1026
özge	özge, başka ö. 955 ö. -dür 91 ö. -yi 91
‘özr	(A.) kusur, eksiklik ‘ö. -i 178

P

pā	(F.) ayak (bk. pāy) p. 1121
pādiṣāh	(F.) padiṣāh (bk. pādiṣeh) p. -i bā-cemāl 889
pādiṣāhān	(F.) padiṣahlar p. -i cihān 296
pādiṣeh	(F.) (bk. pādiṣāh) p. -sin 27 p. -ler 296
pāk	(F.) temiz, halis p. 84, 127, 207, 219, 219, 222, 343, 343, 348, 424, 1195 p. -ile 277 p. -idi 413 p. -üfi 1275
pāk-dīn	(F. A.) halis dīn p. 84
pā-māl (F.)	ayak altında kalmış, çiğnenmiş (bk. pāy-māl) p. it- 381, 381
pāre	(F.) parça p. 145 p. (iki pāre it-) 53 p. pāre ol- 451 p. -si (meh p.) 443 p. -sine (bir dilim et p.) 220
pāreçuk	küçük bir parça p. 582
pāre-niṣār	(F. A.) parçalayan, parça saçan p. 261
pārsī	(F. ö. a.) Farsça p. -sinden 171
pā-rūb	(F.) süpürge p. 285
pās	(F.) bekleme, gözetleme p. it- 791 p. -i nās 821
Paşa	Ahmet Paşa P. 1290

pāy	(F.) ayak (bk. pā) p. -i (ḥāk-i pāy-ı yār) 1013 p. -ine (ḥāk-i pāyine) 244 p. -uñ 313, 313
pāyin	(F.) basamak, merdiven p. -i 840
pāy-māl	(F.) çığnenmiş, ayak altında kalmış p. it- 107, 107
peder	(F.) baba p. 300, 300
pehlivān	(F.) yiğit, güreşçi p. -i 'ışk 29
pençe	(F.) pençe p. -sinde 1289
pend	(F.) öğüt p. -i mübîn 802 p. -i 201
perde	(F.) perde, örtü p. 9, 1040 p. -de 933, 947 p. -den 71, 896 p. -sin 1221 p. -sinde 890
perde-dār	(F.) perdedar, perdecî p. 9
perde-ten	(F.) ten perdesi p. 1040
perhîz	(F.) dinin yasak ettiği şeylerden uzak kalma p. -i 341
perhîz-kār	(F.) zahit, sofî p. 341
perî	(F.) peri, güzel p. 230, 822, 891, 1104
perî-rüy	(F.) peri yüzlü, çok güzel p. -uñ 235, 980
perr	(F.) kanat p. ü bāl 675, 675

pertāb	(F.) atılma, sıçrama p. -ıdı (nāvek-i p.) 435 p. eyle- 377
pertev	(F.) ışık p. -üñden 350 p. -iydi 545 p. -inden 746
pervāne	(F.) kelebek p. 1173
pervāz	(F.) uçma, uçuş p. it- 675
perverdigār	(F.) besleyici, terbiye edici (Allah) p. -ı cüz' ü kül 852
Pervîn	(F. ö. a.) Ülker yıldızı P. -i (hüşe-i P.) 136
pes	(F.) öyle ise, ondan sonra p. 861, 1064, 1238
peşiz	(F.) akçe, para p. -i 500
peşşe	(F.) sivrisinek p. -i bî-ser 656
pey-ā-pey	(F.) yavaş yavaş, azar azar p. 569
pîl-ten	(F.) fil gibi, fil vücutlu p. 397, 397
pîr	(F.) yaşlı, ihtiyar; bir tarikatın kurucusu p. 288, 507, 536, 558, 558, 585, 588, 718, 718, 760, 1004, 1047 p. -i 'azîz-i hâlvetî 745 p. -i çarh 760 p. -i hârbât 496 p. -i hilm 86 p. -i mâh-çihir 763 p. -i nūrānî 326 p. -i şöhet-bîn 290 p. -i tavâf 642 p. -e 267, 284, 290, 583, 588 p. -i 1030
pîre-zen	(F.) kocakarı, acuze p. 1047

pîrûz	(F.) kutlu, hayırlı p. -ı baht 655
pîrûz-baht	(F. A.) bahtlı, talihli, uğurlu p. 655
pîr-vâr (F.)	pir gibi p. 459
pîr-zen (F.)	(bk. pîre-zen) p. -dür 136
pistân	(F.) meme p. 55
pîş	(F.) ön, ileri taraf p. 628
pîşe	(F.) san'at, meslek p. -si 99, 623, 1016, 1016, 1295
piyâz	(F.) piyaz p. 1167
pûr	(F.) oğul p. -ısın 1234
pûş	(F.) örtü p. 283
pûte	(F.) nişan tahtası (bk. bûte) p. 476
pûr	(F.) dolu p. it- 1243
pûr-cûd	(F. A.) çok cömert p. -ında 298
pûr-cûş	(F.) coşku dolu p. 843
pûr-ğâr	(F.) diken dolu p. -ı (gûlşen-i p. -ı 'âlem) 1151
pûr-ğâr-pûşt	(F.) sırtı diken dolu p. 579
pûr-ğışm	(F.) öfke dolu p. -idi 986
pûr-ğıtâ	(F. A.) çok yanılma p. -dan 544

pür-nür	(F. A.) nurla, nur içinde p. 319
pür-şafâ	(F. A.) safa dolu, neşeli p. 97, 1114
pür-semer	(F. A.) yemiş dolu p. -dür 1160
pür-siş	(F.) sorma, soruş p. -i (iy.) 1014
pür-süd	(F.) faydalı, kârlı p. 802
pür-tâb	(F.) kıvrım dolu, bükülmüş p. 377
püser	(F.) oğul p. 972
püşt	(F.) arka, sırt (mec. yardımcı) p. 603, 603 p. -i 1090

R

rā	(A.) fikir, oy(bk. rūy) r. 574
Rab	(A. ö. a.) Allah R. (yā R.) 952, 1123, 1124, 1179
rābi‘	(A.) dördüncü r. 87, 941 r. -idür 1243
rāğ	(F.) bağlık, bahçelik r. 316, 874
rāğıb	(A.) isteyen, istekli r. 771
rāh	(F.) yol r. 61, 131, 380, 461, 812, 812 r. -ı ber 1100 r. -ı Hakk 195, 1152, 1168 r. -ı ‘ışk 979 r. -ı şer ‘ 1227 r. -ısañ 786 r. -uñ (gen.) 126 r. -dan 555, 555 r. -ın 483 r. -ım 380
rāhat	(A.) rahat, huzurlu olma r. -a ir- 800, 800 r. -dan 771
rahm	(A.) acıma, esirgeme r. 75, 222 r. -i Hakk 571, 637 r. bırak-335 r. -üñ 39 r. -üñi 7 r. -i 70, 1168
raht	(A.) mal varlığı r. -ım 11
rā‘ib	(A.) büyücü r. 771
ra‘iyyet	(A.) halk, insanlar r. 761, 761

rakkāş-veş	(A. F.) dansçı, çengi gibi r. 893
raķş	(A.) dans etme r. it- 24
rām	(F.) boyun eğen, itaat eden r. it- 1225
ra' nā	(A.) güzel, lâtif r. 133, 408, 566, 972
ra' nā-cemāl	(A.) güzel yüzlü r. 408
rāst	(F.) uygunluk r. gel- 391, 1287
rāstlık	(F. T.) doğruluk r. 361
rāy	(A.) fikir, oy (bk. rā) r. -i dīn 45 r. -uñā 574
rāyigān	(F.) pek çok, bol r. 145
red	(A.) geri çevirme, kabul etmeme r. eyle- 358
reh	(F.) yol (bk. rāh) r. 1191 r. -i 'ışık 854 r. -i (hāk-i r. -i Üsküp) 1235
rehber	(F.) kılavuz r. 61
reh-gūzār	(F.) geçit r. 229
reh-rev (F.)	yolcu r. 380, 447
reng	(F.) renk; hile, oyun; suret, şekil r. 26, 26, 922, 1042 r. -iydū 528 r. -i gül 247 r. -i rūy 1107 r. -i zer 527 r. -i 527, 1044 r. -inden 922

rengīn	(F.) renkli, parlak, güzel r. -den 922
rengīn-^s izār	(F. A.) güzel yanaklı, parlak yanaklı r. 433, 433
reng-rū	(F.) renklilik r. 541
resm	(A.) suret, şekil r. -e 198, 238, 529, 530, 594, 725, 1224 r. -ini 1208, 1236
resūl	(A.) peygamber r. 303, 303 r. -i Hâk 45
Resūlullāh	(A.) Hz. Muhammed R. (yā R.) 79
revā	(F.) uygun, yakışır r. olma-933
revān	(F.) yürüyen, giden, akan r. 228, 511, 511, 554, 554, 775 r. eyle- 228 r. it- 575
Rey	(F. ö. a.) Eski İran'da bir şehir R. 15, 669
rezm	(F.) kavga, savaş r. -de 670
Rezzāk (A. ö. a.)	rızık veren, Allah R. -ıdı 1108
rıhlet	(A.) göç, göçme r. (dār-ı hūlde r. bul-) 1306
rızā	(A.) kendi isteği r. -ñ 952
ri' ayā	(A.) halk r. -ya 792
ribā	(A.) farz r. yi- 630
rif' at	(A.) yücelik, yükseklik r. -iyle 1013 r. bul- 350

riḥte	(F.) dökülmüş, akıtılmış r. 671, 671
rindlik	(F. T.) rintlik, kalenderlik r. (g) -ine 815
riṣḥa	(A.) damla, sızıntı r. -sından 956
riṣte	(F.) ip r. -i cān 1253 r. -i 'ışk 962
riyā	(A.) iki yüzlülük r. 354, 630
riyāz	(A.) bahçelik, çimenlik r. -i 1854
riyāzī	(A.) hesaplama ilgili r. 1054
rū	(F.) yüz, çehre (bk. rūy) r. 249
rūd	(F.) çay, ırmak r. 359, 360
rūḡan	(F.) yağ r. 899
rūḥ	(A.) ruh, can r. 192, 1280 r. -i revān 228, 511 r. -uñ 195 r. -i 228 r. -ına 239, 344
ruḥ	(F.) yanak, yüz r. -i 1090
rūḥānī	(A.) ruhla ilgili r. 192, 1280 r. -de 800
rūḥu'l-emīn	(A.) Cebrail r. 60
rūḥ-veṣ (A. F.)	ruh gibi, can gibi r. 411, 411
Rūm	(A. ö. a.) Anadolu

	R.	1241, 1241	
	R. -ıdı	1296, 1296	
	R. -uñ	740	
	R. -da	1294	
Rūmî	(A. ö. a.)	Anadolulu; Rumî motifi	
	R.	170	
	R. -y-ile	171	
	R. -lerūñ	1288	
rūşen	(F.)	aydın, parlak; belli	
	r.	668, 1181, 1236	
	r. it-	146, 763	
	r. ol-	45	
	r. -lerden	293	
rūy	(F.)	yüz, çehre (bk. rū)	
	r.	670, 831	
	r. -ı cihān	844	
	r. -ı hūb	831	
	r. -ı	543, 549, 1070, 1107	
	r. -ından	248	
rūy-ten (F.)	tunç vücutlu, güçlü kuvvetli		
	r.	670	
rūz	(F.)	gün; gündüz	
	r. -ı cezā	557	
	r. -ı hisāb	653	
	r. -ı kıyām	426	
	r. -ı rūşen	15	
	r. -ı şūmār	365	
	r. -ı	14	
rūze	(F.)	oruç	
	r.	868	
	r. -yi	868	
rūzeyî	(F.)	oruç tutan	
	r.	868	
rūzî	(F.)	rızık, nasip	
	r. kııl-	31	
	r. vir-	14	
Rüstem	(F. ö. a.)		
	R.	117	
	R. -em	117	
	R. i Zāl	671	
	R. -i	759	
rū'yā	(A.)	düş	

r. -sında 477, 636

rü'yet

(A.) görme, görülme
r. -in 1177, 1177

S

sa'adet	(A.) saadet s. 662 s. -dür 141, 305
sā'at	(A.) zaman, vakit s. 808
sābi'	(A.) yedinci s. 1246 s. -dür 944
şabr	(A.) sabır ş. 522, 812, 957 ş. eyle- 800 ş. it- 805 ş. kıl- 522 ş. -ıla 521
şād	(F.) yüz ş. 465, 1280
şād	(A.) sad harfi ş. 925
şādā	(A.) ses ş. 251, 1198
şad-çendān	(F.) yüz kadar ş. 931.
sāde	(F.) süssüz, yalın s. 418
şadef	(A.) sedef, inci kabuğu ş. 143
şad-hezār	(F.) yüz bin ş. 464
şādık	(A.) sadık, sadakatli; gerçek ş. 304, 1002
Sa' dī	(A. ö. a.) Şeyh Sadī S. 1243
şad-pāre	(F.) yüz parça ş. 524

şadr	(A.) göğüs; ön, en baş ş. 1083 ş. -ıdı 628, 628 ş. -i 'âlem 9
şâf	(A.) temiz, halis ş. 180, 211, 333
şafâ	(A.) gönül rahatlığı, neşe ş. 97, 289, 1304 ş. bul- 318, 324 ş. sür- 460 ş. vir- 1037, 1037 ş. -lar sür- 518 ş. -sı 1259
Şafa	(A. ö. a.) Mekke civarında bir yer Ş. -dur 176
şâfi	(A.) temiz, duru ş. 334, 3334, 1094, 1181
Şafi	(A. ö. a.) Sâfi Ş. 1300
şağ	doğru; sağ salim ş. 81, 811, 1183 ş. -ın 1094
şağar	(F.) kadeh s. 260, 695 s. -i mişin 693 s. -uñ 687 s. -i 692, 692
şağış	hesap s. -a gel- 811 s. -um 81
şağır	(A.) küçük, parça ş. -i 1046
şâhib	(A.) sahip ş. 282 ş. -i tabl672 ş. -ine 569
şâhib-‘adl	(A.) adalet sahibi ş. 338

şāhib-devlet	(A.) talihli, şanslı ş. -c 282
şāhib-nażar	(A.) tecrübeli ş. 1064
şāhib-vücüd	(A.) sözü geçer, varlığı sayılır ş. 294
sāhil	(A.) deniz, nehir kıyısı s.-i 1251
sāhir	(A.) büyücü s.-i 1006,1006
şaḥn	(A.) meydan, alan ş.-ı seyrān 196 ş.-ında 772
şaḥrā	(A.) sahra, ova ş. 316 ş.-yı vücüd 4 ş.-da 549, 1042, 1223 ş.-sı 206
sāk	(A.) kök, dip s.-i 'arş 998
şaḥar	(A.) cehennem s. 260
şaḥat	(A.) yanlış, kötü s. 731
şaḥın	sakınmak, ş. 94, 106, 210, 380, 454, 563, 860, 867, 958, 1071, 1071, 1156
sākī	(A.) saki s. 685 s.-i eccl 1230 s.-nüñ 337
sākīyā	(A.) ey saki s. 691
şaḥla-	saklamak ş. 887 ş. -yuban 501
şal-	salmak, bırakmak

	ş. -ar	1043
	ş. -dı	4, 251, 553, 687
	ş. -dılar	803, 1139
	ş.	616
	ş. -sa	398, 1217
	ş. -up	134
	ş. -uban	674
	ş. -ardı	227, 436
	ş. -muşdı	1019
şal	şal, su taşıtı	
	ş.	616
sāl	(F.) yıl	
	s. - ile	726
	s. -i huşk	654, 654
sālik	(A.) bir tarikata giren	
	s.	888, 1213
	s. -üfi	1068
sālim	(A.) emin, emniyette	
	s.	1107
şaliş	(A.) üçüncü	
	ş.	940
	ş. -i	86, 1242
şaltanat	(A.) sultanlık	
	s.	772
şāmin	(A.) sekizinci	
	ş.	945
şan-	şanmak, düşünmek, zannetmek	
	ş. -dı	693
	ş. -asın	135
	ş.	659
	ş. -alar	198
	ş. -duğunu	659
	ş. -ma	128, 462, 494, 612, 880, 1108
şan	şanki, güyā	
	ş.	139, 145, 227, 403, 490, 509, 545, 628, 659, 659, 754, 843, 1298
şan	ün, şöhret	
	ş. koy- (ad u ş)	659
şāña	şana (bk. sen)	

şan' at	(A.) sanat, ustalık, hüner ş. 836, 836 ş. -ıla 110, 928 ş. -ı 1025
şānī	(A.) ikinci ş. 85, 939, 1241
şāni'	(A.) yapan, işleyen, yaradan (Allah) ş. -dür 1219 ş. -isin 3
şāniyā	(A.) ikinci olarak ş. 186
şanki	sanki ş. 230,403, 593, 671, 705, 763, 846, 1079
sarāy	(F.) saray (mec. dünya) s. 209 s. -ı köhne 128 s. -dur 260 s. -a 111 s. -ından 299
şarf	(A.) harcama, gider ş. eyle- 1050, 1050 ş. it- 819 ş. kı- 819
sāriḳ	(A.) hırsız s. 1022
şat-	satmak ş. -ardı 630
şavt	(A.) ses ş. -ı 784
sa'y	(A.) çalışma, çabalama s. -ile 176, 176 s. eyle- 175, 811, 941 s. it- 174, 175, 177, 277, 302, 374, 588, 599, 634, 717, 749, 811, 884, 941, 945, 1020, 1278 s. uñ 1158 s. -ine 175
şay-	saymak ş. -sa 653 ş. -ar sañ 1126

şayd	(A.) av, avlanma ş. 314, 376 ş. it- 375 ş. -1 1136
şayd-gāh	(A. F.) av yeri ş. 314 ş. -1 Hāḡ 566
sāye	(F) gölge s. şal- 553
sāyebān	(F.) gölgelik s. 554
şayf	(A.) yaz ş. 124
şāyim	(A) oruçlu ş. 1666
sāyir	(A.) başka, diğer, gayrı s. -i 1065
şayyād	(A.) avcı ş. 629
sāz	(F.) çalgı s. 2, 872, 872, 873, 949, 1015 s. -dan 879 s. -in 353
sebaḡ	(A.) ders s. al- 1222
sebāt	(A.) kararlılık ş. 189
sebūk-dil	(F.) keyifli, neşeli s. 411
sebūk-rūḡ	(F.) hoşsohbet, şen s. 265
sebz	(F.) yeşillik, çimen s. 750
sebze	(F.) sebze, çimen s. 384
seccāde(A.)	seccade

	s.	848	
secde	(A.)	secde	
	s. it-	55	
seç-	seçmek		
	s.-mezken	555	
	s. -mege	221	
sefer	(A.)	savaş	
	s. eyle-	260	
	s. -de	634	
seg	(f.)	köpek	
	S.	1132, 1134	
segürt-	seğirtmek, koşmak		
	s. -ürdi	1130	
sehī	(A.)	düz, doğru	
	s. (serv-i s.)	1089	
sehl	(A.)	kolay	
	s.	189	
sekiz	sekiz		
	s. (on s. biñ 'âlem)	3	
selâm	(A.)	selâm	
	s. vir-	480, 8617	
Selmân (A. ö.a.)	Selmân		
	s.	1281	
selsâl	(A.)	tatlı, hafif su	
	s. -i sâl-i huşk	654	
sem^c	(A.)	kulak	
	s. -ine	1113	
semâ^c	(A.)	tarikât mensuplarının ayakta dönmesi	
	s. eyle-	859	
	s. kıl-	859	
	s. -a	1190	
semī^c	(A.)	işiten	
	s.	1091	
semm	(A.)	zehir	
	s. -ini	1258	
sen	sen		

- s. 2, 3, 5, 41, 49, 56, 72, 91, 175, 269, 269, 300, 349, 363, 379, 418, 418, 418, 428, 490, 510, 512, 512, 540, 565, 584, 600, 616, 657, 710, 749, 749, 750, 779, 852, 877, 887, 887, 915, 915, 1032, 1039, 1039, 1051, 1051, 1057, 1057, 1064, 1105, 1114, 1114, 1123, 1128, 1128, 1167, 1170, 1172, 1172, 1172, 1234, 1235, 1237, 1288
- s. -üñ 78, 79, 327, 327, 417, 793, 861, 877, 996, 996, 1169
- s. -üñle 205, 612
- s. -sin 14, 641, 1161
- s. -i 66, 76, 76, 129, 329, 329, 455, 516, 858, 1042, 1064, 1075, 1075, 1134, 1134, 1141, 1153, 1153, 1179, 1265
- saña 70, 70, 92, 121, 327, 353, 416, 446, 461, 557, 710, 731, 785, 854, 885, 1061, 1074, 1094, 1105, 1117, 1157, 1168, 1176, 1189, 1204, 1223, 1238, 1271, 1276, 1277, 1314
- s. -de 637
- s. -den 33, 92, 331, 363, 1179

Senâyî (A. ö. a.) Hoca Senâî
S. 1242

señek testi, su kabı
s. 440, 984

seng (F.) taş
s. 129, 561, 596, 596, 1193, 1193
s. -i bārān 714
s. -i 271, 714
s. -den 720

senlik senlik, kişilik
s. -üñî 1169, 1169

sep- serpmek, saçmak
s. -dügince 399

ser (F.) boş kafa
s. 1019, 1069, 1069, 1121
s. -i kūy 258
s. -i 258, 1068
s. -e 1073
s. -den 1002, 1002

serāb (A.) serap, ılgım
s. 685

ser-āmed (F.) ileri gelen
s. 48

ser-bāzlık (F.T.) cesurluk, yiğitlik
s. 656

ser-be-ser (F.) baştan başa
s. 972

ser-fitne	(F. A.) büyük fitne, baş belâsı s. -si 1019 s. -ler 930
ser-kâse	(F.) baş kâse s. -sinde 1203
serkeş	(F.) asi, başkaldıran s. 334
ser-leşker	(F.) komutan s. -i 381
sermedî	(F.) sürekli, ebedî s. 902
ser-mest	(F.) sarhoş s. 486
ser-sebz	(F.) şans, talih s. 856
serserî	(F.) serseri s. 1068
serv	(F.) servi, sevgili, güzel s. 397 s. -i bālā 556 s. -i lāle-ḥadd 384 s. -i revān 554 s. -i sehî 1089
server	(F.) başkan, reis s. 1069 s. -i çābük-süvār 788 s. -üñ 1078
sevdā	(A.) sevda s. 982 s. -y-ıla 982 s. -ıdı 643, 643 s. -da 643
sev-	sevmek s. -er 643 s. -dūñ 1098 s. -di 744 s. -dügüm 442, 442 s. -dügüñ 1104 s. -düginden 633 s. -erdi 633, 743 s. -erlerdi 537

	s. -erseñ 1293
	s. -mez 431
	s.-mezdi 647
sevgü	sevgi s. -nũñ 528
seyl	(A.) sel s. 250 s. -i ğam 616 s. -den 19
seylāb	(F.) sel suyu s. -ıdı 250
seylān	(A.) seller s. -ını 766
seyr	(A.) yürüme, gitme, gezme s. eyle- 420, 855 s. it- 187, 192, 228, 420, 441, 497, 531, 855, 924, 949, 972 s. -i bûselik 829 s. -de 497 s. -den 949 s. -ũñũñ59
sezā	(F.) uygun, yaraşır s. 180
şı-	kırmak s. -dı 389, 389 s. -dılar 388 s. -rdı 386
sıçra-	sıçramak s. -dı 507, 511, 586 s. -yup 581
sıçrat-	sıçratmak s. -up 315, 1139
Şiddik	(A.) Hz. Ebubekir ş. 84
şıdk	(A.) doğruluk, sadakat ş. -ı 284, 940 ş. -yla 84
şığ-	sığmak ş. -mazdı 609 ş. -maz-ıdı 830
şığın-	sığınmak

	ş.	1094
şın-	kırılmak	
	ş. -dı	593, 1088
	ş. -a	449
şına-	sınamak, denemek	
	ş.	449
şırça	cam, billûr	
	ş. -dur	449
sırr	(A.) sır	
	s. -ı	362, 417, 1213
	s. -ıdur	449
	s. -ına	417
sız-	sızmak	
	s. -an	212
sibâ^c	(A.) yırtıcı hayvanlar	
	s. -ı	395
sihr	(A.) büyü	
	s. -ile	1004
sihr-âmûz	(A.) büyücü	
	s.	1004
Skender-âyine	(F.) ayine-i İskender	
	S.	770
silk	(A.) ip	
	s. -de	203 ^t
silki-	silmek	
	s. -di	447
sîm	(F.) gümüş	
	s.	1268
	s. -i ber	556
	s. -i	556
sîmurğ	(F.) anka kuşu	
	s.	698
	s. -ı vefâ	49
	s. -a	440
sin	(bk. sen)	
	s.	349, 1237
	s. -üñ	254, 709
	s. -üñle	94
	s. -i	74, 95, 107, 819, 863, 958, 1093, 1098, 1124

sîn	(A.) sin harfi s. -i sünnet 62
sin	(F.) mezar s. 94, 1263
Sînâ	(A. ö.a.) ibn-i Sînâ s. -ya 1057
sîne	(F.) göğüs s. 241 s. -i 'uşşâk 197 s. -i 843 s. -in 474 s. -ine 473 s. -inde 19
sipâh	(F.) askerler, ordu s. 712
siper	(F.) siper s. it- 1323
sitt	(A.) altı s. -i (cihât-ı s. -i kurb) 1063
sivâr	(A.) bilezik s. 727
siyâh	(A.) kara s. (ebr-i s.) 712
siyâh-rüy	(F.) yüzü kara, günahkâr s. -a 82
siyer	(A.) ahlâk ve yüksek vasıflar s. (mir'ât-ı s.) 1323
siz	siz s. 112 s. -e 180
sofra	(A.) sofrâ s. çek- 768, 769 s. -sınıfı 758
şohbet	(A.) sohbet ş. 264, 267, 267, 269, 274, 291, 291, 306, 306, 874, 939, 939, 1022 ş. -idi 295 ş. -ile 273, 273 ş. kıl- 264 ş. -idâfâ 268, 355

	ş. -i maflüb	272
	ş. -üñ (gen.)	289
	ş. -e	277
	ş. -de	274
	ş. -üñ (iy.)	289, 353, 871
	ş. -i	264, 266, 305, 305, 936
	ş. -in	265, 352
	ş. -ini	301
	ş. -inde	286
	ş. -inden	1092
şok-	sokmak	
	ş. -ar	502
şoñ	son	
	ş. ucu	110, 1273, 1312
şoñra	sonra	
	ş.	213, 272, 332, 692, 809
şor-	sormak	
	ş. -ar	331
	ş. -dum	421
	ş. -dı	282, 478
	ş. -sa	1012
	ş. -salar	935
şovuk	soğuk	
	ş.	1317
söyle-	söylemek	
	s. -r	708
	s. -düñ	988
	s. -di	238
	s.	323, 849
	s. -yelüm	1260
	s. -yicek	423, 690
	s. -dügüm	44
	s. -er-idi	525
	s. -mezdüñ	1055
söylet-	söyletmek	
	s. -üp	17
söylen-	söylenmek	
	s. -ür	808
söz	söz	
	s.	2, 204, 204, 205, 205, 206, 206, 206, 220, 220, 334, 335, 491, 808, 895, 895, 897, 921, 1037, 1148, 1260, 1287
	s. -ile	873
	s. -dür	955

s. -i 303, 597
s. -e 333
s. -de 1276, 1278
s. -üm 732
s. -üme 668
s. -üñ 180, 1055
s. -üñi 1237
s. -i 939, 1279, 1280
s. -ümüzi 204
s. -leri 127
s. -ler 525
s. -lere 44, 278
s. lerüm446

şu su
ş. 668, 813, 884
ş. -yı 335
ş. -ya 616, 1213, 1217
ş. -da 984
ş. -ma 1249, 1249
ş. -ından 30, 1171
ş. -ıyla (gül ş.) 213

şu'âl (A.) soru
ş. eyle- 723
ş. kıl- 723

subaşı subaşı, komutan
s. -ndan 884

şubh (A.) sabah
ş. 915, 1299
ş. -i miñnet 1022
ş. -i saa'âdet 141
ş. -i şârik 1022
ş. -a 139, 286, 720, 910

sūd (F.) fayda, kazanç
s. 1276
s. -i 643, 644
s. -a 634

şuffe (A.) sofa
ş. -sinde 196

şūfi (A.) sofu
ş. -ler 1108

sūhte (F.) yanmış, tutuşmuş
s. 551, 551, 738

şulu sulu
ş. 984

şultān	(A.) sultan, padişah s. 12, 42, 539, 807, 807 s. -i nîk ü nām 1205 s. -i şehr-i hāverī 132 s. Cem 1289
şun-	sunmak, vermek, uzatmak ş. dı 485, 621, 692, 693 ş. -sam 682 ş. -sa 1167 ş. -ıcak 692 ş. -armış 1206 ş. -arsa 522
şun^t	(A.) kudret ş. -uñā (dest-i ş.) 1
şūr	(A.) kıyamet vaktinde üflenilecek boru ş. -ıdı 1198
sūrāḥ	(F.) delik, gedik s. 589
şūret	(A.) şekil, yüz ş. 423, 825 ş. -i leylī 1025 ş. -i ma' nī 140 ş. -i naqş 987 ş. -de 362, 432, 432, 441, 631 ş. -den 219 ş. -dedür 631 ş. -in 970 ş. -ini 1217 ş. -ine 823 ş. -üñden 154
şūretlü	suretli, o şekilde ş. 680
surḥ	(A.) kırmızı, kızıl s. 249
sūrñā	(F.) zurna s. 249
şuvār-	sulamak ş. 750, 750
sūz	(F.) yanma, tutuşma, sıcaklık s. 44, 126, 127

	s. -ıla	977
	s. -i derd	254
	s. -i 'ışk	879
	s. -i	879
sūznāk (F.)	yakıcı, etkileyici	
	s.	127
sūḥan	(F.) söz	
	s.	883, 883, 1240, 1245, 1281, 1281
sūḥandān	(F.) söz ustası	
	s. -ıla	883
Sūleymān	(A. ö. a.) Hazret-i Süleyman	
	S.	11, 1153
	S. -i sūḥan	1281
	S. -i	1281
sūnbül	(F.) sūmbül	
	s.	1028
	s. -i misgīn	246
	s. -inden	1003
sūnnet	(A.) Hz. Muhammed'in söz, iş ve davranışları	
	s. -üfī	62, 62
sūr-	sürmek	
	s. -er	460, 1013, 1013
	s. -düm	424
	s. -di	518, 518
	s. -e	1073, 1080
	s. -erdi	244
	s. -me	271
	s. -medi	902
Sūrḥāb (F. ö.a.) Sūrhab		
	S.	813
sūrḥ-āb	(F.) kırmızı su (şarap)	
	s. -ıdı	813
sūrme	sürme	
	s.	483, 483, 923
sūrūr	(A.) sevinç	
	s.	1112, 1112
sūvār	(F.) ata binen	
	s.	564, 727, 788
sūveydā	(A.) kalpteki siyah nokta	
	s. -sın	919

süz-	süzmek	
	s. -e (süze s.)	333
	s. -üp	334
	s. -en	212
	s. -dügince	968
süzek	süzek	
	s. -iyle	334

Ş

Şabür	(F. ö. a.) Şabur; Şabur şehri Ş. -ıdı (erkek adı) Ş. -ıdı (Hüsrev-i mükl-i Rey ü Ş.)
şād	(F.) sevinçli ş. ol- 195, 507, 1114 ş. -a 418
şād-kām	(F.) çok sevinçli ş. 420
şāh	(F.) padişah ş. 108, 131, 239, 239, 391, 622, 693, 693, 707, 770, 1122 ş. -i 'ālem 953 ş. -i Belğ 697 ş. -i cihān 369 ş. -i Deşt (özel ad) 617 ş. -i dīn 681 ş. -i Ġaznī 1118 ş. -i Hind 132 ş. -i Rey 15 ş. -i Yemen 704, 706 ş. -i Zül-karneyn 602 ş. -ıdı 845 ş. -ıdur 215 ş. -uñ 324, 794 ş. -i 690, 1040 ş. -a 622, 681, 794
şāh	(F.) parça; dal, budak ş. 1131 ş. şāh ol- 1131
şāhā	(F.) ey şah! Ş. 772
şāh-bāz	(F.) doğan Ş. -a 440
şāhid	(A.) şahit ş. ol- 54 ş. -i (iy.) 383, 815, 815, 845, 1303 ş. -ler 1305
Şahidī	(A.ö.a.) Şahidī Ş. 1303
şahidīn (A.)	şahitler

	ş.	681	
şahlık	(F.T.) padişahlık		
	ş. -dan	133	
şah-râh	(F.) büyük yol		
	ş.	131	
şahruş	(F.) yiğit, kahraman		
	ş. -1	109	
Şahruş (F. ö.a.)	Timur'un torunu Şahruh Mirza		
	Ş. -1	109	
şâl	(F.) şal		
	ş. -ıla	347	
şâm	(F.) akşam		
	ş.	15, 1043	
	ş. -1 sârik	1022	
	ş. -1 şohbet	1022	
	ş. -1	1299	
Şâm	(F.ö.a.) Şam şehri		
	Ş.	15, 113, 279	
	Ş. -da	279	
Şâmî	(F.ö.a.) Şamî		
	Ş.	1299	
şâmil	(A.) içine alan, kaplayan		
	ş. -idür	941	
şâne	(F.) tarak		
	ş. -sing	20	
şarâb	(A.) şarap		
	ş.	685, 815, 872	
	ş. -ından (yoklık ş.)	1259	
şârik	(A.) parlak		
	ş. (şubh-1 ş.)	1022	
şatranc	(A.) satranç		
	ş. -1 (dünyî ş.)	108	
şâyiste	(F.) şayeste, uygun		
şeb	(F.) gece		
	ş.	134, 351, 720, 991	
	ş. -i pîr	1030	
	ş. -e	135, 135	
	ş. -de	1071	

şebnem(F.)	çiy, şebnem ş. 646 ş. -le 166 ş. -i 351
şeçer	(A.) ağaç ş. -dür 774
şefâ'at	(A.) şefaât ş. kıl- 82 ş. -den 89
şefî' al-müznibîn	(A.) günahkârların şefaâtçisi (Hz. Muhammed) ş. 82
şefîk	(A.) merhametli ş. (Şeyh-ı ş. [özel ad]) 1106
şefkat	(A.) acıma, esirgeme ş. 845
şeh	(F.) (bk. şâh) ş. 237, 299, 313, 314, 316, 366, 386, 602, 603, 669, 674, 754, 763, 796 ş. -i 'âdil 279 ş. -i deryâ 756 ş. -fer 578 ş. -i leşker-keş 388 ş. -i Şâm 113 ş. -üñ 698, 1136
şehîd	(A.) şehit ş. -i Hâk 1305
şehlâ	(F.) şehlâ, tatlı şaşu göz ş. -yî (nerges-i ş.) 923
şehlik	(F.T.) padişahlık ş. (ğ) -a 392
şeh-nişân	(F.) ünlü, meşhur ş. 602
şehr	(F.) şehir ş. 367, 642, 699, 1193 ş. şehir geşt kıl- 726 ş. -i Bağdat 408 ş. -i 'ilm 1049 ş. -i (sultân-ı ş. -i hâverî) 132 ş. -i 648, 1233 ş. -inde 392, 978, 1007

şehir	(A.) ay (zaman) ş. 726
şehriyâr	(F.) padişah ş. 292, 329
şeh-vâr (F.)	büyük inci ş. -ıdı (dürr-i ş.) 366
şem^c	(A.) mum ş. 286, 961 ş. -i Çigil 1145 ş. -i şeh 1089 ş. -a 1173 ş. -i (iy.) 1304 ş. -ine 1113
Şem^cî	(A.ö.a.) Hafız Divanı'na şerh eden Şem ^c î Ş. 1304
şemm	(A.) koklama, koku alma ş. -ini 1258
şemme	(A.) pek az şey ş. -i şevk 21 ş. -sidür 58
şems	(A.) güneş ş. -i Hâk 1301 ş. -üñ 1234
şem^c -veş	(A.F.) mum gibi ş. 288
şen	(F.) sevinçli, neşeli ş. ol- 875, 997
şer^c	(A.) din kuralları ş. 46 ş. -ile 1252, 1256, 1256, 1257 ş. -üñdan 1257 ş. -i (iy.) 1227
şerbet	(A.) şerbet ş. 125
şerîf	(A.) soylu, temiz ş. -üñden 1101
şerm	(F.) utanma ş. 148
şevk	(A.) şevk, arzu

	ş. -ıla 235, 862, 893, 961
	ş. -i (akık) 295
	ş. -ufla 22
	ş. -i 931
şeyh	(A.) şeyh, pir ş. 352, 489, 744, 744, 839, 851 Ş. Ahmed (Ahmed Yesevî) 1234 Ş. Sa' dî 1243 ş. -i cām 485 ş. -i erbāb-ı nazar 1023 ş. -i erbāb-ı şafā 1304 ş. -i reh 1191 ş. -i şefik 1106 ş. -uñ (gen.) 324, 336, 491 ş. -e 746 ş. -idür 1294
Şeyhî	(A. ö. a.) Şeyhî Ş. -dür 1294
şeytani	(A.) şeytana yakışır ş. -yi 396
şifa	(A.) şifa Ş. (Kānūn u Ş.) 1058 Ş. vir- 1058
şikār	(F.) avlanma Ş. eyle- 370
şilān	(F.) sofrā ş. eyle- 766
şimden şimdiden	ş. girü 934
şimdi	şimdi ş. 1143 ş. -den girü 516
şinā	(F.) suda yüzme ş. -ya 1057
şir	(F.) arslan ş. 55 ş. -i 'arş 397 ş. -i ecem 1289
şir	(F.) süt (şıra) ş. 55
şir-dil	(F.) arslan yürekli, cesur (Hz. Ali)

	ş.	87
şir-efgen	(F.) arslan yıkan ş. -i (gamze-i ş.)	986
şirin	(F.) tatlı, sevimli ş. 1018 ş. -i (güfte-i ş.)	697
Şirin	(F. ö.a) Ferhad ile Şirin hikâyesinin kahramanı Ş. 439	
şirin-dehen	(F.) tatlı ağızlı ş. 1018	
şirin-sühan	(F.) hoş sohbet ş. 1270	
şirk	(A.) Allah'a ortak koşma ş. 85, 209	
şir-merd	(F.) arslan yürekli, cesur ş. -i derd 1016	
şişe	(F.) şişe ş. -de 212	
şitâ	(A.) kış ş. 148, 148	
şive	(F.) naz, eda ş. -den 923	
şol	şu ş. 66, 198, 231, 333, 360, 415, 584, 678, 691, 736, 743, 752, 768, 792, 982, 1119, 1138, 1168, 1197, 1208, 1222, 1224, 1239, 1259	
şöyle	şöyle, şu şekilde ş. 9, 10, 147, 148, 171, 243, 431, 537, 545, 593, 609, 640, 818, 922, 980, 1157, 1262	
şu'le	(A.) ışık ş. -i hürşid 552	
şunlar	şunlar ş. uñ 1250	
şurb	(A.) içme, içilme ş. it 515, 515	
şüride	(F.) perişan, zavallı ş. 507	

şükür	(A.) şükür ş. it- 801 ş. kı- 818 ş. -i Hâk 820
şümâr	(F.) hesap ş. (rûz-ı ş. [kıyamet]) 365

T

tā	(F.) dek, kadar t. 33, 79, 95, 193, 205, 208, 209, 248, 265, 269, 365, 426, 461, 482, 532, 544, 544, 562, 574, 586, 648, 653, 658, 659, 696, 699, 705, 749, 781, 811, 871, 885, 888, 915, 1061, 1072, 1116, 1166, 1168, 1170, 1189, 1198, 1199, 1201, 1237, 1241, 1254
ta' alluḡ	(A.) ilgi, aitlik t. 1308
ṭā' at	(A.) ibadet ṭ. -i 328
tāb	(F.) güç, kuvvet; ışık, parlaklık; kıvrım, büküm t. 24, 25, 25 t. -ıdı 435 t. -ı hüsn 58 t. -da 824
ṭab'	(A.) huy, yaratılış ṭ. -a 181, 565

şükr	(A.) şükür ş. it- 801 ş. kı- 818 ş. -i Hâk 820
şümâr	(F.) hesap ş. (rüz-ı ş. [kıyamet]) 365

T

tâ	(F.) dek, kadar t. 33, 79, 95, 193, 205, 208, 209, 248, 265, 269, 365, 426, 461, 482, 532, 544, 544, 562, 574, 586, 648, 653, 658, 659, 696, 699, 705, 749, 781, 811, 871, 885, 888, 915, 1061, 1072, 1116, 1166, 1168, 1170, 1189, 1198, 1199, 1201, 1237, 1241, 1254
ta' alluq	(A.) ilgi, aitlik t. 1308
tâ' at	(A.) ibadet t. -i 328
tab	(F.) güç, kuvvet; ıfık, parlaklık; kıvrım, büküm t. 24, 25, 25 t. -ıdı 435 t. -ı hüsn 58 t. -da 824
tab'	(A.) huy, yaradılış t. -a 181, 565

ğ. -umuñ 919

Tabāri' (A. ö.a.) Tabarî
T. -den 1036

tābende (F.) parlayan, ışık veren
t. 153

ṭabl (A.) davul
ğ. 672

tāc (A.) hükümdar başlığı
t. 662, 789
t. -ı 'ışık 1201
t. -uñ 1264

tā-eded (F. A.) sonsuza kadar
t. 192, 195, 904, 999

ṭag dag
ğ. 316
ğ. -dan 600
ğ. -lar 907

taḥayyül (A.) hayal etme
t. 920

ṭahir (A.) temiz
ğ. -lerin 1252

taḥşil (A.) ilim öğrenme
t. -i fen 1050

taḥsîn (A.) beğenme, alkışlama
t. it- 924

taḥt (F.) hükümdar koltuğu, hükümdarlık makamı
t. -ı ferş 46
t. -ı hükm 27
t. -uñ 1264
t. -ını 11

taḥt (A.) alt, aşağı
t. 1063

taḥta (F.) tahta
t. -dur 1264

ṭal- dalmak
ğ. -dı (fikre ğ.) 517

ṭālib (A.) isteyen

	t.	272, 272, 348, 905
	t. -üfi	50, 50, 161
	t. -em	912
ta'lik	(A.)	asma, asılma
	t. it-	1177
tamām (A.)		tamam, eksiksiz
	t.	472, 666, 690, 690, 798, 868, 1186, 1187, 1261
tamāmet	(A.)	tamam olma
	t.	799
tañ		tan, şafak vakti
	t. -a kal-	138
tañ		şaşırma, hayret
	t. -midur	260, 1161
	t. -a kal-	138
ta'n	(A.)	ayıplama, yerme
	t. it-	35, 1193
tañla		sabah, gün doğarken
	t. -dan	553
Tañrı		Tanrı
	T.	1067
	T. -dan	214
tap-		tapmak
	t. -mişdi (oda t.)	146
tapu		makam, huzur
	t. -fi	330
	t. -fidan	40, 40
tār	(F.)	karanlık; saç teli
	t.	20
	t. -i zülf	58
tarab	(A.)	sevinçlilik, şenlik, sefa
	t.	546, 546
taraf	(A.)	yön, taraf
	t. -dan	675
	t. -larda	434
ta'rif	(A.)	tarif, anlatma
	t. it-	1236, 1236
	t. -i riyāzī	434

tārīḥ	(A.) tarih t. 1323
tarṣīʿ	(A.) iki fikranın kelimelerini vezin ve kafiyece denk getirme; süsleme, oymacılık t. it- 929, 929
taṣavvur	(A.) zihinde tasarlama t. it- 1268
tāsiʿ	(A.) dokuzuncu t. 946
taṣnīf	(A.) kitap hâline getirme t. -e 513
tastamām	(A.) tastamam, tamamen t. 938
taṣvīr	(A.) resmini yapma t. it- 1009
taṣ	taṣ t. 683
taṣra	dışarı ṭ. 592
taṭ-	tatmak ṭ. (d) -ur 1259
Tatār	(F.) Tatar T. (misk-i Ṭ.) 144
tay	denk, eş, benzer t. 340
Ṭayif	(A. ö. a.) Tayif şehri Ṭ. 648, 648 Ṭ. -de 642
ṭayr	(A.) kuş ṭ. 16
tāze	(F.) taze, sulu, yaş; genç t. 17, 575, 691, 1131, 1142, 1161, 1161, 1162, 1292 t. -dür 663
Tāzī	(F.) Arapça T. 153, 955

taẓmīn	(A.) başkasına ait bir mısra ya da beyti kendi şiirine alma sanatı t. 929
tebāh	(F.) harap, yıkılmış t. ol- 387, 387
tebār	(F.) soy, nesil t. 853
tebdīl	(A.) değiştirme, değiştirilme t. eyle- 1170
tecellī	(A.) görünme t. eyle- 1184
tecnīs	(A.) cinas yapma t. 168, 174 t. -ile 930 t. -e 167
tecnīsāt	(A.) cinaslar t. -ına 168
Tecnīsāt	(A. ö.a.) Kâtibi'nin eseri T. -ı 162
tedbīr	(A.) tedbir, çare t. -e 588
tek	gibi t. (berķ t.) 68
teklīfāt (A.)	teklifler, öneriler t. -dan 178
tekye	(A.) güvenme; tekke, dergāh t. 190, 611 t. eyle- 190
telḡ	(F.) acı t. -idi 697
temennā	(A.) eli başa götürerek verilen selām t. it- 320 t. -dur 899 t. -yı 1320
ten	(F.) beden, gövde t. 608, 670, 696, 775, 1040, 1248 t. -i ḡākī 218 t. -i (akk.) 89, 1183 t. -in 476 t. -üm 732

t. -lerini 762

ten-dürüst	(F.) sağlam vücutlu, kuvvetli t. 696
teng	(F.) dar, sıkıntılı yer; denk, eşya yükü t. (gār-ı t.) 590 t. (teng t.) 590
tenhā	(F.) ıssız, boş t. 323
ten ten	tin tin, ten ten t. yūri- 1190
tenūr<tennūr	(A.) tandır t. -ından 898
ter	(F.) taze t. 144, 166, 166, 535, 1162
tercūmān	(A.) tercūman, çeviren t. -dur 215
terk	(A.9) bırakma, vazgeçme t. eyle- 396, 430, 870, 1201, 1201 t. it- 306, 356, 360, 379, 430, 431, 432, 473, 493, 940, 943, 1116 t. -i 'ıyş 1030 t. -idür 566, 566, 662
terkīb	(A.) terkip, birleştirme t. -i 'anāşır 189
tesbīh	(A.) Allah'ı zikretme; tespih t. 848, 848
te'şir	(A.) tesir, etki t. -idür 289 t. -ini 339
teşne	(F.) susamış t. -yem 686
teşrif	(A.) şereflendirme t. it- 76
tevbe	(A.) tevbe t. 839 t. eyle- 336 t. it- 338
tevbe-kār	(A. F.) tövbe eden t. ıdı 839

tezyîn	(A.) süsleme, süslenme t. -ile 931 t. it- 1252
tıfl	(A.) küçük çocuk t. 490
tîğ	(F.) kılıç t. 467, 467 t. -ıla 468 t. -i cān 838 t. -i tîz 1196 t. -ıyla (ecel t.) 1012 t. -ini 398
tîmār	(F.) tımar, yara bakımı t. 1014
tîr	(F.) ok t. 130, 472, 507, 592, 916 t. -ile 1196 t. -i belā 1135 t. -i çarḥ 400 t. -i ecel 116 t. -e 474, 475 t. -üfi 69 t. -ini 12, 399
tîr-veş	(F.) ok gibi t. 586
tîz	(F.) tez, çabuk; keskin t. 172, 230, 588, 588, 598, 1196
tobra	torba t. -sı 646
toḥm	(F.) tohum t. -ımı 601 t. -ma 775
ṭol-	dolmak ṭ. -ar 55 ṭ. -dı 251 ṭ. -a 97, 894 ṭ. -sun 1001 ṭ. -ardı 468
ṭoldur-	doldurmak ṭ. -mağıl 43 ṭ. -urdu 399

tolu	dolu, dolmuş t. 64 t. -y-ıdı 646
tolu	dolu (yağan dolu) t. -y-ıdı 646
ton	don, elbise t. -in 170
toprak	toprak t. 719, 914 t. -ıdı 364 t. -a 382, 436, 550, 775, 911, 1043 t. -da 911 t. -i 1073 t. -lar 19 t. -lara 908 t. -sın 363
toz	toz t. 143 t. -i 994 t. -in 447 t. -ını 1048 t. -ına 55
töz	töz, asıl t. -i 587
Tüba	(A. ö.a.) cennet ağacı T. -ya 1159
tūfān	(A.) tufan t. -dur 898
Tuḥfetü'l- 'uṣṣāk	(A. ö.a.) Tuḥfetü'l- 'Uṣṣāk T. 935
Tūrān	(F. ö. a.) Türk diyarı T. 383
turna	turna t. 757
tūsen	(F.) serkeş, asi, inatçı t. -i tab ^c 565
tūṭī	(F.) dudu, papağan t. 1270, 1270

tuz tuz
t. -1 994

tümen tümen, pek çok
t. 704

tünd (F.) sert, şiddetli
t. 310

türâb (A.) toprak
t. 30, 30

türk (A.) güzel
t. -idi 741

Türk Türk
T. -idi 741

tüy tüy
t. -üm 732

U

- u** (F.) ve, hem (bk. ū, vū)
u. 16, 16, 20, 42, 44, 45, 46, 66, 67, 96, 106, 107, 121, 124, 139, 139, 149, 158, 160, 160, 164, 166, 177, 177, 178, 186, 258, 279, 285, 294, 297, 309, 316, 321, 321, 327, 334, 338, 391, 396, 397, 409, 410, 411, 422, 433, 465, 466, 477, 503, 529, 597, 603, 607, 608, 611, 617, 624, 629, 629, 659, 662, 670, 672, 677, 679, 689, 696, 698, 703, 719, 721, 722, 722, 724, 728, 743, 757, 798, 802, 806, 815, 853, 855, 860, 864, 871, 871, 872, 873, 874, 875, 878, 878, 886, 892, 899, 902, 905, 910, 932, 940, 949, 953, 957, 970, 974, 976, 979, 1008, 1038, 1038, 1043, 1047, 1049, 1058, 1062, 1063, 1063, 1063, 1065, 1066, 1083, 1111, 1111, 1113, 1156, 1158, 1176, 1181, 1183, 1199, 1210, 1212, 1217, 1220, 1232, 1261, 1261, 1281, 1283, 1283, 1298, 1299, 1308
- ‘ucb** (A.) kendini eğenme
‘u. 358, 359, 361, 380, 381, 391, 429, 430
‘u -la 357, 362
‘u. -dur 455
‘u. -ı (akk.) 379, 454, 455, 940
‘u. -ın 394
‘u. -a 378
‘u. -uñ 453
- ‘ucb -dār** (A.F.) kendini beğenen
‘u. 430
- ‘ucb -ğīn** (A.F.) kendini beğenen
‘u. 391
- uç**
u. -ı (şoñ u.) 110, 1273, 1312
u. -ın 606
- uç-**
uçmak
u. -ar 103
u. -ardı 346
u. -duğınca 526
u. -madın 1230
- ‘ūd** (A.) ut (çalgı)
‘ū. -a 2
- ‘ūd-veş** (A. F.) ut gibi
‘ū. 308, 308
- uğra-**
uğramak
u. -sun 682

	u. -yup 480
uğraş-	uğraşmak u. -ıcağ 389
ula-	ulamak, birleştirmek u. -r 1253
ulu	ulu, büyük u. 744, 744, 845, 1103, 1251 u. -dan 1119
‘Ulvî	(A. ö. a) Şair Ulvî ‘U. 1297
‘ulvî	(A.) yüce, yüksek ‘u. 1297
um-	ummak u. -aram 40 u. -arsın 1093 u. -ar 40 u. -aruz 1231 u. 652, 1082
‘ummân	(A.) büyük deniz ‘u. -ıdı 754, 754 ‘u. -dur 878
unut-	(bk. unut-) u. (d.)-ur 1185
‘unşur	(A.) ‘u. -ı 1262
‘Unşurî	(A. ö.a) Unşurî ‘U. 1262
unut-	unutmak u. 1064 u. -muş-ıdı 531 u. -ma 89
ur-	vurmak u. -ur 328, 328, 380 u. -dum 733 u. -duñ 1142 u. 90, 168, 564, 565, 914, 1218 u. -asın 772 u. -a 896, 960, 1218, 1218 u. -up 255, 976 u. -alı 789

	u. -masa	917
	u. -mağa	896
uşul	(A.) usul u.	1261
uş	işte, şimdi u.	300, 405, 1056, 1132
‘uşşâk	(A.) âşıklar ‘u. ‘u. -ıdı ‘u. -ı firdevs ‘u. uñ ‘u. -ı ‘u. -a ‘u. -da ‘u. -ına	197, 876, 935 739, 826, 826, 968 1279 127, 157, 436, 446 1015 26, 262, 879, 948 194 1005
uy-	uymak u. -ar u. -sun u. -an	371, 371 214 565
uyan	dizgin, gem u. ur-	565
uyar-	uyarmak, uyandırmak; yakmak u. -alı u. -mışdum	22 149
uza-	uzamak u. -r	1287, 1287
uzat-	uzatmak u. -up u. -mağıl	570, 610 748
‘uzlet	(A.) inziva, bir köşeye çekilme ‘u. ‘u. it-	779 133
uz	az uz u. (azın u.)	1260
uzun	uzun u.	1260

Ü

ü	(F.) ve (bk. u, vü)
ü.	2, 8, 15, 16, 24, 24, 26, 27, 28, 61, 85, 128, 129, 130, 131, 158, 180, 220, 222, 229, 246, 264, 269, 274, 310, 316, 329, 376, 397, 400, 409, 411, 412, 417, 418, 427, 432, 443, 453, 472, 481, 517, 532, 542, 549, 550, 561, 562, 576, 578, 580, 592, 596, 598, 602, 628, 641, 663, 664, 669, 673, 675, 675, 677, 700, 709, 728, 741, 756, 756, 763, 765, 770, 772, 779, 806, 808, 818, 830, 837, 839, 852, 853, 853, 859, 869, 884, 901, 916, 921, 928, 939, 939, 1025, 1039, 1042, 1061, 1079, 1091, 1096, 1107, 1108, 1111, 1111, 1143, 1150, 1159, 1162, 1182, 1193, 1196, 1205, 1223, 1248, 1261, 1261, 1268, 1273, 1284
üç	üç
ü.	361, 786
ü. -i	361, 786, 786
ü. -inden	361
üftâde	(F.) düşkün, âşık
ü.	552, 718, 718
üm<ümm	(A.) kaynak, çıkış yeri
ü.	1082
ümmîd (F.)	ümit
ü. -üfî	885
üns	(A.) Allah'ın insan gönlünde görünmesi
ü. -ile	1021
ür-	üflemek
ü. -dügi	903
üşküf	başlık
ü. -i	606
Üsküb	Üsküp
Ü. -sin	1235, 1235
üst	üst
ü. -üñe	75
ü. -üñden	447
ü. -i	198
ü. -inde	229, 230, 459, 740
ü. -inden	321, 581
üstâd	(F.) üstat, usta
ü.	8
üstüvâr	(F.) kuvvetli, sağlam
ü.	198

üşen-	sakınmak, korkmak ü. 997
üşü-	üşümek ü. -yüp 147
üzer	üzer, üzeri ü. -üñe 996 ü. -üñde 796
üzre	üzere, üzerine ü 56, 157, 165, 398, 407, 816, 950, 950, 1139 ü. -dür 865
üzüm	üzüm ü. 782 ü. -e 782

V

vā	(A.) vah, yazık v. 860
va' de	(A.) ecel v. ir- 185
vādi	(A.) vadi, dere v. -ye 860
vāfir	(A.) çok, bol v. 804
vaḥdet	(A.) Allah'a ulaşma; birlik, teklik v. 779 v. -ūñ (gen.) 28 v. -e 531 v. -den 1151
vaḥīd	(A.) yalnız, tek; yegâne v. -i Rūm 1296 v. -i 1296
vaḥş	(A.) yabancı hayvan v. 16
vāki^c	(A.) meydana gelme, olma v. ol- 1083
vakt	(A.) zaman, vakit v. -i (beş v.) 867
var	var v. 120, 174, 182, 182, 198, 269, 269, 356, 356, 459, 653, 713, 765, 785, 1030, 1044, 1070, 1172, 1172, 1203 v. (v. iden) 1189 v. -ıduñ 3 v. -ıdı 244, 279, 292, 307, 312, 341, 343, 366, 383, 397, 433, 465, 500, 504, 523, 530, 576, 582, 617, 642, 644, 669, 679, 687, 697, 718, 737, 754, 788, 791, 813, 822, 839, 889, 890, 967, 978, 985, 1007, 1018, 1106 v. -ımiş 209 v. -ısa 33, 853, 869, 995, 1035, 1157, 1222 v. -dur 457 v. -dan 1189 v. -uñı 462 v. -ı 182 v. -ın 1173 v. -ımı 127, 765 v. -ına 801

vār	(F.) gibi, benzer v. 136, 1070
var-	varmak, gitmek v. -dı 500, 508 v. -muşlar 131 v. 72, 100, 505, 505, 705, 784 v. -urdu 531 v. -aydı 387 v. -masaî 1051 v. -mağa 195 v. -ımaz 702, 702
varıl-	varılmak, ulaşılmak v. -maz 1068
varağ	(A.) yazılı kâğıt v. 498
vārid	(A.) gelen, erişen v. ol- 238
varlık	varlık, madde, benlik v. şüreti 1217 v. şuyı 1171 v. yazusu 1171 v. -(ğ) ı 1170, 1170 v. -(ğ) ımı 1218
vaşf	(A.) vasıf, nitelik; övme v. it 78, 548 v. -ı sibā' 395 v. -ı şeytānī 396 v. -uñ 79 v. -ında 396
vaşiyet	(A.) vasiyet v. eyle- 299
vaşl	(A.) kavuşma, birleşme, vuslat v.-ı gilmān u kusūr 1158 v. -ı 1117 v. -ına 76
vañan	(A.) vatan, yurt v. dut- 100, 100
vāveylā(A.)	feryat, çığlık v. 762
vay	vay, yazık!

vāzgeç-	vazgeçmek	
v.	1156	
vecd	(A.) ilâhî aşkla kendinden geçme	
v. eyle-	859	
vech	(A.) sebep, vesile; yüz, çehre	
v. -ile	748	
v. -ini	764, 764	
ve'd-đuĥā	(A.) Duha suresi	
v.	75	
vefā	(A.) vefa, sözünde durma	
v.	698, 698, 1304	
vehm	(A.) şüphe, kuruntu	
v. it-	712, 1214	
v. -den	1214	
velev	(A.) ister, isterse	
v.	1057	
velī	(A.) veli, ermiş, eren; sahip	
v.	41, 437, 479	
velī	(F.) fakat, velâkin	
v.	165, 437, 479, 769, 1276	
velīkin	(F.) fakat, lâkin	
v.	534	
vel-leyl (A.)	leyl suresi	
l.	74	
ver-	vermek	
v. (ser v.)	1069	
vesme	(A.) rastık, düzgün	
v. it-	924	
ve's-selām	(A.) son söz budur, o kadar	
v.	352	
veyl	(A.) yazık, vah!	
v.	762	
vezīr	(A.) vezir	
v. -i 'ādil	312	
v. -i (iy.)	791	

vir-

- vermek
v. -ürsin 2, 13, 25, 852
v. -ür 775, 879, 1130, 1229, 1229
v. -düfi 11, 33, 34, 37, 798
v. -di 132, 135, 235, 500, 734, 807, 989, 1113
v. -miş 167, 416, 765
v. 44, 208, 213, 267, 641, 854, 867, 1037, 1048, 1069, 1258
v. -e 172, 817, 982, 1061
v. -evüz 850
v. -eler 793
v. -sen 240
v. -se 1161
v. -üp 26, 284, 305
v. -medin 1048
v. en 14, 14, 17, 17, 219, 220, 220, 221, 221, 860
v. -dügine 810, 810
v. -ürdi 969
v. -miş-idüm 480, 638
v. -mişdi 530
v. -miş-idi 297, 609
v. -eydi 591, 1109
v. -emeye 817
v. -mezem 686
v. -mez 262, 695, 1037, 1058
v. -me 98, 1145
v. -medi 358
v. -meñ 1207
v. -mese 388

vird

- (A.) belli zamanlarda okunan dua
v. -icān 235
v. -i (iy.) 1154

viril-

- verilmek
v. -medi 1144

vişāl

- (A.) kavuşma, vuslat
v. -üme 1127

vü

- (F.) ve (bk. u, ü)
v. 11, 27, 41, 152, 152, 159, 255, 325, 391, 402, 523, 597, 611, 621, 623, 694, 710, 741, 757, 758, 774, 814, 817, 833, 848, 848, 877, 882, 912, 932, 987, 1076, 1078, 1090, 1114, 1122, 1137, 1160, 1200, 1209, 1252, 1274, 1282, 1300

vücüd

- (A.) varlık, bulunma; beden, ten
v. -ıla 1172
v. -a 4

Y

- yā** ey, hey!
y. 40, 44, 79, 82, 119, 120, 136, 639, 952, 1123, 1124, 1154, 1154, 1154, 1179, 1180, 1247, 1284
- ya** ya, yahut, öyleyse
y. 190, 422, 568, 662, 772, 849, 955, 1104, 1164, 1267, 1268, 1272, 1282, 1285, 1294, 1295, 1296, 1302, 1303, 1305
y. ...y. 796
- ya** yay
y. 130, 760, 916
- yābān** (F.) yaban, dışarı, çöl
y. -lara at- 632
- yād** (F.) hatırlama, anma
y. -ımış 1025
y. eyle- 593
y. it- 232, 1293, 1324
y. ol- 93, 188
- yad** yabancı; vahşi
y. 93
y. ayu 600
y. -lar 93
- yadlu** kötü
y. -y-ıdı452
- yağ** yağ
y. - ı (yüregi y.) 794
- yağ-** yağmak
y. -an 646
- yağdur-** yağdırmak
y. -ursa 351
- yağı** düşman
y. 593
y. leşkeri 1087
y. ol- 794
- yağmā** (F.) yağma, zorla mal kapma
y. 959
y. it- 958
y. -dur 959
y. -sını 958

yağmur	yağmur y. 321
yāhū	(A.) yahu, hey y. 315, 492
yāhūd	(A.F.) yahut, veya y. 955
yağ-	yakmak y. -ar 328, 927, 927 y. -dı 684 y. 1213 y. -uban 387 y. -ardı 308 y. -mayınca 127 y. -ma 874 y. -mağa 762, 977
yağa	yaka y. -sı 613
yağıl-	yakılmak y. -ur (yanar y.) 1173 y. -am (yanam y.) 39 y. -masa (yanmasa y.) 916
yağın	yakın y. 92, 947, 1213 y. -a 68
yağın	(A.) kesin olarak bilme, sağlam bilgi y. 92, 947
yağlaş- yaklaşmak	y. -dı 588
yalan	yalan y. (kavli y.) 708 y. söyle- 708
yalıñuz yalnız, sadece	y. 167
yaman	yaman, kötü, fena y. 703
yan-	yanmak y. -ur 165 y. -ar 22

	y. -ar (y. yaqılır)	1173
	y. -am (y. yaqılam)	39
	y. -a	199
	y. -up	552, 638, 961
	y. -ar-ıdum	286
	y. -masa	916
yan	yan, taraf, nezd	
	y. -umda	1134
	y. -ına	1130
	y. -ında	250, 495, 527, 653, 680, 770, 897
yaña	tarafa, yana, taraf	
	y.	33, 287, 1199
yañaq	yanak	
	y. (ğ)-ı	910
yañıl-	yanılmak, şaşırmaq	
	y. -up	692
ya' nî	(A.) yani	
	y.	74, 215, 363, 505, 768, 1050, 1182, 1239, 1259
yap	yavaş, usulca	
	y. (yap yap)	96
yap-	yapmaq, inşa etmək; kapatmaq	
	y. -duñ	612
	y. -dı	816
	y.	96, 614
	y. -up	190
yapagör-	yapadurmaq	
	y.	614
yapıl-	yapılmak; kapanmaq	
	y. -ur	612, 612, 753
yâr	(F.) dost, yâr, sevgili	
	y.	218, 262, 281, 281, 329, 338, 379, 379, 706, 871, 1167
	y. -ı cãn	992
	y. -ı gâr	1092
	y. -ı qadım	978, 978
	y. -ı sabi'	87
	y. -ı şadıq	304
	y. -ı şanı	85
	y. -dur	202
	y. -uñ	1014
	y. -i (akk.)	275 301, 914
	y. -e	255, 1013
	y. -dan	259, 876, 1021, 1149

	y. -i (iy.)	282
	y. -idür	876
	y. -suz	1220
yar-	yarmak, ikiye bölmek, parçalamak	
	y. -arsın	53
yārā	(F.) ey yâr!	
	y.	431, 657
yara-	yaramak	
	y. -r iş	514
yarāğ	hazırlık, teçhizat, silâh	
	y.	857, 857
	y. -ıla	858
	y. -ını (baş y.)	431
yarak	(bk yarāğ)	
	y.	68
yaraş-	yaraşmak, yakışmak	
	y. -ur	261, 364, 382, 407, 717
	y. -sa	161
yarı	yarı, yarım	
	y. cān	992
	y. -sı	553
yarı	iyi olmak, fayda görmek	
	y. ol-	1012
yarın	Ahret günü ⁺	
	y.	89
yarınki yarınki		
	y. gün (Ahret günü)	331
yarı	yarı, yarım	
	y. -sı	553
	y. -sın	607
yaşduğ yastık		
	y. (ğ)-ı (iy.)	719
yaş	yaş, göz yaşı	
	y. -ıla	975
	y. -uma	1142
	y. -ına	733
yaşın-	gizlenmek, saklanmak	
	y. -ur	57

yat- yatmak
y. -ur 421, 498, 509, 580, 650, 728
y. -up 229
y. -mak 933

yāver (F.) yardımcı
y. 1085

yavuz kötü fena
y. 619

yavuzluk kötülük, fenalık
y. 566

yay yay
y. -ım 621, 621
y. -ından (kaşı y.) 435

yaz yaz mevsimi
y. 254

yaz- yazmak, kaleme almak
y. -dı 162
y. -ayın 966
y. -ma 43

yazıl- yazılmak
y. -dı 67
y. -mış 499

yazu yazı
y. -sın 1171

ye- yemek
y. 769, 773, 1169

yed (A.) el
y. -i 570

yedi yedi
y. 843

yeg iyi, üstün
y. 833, 1117, 1117

yek (F.) bir
y. (hāk-ile y. it-) 129

yek-sân (F.) bir, beraber
y. (hāk-ile y. it-) 109

yel yel, rüzgâr (bk. yıl)

	y.	142
yel-	esmek	
	y. -er	21
yemek	yemek	
	y.	1216
	y. -den	1086
Yemen	(A. ö.a.)	Yemen
	Y.	703, 704, 706, 707
yer	yer, toprak, zemin (bk. yir)	
	y.	1176
	y. -y-di	1136
	y. -i	157, 807
	y. -de	618
	y. -desin	1221
	y. -densin	422
Yesev	Yesev şehri	
	Y. -den	1234
yet-	yetmek, kâfi gelmek	
	y. -dükçe	618
	y. -mez	742
yetim	(A.) eşsiz, tek; anası babası ölmüş çocuk	
	y. (dürr-i y.)	65
	y. kal-	65
yığ-	yığmak	
	y. -muş	907
yığıl-	yığılmak	
	y. -muş	590
yık-	yıkmak	
	y. -dı	607
yıkıl-	yıkılmak	
	y. -a	199
yıl	yıl	
	y.	624
	y. -um	1247
	y. -lar	632
yi-	yemek (bk. ye-)	
	y. -r	271, 723
	y. -di	583, 843

	y. -miş	489, 1162
	y. -dügiydi	630
	y. -yicek	473
	y. -meyüp	1135
	y. -me	115
yidi	(bk yedi)	
	y.	1249
yigāne	(F.) bircik, tek	
	y.	1298
yigitlukyigitlik		
	y. (ğ)-uñ	1030
yigrek	daha iyi , üstün	
	y. -idi	1051
yil	rüzgâr (bk. yel)	
	y.	21, 21
	y. -e vir-	11, 982, 1048, 1048, 1130
	y. -lere vir-	969
yil-	koşmak, acele yürümek	
	y. -er	1224, 1224
	y. -meden	1164
yimiş	yemiş, meyve	
	y.	489, 1162
	y. -den	1162
	y. -ler	1161
yin-	yenmek	
	y. -er-idi	757
yin-	yenmek, üstün gelmek	
	y. -üp	1225
yir	yer, zemin, toprak, yeryüzü; etki, tesir	
	y.	271, 1300, 1317
	y. birağ-	335
	y. it-	271
	y. yüzi	143
	y. yir	917
	y. -e	284, 401, 401, 403, 444, 588, 651, 734, 842, 842, 883, 914, 960, 1137, 1164, 1311
	y. -de	19, 147, 286, 583, 905, 912, 912, 957, 1119
	y. -densin	422
	y. -ümden	420
	y. -üñi	69
	y. -i	197, 459, 1307
	y. -idür	735, 1078
	y. -ini	13, 259, 399

y. -ine 798, 813, 864, 1102, 1318
y. -inde 607, 1064, 1183
y. -inden 586

yit- yetmek, yetişir
y. -er 313, 372, 372, 378, 515, 535, 611
y. -dükçe 749
y. -er-ise 870
y. -mez mi 164, 981

yit- kaybolmak, yok olmak, ölmek
y. -er 356, 1309, 1312, 1313
y. -esin 980
y. -ince 263
y. -erdi 591

yiyecek yiyecek, nasip, kısımet
y. -(g) i 104

yoğ yok (bk yoğ)
y. 269
y. -ıdı 3, 385, 404, 433, 524, 532, 532, 637, 673, 673, 677, 720, 760, 824,
971, 985
y. eyle- 462, 765
y. it- 1208, 1231
y. ol- 1172
y. -a tebdil eyle- 1170

yok yok (bk yoğ)
y. 81, 92, 189, 613, 613, 657, 734, 797, 995, 995, 1228
y. -dur 20, 256, 831, 896, 1319

yokluk yokluk
y. şarâbı 1259

yoksa yoksa
y. 277, 444, 666, 724, 1067, 1082, 1134, 1147, 1149

yoksul yoksul, fakir
y. 529

yol yol
y. 7, 785, 858, 1228, 1129
y. -uñ (gen.) 447
y. -ın 274, 975
y. -a 202, 482, 858, 888
y. -da 980
y. -dan 888
y. -umda 1099
y. -uñda 240, 240, 853
y. -uñda 19, 30, 773
y. -ına 228, 461, 1155
y. -ında 83, 812, 1104, 1110, 1194

yol-	perişan etmek, mahvetmek y. -a 858	
yu-	yumak, yıkamak y. -r 304 y. -dı 1222, 1222 y. 213 y. -yasın 1171, 1171	
yüh	(A.) Güneş y. 58	
yum-	yummak, kapamak y. -ıcağ (dünyeden göz y.) 636	
Yüsuf	(A.ö.a) Hz. yusuf Y. 438, 805 Y. -uñ 803	
yüce	yüce, yüksek y. 434 y. -ydi 547	
yügrüş-	koşuşmak, koşturmak y. -ü 1140	
yügür-	koşmak y. -ür 1224 y. -üp 1164	
yük	yük y. -ini 184	
yüksek yüksek	y. 605	
yürek	yürek y. -de 1142 y. -üm 165, 443	
yüri-	yürümek (bk. yürü-) y. 807, 1190, 1190 y. -se 401	
yürü-	yürümek (bk. yürü-) y. -r 20 y. -rler 1251 y. 858 y. -ridi 1135 y. -r-iken 497	
yüz	yüz y. -ile (ne y.) 445	

y. dut- 589, 946
y. göster- 324
y. kararı 80
y. sür- 1013, 1080
y. ur- 255
y. yire ur- 914, 960
y. -i (akk.) 18, 319
y. -in 224, 436, 436, 447, 902, 908
y. -e gülici 1047
y. -den (ney.) 282
y. -den (bir y.) 160
y. -üñ 52, 57, 208, 1166
y. -üñe 75
y. -i (iy.) 18, 311, 403, 587, 631, 646, 822, 824, 990
y. -i şuyı 30, 1249
y. -inüñ 738
y. -ini 225, 242, 555, 971
y. -ine 137, 1033, 1033, 1048
y. -inde 1234
y. -inde (yir y.) 143
y. -inden 328, 527
y. -li 993
y. -lü 219

Z

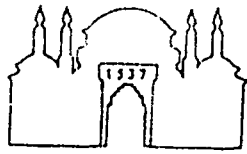
zād	(A.) azık, yiyecek z. 968, 999
zāhid	(A.) sofu z. -i perhiz-kār 341
zāhir	(A.) açık, belli z. 191, 294, 1038 z. -i 1070 z. -lerin 1252
zahmet (A.)	zahmet, sıkıntı z. -i 1168 z. -e 771 z. -inden 651
zahır	(A.) arka çıkan, yardımcı z. 1282, 1282
zahr	(A.) arka, sırt z. 795
Zāl	(F. ö.a.) Rüstem'in babası Z. -a 671
zālim	(A.) zalim z. 307, 673
zamān	(A.) zaman z. 252, 412, 1051, 1053, 1053, 1083, 1133 z. -ı 1315
zamīr	(A.) yürek, kalp z. -üñ 746 z. -üñde 1157
zār	(F.) ağlama, ağlayış, inleme; zayıf, dermansız z. 253, 470, 550, 676, 711, 711, 728, 976, 1200 z. -ıla 1044 z. eyle- 120, 904 z. kıl- 711 z. -dan 644 z. -uñdan 724
zāt	(A.) kendi; asıl, öz z. -ı pür-cüd 298 z. -ı şerīf 1101

zāyi‘	(A.) zarar, ziyan, kayıp z. eyle- 179, 179 z. ol- 161 z. -dür 1219
zāyidū’l-vaşf	(A.) vasfedilemez, anlatılamaz şekilde z. -idi 830
zāyil	(A.) sona eren, geçici, geçen z. it- 1258 z. -de 737
zecr	(A.) eziyet, sıkıntı z. it- 673
zehr	(F.) zehir z. 694 z. -ise 1207 z. -i bî- emān 687
zekā	(A.) zekâ z. 679
zekât	(A.) zekât z. -ını 869
zelil	(A.) hor, alçak, aşağı z. 149, 1074
zemzem	(A.) Kâbe civarındaki meşhur kuyu z. -e 177
zemzeme	(A.) inleme, figân z. 177
zen	(F.) kadın z. -dür 439
zeng	(F.) pas z. 311 z. -de 307 z. -üñ 307
Zeng	(F. ö.a.) Zeng Z. -de 307
Zeng-bār	(F. ö.a.) Sudan ülkesi Z. 311
zeng-vār	(F.) zil gibi z. 1044

zer	(F.) altın z. 180, 446, 527, 527, 573, 584, 633, 754, 990 z. -i 'ışk 476 z. -i Üsküp 1235 z. -dür 1070
zerd	(F.) sarı; solgun, soluk z. 249, 550, 728, 1044, 1273
zerd-rū (F.)	solgun yüzü z. 249
zerķ	(A.) hile, ikiyüzlülük z. it- 1265
zer-nigār	(F.) altınla işlenmiş, yaldızlı z. (mıhr-i z.) 967
zerrāk	(A.) ikiyüzlü z. -ıdı 1108
zerrāt	(A.) zerreler z. -ı 548
zerre	(A.) zerre z. 350, 906, 1189 z. (zerre z.) 96 z. -den 7, 906 z. -sidür 58 z. -sin 548, 548
zerrece (A. T.)	zerre kadar, çok küçük z. 281, 790, 993
Zeyd	(A. ö.a.) Hz. Muhammed'in evlâtlığı Z. 798
zeyn	(A.) süs z. it- 137, 549, 921, 972 z. -i envār 6 z. -de 921 z. -den 825
zīb	(A.) süs z. ü zeyn 921
zībā	(A.) süslü; güzel z. 187, 187, 545, 1052
zih	(F.) yay kirişi z. -i 400

zihī	(A.) ne güzel, ne hoş z. 400
zī-ḳadr (A.)	değerli, kıymetli z. 66
zıkr	(A.) anma, anılma z. 1108 z. -ile 848 z. -idi 151 z. -i Ḥaḳ 1092 z. -i (iy.) 1024
zindegānī	(F.) hayat, dirlik z. 945
zīnet	(A.) süs z. -i ūbnem 166
zīr	(F.) alt, aşağı z. 27
zīrā	(F.) çünkü z. 633, 716, 881
zire	(F.) (bk zīrā) z. 64
zīrek	(F.) akıllı, uyanık z. 105
zīver	(F.) süs z. -le 169 z. -i Rūmī 171 z. -den 164
zīyā	(A.) ışık, aydınlık z. -yī ūems-i Ḥaḳ 1303
zīyāde	(A.) çok, bol z. -ydi 437
zīyān	(A.) zarar z. 748
zūd	(F.) çabuk, acele z. 1315
zuhūr	(A.) görünme, ortaya çıkma z. -ı ḥaḳḳ 83 z. ḳıl- 1197

zulm	(A.) zulüm, haksızlık, eziyet z. it- 678, 683 z. kı- 620 z. -dür 325 z. -e 338 z. -üfün 681 z. -i 675 z. -idür 325 z. -inden 676
zulmet	(A.) karanlık z. -de 901
zulüm	(A.) (bk. zulm) z. -den 313
zulümât	(A.) karanlık z. -ı (akk.) 271
zübân	(F.) zeban, dil, lisan z. 748
Zühre-veş	(A.) Çobanyıldızı gibi Z. 546
zūkâ	(A.) Güneş z. 679
zūlf	(F.) sevgilinin saçı z. -ile 981 z. -i 'anber-bâr 969 z. -üfî 58, 74 z. -i 910, 1005, 1019, 1024 z. -inüfî 987 z. -ini 925, 930 z. -ine 25, 988, 989
Zü'l-karneyn	(A. ö.a.) Zülkayneyn Z. 602

GAZI HUSREV-BEGOVA BIBLIOTEKA
THE GAZI HUSREV-BEY LIBRARY

R=2421

HALI BEG

UŠAK - NAME

H. 511

Handwritten text in Arabic script, including names and numbers, possibly a list or account. Includes phrases like "بسم الله الرحمن الرحيم" and "الحمد لله رب العالمين".

Handwritten text in Arabic script on the reverse side. Includes a circular stamp with the text "GAZI HUSSEI BEGOVA BOSTON".

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على
 سيدنا محمد وآله
 ٩٠

<p>بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله ٩٠</p>	<p>بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله ٩٠</p>
--	--

هذا كتاب غياث السالك

<p>بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله ٩٠</p>	<p>بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله ٩٠</p>
--	--

دو روزی قتلک حکمتی رسوا بغض از ما سر بیاورد آرم بی تا از من گزارد اوله از من گزارد بی آنگاه دور کز کار من گزارد بی همن ایینه نوبدی فکله آینه بنا بر کار ما دور کز کار ما دور کز آنگاه جو کز کار من گزارد بی کو میباید صفا کردی بی ز شتاب از اینه بیستم هم فکرم بینه ایادت کجا کار ما دور آرم هر بوی که از من گزارد بی	خارنا جرمیم از کز عالمی چندان قتلک حکمتی رسوا دینه به کایته در عالمی الله دور کز کار من گزارد بی کر علم از کز بیست عالمی حکمتی که ایله کز کار ما دور کز ادوی لطیف ایست دور کز عالمی قایم به حکرت من گزارد بی حکرتی که ایله کز کار ما دور کز چنگه دور کز کار من گزارد بی سین عیالیت علی حقین حکرتی
---	---

ینی قلان اولد ایلی حقین مال عشق اولدینه در شوق دوست خاکنا کنگه کنگه خرد در برش بلا بوغوش کز بیکه هر دو راه آید که بیزین جاننا کز کار من گزارد بی فکله عاقه کز کار من گزارد بی و خدایک بجزون قلنا آید بطلان عینیکه که در دوست بوز صیدت من اولدیم آرم آرم در شاغست قاصدنا بات	عینی بی قتلک حکمتی رسوا ساکار کز دنیا ایلی کز کار من گزارد بی بزم عینک کز کار من گزارد بی ز قلم ایلی بجزون کز کار من گزارد بی که در بیزین خرد کز کار من گزارد بی که در بیزین خرد کز کار من گزارد بی یاوه عینت بی بطلان بی بیزین اولی دوز عینک آید کبکه جانی دور کز کار من گزارد بی بیکه کنگه اولدیم کز کار من گزارد بی در شاغست قاصدنا بات
--	--

مان

<p>آنکه که در آن روز که از آن است آنکه که با آن از آن است آنکه که در آن روز که از آن است آنکه که با آن از آن است آنکه که در آن روز که از آن است آنکه که با آن از آن است</p>	<p>آنکه که در آن روز که از آن است آنکه که با آن از آن است آنکه که در آن روز که از آن است آنکه که با آن از آن است آنکه که در آن روز که از آن است آنکه که با آن از آن است</p>
--	--

<p>آنکه که در آن روز که از آن است آنکه که با آن از آن است آنکه که در آن روز که از آن است آنکه که با آن از آن است آنکه که در آن روز که از آن است آنکه که با آن از آن است</p>	<p>آنکه که در آن روز که از آن است آنکه که با آن از آن است آنکه که در آن روز که از آن است آنکه که با آن از آن است آنکه که در آن روز که از آن است آنکه که با آن از آن است</p>
--	--

بگوئی بود و در ده نهم و ستم
 از بیم و ترس و غم و کینه
 یکی از جمله این که گفتی
 آنکه چون در می و از آنرا که
 که در هر دو که سا که در آن
 و در این میان پیشتر که
 یکی که همه اول و بعد از
 همه که در آن اول و بعد از
 اندک از این پیشتر که
 در آن میان و در آن میان

و در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان

آنکه در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان
 که در آن میان و در آن میان

<p>بیا اولیایه کله قایتیوب من کجه نومی و اولیای روی انا کشف ایسی لایله کجه صلح صلح سجاد ندن کجه ایگان کافون کله پید آله دندست دوزنه و نالطیفه بوست کجه عید عید ایگار کله ایله ایله ایله ایله ایله خرا و دای و کشف ایله ایله ایله دای و دندست بوست ایله دای و کشف ایله ایله</p>	<p>بیا اولیایه کله قایتیوب من کجه نومی و اولیای روی انا کشف ایسی لایله کجه صلح صلح سجاد ندن کجه ایگان کافون کله پید آله دندست دوزنه و نالطیفه بوست کجه عید عید ایگار کله ایله ایله ایله ایله ایله خرا و دای و کشف ایله ایله ایله دای و دندست بوست ایله دای و کشف ایله ایله</p>
--	--

<p>بیا اولیایه کله قایتیوب من کجه نومی و اولیای روی انا کشف ایسی لایله کجه صلح صلح سجاد ندن کجه ایگان کافون کله پید آله دندست دوزنه و نالطیفه بوست کجه عید عید ایگار کله ایله ایله ایله ایله ایله خرا و دای و کشف ایله ایله ایله دای و دندست بوست ایله دای و کشف ایله ایله</p>	<p>بیا اولیایه کله قایتیوب من کجه نومی و اولیای روی انا کشف ایسی لایله کجه صلح صلح سجاد ندن کجه ایگان کافون کله پید آله دندست دوزنه و نالطیفه بوست کجه عید عید ایگار کله ایله ایله ایله ایله ایله خرا و دای و کشف ایله ایله ایله دای و دندست بوست ایله دای و کشف ایله ایله</p>
--	--

اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل	از غایت باطنی اوّل و بیان که اوّل اوّل مویته بره و درین مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل
---	--

اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل	از غایت باطنی اوّل و بیان که اوّل اوّل مویته بره و درین مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل مویته بره و درین کامال اوّل
--	--

رسمان

بگویند که ما را که از جانی نماند که	دارد و میگوید که کجای تو هستی
آزاد شدی از غمی و از غم و کس	آنکه از آنم از آنم و از آنم
ماند از اوله جمله بگری و دنیا	فدایت کن و در وقت و در وقت
تکان اولست مستحق بیایگی	چونکه در خانه ای که او است
بویته را تا آنکه از غمی کرده	تا آنکه از آنم از آنم
سیر از آنکه از آنکه از آنکه	و اینک که از آنکه از آنکه
او از آنکه از آنکه از آنکه	جان کنده چون صفا که از آنکه
سفال که از آنکه از آنکه	بوی که از آنکه از آنکه
را از آنکه از آنکه از آنکه	خانه ای که از آنکه از آنکه
مگر تا آنکه از آنکه از آنکه	بنامی ظاهر که از آنکه از آنکه
تا آنکه از آنکه از آنکه	تا آنکه از آنکه از آنکه

کز آنکه از آنکه از آنکه	زین که از آنکه از آنکه
ببیند از آنکه از آنکه	ببیند از آنکه از آنکه
ببیند از آنکه از آنکه	ببیند از آنکه از آنکه
ببیند از آنکه از آنکه	ببیند از آنکه از آنکه
ببیند از آنکه از آنکه	ببیند از آنکه از آنکه
ببیند از آنکه از آنکه	ببیند از آنکه از آنکه
ببیند از آنکه از آنکه	ببیند از آنکه از آنکه
ببیند از آنکه از آنکه	ببیند از آنکه از آنکه
ببیند از آنکه از آنکه	ببیند از آنکه از آنکه
ببیند از آنکه از آنکه	ببیند از آنکه از آنکه

در...

عشیرت بی لادن کی مین کیندون	گردون کن سزگره کرده وی کیندون
چیز لادن خورشید بنگار	بوزین جوی آفتاب ازل بنگار
بگره که روز سه در بروج خورشید	از کور کوشه دل بجز بنگار
منه تنین سانه مله فری لادن	ببینم بنگار ازل آسمان
البدوبه بوی لاده روج در وطن	فدایم سید اشته ازل صاحبان
آه اوردوی خانیان خوشتر ازین	ز هنگام لشکر مکه کوفه زمین
کند کجندی منگنه ایل ساحل	اول بری بنیاد آلا شسته پیش
منه کنکله کین من مناهول	سه ارب و بیستیم عمره اول
چاه شاه چاه که در دنیا دورد	بچند یاری و لیب و نیا دورد
از خود می کند توانایا لاری	ببینم بدورد در دلداری
بارد ز درنگه الا ازین بگریان	ویله که صد مده در منی بنگار

بگره نین سزگره کرده وی کیندون	گردون کن سزگره کرده وی کیندون
بوزین جوی آفتاب ازل بنگار	بوزین جوی آفتاب ازل بنگار
از کور کوشه دل بجز بنگار	از کور کوشه دل بجز بنگار
ببینم بنگار ازل آسمان	ببینم بنگار ازل آسمان
فدایم سید اشته ازل صاحبان	فدایم سید اشته ازل صاحبان
ز هنگام لشکر مکه کوفه زمین	ز هنگام لشکر مکه کوفه زمین
اول بری بنیاد آلا شسته پیش	اول بری بنیاد آلا شسته پیش
سه ارب و بیستیم عمره اول	سه ارب و بیستیم عمره اول
بچند یاری و لیب و نیا دورد	بچند یاری و لیب و نیا دورد
ببینم بدورد در دلداری	ببینم بدورد در دلداری
ویله که صد مده در منی بنگار	ویله که صد مده در منی بنگار

چون آنکه صحرای کربلا بودی آه زینت و شک و زینت زلف کل در دریند عاری بنام لودی تاه آقا ماه آنگی من آیشی بودی چهره تاه خجسته لاری طراک کتا رجا انلا اوشی گرچه عالم ایضی غیبا نوبنا از دیکر کتبه سوزد و دیکه نه فیه و در عشقه ایستم رجا	عین سینه ای که بودی بیهوش کنی بخت بودی چهره هالت بر نشه عاری مورد شناسان اکو ز کتا عاشق اولان کله مژده انگ خجسته رجا کت ایضی بر عینا کله رجا که عشقه هی کتا ان ایضی غیبا بکتن اول کله کت و کت بانه سینه کت ایضی غیبا و در دیکر رجا که در کتا
---	--

اولی روی روی کتا که کتابه کتا ای کتا ایضی دزد و عشقه کتا که کر و روی کتا ایضی اولی روی کتا ایضی خاک کتا ایضی کر و روی کتا ایضی اولی روی کتا ایضی	سوزله عشق ایستم کر و روی کتا ایضی دین کتا ایضی بیهوش کنی بخت بودی چهره هالت بر نشه عاری مورد شناسان اکو ز کتا عاشق اولان کله مژده انگ خجسته رجا کت ایضی بر عینا کله رجا که عشقه هی کتا ان ایضی غیبا بکتن اول کله کت و کت بانه سینه کت ایضی غیبا و در دیکر رجا که در کتا
---	---

و در دیکر رجا که در کتا

<p>بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْنَا الْقُرْآنَ الْحَكِيمَ الَّذِي لَهُ الْيُسْرَى وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ</p>	<p>بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْنَا الْقُرْآنَ الْحَكِيمَ الَّذِي لَهُ الْيُسْرَى وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ</p>
--	--

<p>بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْنَا الْقُرْآنَ الْحَكِيمَ الَّذِي لَهُ الْيُسْرَى وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ</p>	<p>بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْنَا الْقُرْآنَ الْحَكِيمَ الَّذِي لَهُ الْيُسْرَى وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ</p>
--	--

چون در عالم آید زین عالم که درین برین است ازین عالم لا اله الا الله و لا اله الا الله بیت هندی است ازین عالم بیت آفرین است ازین عالم	بیت هندی است ازین عالم بیت آفرین است ازین عالم بیت هندی است ازین عالم بیت آفرین است ازین عالم بیت هندی است ازین عالم
--	--

بیت هندی است ازین عالم بیت آفرین است ازین عالم بیت هندی است ازین عالم بیت آفرین است ازین عالم بیت هندی است ازین عالم	بیت هندی است ازین عالم بیت آفرین است ازین عالم بیت هندی است ازین عالم بیت آفرین است ازین عالم بیت هندی است ازین عالم
--	--

أما نكحوا كل الفاسقين فمن لا يؤمن بالله ولا اليوم الآخر ولا يحرّم ما حرّم الله ولا يحدّ حدّ الله ولا يذمّ ما ذمّ الله ولا يفتقروا بالحقّ ولا يوفّوا بالحقّ ولا يوفّوا بالحقّ ولا يوفّوا بالحقّ	وإنّهم كانوا على هدى مبين فمن لا يؤمن بالله ولا اليوم الآخر ولا يحرّم ما حرّم الله ولا يحدّ حدّ الله ولا يذمّ ما ذمّ الله ولا يفتقروا بالحقّ ولا يوفّوا بالحقّ ولا يوفّوا بالحقّ ولا يوفّوا بالحقّ
---	--

التي هي لهم في الدنيا والآخرة وهم فيها مكذّبين فمن لا يؤمن بالله ولا اليوم الآخر ولا يحرّم ما حرّم الله ولا يحدّ حدّ الله ولا يذمّ ما ذمّ الله ولا يفتقروا بالحقّ ولا يوفّوا بالحقّ ولا يوفّوا بالحقّ ولا يوفّوا بالحقّ	التي هي لهم في الدنيا والآخرة وهم فيها مكذّبين فمن لا يؤمن بالله ولا اليوم الآخر ولا يحرّم ما حرّم الله ولا يحدّ حدّ الله ولا يذمّ ما ذمّ الله ولا يفتقروا بالحقّ ولا يوفّوا بالحقّ ولا يوفّوا بالحقّ ولا يوفّوا بالحقّ
--	--

عنه

<p>تاریخ سخن شاه اولاد کجاست سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست</p>	<p>تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست</p>
--	--

<p>تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست</p>	<p>تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست تاریخ سخن شاه اولاد کجاست</p>
--	--

طیت

بوندی لکری کنگر عیار	کاروی در کوه رخ در کوه عیار
منظر اول در راه لکری	بجای نظارید لکری می رسد
کاشی این کنگر کوهش پنداری	عشیر پنداری و لکری پنداری
طیخته ساله سینه لکری	اگر من بر کوه کوه کنگر نشسته
اگر لکری حیوتمه کوه لکری	کوه کنگر در کوه لکری و لکری
اگر لکری کنگر کوه لکری	یون کنگر کوه کوه لکری
خوبتر کنگر کوه لکری	اگر لکری کنگر کوه لکری
کاشی کنگر کوه لکری	کوه کنگر کوه لکری و لکری
این کنگر کوه لکری	سینه لکری کوه لکری و لکری
اگر لکری کنگر کوه لکری	دیده کنگر کوه لکری و لکری

اگر لکری کنگر کوه لکری	اگر لکری کنگر کوه لکری
کوه کنگر کوه لکری و لکری	اگر لکری کنگر کوه لکری
اگر لکری کنگر کوه لکری	کوه کنگر کوه لکری و لکری
سینه لکری کوه لکری و لکری	دیده کنگر کوه لکری و لکری
اگر لکری کنگر کوه لکری	کوه کنگر کوه لکری و لکری
سینه لکری کوه لکری و لکری	دیده کنگر کوه لکری و لکری
اگر لکری کنگر کوه لکری	کوه کنگر کوه لکری و لکری
سینه لکری کوه لکری و لکری	دیده کنگر کوه لکری و لکری
اگر لکری کنگر کوه لکری	کوه کنگر کوه لکری و لکری
سینه لکری کوه لکری و لکری	دیده کنگر کوه لکری و لکری

73

<p>ملازمین این دولت در وقت بحر برون سالانین برین طرف ایستادند بود بر یکین طرف ایستاده تا ایستادند و ایستادند کرد و بر یکین طرف ایستادند عطا و دوزی جاز میزادند صفا و بر یکین طرف ایستادند ایستادند و ایستادند و ایستادند و ایستادند و ایستادند و ایستادند</p>	<p>بر شد کافی بر یکی از دردی بیست و پنج ایستادند اول بود و ایستادند و ایستادند بود و ایستادند و ایستادند بود و ایستادند و ایستادند بود و ایستادند و ایستادند بود و ایستادند و ایستادند بود و ایستادند و ایستادند بود و ایستادند و ایستادند</p>
--	--

<p>ملازمین این دولت در وقت بحر برون سالانین برین طرف ایستادند بود بر یکین طرف ایستاده تا ایستادند و ایستادند کرد و بر یکین طرف ایستادند عطا و دوزی جاز میزادند صفا و بر یکین طرف ایستادند ایستادند و ایستادند و ایستادند و ایستادند و ایستادند و ایستادند</p>	<p>بر شد کافی بر یکی از دردی بیست و پنج ایستادند اول بود و ایستادند و ایستادند بود و ایستادند و ایستادند بود و ایستادند و ایستادند بود و ایستادند و ایستادند بود و ایستادند و ایستادند بود و ایستادند و ایستادند بود و ایستادند و ایستادند</p>
--	--

71

بیتک تا او بر و عالمی بیاورد اللهم صل علی ابی طالبی و علی آله و صحبه و سلم و علی من اتبع الهدی و علی من تبع من بعدهم و علی الذین آمنوا و عملوا الصالحات	بیتک تا او بر و عالمی بیاورد اللهم صل علی ابی طالبی و علی آله و صحبه و سلم و علی من اتبع الهدی و علی من تبع من بعدهم و علی الذین آمنوا و عملوا الصالحات
--	--

بیتک تا او بر و عالمی بیاورد اللهم صل علی ابی طالبی و علی آله و صحبه و سلم و علی من اتبع الهدی و علی من تبع من بعدهم و علی الذین آمنوا و عملوا الصالحات	بیتک تا او بر و عالمی بیاورد اللهم صل علی ابی طالبی و علی آله و صحبه و سلم و علی من اتبع الهدی و علی من تبع من بعدهم و علی الذین آمنوا و عملوا الصالحات
--	--

فقد بغير ظلمه صرنا ورجونا كردی از دست تو گزیدیم از ما را	فقد بغير ظلمه صرنا ورجونا كردی از دست تو گزیدیم از ما را
أغفلنا عنك فقلنا لك غفلتیم از تو ایستادیم و گفتیم	أغفلنا عنك فقلنا لك غفلتیم از تو ایستادیم و گفتیم
حاربنا اعدائنا وناجونا جنگ کردیم با دشمنانمان و نجات یافتیم	حاربنا اعدائنا وناجونا جنگ کردیم با دشمنانمان و نجات یافتیم
فقد بغير ظلمه صرنا ورجونا كردی از دست تو گزیدیم از ما را	فقد بغير ظلمه صرنا ورجونا كردی از دست تو گزیدیم از ما را

بسم الله الرحمن الرحيم

أنا الذي كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا	أنا الذي كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا
أنا الذي كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا	أنا الذي كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا
أنا الذي كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا	أنا الذي كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا
أنا الذي كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا	أنا الذي كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا من الدنيا ما كنت أرى في الدنيا

خاوه من این که در بی تو خوری	خاوه که در این که در بی تو خوری
کنش از زودی و شسته غبار	کنش از زودی و شسته غبار
بسته با تو ای که بی غبار	بسته با تو ای که بی غبار
چون استخوان او را ز بی غبار	چون استخوان او را ز بی غبار
بهر هر قدر من زه در خاک	بهر هر قدر من زه در خاک
اینان که خاک را گرسیم و بی غبار	اینان که خاک را گرسیم و بی غبار
خجسته چون که است از آن قسم	خجسته چون که است از آن قسم
تا که در دم از آن میماند از غبار	تا که در دم از آن میماند از غبار
از زنده و نفی بی غبار	از زنده و نفی بی غبار
بهر هر چه از بی غبار	بهر هر چه از بی غبار

خاوه که در این که در بی تو خوری	خاوه که در این که در بی تو خوری
کنش از زودی و شسته غبار	کنش از زودی و شسته غبار
بسته با تو ای که بی غبار	بسته با تو ای که بی غبار
چون استخوان او را ز بی غبار	چون استخوان او را ز بی غبار
بهر هر قدر من زه در خاک	بهر هر قدر من زه در خاک
اینان که خاک را گرسیم و بی غبار	اینان که خاک را گرسیم و بی غبار
خجسته چون که است از آن قسم	خجسته چون که است از آن قسم
تا که در دم از آن میماند از غبار	تا که در دم از آن میماند از غبار
از زنده و نفی بی غبار	از زنده و نفی بی غبار
بهر هر چه از بی غبار	بهر هر چه از بی غبار

بهر هر چه از بی غبار	بهر هر چه از بی غبار
از زنده و نفی بی غبار	از زنده و نفی بی غبار
تا که در دم از آن میماند از غبار	تا که در دم از آن میماند از غبار
خجسته چون که است از آن قسم	خجسته چون که است از آن قسم
اینان که خاک را گرسیم و بی غبار	اینان که خاک را گرسیم و بی غبار
بهر هر قدر من زه در خاک	بهر هر قدر من زه در خاک
چون استخوان او را ز بی غبار	چون استخوان او را ز بی غبار
بسته با تو ای که بی غبار	بسته با تو ای که بی غبار
کنش از زودی و شسته غبار	کنش از زودی و شسته غبار
خاوه که در این که در بی تو خوری	خاوه که در این که در بی تو خوری

<p>شاه و شاهزاده و سواران اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران</p>	<p>شاه و شاهزاده و سواران اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران</p>
<p>اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران</p>	<p>اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران</p>

<p>اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران</p>	<p>اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران</p>
<p>اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران</p>	<p>اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران اینها را بیاوردند و سواران</p>

وَلَا تَقْهَرْ عَلْمًا وَلَا زُورًا وَلَا تَلْمِزِي كَرِيمًا وَلَا تُلْقِي بِوَجْهِهِ يَدَيْكَ أَنْجِي بَيْنَ شَاهِدٍ عَاظِمٍ وَلَا تُلْمِزِي بِرَّكَ كَلِمَةً تَهْتَكُهَا وَلَا تُلْمِزِي كَرِيمًا وَلَا تُلْقِي بِوَجْهِهِ يَدَيْكَ أَنْجِي بَيْنَ شَاهِدٍ عَاظِمٍ وَلَا تُلْمِزِي بِرَّكَ كَلِمَةً تَهْتَكُهَا وَلَا تُلْمِزِي	اِيْتَاكَ فَطَنَهُ بَانِي يُبْدِي بِرَّكَ كَلِمَةً تَهْتَكُهَا وَلَا تُلْمِزِي أَنْجِي بَيْنَ شَاهِدٍ عَاظِمٍ وَلَا تُلْمِزِي بِرَّكَ كَلِمَةً تَهْتَكُهَا وَلَا تُلْمِزِي كَرِيمًا وَلَا تُلْقِي بِوَجْهِهِ يَدَيْكَ أَنْجِي بَيْنَ شَاهِدٍ عَاظِمٍ وَلَا تُلْمِزِي بِرَّكَ كَلِمَةً تَهْتَكُهَا وَلَا تُلْمِزِي
--	---

أَوْ زِدْ أَنْجِي بَيْنَ شَاهِدٍ عَاظِمٍ وَلَا تُلْمِزِي بِرَّكَ كَلِمَةً تَهْتَكُهَا وَلَا تُلْمِزِي كَرِيمًا وَلَا تُلْقِي بِوَجْهِهِ يَدَيْكَ أَنْجِي بَيْنَ شَاهِدٍ عَاظِمٍ وَلَا تُلْمِزِي بِرَّكَ كَلِمَةً تَهْتَكُهَا وَلَا تُلْمِزِي	كَرِيمًا وَلَا تُلْقِي بِوَجْهِهِ يَدَيْكَ أَنْجِي بَيْنَ شَاهِدٍ عَاظِمٍ وَلَا تُلْمِزِي بِرَّكَ كَلِمَةً تَهْتَكُهَا وَلَا تُلْمِزِي كَرِيمًا وَلَا تُلْقِي بِوَجْهِهِ يَدَيْكَ أَنْجِي بَيْنَ شَاهِدٍ عَاظِمٍ وَلَا تُلْمِزِي بِرَّكَ كَلِمَةً تَهْتَكُهَا وَلَا تُلْمِزِي
---	--

اريد

از داده بپوش و کان از حقیق

ابنه را عاقل و کافر و ابله را فاسق

سوزد ای سواد ده در تیر عجز و کبر

خیزند اکر اندیشه خیر بر آید

بهر زبان سوزد و کمال روی آید

گاه که بی طاقت و نه طاقت کبری

بنگاه تا لب اول و از حدت

بماند خدی که آید آینه آینه آینه

و ابرو شو به بریده حیا و فاف

دینه کفری که هر سوزد تا بدید

نه در دیدی صحت و عجز و ابله را در

خیزد از بند از بند بجز آید

بشهر از نشانه پند هر طریقی

لیله عجز که آید آنگاه آید

خدی که از بند کفر و کاف کبری

گویند از وی یاری از حقیق

آینه آینه کفر و عجز و حیا و

بپوشید این که کبر و کبر سفا

پند و عجز که در پند و عجز و کبر

انچه با آنکه ده دزدی و عجز و کبر

با آنکه به از استوری عال نقشا

سوزد و عجز و کبر و عجز و کبر

بپوشد عجز و کبر و عجز و کبر

گردد و در آن است با کبر و کبر

قابلیت در حقیق حقیق نقشا

و عجز و عجز و عجز و عجز

انکه از عجز و عجز و عجز و عجز

نقشا عجز و عجز و عجز و عجز

سوزد تا انکه سوزد عجز و کبر

بپوشد کبر و عجز و عجز و کبر

بپوشد عجز و عجز و عجز و کبر

بپوشد عجز و عجز و عجز و کبر

بپوشد عجز و عجز و عجز و کبر

بپوشد عجز و عجز و عجز و کبر

بپوشد عجز و عجز و عجز و کبر

بپوشد عجز و عجز و عجز و کبر

بپوشد عجز و عجز و عجز و کبر

بپوشد عجز و عجز و عجز و کبر

بپوشد عجز و عجز و عجز و کبر

غیب و پنهانی و انوار با غیب از آن غیب استخوان استخوان الاله انوار انوار انوار	غیب و پنهانی و انوار با غیب از آن غیب استخوان استخوان الاله انوار انوار انوار	غیب و پنهانی و انوار با غیب از آن غیب استخوان استخوان الاله انوار انوار انوار	غیب و پنهانی و انوار با غیب از آن غیب استخوان استخوان الاله انوار انوار انوار
---	---	---	---

طیبت

غیب و پنهانی و انوار با غیب از آن غیب استخوان استخوان الاله انوار انوار انوار	غیب و پنهانی و انوار با غیب از آن غیب استخوان استخوان الاله انوار انوار انوار	غیب و پنهانی و انوار با غیب از آن غیب استخوان استخوان الاله انوار انوار انوار	غیب و پنهانی و انوار با غیب از آن غیب استخوان استخوان الاله انوار انوار انوار
---	---	---	---

بینه گفتند در سخن از توین	بچه انداخته و تنه برهنه بر روی بوی
آه گفتار تو زنده ز بچه شوم	من و خال ز خواران شاه بوم
آله و دیوی سگله و موش در تو	تا در طربک آه و شوم از آن
آینه بزوی بیکه برف و یاز	چون آقا تا او بین و بلند یاز
سختی زان زانگه و بی شاک	دو نیمه شد زوی بی تو بگن آن
هر یازده سینه گوی گفتند زین لای	دیدم که کله ای قلب یازان
اکتاف سینه آنگاه گفتان	فان بیند که اولاد خدا مان
بریش از یک کرار سینه اند یک	باید از اینله بر سکا دست بر
تا با اینف قیلد قنایه از	روز کر بوی کله و دست او از
اگر کینت بخار و صحران	تا اکانه از دور و بر سینه
تا شتر ایچکنه از برهنه زان	تا کله در سینه از روی سینه

آلوتن اوقای ایست موشن	تا از پیش من از سخن ساقا
گندم و به در طربک و قلب سگله	و سخن از آن ایست بید بوش
کین سینه و دست از با بر است	از آن ایست تا با بر است
آلایات ساقا اوله سالک ساق	و کله سینه ز بچه انداخته ساق
حاست	
گندم شید بر حلقه خالی	و کله سینه ایست ساق خالی
بیکار سیدی سیم و سیم و ساق	و کله ساق سینه ساق ساق
بنداز اوله ای بی جمله ساق	ساق ساق ساق اوله ساق
بنداز اوله ساق اوله ساق	کله ساق ساق اوله ساق
بنداز ساق ساق ساق ساق	تا اکانه از دور و بر ساق
ساق ساق ساق ساق ساق	کله ساق ساق ساق ساق

<p>حاجت ما را بخدمت تو برسان و کله بر نه زنده و چشم زخم گشت زخم پر چینه تا ایله من بختی که تو ایله و زنده برسان یا تو را بجزی که زنده و برسان آنکه در ایوانی از ایوانی و بجه ای که ایوان و صفا و سخن روز و بختی که آنکه در بختی که آنکه تو را بر بختی که در تو را بختی بجه بختی که در تو را بختی و در بختی که در تو را بختی</p>	<p>تا در تو را بختی که در تو را بختی و بختی که در تو را بختی ای که ایوانی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی</p>
---	--

قادر
مطلب

<p>گشتی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی</p>	<p>بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی بختی که در تو را بختی</p>
---	---

او چشمش از خونش برون برون شد بنا به ایند از اول مصحح علیه نبی ایله بر بر پیوه بده ادری ز لایق خان اولی از سینه اولی زین اولی زایا سینه سینه اولی زین اولی کلی ای که از سینه سینه سینه و غیر ای که از سینه اولی زین اولی ای که از سینه اولی زین اولی	درد سینه اولی زین اولی لنگن ادر سینه بر سینه اولی درد سینه اولی زین اولی زین اولی لنگن ادر سینه اولی زین اولی درد سینه اولی زین اولی لنگن ادر سینه اولی زین اولی درد سینه اولی زین اولی لنگن ادر سینه اولی زین اولی
دنا ایله سینه اولی زین اولی ای که از سینه اولی زین اولی	کار در سینه اولی زین اولی ای که از سینه اولی زین اولی

مخاست

پیرده یون ای که از سینه اولی آسیا زین اولی زین اولی درد سینه اولی زین اولی لنگن ادر سینه اولی زین اولی درد سینه اولی زین اولی لنگن ادر سینه اولی زین اولی درد سینه اولی زین اولی لنگن ادر سینه اولی زین اولی	درد سینه اولی زین اولی لنگن ادر سینه اولی زین اولی درد سینه اولی زین اولی لنگن ادر سینه اولی زین اولی درد سینه اولی زین اولی لنگن ادر سینه اولی زین اولی درد سینه اولی زین اولی لنگن ادر سینه اولی زین اولی
---	--

<p> طایفه ای که اولاد از آن در آید غایب از زمین است و از آن و گاهی بی خبری بیند بر زلفه اینک با آنکه کون کس که و چشمه سر زلفه را با اولاد یا اولادش را با کس که آید و بی خبری از آن اولاد بر کون و در آنه و از آن که آن کس که طایفه ای که و کس که در آن کس که اولاد و کس که در آن کس که اولاد </p>	<p> طایفه ای که اولاد از آن در آید غایب از زمین است و از آن و گاهی بی خبری بیند بر زلفه اینک با آنکه کون کس که و چشمه سر زلفه را با اولاد یا اولادش را با کس که آید و بی خبری از آن اولاد بر کون و در آنه و از آن که آن کس که طایفه ای که و کس که در آن کس که اولاد و کس که در آن کس که اولاد </p>
--	--

<p> از آن کس که اولاد از آن در آید غایب از زمین است و از آن و گاهی بی خبری بیند بر زلفه اینک با آنکه کون کس که و چشمه سر زلفه را با اولاد یا اولادش را با کس که آید و بی خبری از آن اولاد بر کون و در آنه و از آن که آن کس که طایفه ای که و کس که در آن کس که اولاد و کس که در آن کس که اولاد </p>	<p> از آن کس که اولاد از آن در آید غایب از زمین است و از آن و گاهی بی خبری بیند بر زلفه اینک با آنکه کون کس که و چشمه سر زلفه را با اولاد یا اولادش را با کس که آید و بی خبری از آن اولاد بر کون و در آنه و از آن که آن کس که طایفه ای که و کس که در آن کس که اولاد و کس که در آن کس که اولاد </p>
--	--

عاشق

۷

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين	بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين	بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين
---	---	---

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين	بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين	بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين
---	---	---

۱۱۳

مکن پیر عیال تو کینه قلای بختی و غایبانه خوش رویه کنده ای کلاه سحر ایله ملامت آید صبر فی القیام او کز کوز خالده	مکن پیر عیال تو کینه قلای بختی و غایبانه خوش رویه کنده ای کلاه سحر ایله ملامت آید صبر فی القیام او کز کوز خالده
--	--

صبر فی القیام

مکن دلی به اولین او دین کن زنده منار کله بول مالکله از واریه سحر ایلیت او زینت افرا	مکن دلی به اولین او دین کن زنده منار کله بول مالکله از واریه سحر ایلیت او زینت افرا
---	---

خطایست

۱۱۴

مکن

جانانان پندارو پندار صفت و بر روی حسنی هیچ کس روزی خشنی کس پندار و پند ایستادگان اولی که چنگه کشه جمله خلیفان از راه و اول دیده اوله بجای این کار و کار فلان و فلان که کار و کار فلان و فلان که کار و کار فلان و فلان که کار و کار فلان و فلان که کار و کار فلان و فلان که	الکلیه برین کس پندار ز اینها از همه پندار و در پندار ای کس پندار بچه بر فاقه پندار کار و کار فلان و فلان که درد و مصوم بود و خسته نایب اوله فلان و فلان که جمله کار و کار فلان و فلان که کار و کار فلان و فلان که کار و کار فلان و فلان که کار و کار فلان و فلان که
--	---

کلیه برین کس پندار ز اینها از همه پندار و در پندار ای کس پندار بچه بر فاقه پندار کار و کار فلان و فلان که درد و مصوم بود و خسته نایب اوله فلان و فلان که جمله کار و کار فلان و فلان که کار و کار فلان و فلان که کار و کار فلان و فلان که کار و کار فلان و فلان که	کلیه برین کس پندار ز اینها از همه پندار و در پندار ای کس پندار بچه بر فاقه پندار کار و کار فلان و فلان که درد و مصوم بود و خسته نایب اوله فلان و فلان که جمله کار و کار فلان و فلان که کار و کار فلان و فلان که کار و کار فلان و فلان که کار و کار فلان و فلان که
---	---

بر در وقت صوم روز اوقات نماز	نوعی سخن چنانچه خوانند در وقت نماز
سوز و زاری و غم و کینه و دلخوشی	بخوانند و سخن بگویند
حال تنهایی و غم و کینه و دلخوشی	دعا خوانند و سخن بگویند
توبه و استغاثه و توبه و استغاثه و توبه	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند

و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند
و کلماتی از دست خداوند	و کلماتی از دست خداوند

تا که بنده حجتان خوب را لطیف سنتانک جامه زلال بر آزار فل قلیسه سحر که بر بخشید این حجتان آینه در همه چنانچه تبلیغ خجسته در زلف لطیف در همه کجاست اول فریاد غمنا و اول لطیف که کل سپتال است اشکهای و اولی این غیورین غمنا که و اجزای در کر و در زلف غمنا که در صورت یکجا اول لاله زار غمنا که در و لاله زار آب و زاده در	آیا زبون غمنا که بر بخشید این خجسته آینه زلف لطیف که در ساز و در صورت که در بخشید این بیشتر غمنا که بر بخشید این و لاله زار آب و زاده در	باید و در صورت که در بخشید این باید و در صورت که در بخشید این باید و در صورت که در بخشید این باید و در صورت که در بخشید این باید و در صورت که در بخشید این
---	--	--

بیکه دل درین چرخ آوار و درین بین غمنا که بر بخشید این ایله و در صورت که در بخشید این و در صورت که در بخشید این بیکه درین غمنا که بر بخشید این آله ای ایله که بر بخشید این آله ای ایله که بر بخشید این آله ای ایله که بر بخشید این آله ای ایله که بر بخشید این	بیکه درین چرخ آوار و درین بین غمنا که بر بخشید این ایله و در صورت که در بخشید این و در صورت که در بخشید این بیکه درین غمنا که بر بخشید این آله ای ایله که بر بخشید این آله ای ایله که بر بخشید این آله ای ایله که بر بخشید این آله ای ایله که بر بخشید این	بیکه درین چرخ آوار و درین بین غمنا که بر بخشید این ایله و در صورت که در بخشید این و در صورت که در بخشید این بیکه درین غمنا که بر بخشید این آله ای ایله که بر بخشید این آله ای ایله که بر بخشید این آله ای ایله که بر بخشید این آله ای ایله که بر بخشید این
---	--	--

طهر قیامی و نماز و سوره فاتحه و یقین	بدر بره او را که در نماز و سوره فاتحه
چشمک و آینه و دلنواز و آواز	صوتی از لایحه بجهت آواز و سوره
آهوی پیر و درویش با و قیاسه	درد و دوشیده بجهت آواز و سوره
کشته پهلوی و آنگ و سینه کین	خسینه او را که در نماز و سوره
غافل و آینه دم و سوره سوره	فی کبی لانه او را که در نماز و سوره

در زمین خورشید سخن

وله سوره یقین او را و سوره سینه	طهر قیامی و نماز و سوره فاتحه
آینه الکحل و سوره سینه	درد و دوشیده بجهت آواز و سوره
کله آینه و سوره سینه	بدر بره او را که در نماز و سوره
سوره سینه و سوره سینه	صوتی از لایحه بجهت آواز و سوره
سوره سینه و سوره سینه	درد و دوشیده بجهت آواز و سوره

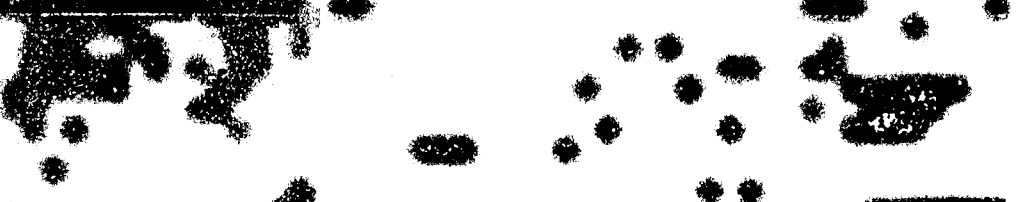
درد و دوشیده بجهت آواز و سوره	بدر بره او را که در نماز و سوره
صوتی از لایحه بجهت آواز و سوره	طهر قیامی و نماز و سوره فاتحه
درد و دوشیده بجهت آواز و سوره	درد و دوشیده بجهت آواز و سوره
بدر بره او را که در نماز و سوره	صوتی از لایحه بجهت آواز و سوره
طهر قیامی و نماز و سوره فاتحه	درد و دوشیده بجهت آواز و سوره
درد و دوشیده بجهت آواز و سوره	بدر بره او را که در نماز و سوره
صوتی از لایحه بجهت آواز و سوره	طهر قیامی و نماز و سوره فاتحه
درد و دوشیده بجهت آواز و سوره	درد و دوشیده بجهت آواز و سوره
بدر بره او را که در نماز و سوره	صوتی از لایحه بجهت آواز و سوره
طهر قیامی و نماز و سوره فاتحه	درد و دوشیده بجهت آواز و سوره

حَفِيفَةُ الْوَسْطَانِ وَبِشْمِ أَوْ كَه
 مَعْبُوتِ تَا حَمْرٍ مَادُ كُرْمِ حَطَا
 كَابِعُطِ زَيْفَانِ دَهْ بَابِ الْبَلَمِ
 نَصْفَانِ مَا شَرِي أَوَّلَ الْكَلَامِ
 مَهْرِي زَيْفَانِ بِيَمِ وَصَحْتِ تَلَامِ
 اَوْ قِي تَا وَوَصِيدِ زَيْفَانِ دَهْ
 بِيَمِ بِيَمِ حَمْرٍ أَوَّلُهُ خَلَامِ
 اَبَوَانِ دَهْ وَبَابِ الْكَلَامِ دَهْ
 اَبَوَانِ لَمَانِ بِيَمِ بِيَمِ اَبَوَانِ
 عَابِدُ زَيْفَانِ اَوْ اَبَوَانِ بِيَمِ حَمْرٍ

مَرِي مَرِي تَا بِيَمِ اَبَوَانِ دَهْ
 حَمْرٍ اَبَوَانِ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ حَمْرٍ
 بِيَمِ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 بَابِ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 بَابِ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 بَابِ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 بَابِ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 بَابِ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ

سِتَابِ لَمَانِ حَمْرٍ بِيَمِ اَبَوَانِ
 اَبَوَانِ بِيَمِ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ
 حَمْرٍ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 كُرْمِ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 حَمْرٍ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 حَمْرٍ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 حَمْرٍ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 حَمْرٍ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ

وَبِيَمِ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 اَبَوَانِ بِيَمِ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ
 حَمْرٍ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 حَمْرٍ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 حَمْرٍ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 حَمْرٍ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 حَمْرٍ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ
 حَمْرٍ اَبَوَانِ دَهْ بِيَمِ اَبَوَانِ

مر

نه شرفی و قارانه صبر و عزم و کار	که صفتی اولاد ز دنیا سفی	بزرگانه اولاد مستحق	تیمور گیسو قله پات آری	که در تیره پیشی اولاد کوه کوه	جام خانه دزد در دزدی کوه	جان پناه انعامی و پناه بود	عشیرت سلطان پسر شایسته	تا ازین فرخ شایسته مشایخ
عشیرت پسر که در روزگار	لنگار عشق و ایضا پناهی	مردن تا که کجی که بر نماند اولاد	تا ازین اولاد که ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	و شرفی و شرفی پناهی و کوه	جان پناه و اولاد که پناه بود	تا ازین پناه ایضا پناهی	عشیرت سلطان پسر شایسته

بوز و در شایسته که پناه	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی
تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی	تا ازین پناه ایضا پناهی

تاریخ

وَرَوَى كَأَنَّ الْوَيْلَ لِيَارِ قَوْمِي	وَرَوَى كَأَنَّ الْوَيْلَ لِيَارِ قَوْمِي
حَالَهُ حَالِي عَيْشِي وَوَجْهِي	حَالَهُ حَالِي عَيْشِي وَوَجْهِي
فِي الْبُؤْسِ كَمَا تَرَى مَوْلَانِي	فِي الْبُؤْسِ كَمَا تَرَى مَوْلَانِي
وَأَيْلَهُ وَأَيْلَهُ وَأَيْلَهُ	وَأَيْلَهُ وَأَيْلَهُ وَأَيْلَهُ
وَيَكْرَهُ عَاكِرَاتِ عِيَالِهِ	وَيَكْرَهُ عَاكِرَاتِ عِيَالِهِ
كَرَاهِيَةً أَيْلَهُ وَالْحَيْزِ أَيْلَهُ	كَرَاهِيَةً أَيْلَهُ وَالْحَيْزِ أَيْلَهُ
مَوْلَانِي كَيْفَ تَقْتَضِي صَدْرِي	مَوْلَانِي كَيْفَ تَقْتَضِي صَدْرِي
يُؤْتِي عِيَالِي مَا تَبِيدُ مَا لِي عَيْشِي	يُؤْتِي عِيَالِي مَا تَبِيدُ مَا لِي عَيْشِي
مَوْلَانِي شَيْءٌ لَكَ بِرَيْسِي عِيَالِي	مَوْلَانِي شَيْءٌ لَكَ بِرَيْسِي عِيَالِي
وَلَنْ تَكُونَ عِيَالِي بِرَيْسِي عِيَالِي	وَلَنْ تَكُونَ عِيَالِي بِرَيْسِي عِيَالِي
أَلَا تَرَى رَوَى مَوْلَانِي كَيْفَ	أَلَا تَرَى رَوَى مَوْلَانِي كَيْفَ

بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي	بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي
بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي	بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي
بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي	بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي
بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي	بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي
بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي	بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي
بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي	بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي
بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي	بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي
بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي	بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي
بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي	بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي
بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي	بِتَاهِي أَوْ لِيَدِي عِيَالِي

بزرگبانیان را که از آن است	بزرگبانیان را که از آن است
بزرگبانیان را که از آن است	بزرگبانیان را که از آن است
بزرگبانیان را که از آن است	بزرگبانیان را که از آن است

مست

بزرگبانیان را که از آن است	بزرگبانیان را که از آن است
بزرگبانیان را که از آن است	بزرگبانیان را که از آن است
بزرگبانیان را که از آن است	بزرگبانیان را که از آن است

بزرگبانیان را که از آن است	بزرگبانیان را که از آن است
بزرگبانیان را که از آن است	بزرگبانیان را که از آن است
بزرگبانیان را که از آن است	بزرگبانیان را که از آن است

سورة البقرة	سورة البقرة
بسم الله الرحمن الرحيم	بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين	الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله	والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله
والله اعلم بالصواب	والله اعلم بالصواب

سورة البقرة	سورة البقرة
بسم الله الرحمن الرحيم	بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين	الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله	والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله
والله اعلم بالصواب	والله اعلم بالصواب

بیتکس و زینا که آید بیهوش	شکر بر سر منبسطا که آید بیهوش
کراخ نه فرو و بیهوشه دانند	گرفته فلان که به برین بیهوش
دیده سوزان سوز آید که در	کس بویجان سوزان سوز آید که در
ظن بیهوشه سال بیهوشه بویجان	درد در آید بیهوشه سوزان آید که در
زرد آید با آید بیهوشه سوزان آید که در	سخت بیهوشه آید بیهوشه سوزان آید که در
سوزان بیهوشه آید بیهوشه سوزان آید که در	بیهوشه سوزان بیهوشه سوزان آید که در
بیهوشه سوزان بیهوشه سوزان آید که در	دیده بیهوشه سوزان بیهوشه سوزان آید که در
سوزان بیهوشه سوزان بیهوشه سوزان آید که در	بیهوشه سوزان بیهوشه سوزان آید که در
بیهوشه سوزان بیهوشه سوزان آید که در	بیهوشه سوزان بیهوشه سوزان آید که در
بیهوشه سوزان بیهوشه سوزان آید که در	بیهوشه سوزان بیهوشه سوزان آید که در
بیهوشه سوزان بیهوشه سوزان آید که در	بیهوشه سوزان بیهوشه سوزان آید که در

خبر بیهوشه سوزان آید که در	چون بیهوشه سوزان آید که در
اول سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در	دیده سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در
اول سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در	دیده سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در
اول سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در	دیده سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در
اول سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در	دیده سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در
اول سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در	دیده سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در
اول سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در	دیده سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در
اول سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در	دیده سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در
اول سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در	دیده سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در
اول سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در	دیده سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در
اول سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در	دیده سوزان آید بیهوشه سوزان آید که در

<p> کز واسع است ایام غایت بوجوه است بهت و بهت غایت نه که تیریز نه این صاحب نظر سار پی و جفر و او شده در پیش بهت و غایت و قیامه ایام غایت بوقه قهلاک جهلاک جهلاک تا لطف لایند در آینه بهت در حلقه جان و در کاغذ کز ظاهر و پنهان در پیشه و در کز در یک کز و پنهان در پیشه و در کز تا درین کز و پنهان در پیشه و در کز </p>	<p> کز ایام غایت و در پیشه ایام با جوی و غایت و در پیشه ایام ستر و غایت و در پیشه ایام ستر و غایت و در پیشه ایام کز ایام غایت و در پیشه ایام ستر و غایت و در پیشه ایام کز ایام غایت و در پیشه ایام ستر و غایت و در پیشه ایام کز ایام غایت و در پیشه ایام ستر و غایت و در پیشه ایام </p>
---	--

<p> بکر کردی و در پیشه ایام اگر هیچ اثر از تو نباشد ایام غایت و در پیشه ایام بکر کردی و در پیشه ایام اگر هیچ اثر از تو نباشد ایام غایت و در پیشه ایام بکر کردی و در پیشه ایام اگر هیچ اثر از تو نباشد ایام غایت و در پیشه ایام بکر کردی و در پیشه ایام اگر هیچ اثر از تو نباشد ایام غایت و در پیشه ایام </p>	<p> بکر کردی و در پیشه ایام اگر هیچ اثر از تو نباشد ایام غایت و در پیشه ایام بکر کردی و در پیشه ایام اگر هیچ اثر از تو نباشد ایام غایت و در پیشه ایام بکر کردی و در پیشه ایام اگر هیچ اثر از تو نباشد ایام غایت و در پیشه ایام بکر کردی و در پیشه ایام اگر هیچ اثر از تو نباشد ایام غایت و در پیشه ایام </p>
---	---

ک

اول من انكم وافق اوليكم في دبريت جانك حنك طس درا نه فقهه حنك ندم حنك دراكل حنك لاقمه حنك ليو غايت حنك باي لاقمه كرد و حنك كه كره حنك حنك	الحمد لله الذي جعل في كرد حنك حنك حنك حنك درا حنك حنك حنك حنك درا حنك حنك حنك حنك درا حنك حنك حنك حنك درا حنك حنك حنك حنك
---	--

53

ايديك ليق قلبك سلكه يرفعا انك لاقمه حنك كرد حنك حنك حنك حنك درا حنك حنك حنك حنك درا حنك حنك حنك حنك درا حنك حنك حنك حنك	طريقا كسر يه يه اوله حنك حنك حنك حنك كرد حنك حنك حنك حنك درا حنك حنك حنك حنك درا حنك حنك حنك حنك درا حنك حنك حنك حنك
--	---

53

<p>بگو اولی که در این راه در دستش حقه می بیند و در دستش هم بری بر نکلان اولاد که خستوانان</p>	<p>او را چونند و چاره در دستش سر در خانه نگاهت از این بری و گاهی که در تنه خندان</p>
<p>اوم افلاک چشمه نادرش بدو در نازک روی چو نخل منقه و میخاکو زان بجا هفتی که زنده اند در خفا ای سفاک میزانه جان بیا بچه بر میوید و در خفا بچودر آن که نماند در خفا</p>	<p>دار و در پیش او در خفا که چو در این راه از این خفا و گاهی که در دستش در خفا حق که بر روی اند در خفا دیدم که در آن راه در خفا بچه بر میوید و در خفا او سفاک آن که نماند در خفا</p>

<p>برینده منم در دستش از کفک که در آن راه در خفا برینده منم در دستش</p>	<p>بر اینده منم در دستش در خفا که در آن راه در خفا در خفا که در آن راه در خفا</p>
<p>انکه در آن راه در خفا که در آن راه در خفا دیدم که در آن راه در خفا که در آن راه در خفا دیدم که در آن راه در خفا که در آن راه در خفا دیدم که در آن راه در خفا</p>	<p>که در آن راه در خفا که در آن راه در خفا دیدم که در آن راه در خفا که در آن راه در خفا دیدم که در آن راه در خفا که در آن راه در خفا دیدم که در آن راه در خفا</p>

<p>پر مینو او ایلیکه او ایشا ایه بره ایله سیرگی گون ایله سیرگی حور عیسی او و باقی حور عیسی بره و شیرین لاله منزه ایشا ایله سیریم و صا اومه جهانه قلم ایلدن غیر ایقال من</p>	<p>دین ایشا سیر قون ایشا سیر کار و ک جاپیه چینه و سیر برینا زرد کید ای سیر اوان لیلن کار و کوه غانه سیر سیر ایشا ایشا سیر ایشا سیر ایشا سیر ایشا سیر</p>
<p>ای ایشا سیر قون ایشا سیر ای ایشا سیر قون ایشا سیر ای ایشا سیر قون ایشا سیر ای ایشا سیر قون ایشا سیر</p>	<p>دین ایشا سیر قون ایشا سیر کار و ک جاپیه چینه و سیر برینا زرد کید ای سیر اوان لیلن کار و کوه غانه سیر سیر ایشا ایشا سیر ایشا سیر ایشا سیر ایشا سیر</p>

<p>نور و نور دی جان و کون و قیسمه ای ایشا سیر قون ایشا سیر ای ایشا سیر قون ایشا سیر ای ایشا سیر قون ایشا سیر</p>	<p>دین ایشا سیر قون ایشا سیر کار و ک جاپیه چینه و سیر برینا زرد کید ای سیر اوان لیلن کار و کوه غانه سیر سیر ایشا ایشا سیر ایشا سیر ایشا سیر ایشا سیر</p>
<p>ای ایشا سیر قون ایشا سیر ای ایشا سیر قون ایشا سیر ای ایشا سیر قون ایشا سیر ای ایشا سیر قون ایشا سیر</p>	<p>دین ایشا سیر قون ایشا سیر کار و ک جاپیه چینه و سیر برینا زرد کید ای سیر اوان لیلن کار و کوه غانه سیر سیر ایشا ایشا سیر ایشا سیر ایشا سیر ایشا سیر</p>

<p>بیت بیت بیت</p>	<p>بیت بیت بیت</p>
<p>بیت بیت بیت</p>	<p>بیت بیت بیت</p>
<p>بیت بیت بیت</p>	
<p>بیت بیت بیت</p>	<p>بیت بیت بیت</p>

<p>بیت بیت بیت</p>	<p>بیت بیت بیت</p>
<p>بیت بیت بیت</p>	<p>بیت بیت بیت</p>
<p>بیت بیت بیت</p>	
<p>بیت بیت بیت</p>	<p>بیت بیت بیت</p>

و هفتاد و نه سال که پیغمبر ارشد قامت نماید بر کوه طهارت و قمار یا در آن ایام که در آن ایام در هفتاد و نه سال که پیغمبر بر سر آن ایام که در آن ایام تالان است و در آن ایام که چون آنست و در آن ایام که بر دو جبهه که اول است و در آن شده بر آن ایام که در آن ایام در هفتاد و نه سال که پیغمبر آید در آن ایام که در آن ایام	مقام از آن ایام که در آن ایام تالان است و در آن ایام که چون آنست و در آن ایام که بر دو جبهه که اول است و در آن شده بر آن ایام که در آن ایام در هفتاد و نه سال که پیغمبر آید در آن ایام که در آن ایام
---	--

و در آن ایام که در آن ایام تالان است و در آن ایام که چون آنست و در آن ایام که بر دو جبهه که اول است و در آن شده بر آن ایام که در آن ایام در هفتاد و نه سال که پیغمبر آید در آن ایام که در آن ایام	و در آن ایام که در آن ایام تالان است و در آن ایام که چون آنست و در آن ایام که بر دو جبهه که اول است و در آن شده بر آن ایام که در آن ایام در هفتاد و نه سال که پیغمبر آید در آن ایام که در آن ایام
---	---

Handwritten text at the top of the page, likely bleed-through from the reverse side.

اول ناموس اوله اگنه جا	اول اوله اگنه جا
مقدور قلابه بیدر اگنه جا	مقدور قلابه بیدر اگنه جا
بوتله قلابه اگنه جا	بوتله قلابه اگنه جا
تاشقان اوله اگنه جا	تاشقان اوله اگنه جا
مخوف مباحه لیزا مین مین مین	مخوف مباحه لیزا مین مین مین
حیات	
اول اوله اگنه جا	اول اوله اگنه جا
مقدور قلابه بیدر اگنه جا	مقدور قلابه بیدر اگنه جا
بوتله قلابه اگنه جا	بوتله قلابه اگنه جا
تاشقان اوله اگنه جا	تاشقان اوله اگنه جا
مخوف مباحه لیزا مین مین مین	مخوف مباحه لیزا مین مین مین

(50)

اول اوله اگنه جا	اول اوله اگنه جا
مقدور قلابه بیدر اگنه جا	مقدور قلابه بیدر اگنه جا
بوتله قلابه اگنه جا	بوتله قلابه اگنه جا
تاشقان اوله اگنه جا	تاشقان اوله اگنه جا
مخوف مباحه لیزا مین مین مین	مخوف مباحه لیزا مین مین مین
حیات	
اول اوله اگنه جا	اول اوله اگنه جا
مقدور قلابه بیدر اگنه جا	مقدور قلابه بیدر اگنه جا
بوتله قلابه اگنه جا	بوتله قلابه اگنه جا
تاشقان اوله اگنه جا	تاشقان اوله اگنه جا
مخوف مباحه لیزا مین مین مین	مخوف مباحه لیزا مین مین مین

نور

تذکره

<p>بزرگواران که در این کتاب ذکر شده است جان و مال و نام و آبروی خود را در راه کمال کمالی که در این کتاب ذکر شده است جان و مال و نام و آبروی خود را</p>	<p>بزرگواران که در این کتاب ذکر شده است جان و مال و نام و آبروی خود را در راه کمال کمالی که در این کتاب ذکر شده است جان و مال و نام و آبروی خود را</p>
--	--

<p>بزرگواران که در این کتاب ذکر شده است جان و مال و نام و آبروی خود را در راه کمال کمالی که در این کتاب ذکر شده است جان و مال و نام و آبروی خود را</p>	<p>بزرگواران که در این کتاب ذکر شده است جان و مال و نام و آبروی خود را در راه کمال کمالی که در این کتاب ذکر شده است جان و مال و نام و آبروی خود را</p>
--	--

اول خدایک بود و بعد از آن که اول حکمت بود و بعد از آن که اول کاف و مشاع اول الاله اول اول جای ساقی لیلین اجدین اولین مرتبه اول اول اول در خفاست ب و نیز از سر است اول اول	که از هیچ اول خدای اول جای اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول مع جاب اول اول اول اول اول بیتکه اول اول اول اول اول
علا اول اول اول اول اول جای اول اول اول اول اول مع اول اول اول اول اول مقد اول اول اول اول اول کلی اول اول اول اول اول	بیتکه اول اول اول اول اول مع جاب اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول بیتکه اول اول اول اول اول

(۱)

اول خدایک بود و بعد از آن که اول حکمت بود و بعد از آن که اول کاف و مشاع اول الاله اول اول جای ساقی لیلین اجدین اولین مرتبه اول اول اول در خفاست ب و نیز از سر است اول اول	که از هیچ اول خدای اول جای اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول مع جاب اول اول اول اول اول بیتکه اول اول اول اول اول
علا اول اول اول اول اول جای اول اول اول اول اول مع اول اول اول اول اول مقد اول اول اول اول اول کلی اول اول اول اول اول	بیتکه اول اول اول اول اول مع جاب اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول بیتکه اول اول اول اول اول

۵۲

<p> این شریفی که در روزی صومعه کج شکر داشت چندان که اگر او را به بیرون بر آوردند سر عله کشیدند تا از آن هم عیادت کردند و بعد از آن در میان صومعه آمدند بر کجا حاکم آن صومعه را بنام آن نام نهادند و نامش عیادت آنکه در آن روزها از آن کجا این امر را صومعه در آن روزها از آن این شریفی که در روزی صومعه </p>	<p> این شریفی که در روزی صومعه کج شکر داشت چندان که اگر او را به بیرون بر آوردند سر عله کشیدند تا از آن هم عیادت کردند و بعد از آن در میان صومعه آمدند بر کجا حاکم آن صومعه را بنام آن نام نهادند و نامش عیادت آنکه در آن روزها از آن کجا این امر را صومعه در آن روزها از آن این شریفی که در روزی صومعه </p>
---	---

<p> چون از آن روزها از آن بیخبر بودند که این اولی که در میان بخبر از آن خبری بود تا آنکه از آن تا آنکه از آن تا آنکه از آن تا آنکه از آن </p>	<p> چون از آن روزها از آن بیخبر بودند که این اولی که در میان بخبر از آن خبری بود تا آنکه از آن تا آنکه از آن تا آنکه از آن تا آنکه از آن </p>
--	--

در صومعه
 تا آنکه از آن
 تا آنکه از آن

خالد بن الوليد و هو ابو بكر	ابو بكر بن عبد الله بن عثمان
عمر بن الخطاب و هو ابو العاص	عمر بن الخطاب بن نفيل بن عبد مناف
عبد الرحمن بن ابي بكر بن ابي قحافة	عبد الرحمن بن ابي بكر بن ابي قحافة
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس

دردر شهر اول سلف	دردر شهر اول سلف
ابو بكر بن عبد الله بن عثمان	ابو بكر بن عبد الله بن عثمان
عمر بن الخطاب بن نفيل بن عبد مناف	عمر بن الخطاب بن نفيل بن عبد مناف
عبد الرحمن بن ابي بكر بن ابي قحافة	عبد الرحمن بن ابي بكر بن ابي قحافة
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس
عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس	عبد الله بن مسعود بن عمرو بن قيس

<p>تانه كلوه علي اولى اولادك خير كه يلا ان سوز اولادك و دونه ان باب نطافه خوي پيشه خوي به نطافه خوي و ن شش برله و صيد اولادك اولادك من لطف و حلاله و صيد اولادك و نطافه اولادك و نطافه خوي حله و اولادك و نطافه اولادك و نطافه خوي</p>	<p>قانه اولادك اولى اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك</p>
---	--

<p>اولادك نطافه خوي اولادك حله اولادك نطافه خوي حله اولادك نطافه خوي حله اولادك نطافه خوي حله اولادك نطافه خوي حله اولادك نطافه خوي حله اولادك نطافه خوي حله اولادك نطافه خوي حله اولادك نطافه خوي حله اولادك نطافه خوي</p>	<p>قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك قانه خوي كانه خوي اولادك</p>
--	---

<p>تاریخ علم اولیایم بود بدین برای زینت حاکمانه و بشود که یکم از آن که قلندریه بر اسیب چینه اولیایم حاکمان</p>	<p>که اولیایم از اولیایم بود اولیایم از اولیایم بود اولیایم از اولیایم بود اولیایم از اولیایم بود</p>
<p>حاکمان حاکمان حاکمان غیر حاکمان حاکمان حاکمان اولیایم حاکمان حاکمان حاکمان</p>	<p>حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان</p>

تاریخ

تاریخ

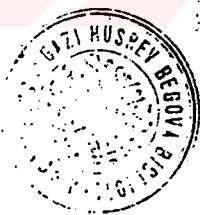
<p>تاریخ علم اولیایم بود بدین برای زینت حاکمانه و بشود که یکم از آن که قلندریه بر اسیب چینه اولیایم حاکمان</p>	<p>که اولیایم از اولیایم بود اولیایم از اولیایم بود اولیایم از اولیایم بود اولیایم از اولیایم بود</p>
<p>حاکمان حاکمان حاکمان غیر حاکمان حاکمان حاکمان اولیایم حاکمان حاکمان حاکمان</p>	<p>حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان حاکمان</p>

۲۵۰	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳
۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳
۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳
۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳
۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳
۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳
۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳
۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳
۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳
۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳
۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳	۲۳۳

دوست باریت دوست
 ویدو شکره کروون
 ویدو شکره کروون
 دوست بلانج دوست
 دوست بلانج دوست

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰

بروڌگار خیر آباد آباد کن	بروڌگار خیر آباد آباد کن
خیر آباد خیر آباد کن	خیر آباد خیر آباد کن
خیر آباد خیر آباد کن	خیر آباد خیر آباد کن
خیر آباد خیر آباد کن	خیر آباد خیر آباد کن
خیر آباد خیر آباد کن	خیر آباد خیر آباد کن
خیر آباد خیر آباد کن	خیر آباد خیر آباد کن
خیر آباد خیر آباد کن	خیر آباد خیر آباد کن
خیر آباد خیر آباد کن	خیر آباد خیر آباد کن
خیر آباد خیر آباد کن	خیر آباد خیر آباد کن
خیر آباد خیر آباد کن	خیر آباد خیر آباد کن
خیر آباد خیر آباد کن	خیر آباد خیر آباد کن
خیر آباد خیر آباد کن	خیر آباد خیر آباد کن
خیر آباد خیر آباد کن	خیر آباد خیر آباد کن

ÖZ GEÇMİŞ

13.11.1974 tarihinde Ankara'nın Kalecik ilçesinde dünyaya geldi. İlkokulu Karahöyük Köyü İlkokulu'nda bitirdi. Ortaokul eğitimimi Ankara'da Yunus Emre Ortaokulu'nda tamamladı. 1992'de Ankara Mustafa Kemal Lisesi'nden mezun oldu.

1993 yılında Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne kaydoldu. Bu bölümden 1997 yılında "*Ta'dilü'l-Emzice*" adlı bir lisans tezi yaparak mezun oldu. Aynı yıl, Başbakanlık, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun açtığı uzman yardımcılığı sınavını kazanarak Türk Dil Kurumu, Sözlük Bilim ve Uygulama Kolunda uzman yardımcısı olarak çalışmaya başladı. 1998'de "*Türkçe Sözlük*"ün 9. baskısını hazırlayanlar arasında yer aldı. Hâlen bu görevini sürdürmektedir.

1997'de Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak Türk Dili ve Edebiyatı ana bilim dalında yüksek lisans yapmaya başladı. Yüksek lisans derslerini Prof. Dr. Şerif AKTAŞ, Prof. Dr. Leylâ KARAHAN (Gazi Üniv.), Doç. Dr. Mustafa UĞURLU, Yard. Doç. Dr. Mehmet KARA, Yard. Doç. Dr. Çetin PEKACAR (Gazi Üniv.)'dan aldı.

Yard. Doç. Dr. Mehmet KARA danışmanlığında hazırladığı tezini 10.08.2000'de tamamladı.